NARODNA BIBLIOTEKA
Knjiga I.

DUBROVNIK PONOVLJEN

i

DIDONE.

Spjevao

Jaketa Palmotić Gjonorić
vlastelin dubrovački.

Za tisak priredio i rastumačio
Stj. Skurla.

U DUBROVNIKU
Nakladom i troškom tiskare D. Pretnera
1878.

ada tiskare D. Pretnera n

Narodna biblio

I.

Dubrovnik Ponovljen, epos u gedija u 3 čina Jakete 1878, a - 8 m., str. VI - 48

II.

Ostan Božje ljubavi i raz je Vitaljića. Novo izda for. 1. 20.

I

Pripovijesti crnogorske pregledao Šćepan Mi str. IV - 280. for. 1. 20.

I

Robinjica. Spjevao Mato str. 48. for. — 20.

)MU I PREUZVIŠENOMU

)DINU GOSPODINU

MAŽURANIĆU

ROJEDNE KRALJEVINE,

J SAVJETNIKU NJ. VELIČANSTVA,

ASOVITOMU PJESNIKU

Z PRIJAZNOST ČARNU

NARODNIJEH VILÂ

- VIJENCEM NEUMRLE SLAVE

UKRAŠENOMU,

MECENATU NAŠE KNJIGE

DOBROSTIVOMU,

VELEDUŠNOM ODKUPITELJU

OVIJEH NA SVIJET POROGJENIJEH

PALMOTIĆEVIJEH PJESAMÂ

OD STOLJETNOM PRAŠINOM ZABORAVLJENE

EKIVAHU NJEGOVU BLAGODARNU RUKU;

UZ DUBOKI POKLON

I STOJNU HARNOST

POSVEĆUJE NAKLADATELJ.

PRESVIJETLOMU I PREUZVIŠENOMU
GOSPODINU GOSPODINU

IVANU MAŽURANIĆU

BANU TROJEDNE KRALJEVINE,
C. K. TAJNOMU SAVJETNIKU NJ. VELIČANSTVA,
GLASOVITOMU PJESNIKU
UZ PRIJAZNOST ČARNU
NARODNIJEH VILÂ
LOVOR - VIJENCEM NEUMRLE SLAVE
UKRAŠENOMU,
MECENATU NAŠE KNJIGE
DOBROSTIVOMU,
VELEDUŠNOM ODKUPITELJU
I OVIJEH NA SVIJET POROGJENIJEH
PALMOTIĆEVIJEH PJESAMÂ
KOJE POD STOLJETNOM PRAŠINOM ZABORAVLJENE
IŠČEKIVAHU NJEGOVU BLAGODARNU RUKU;
UZ DUBOKI POKLON
I STOJNU HARNOST

POSVEĆUJE NAKLADATELJ.

Pjevanje I.

Sadržaj: 1. Pjesnik zaziva na pomoć vilu; i obraća govor sugragjanima. — 11. Vijeće zaostavše vlastele iza trešnje (6 travnja 1667), i besjeda najstarijega megju vijećnicima da ohrabri klonute duhom na spasenje otadžbine. — 55. Zahvalna svečanost sjajnim proishodom sa sv. moćima i posvetilištem mise. — 130. Zavjetuju se u vijeću da će sagraditi crkvu sv. Vlahu.

O božice slavnieh gora, 1
Kâ veseloj u ljuvezni
U vjenačcu od lovora
Pjevaš sa mnom slatke pjesni,
Tvû neumrlu spravi liru, 2
Da budemo sad pjevati,
Kô Dubrovnik u nemiru
Silna trešnja shara i skrati;
Kô li on veći pak uzraste 3
Svoga iz raspa i pepela,
I iz mrkline komu tmaste
Svjetlja sinu čes vesela.
Znam da mi ćeš moći rieti, 4
Da je dostojan davno bio
Ovom smrti on umrieti,
Er se nebu omrazio;
Nu kad vidiš, višnji opeta 5
Da ga mrtva živiem stvara,
Rijet ćeš, draga kô djeteta,
Ne ubi ga, neg pokara.
Za to hotje tu istinu 6
U čudesim objaviti,
Kroz nenadnu veličinu
Čineć mu se uzvisiti;

Da kad vas saj sviet cienjaše 7
Da pomrča on u sebi,
Da tad ljepše vele i draže
Zrake objavi svê pod nebi.
Vi gragjani u toliko, 8
Čim ja pjevam ove pjesni
Ostavite srce priko,
I vaskolik jad nesviesni;
Ter se skladni u ljubavi 9
Svi jeđini zagrlite,
Vjekovitoj neka u slavi,
Grad oboren ponovite;
Da uzbude do kraj svita 10
Sivat vječnoj u svjetlosti
Vaša dika pričestita
I neumrle zrak kreposti. —
Jur se bješe ustavila 11
Strahovita trešnja prika,
Koja bješe razorila
Gragje grada Dubrovnika;
I oganj, koji izgorio 12
Bješe crkve, dvore i kuće,
Bješe veće ugasio
Strašne plame svê goruće;
Kad plemići i gospoda, 13
Koji bjehu izostali
Ispod smrtnieh tezieh zgodâ,
S kîeh se bjehu ispripali,
Jur bivši se osviestili 14
Strašivoga toli od jada,
S koga bjehu ostavili
Rodne mire svoga grada;
Razmišljajuć sve nesreće, 15
Da će u goroj biti česti,
I u zlo upasti da će veće,
Kad izgube rodno mjesti;
Uzeše se zgovarati, 16
I poruke svud poslaše,
Da se u grad svak povrati,
Neka nije sam bez straže;

Da ga pusta ne uzbude 17
Osvojiti tugja sila,
Kad ni 'e koga da ga bljude
Protivnika od nemila.
Još najliše gdje najprvi 18
Morski Lav se k njemu uputi,
Svegj njegove željan krvi,
Da mu poda nemir ljuti.
Iz razlicieh za to strana 19
Svi plemići sunuše se,
Hodeć tiekom da su òbrana
Svê slobode, kom se rese.
Jere kućâ tu ne bješe, 20
Da se mogu nastaniti,
Leverinsku tvrgju uzeše
Da iz nje budu gospoditi.
Tu se zaedno svi skupiše 21
U gospocko svietlo vieće,
I vladaoce učiniše,
Kî će vladat puk bez smeće.
Gospoda se i moljeni 22
Oci od grada zovu ovi,
Slavniem glasom svud pošteni
Kiem daleko svaki slovi.
Oni, neka način dadu, 23
Da ponovi grad se opeta,
Koga u plačnu shara jadu
Nemilosna trešnja kleta,
Hrli ustaše na vladanje, 24
Da vidjeti pomno budu,
Je li im gdje god kê ufanje,
Za odoljet na čes hudu.
Tu u mjesto koji kneza 25
Najstariji bješe u vieću,
Oči dignu' put nebesa,
Kô da zove dobru sreću;
Pak se okolo svud obrati, 26
I roneći grozne suze,
S prva poče uzdisati
Pak besjedit ovo uze:

*

Hvaljen budi višnji s nebi, 27
Izabrana mâ gospodo,
Kî ovakoj u potrebi
Živieh vas je gradu podô,
Da budete njega opeta 28
Smrtne iz ruke izvaditi,
I od ovieh ljutieh štetâ
Vašiem znanjem otkupiti!
Kao nas bješe nesvies plaha 29
Smela ljutoj u bolesti!
Da htijasmo svi cjeć straha
Ostaviti rodno mjesti.
A poguba vele veća 30
To bi nami zaisto bila,
Neg što nas je zla nesreća
Svieh ovako porazila.
Vas utrnem, smislim kada, 31
Kud se bjehmo uputili,
I kao mire bjehmo od grada
Ostaviti namislili;
Kao da ljepše bješe nami 32
Zemlji u tugjoj sužnjim biti,
Neg rogjeniem u stranami
U slobodi gospoditi.
A dobro nam bješe očito, 33
Pri gospoctvu i slobodi,
Da je umrieti prie vlaštito,
Neg da drugi nam gospodi.
Znadijahmo, da bez krvi, 34
Gradovi se ne puštaju,
I dokli nas smrt ne smrvi,
Da se drugiem ne ostavljaju.
Ali hvala višnjem Bogu 35
Koj' nas s misli te odvrati,
Nepriatelji da ne mogu
Po svietu nas prikarati,
Da zazvani mi nikada 36
Ne budemo s malom časti
Izdajnici rodna grada,
I gospocke naše vlasti.

Nu, pokli smo sada ovdi, 37
Stvar najprva potrebna je,
Našoj na ovoj da slobodi
Potrebni se zakon daje.
Tiem meni se vidi drago 38
Da ovo prvo učinite,
Da gospocko svietlo blago
Iz gomilâ izvadite;
I da se ovdi priniet bude 39
Zaedno svetiem još moćima,
Kojieh milos grad nam bljude
Protivami suproć svima.
Po sviem tvrgjam s teziem zaedno 40
Postavimo bojne ljude,
Da čuvaju krepko i vriedno
Mire od grada oda svude:
Ere, dobro kô vidite, 41
Nepriatelji zli dogjoše,
Kroz načine vuhovite
Da nas sili svoj' podlože.
Kroz to njima potrebno je 42
Svakom pomnjom odoljeti,
Da ne budu sreće svoje
Našiem jadom veće uspeti.
A i vojsku još skupimo 43
I bojnike naše ovdi,
Da se tako ukriepimo
Proć nenadnoj svakoj zgodi.
Pak kraljevskiem sviem krunami 44
Pisaćemo po svem svietu,
Zlo koje se zgodi nami
I nesreću strahovitu:
Moleći ih, da se budu 45
Našoj tuzi smilovati,
I u smrtnom da nam trudu
Kû god pomoć budu dati. —
Prista ovo besjediti; 46
A gospoda sva najprječe
Odrediše učiniti
Sve što zgara on im reče.

Naklada tiskare D. Pretnera u Dubrovniku.

Narodna biblioteka

I.

Dubrovnik Ponovljen, epos u XX pjevanja i **Didone** tragedija u 3 čina Jakete Palmotića Gjonorića. 1878, u - 8 m., str. VI - 480. for. 2. —

II.

Ostan Božje ljubavi i razlike pjesni duhovne Andrije Vitaljića. Novo izdanje. 1874, u - 8 m., str. XVI - 320. for. 1. 20.

III.

Pripovijesti crnogorske i primorske. Skupio, složio i pregledao Šćepan Mitrov Ljubiša. 1875, u - 8 m., str. IV - 280. for. 1. 20.

IV.

Robinjica, Spjevao Mato Vodopić 1875, u - 8 m., str. 48. for. — 20.

DUBROVNIK PONOVLJEN

i

DIDONE.

Spjevao

Jaketa Palmotić Gjonorić

vlastelin dubrovački

Za tisak priredio i rastumačio

Stj. Skurla.

U DUBROVNIKU
Nakladom i troškom tiskare D. Pretnera
1878.

PRESVIJETLOMU I PREUZVIŠENOMU
GOSPODINU GOSPODINU

IVANU MAŽURANIĆU

BANU TROJEDNE KRALJEVINE,
C. K. TAJNOMU SAVJETNIKU NJ. VELIČANSTVA,
GLASOVITOMU PJESNIKU
UZ PRIJAZNOST ČARNU
NARODNIJEH VILÂ
LOVOR-VIJENCEM NEUMRLE SLAVE
UKRAŠENOMU,
MECENATU NAŠE KNJIGE
DOBROSTIVOMU,
VELEDUŠNOM ODKUPITELJU
I OVIJEH NA SVIJET POROGJENIJEH
PALMOTIĆEVIJEH PJESAMÂ
KOJE POD STOLJETNOM PRAŠINOM ZABORAVLJENE
IŠČEKIVAHU NJEGOVU BLAGODARNU RUKU;
UZ DUBOKI POKLON
I STOJNU HARNOST

POSVEĆUJE NAKLADATELJ.

Pjevanje I.

Sadržaj: 1. Pjesnik zaziva na pomoć vilu; i obraća govor sugragjanima. — 11. Vijeće zaostavše vlastele iza trešnje (6 travnja 1667), i besjeda najstarijega megju vijećnicima da ohrabri klonute duhom na spasenje otadžbine. — 55. Zahvalna svečanost sjajnim proishodom sa sv. moćima i posvetilištem mise. — 130. Zavjetuju se u vijeću da će sagraditi crkvu sv. Vlahu.

O božice slavnieh gora, 1
Kâ veseloj u ljuvezni
U vjenačcu od lovora
Pjevaš sa mnom slatke pjesni,
Tvû neumrlu spravi liru, 2
Da budemo sad pjevati,
Kô Dubrovnik u nemiru
Silna trešnja shara i skrati;
Kô li on veći pak uzraste 3
Svoga iz raspa i pepela,
I iz mrkline komu tmaste
Svjetlja sinu češ vesela.
Znam da mi ćeš moći rieti, 4
Da je dostojan davno bio
Ovom smrti on umrieti,
Er se nebu omrazio;
Nu kad vidiš, višnji opeta 5
Da ga mrtva živiem stvara,
Rijet ćeš, draga kô djeteta,
Ne ubi ga, neg pokara.
Za to hotje tu istinu 6
U čudesim objaviti,
Kroz nenadnu veličinu
Čineć mu se uzvisiti;

Da kad vas saj sviet cienjaše 7
Da pomrča on u sebi,
Da tad ljepše vele i draže
Zrake objavi svê pod nebi.
Vi gragjani u toliko, 8
Čim ja pjevam ove pjesni
Ostavite srce priko,
I vaskolik jad nesviesni;
Ter se skladni u ljubavi 9
Svi jedini zagrlite,
Vjekovitoj neka u slavi,
Grad oboren ponovite;
Da uzbude do kraj svita 10
Sivat vječnoj u svjetlosti
Vaša dika pričestita
I neumrle zrak kreposti. —
Jur se bješe ustavila 11
Strahovita trešnja prika,
Koja bješe razorila
Gragje grada Dubrovnika;
I oganj, koji izgorio 12
Bješe crkve, dvore i kuće,
Bješe veće ugasio
Strašne plame svê goruće;
Kad plemići i gospoda, 13
Koji bjehu izostali
Ispod smrtnieh tezieh zgodâ,
S kîeh se bjehu ispripali,
Jur bivši se osviestili 14
Strašivoga toli od jada,
S koga bjehu ostavili
Rodne mire svoga grada;
Razmišljajuć sve nesreće, 15
Da će u goroj biti česti,
I u zlo upasti da će veće,
Kad izgube rodno mjesti;
Uzeše se zgovarati, 16
I poruke svud poslaše,
Da se u grad svak povrati,
Neka nije sam bez straže;

Da ga pusta ne uzbude 17
Osvojiti tugja sila,
Kad ni 'e koga da ga bljude
Protivnika od nemila.

Još najliše gdje najprvi 18
Morski Lav se k njemu uputi,
Svegj njegove željan krvi,
Da mu poda nemir ljuti.

Iz razlicieh za to strana 19
Svi plemići sunuše se,
Hodeć tiekom da su òbrana
Svê slobode, kom se rese.

Jere kućâ tu ne bješe, 20
Da se mogu nastaniti,
Leverinsku tvrgju uzeše
Da iz nje budu gospoditi.

Tu se zaedno svi skupiše 21
U gospocko svietlo vieće,
I vladaoce učiniše,
Kî će vladat puk bez smeće.

Gospoda se i moljeni 22
Oci od grada zovu ovi,
Slavniem glasom svud pošteni
Kiem daleko svaki slovi.

Oni, neka način dadu, 23
Da ponovi grad se opeta,
Koga u plačnu shara jadu
Nemilosna trešnja kleta,

Hrli ustaše na vladanje, 24
Da vidjeti pomno budu,
Je li im gdje god kê ufanje,
Za odoljet na čes hudu.

Tu u mjesto koji kneza 25
Najstariji bješe u vieću,
Oči dignu' put nebesa,
Kô da zove dobru sreću;

Pak se okolo svud obrati, 26
I roneći grozne suze,
S prva poče uzdisati
Pak besjedit ovo uze:

*

Hvaljen budi višnji s nebi, 27
Izabrana mâ gospodo,
Kî ovakoj u potrebi
Živieh vas je gradu podô,

Da budete njega opeta 28
Smrtne iz ruke izvaditi,
I od ovieh ljutieh štetâ
Vašiem znanjem otkupiti!

Kao nas bješe nesvies plaha 29
Smela ljutoj u bolesti!
Da htijasmo svi cjeć straha
Ostaviti rodno mjesti.

A poguba vele veća 30
To bi nami zaisto bila,
Neg što nas je zla nesreća
Svieh ovako porazila.

Vas utrnem, smislim kada, 31
Kud se bjehmo uputili,
I kao mire bjehmo od grada
Ostaviti namislili;

Kao da ljepše bješe nami 32
Zemlji u tugjoj sužnjim biti,
Neg rogjeniem u stranami
U slobodi gospoditi.

A dobro nam bješe očito, 33
Pri gospoctvu i slobodi,
Da je umrieti prie vlaštito,
Neg da drugi nam gospodi.

Znadijahmo, da bez krvi, 34
Gradovi se ne puštaju,
I dokli nas smrt ne smrvi,
Da se drugiem ne ostavljaju.

Ali hvala višnjem Bogu 35
Koj' nas s misli te odvrati,
Nepriatelji da ne mogu
Po svietu nas prikarati,

Da zazvani mi nikada 36
Ne budemo s malom časti
Izdajnici rodna grada,
I gospocke naše vlasti.

Nu, pokli smo sada ovdi, 37
Stvar najprva potrebna je,
Našoj na ovoj da slobodi
Potrebni se zakon daje.
Tiem meni se vidi drago 38
Da ovo prvo učinite,
Da gospocko svietlo blago
Iz gomilâ izvadite;
I da se ovdi priniet bude 39
Zaedno svetiem još moćima,
Kojieh milós grad nam bljude
Protivami suproć svima.
Po sviem tvrgjam s teziem zaedno 40
Postavimo bojne ljude,
Da čuvaju krepko i vriedno
Mire od grada oda svude:
Ere, dobro kô vidite, 41
Nepriatelji zli dogjoše,
Kroz načine vuhovite
Da nas sili svoj' podlože.
Kroz to njima potrebno je 42
Svakom pomnjom odoljeti,
Da ne budu sreće svoje
Našiem jadom veće uspeti.
A i vojsku još skupimo 43
I bojnike naše ovdi,
Da se tako ukriepimo
Proć nenadnoj svakoj zgodi.
Pak kraljevskiem sviem krunami 44
Pisaćemo po svem svietu,
Zlo koje se zgodi nami
I nesreću strahovitu:
Moleći ih, da se budu 45
Našoj tuzi smilovati,
I u smrtnom da nam trudu
Kû god pomoć budu dati. —
Prista ovo besjediti; 46
A gospoda sva najprječe
Odrediše učiniti
Sve što zgara on im reče.

Ter kraljevim sviem pisaše, 47
Kako bjehu odredili;
Podložnike pak dozvaše,
Da bi s njima grad branili.
Za tiem pomno crkve iz glavne, 48
Silna trešnja kû razori,
Moći uzeše kopat slavne,
I vadit ih s blagom gori;
Sve noseći da se shrani 49
U sred tvrda Leverina,
Koga od silne trešnje obrani,
Višnja ruka zgar s visina.
Jak li kada u proljeću 50
Žito u rupe vuku mravi;
Ali udare med po cvieću
Kupit pčele i po travi,
Ter ih svud se čuje zuka, 51
Čim k ulištu tiekom lete:
Tač je žamor prešna puka,
Koji nosi moći svete.
Svietla blaga napunja se 52
Tvrde gragje svaka strana,
Koje svak' čas uzmnaža se
Trudom pomnijeh od gragjanâ.
Oni tiekom teku i hode 53
Iz gomilâ sve vaditi,
Da zapovjed svoê gospode
Budu izvrsno ispuniti.
Pačeк tako sviesno trude 54
Blago i zlato da iskopaju,
Da za izvršit te požude,
Za isti život svoj ne haju.
Nu bivši se učinila 55
Za sve iznaći pomnja mnoga,
Kâ se bješe postavila
Za služiti svete i Boga;
Znana i sviesna ta gospoda 56
Odrediše svetkovinu,
Za pokoru ljutieh zgoda
Božju molit veličinu:

Bivši snižno namislili 57
Višnjem kralju zahvaliti,
Što im shrani život mili,
I sačuva grad čestiti.
Tim velike po sred slave 58
Crkovnicim na glas daju,
Svetilišta da priprave
Na čast svetiem, kî su u raju.
U nedjelni dan, rekoše, 59
Svetkovina da ta slidi,
Neka vâs puk dvornji može
Božju milos doć da vidi.
Cjeća toga na sve strane 60
Zvat poslaše redovnike,
Sve gragjane i seljane,
I sve ine podložnike;
Koji, netom dan žugjeni 61
Svete svanu od nedjelje,
Svi dogjoše sjedinjeni,
Mnogo kazuć tu veselje.
Sve što od suha strane uzdrže, 62
I podložni svi otoci,
Ljudi i žene, svi se krše
U grad sa sviem pribivôci.
Puka su se sve gomile 63
I svi puti napunili,
Rek' bi, od trešnje da nemile
Pobjeni su oživili;
Ter se odasvud žamor čuje, 64
I glas mnoštva neizbrojna,
Dan čestiti gdje svetkuje
Sred skrušenja sviem dostojna.
Nu gospoda bivši veće 65
S redovnicim sviem zajedno
Skupili se puni sreće
Svetkovanje na to vriedno,
S moćima se uputiše 66
Iz tvrdoga Leverina;
Svak se moli svak uzdiše
Višnjem Bogu cjeć krivinâ.

Prva bješe tu vidjeti 67
Pelenica Jezusova;
Za tiem drača, i križ sveti,
Gdje bi propet od židovâ.

Sviona streha zlatom tkana 68
Vrhu kopjâ nad njim staše;
A s plemićim sa svieh stranâ
Množ ih svieća okoljaše.

Bogorodne majke blage 69
Pak nošahu svetu sliku,
Od pomoći koja drage
Svegj bi gradu Dubrovniku.

Branitelja za tiem slavna 70
Nose u zlatu ruku i glavu,
Kî je čuvô s neba odavna
Dubrovačku svu državu.

Apostolske opet slike 71
Nose uresom čudnovite,
Liepe u stupu svekolike
Od svietloga srebra ulite.

Od prvoga mučenika 72
Čestitoga sviem Stjepana,
Glavu nose punu dikâ,
Kâ je u srebru zakovana.

Pankracija i Nerea 73
Glave, i djeve Domitile,
I slavnoga Akilea,
I još svete Petronile,

I djevice Polonije; 74
Za tiem ciela još telesa,
Petra, Lovra i Andrije,
Kî su slavni vrh nebesa.

S Zenobijom redom paka 75
Nošahu se moći izbrane
Od svetoga Srgja i Baka,
Kîeh grad drži za stražane.

Mladjenacâ noge i ruke 76
Još se vide tu nositi,
Kijem smrtne poda muke
Irud silni vrloviti.

Sto moći se za tiem paze 77
Zlatniem srebrom oklopjene,
Gdje se nose na ponase
Sred velike časti i scjene.

Svi uresni redovnici 78
U odjećah zlatnieh sjaju,
I nebeskoj zgar kraljici
S višnjem Trojstvom hvale daju.

Mole svete osobite, 79
I imenom zovu gori
Sve angjele sve čestite
Kîeh uzdrže rajski dvori.

A puk vika sa sve strane: 80
Prosti nami sve krivine,
Čuj molitve naše izbrane,
Smiluj nam se, Gospodine!

S takom slavom stupa i hodi 81
Mnoštvo snižnieh redovnika,
I kolo im sveto izvodi
S zlatniem stiegom krsna slika.

Gospoda ih sadružuju, 82
I goruće svieće nose:
Cvil u srcu grešnu čuju,
I s nebesa milos prose.

Udarajuć oda svudi 83
Bubnji, glumci, i svirale;
I sve što je ženâ i ljudi
Daju višnjem svete hvale.

Urnebes je po sve kraje, 84
I ognjene puške grme;
Gora odgovor od svud daje,
I klisure ječe strme.

Još sred buke trieskovite 85
Lumbardâ se glas razdira,
Čim pucaju strahovite
Sa svih tvrgjâ, sa svih mirâ.

Nu čim tako poprogjoše 86
Svetiem moćim' puniem dikâ,
U manastir uljezoše
Od svetoga Dominika.

U ovemu slavnom stanu 87
Pribivahu oci mili,
Kî svoj život na uzdanu
Bjehu Bogu posvetili.
Tu sve moći izrediše 88
Vrh spravljena zlatna otara;
Svetilište pak spraviše
Da učine višnjem' zgara.
Redovnik se poglaviti 89
Skrušen s prva u se skupi,
Hoteći se ponižiti,
Pak prid otar tiho stupi.
U ime Oca, Sina, i sveta 90
Duha, poče svetilište;
Cjeć grieha se lupa opeta,
I proštenje za tiem ište.
Milosrgje Božje glasi, 91
Svieh na život zove pravi;
Pak na otar gori uzlazi,
I tamjanom Boga slavi.
Redovnici svi ostali 92
Kyrie već krat pripievaju,
I višnjega čim on hvali
Odgovor mu na sve daju.
Andijosku pjesan rieše, 93
Kâ se začu u Betlemu,
Malo čedo kad se bješe
Kralj rodio svietu svemu.
Višnjem Bogu gori slava 94
U visinah višnjeh budi;
A zemaljskieh sred država,
Mir i pokoj sviema ljudi.
Za oviem se prošti sveti 95
Što aposto piše Pavo,
Pak se nauk uze pjeti,
Koga 'e svietu Jezus davô.
Vjerovanje za tiem poju, 96
Kî je temelj svete vjere,
Svi biglišuć u pokoju,
Kô slavići kad žubere.

U toliko sred kadila 97
Zlaćena je prikazana
Čas višnjemu draga i mila
Mirisnoga od tamjana.

Oko otara tri krat sveta 98
Š njim redovnik sve obide,
I, kô da je prošô s svieta,
S duhom paka k nebu otide:

Ter gledajuć put nebesa 99
Vas bješe se raskrilio,
Kako rajskieh da s čudesa
Tu se bješe zapanio.

Za tiem umi ruke svoje, 100
I u duhu čistu i pravu
Oči u nebo svê zaprô je
Razmišljajuć rajsku slavu.

Kad iznenad progovori, 101
I uze pjevat pjesni ove:
Svak da digne srce gori,
I Svetoga triš da zove.

Za oviem riečim' brašno bielo 102
Čini puku tu vidjeti,
U kom bješe Božje tielo,
Kê se za nas dá propeti.

U zlaćenoj paka čaši 103
Krv prikaza božanstvenu;
Za tiem rieči svê utaži,
I osta sličan sviem kamenu.

Omramori vas u sebi, 104
Neg što samo suze proli,
Ter višnjemu kralju od nebi
Mučećiem se srcem moli.

Pak iznenad vapit poče, 105
Gledajući put nebesa:
O nebeski višnji oče,
Kî u raju gori jesi,

Svetilo se ime tvoje, 106
Budi volja tvâ svakako,
Na nebesieh zgar kako je,
I na zemlji doli tako.

Tvê kraljestvo prigji k nami, *107*
Vazdašnji nam kruh udili,
I prosti nam sviem zlobami,
Kô smo iskrnjem mi prostili.
U napas nas ne uvedi, 108
Neg li oda zla nas slobodi,
Neka milos tvoja sliedi,
Da nas budeš shranit odi. —
Od inieh se redovnika: 109
Amin, začu tu pjevati;
Pak uzeše puna dikâ
Triš jaganca s neba zvati,
Pjevajući: o kî griehe, 110
Svet' jaganče, dižeš svieta,
U tebi su naše utjehe,
Prosti nami svà zla kleta.
Za oviem se tielo istino 111
Jezusovo tu blaguje,
I redovnik popi vino,
Božja krv se u kom štuje.
Svetilište pak zaglavi 112
Višnjem Bogu moleći se,
Dubrovačkoj da državi
S dobrom česti blag smili se.
Za tiem reče: pogj'te, veće 113
Svetilište svršeno je:
Pak blagosov svete sreće
U ime trojstva sviem podô je.
Još im čini pisma čuti 114
Po Ivanu upisana,
Kô se učini naše od puti
Rieč neumrla s višnieh strana.
Pak otstupi tu s otara, 115
Tere pade na koljena
Hvale dajuć višnjem zgara
S blagovanja božanstvena,
Čujuć, slatko gdje na sviti 116
Dušu mu je nasitio
Andijoski kruh prisveti,
Kî se u raju posvetio.

Nu bivši se dovršilo 117
Svetilište to čestito,
Kê se bješe učinilo
Toli u svemu glasovito;

Da se u pravoj svrši dici 118
Svetkovina puna slave,
Pomni uzeše redovnici
Da s gospodom moći ostave.

Bjehu mjesto tu dostojno 119
Njima od prije pripravili,
Gdje to blago neizbrojno
Bjehu ospremit namislili.

Oko mira svud okolo 120
Police se tu vigjahu,
Kê u zlatu sve oholo,
I u napravah svietlieh stahu.

Pod, razliko zlatno cvieće 121
Vrhu modra, resijaše,
Rek bi na njem da proljeće
Perivoje svê činjaše.

Na ponase vrh polica 122
Svakoj moći u dva reda
Sagragjena jes ložnica,
Kâ se u zlatu sjati gleda.

Na red gornji križ prisveti 123
Tu po sriedi ospremiše;
A na donji, način isti
Pelenici učiniše.

Njih okolo moći ostale 124
S brojem pomno ostavljaju,
I, da ne bi izostale,
Gospoda ih sva čuvaju.

Sviem se časno mjesto dava; 125
U putu ih puk celiva,
Nebeska ih druži slava,
Rajska milos iz njih siva.

Nu, kako ih ospremili 126
Bjehu stana sred bogata,
Kroz tri ključa zatvorili
Gvozdena im bjehu vrata.

Tri plemića ključe uzeše *127*
Da ih drže u svoj' vlasti;
Er gospocko vieće bješe
Triema dalo take časti.

Blagajnici zovu se ovi, 128
Kî gospocko blago hrane;
Glas im vedar svuda slovi,
Poznani su na sve strane.

Ali bivši dovršila 129
Svetkovina ta čestita,
Kâ se bješe učinila
Svetom slavom glasovita;

Ne čekajuć ino veće 130
Svi se od puka razigjoše;
A gospoda u svoê vieće
Za razložit otidoše.

I kako se tu skupiše, 131
Hteći o pravom dobru radit,
Snižni zavjet učiniše
Svetom Vlasi crkvu zgradit;

Da pomoćnik on čestiti 132
Bude gradu Dubrovniku,
Da mu bude isprositi
U višnjega prednju diku;

I da naprjed još uzbude 133
Obranitelj vierna puka,
Da ga čuva, brani, i bljude
Od protivnieh svakieh mukâ.

Blažen oni, koj' je obrô 134
K nebesim se utjecati;
Ti će iznaći vazda dobro,
I što žudi sve će imati.

Poniženieh višnji viši, 135
I svieh kî se k njemu uteku;
A oholieh svieh poniži
Kroz nesreću svaku prieku.

Bez pomoći svete s nebi, 136
I rajskoga bez ufanja,
Tašta jesu svegj u sebi
Naša umrla sva uzdanja.

Tiem se uprav ti uputi, 137
Dubrovniče, s mudriem svjeti;
Skoro imaš dostignuti
Sve što išteš tvôm pameti.

Opaske.

Kitica 11. — Velika trešnja koja obori Dubrovnik, zgodi se g. 1667, na 6 travnja, u srijedu veliku, na 9 urâ u jutro. U toj kobnoj prigodi poginu za 5000 dušâ, a megju njim i dubrovački knez Simo Getaldić i mnogi dio vjećnikâ; osta ih naka u životu samo za 600 stanovnikâ, megju kojim 38 vlastele. U XIII pjevanju opširno opisuje pjesnik žalostivi taj dogagjaj.

18. — Morski Lav, t. j. mletačka vlada, koja je svegj nenavidnim okom gledala na Dubrovnik, pak i u ovoj nesreći tražila način da ga osvoji; što spominje pjesnik u XIII pjev. (182 kit.), gdje je i opširnija opaska.

20. — Leverin ili bolje Revelin, od talijanskoga Revellino, tvrgja na istočnijem vratima grada, suproć varošu Ploče, što sagradiše g. 1463, da bi se branili od turakâ koji prijećahu navaliti na grad.

21. — Stoprva dne 6 lipnja zakonito se sakupi malo, a dne 10 veliko vijeće, i tada porazdijele megju vlastelom dotične službe; a do tole su upravljali gradom kako su bolje mogli.

25. — Po svoj prilici ima biti Gjamanjić, o komu je riječ u pjev. XIII. 110. 146.

29. — Po trešnji neki su htjeli premjestit se u Lapad, za milj dalje od Dubrovnika, porad dvije luke, Lapadske i Gruške, što se ondje nalaze; a neki, preuzeti strahom, htjedoše se preseliti na talijansku obalu. Dali ljubav prve otadžbine uzdrža ih megju grackim zidima, koji čitavi ostaše iza strašnog potresa.

41. — T. j. mlečići, kao rekosmo u opasci na kit. 18.

48. — Stolna crkva, što se srušila u trešnji, bila je sagragjena od Riharda engleskog kralja, prozvanoga Lavijeg srca, kada, g. 1192 vraćajući se iz istoka, u pogibelji života sred morske oluje, zavjetova se da će sagradit crkvu na čast bl. Gospe, gdje bi najprije zdrav se iskrcao. U njoj su se čuvale sv. moći, koje, pošto bjehu iskopane ispod razvalinâ, prenesoše ih u tvrgju Revelin.

59. — Učiniše tu svečanost najposljedne nedjelje lipnja (Rog. die 23 junii 1667), i tad prenesoše moći iz Revelina u crkvu sv. Dominika, gdje ostanu do g. 1721, kada bjehu premještene u novu stolnu crkvu.

131. — Crkva sv. Vlaha, sagragjena g. 1349, nije se bila srušila u velikoj trešnji, dali bi teško oštetovana. Odnose se dakle te riječi na popravljenje crkve, što bi dovršeno g. 1670. God. 1706 izgori ta crkva, a zatim odma nova bi sagragjena.

Pjevanje II.

Sadržaj: 1. Rajsko vijeće nad Dubrovnikom. — 15 Sv. Vlaho ustaje i milost prosi. — 42 Milostivi Božiji odgovor. — 60. Povraća se plav iz Jakina koja bijaše onamo povela dumne, i brodovogja pripovijeda teške zgode što putem pretrpješe hodeći iz Dubrovnika, dokle se uhitiše debelijeh otokâ kod Zadra.

Čim se doli ova čine, 1
Nebeski se dvori bili
Bjehu rajske sred visine
Svikolici rastvorili,

I u čudu punu dikâ 2
Sva blažena slava mila
Vrh grada se Dubrovnika
Bješe odizgar raskrilila.

Višnji, koji svietom stresa, 3
Na pristolju zlatnu sjaše,
Komu u dici rajska uresa
Sunce i mjesec resijaše.

Oko njega dusi sveti 4
Slatke u lire udarahu,
Nepristajuć pjesni pjeti,
Draga stvorca kiem slavljahu.

Stahu okolo poniženi 5
Svi angjeli i dvorani,
Mučenici svi blaženi,
I svi sveti izabrani;

I u blaženstvu čestitomu 6
Uživahu slatko u sebi,
Na pristolju visokomu
Gledajući kralja od nebi.

On neumrloj u svoj' slavi 7
Vas bješe se prosvietlio,
Ter svoj pogled pun ljubavi
K Dubrovniku upravio;
Gledajući zgar s visinâ 8
Gdje se od puka ucviljena
Slavna čini svetkovina
Na čas svetu svoga imena.
Prid njegovo tu pristolje, 9
Čim še doli vapijaše,
I cviljahu zle nevolje,
Od uzdahâ mnoš letiaše;
Zaedno š njima suze grozne 10
Porušene tej gospode,
I molitve još žalosne,
Vigjahu se gdje ushode,
Plač, pokora, bići, posti, 11
Redovnikâ poniženieh,
I s tiem mnoge još kreposti
Svetilištâ božanstvenieh,
Kojiem bješe moć čestita 12
Dopuštena tu na sviti,
Da mogahu strahovita
Srčna Boga samiriti.
Zavjeti se još vigjahu 13
Lećet rajske put visine,
A i dobra djela sjahu,
Na čast Božju kâ se čine.
Nu čim višnji pomnju stavlja 14
Na ove stvari, kê tu pazi,
I u srcu se smilit spravlja
Pokorniema tiem uzdasi,
Izmegju inieh mučenikâ, 15
Kî za vjeru htješe umrieti,
Za obranu Dubrovnika
Podignu se Vlasi sveti.
Prid pristolje on pristupi, 16
Na koljena ter se obori
I čim lice snižno skupi,
Ove rieči progovori:

O prisveta višnja moći, 17
Bože, vječnoj u svjetlosti
Ki gospodiš danu i noći
Svemogućom tvôm kreposti;

Koji stvori od ničesa 18
Samom riječi svoje vlasti,
More, zemlju, i nebesa,
I pakljene jaz propasti;

Ako mogu bit dostojne 19
Za učinit te blaga svietu
Muke moje neizbrojne,
Kê za vjeru podnieh svetu,

Ako milos može čuti 20
Tvê božanstvo milostivo,
Kad pokorno uzdahnuti
Bude srce bolježljivo;

Svrni svete tvê pozore, 21
U pogledu blagom sini,
Ter se smiluj na pokore
Kê Dubrovnik deli čini.

On u bieu [illegible] svomu, 22
Čim ga trešnja zla posiede,
K tebi Bogu nebesnomu
Suzami se sad [illegible]:

Tebe moli s višnje strane, 23
Da ti budeš izvidati
Sve njegove ljute rane,
Kiem mu je lieka [illegible].

U samomu je na tebi 24
Da njegova [illegible].
Kad ovako [illegible]
Pošš [illegible].

[illegible] 25
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] 26
[illegible]
[illegible]
Dade oko [illegible]:

On neumrloj u svoj' slavi 7
Vas bješe se prosvietlio,
Ter svoj pogled pun ljubavi
K Dubrovniku upravio;
Gledajući zgar s visinâ 8
Gdje se od puka ucviljena
Slavna čini svetkovina
Na čas svetu svoga imena.
Prid njegovo tu pristolje, 9
Čim še doli vapijaše,
I cviljahu zle nevolje,
Od uzdahâ mnoš letiaše;
Zaedno š njima suze grozne 10
Porušene tej gospode,
I molitve još žalosne,
Vigjahu se gdje ushode,
Plač, pokora, bići, posti, 11
Redovnikâ poniženieh,
I s tiem mnoge još kreposti
Svetilištâ božanstvenieh,
Kojiem bješe moć čestita 12
Dopuštena tu na sviti,
Da mogahu strahovita
Srčna Boga samiriti.
Zavjeti se još vigjahu 13
Lećet rajske put visine,
A i dobra djela sjahu,
Na čast Božju kâ se čine.
Nu čim višnji pomnju stavlja 14
Na ove stvari, kê tu pazi,
I u srcu se smilit spravlja
Pokorniema tiem uzdasi;
Izmegju inieh mučenikâ, 15
Kî za vjeru htješe umrieti,
Za obranu Dubrovnika
Podignu se Vlasi sveti.
Prid pristolje on pristupi, 16
Na koljena ter se obori
I čim lice snižno skupi,
Ove rieči progovori:

O prisveta višnja moći, 17
Bože, vječnoj u svjetlosti
Kî gospodiš danu i noći
Svemogućom tvôm kreposti;
Koji stvori od ničesa 18
Samom riječi svoje vlasti,
More, zemlju, i nebesa,
I pakljene jaz propasti;
Ako mogu bit dostojne 19
Za učinit te blaga svietu
Muke moje neizbrojne,
Kê za vjeru podnieh svetu,
Ako milos može čuti 20
Tvê božanstvo milostivo,
Kad pokorno uzdahnuti
Bude srce bolježljivo;
Svrni svete tvê pozore, 21
U pogledu blagom sini,
Ter se smiluj na pokore
Kê Dubrovnik doli čini.
On u biću satren svomu, 22
Čim ga trešnja zla posieče,
K tebi Bogu milosnomu
Suzami se sad utječe:
Tebe moli s višnje strane, 23
Da ti budeš izvidati
Sve njegove ljute rane,
Kîem ni 'e lieka moć ufati.
U samomu pozna tebi 24
Da njegova sva su ufanja,
Bivši ovako stren u sebi
Došô smrtna do skončanja.
Ah smili se veće smili, 25
Blagu milos tvû objavi,
Bože sveti, Bože mili,
Ćaćko istine od ljubavi.
Znam ja, da je tebi bio 26
Sliepoj svojoj u nesviesti
Dubrovački puk skrivio,
Dosle oho s dobre česti:

*

Nu gdje ga je ponižila 27
S zapoviedi slavne tvoje
Strašnja trešnja i nemila,
Sve krivine pozna svoje.
Prid pristolje tvê visoko 28
Prostire se za to sada,
I uzdiše sviem žestoko,
Er te uvriedi on ikada.
Dužan ti se i kriv daje 29
Za zla svoja vrlovita;
I za ohole svoje vaje
Tvê proštenje snižno pita.
U miloga gospodina 30
S grozniem suzam milos prosi,
Koga pozna nad sva ina
Milostivi da glas nosi.
Ah razvedri pogled dragi, 31
I podigni svetu ruku
Ter blagosov podaj blagi,
Skrušenomu tužnom puku.
Ti si gospod od milosti, 32
Komu iz krila sa svieh strana
Rieke teku od sladosti
Blagodarstva svud poznana.
Ti si ćaćko ljublježljivi 33
Svega puka krstjanskoga,
I kladenac i vir živi
Milosrgja čestitoga.
Već smili se tužnom gradu, 34
Zasve uvriedi tebe ovako,
Kad u ovemu opet jadu
Krivirre je svê proplakô.
I ako ti plač ne dostoji 35
Da ga budeš blago čuti,
Daj uzdasi čini moji,
Da te budu sad ganuti.
Ja te molim za grad ovi; 36
Već odvrati bič čemerni:
Moji su ovo sve sinovi,
Moj vas ovo puk je vierni.

A i tvoja rajska dika 37
Zapovidje davno meni,
Da sam grada Dubrovnika
Obranitelj ja ljubljeni.
Za to smiri moje smeće, 38
I žalosti mê utaži,
Ter dopusti s blage sreće,
Da mi sine tvoj zrak draži;
Da opet oči moje vide, 39
Gdje grad ovi u pokoju
Na svoû prednju slavu uzide,
I na pravu diku svoju. —
Moljaše se Vlasi ovako, 40
Ali višnji kralj od nebi,
S koga i silni trne pako,
Kad je srčan on u sebi,
Blagi pogled on obrati 41
K svetom starcu, gdje uzdiše,
Ter mu čini gori ustati,
I da stupi prida nj više;
Pak bivši se posmjehnuo 42
Blagom rieči reče njemu:
Starče, molbe tvê sam čuo;
Zamiren ćeš bit u svemu.
Tvoj Dubrovnik, koga obori 43
Nemilosna trešnja silna,
Još će uzrašćet svojiem dvori,
I pun blaga bit obilan.
Još njegove bit će plavi 44
Svemu moru od bojazni,
Da će i morski silni lavi
S njime živjet u prijazni.
A i gospoda svega svita, 45
Navlaštito Španjska kruna,
Činit ga će svegj čestita,
I bogastva u svem puna.
Eto i pastier crkve svete 46
Moj namjesnik netom začu
Hude od trešnje ljute štete
Kâ tvoj shara puk u plaču,

U Jakinu plav odredi, 47
Da najbrže poći bude
Vidat tužniem ljute zledi,
Za utješit smrtne trude;
I sad ona mirno brodi 48
I skoro će prid grad doći,
Da njegovoj tu slobodi
Bude drage od pomoći.
Još ti napried tajat neću 49
Božanstvenu moju odluku,
Da znaš koju spravljam sreću
Dubrovačkom tvomu puku.
Paček mirna da 'e požuda 50
Od sumnjive tvê pameti,
Svieh ti hoću mojieh suda
Otajnosti spovidjeti.
Istina je, puk smioni 51
Da prem opak i nemio
Kroz grieh me je usioni
Sto krat do sad uvriedio;
I da za to htieh sharati 52
Sve njegove silne vlasti,
Čineć mu se pokajati
Od nesviesne oholasti;
Ali od sada hoću veće 53
Cjeća tvoga dostojanja
Sve prostit mu zlo mrzeće,
I sva opaka djelovanja.
Paček hoću s takom srećom 54
Tvoj dubrovnik ponoviti
Da će svak čas slavom većom
Živjet, rašćet, i cavćeti.
Još mu i ti ćeš bit naprieda 55
Drag branitelj kô i do sada;
Za ti biljeg tvoj stup gleda'
Da pao nije nigdje s grada.
Zasve obori trešnja silna 56
Gragje i kuće svekolike,
I učini zla obilna;
Ne obori tvoje slike.

A to er svietu htjeh objavit, 57
Da mu bude tiem očito,
Grad i napried da će slavit
Ime tvoje glasovito.

Odluke su ovo moje, 58
Kê ne mogu doć na manje;
Smiri za to srce tvoje,
I čestito steci ufanje. —

Reče, i rukom rajska uresa 59
Svoj blagosov gradu poda;
Stresoše se sva nebesa,
Vas sviet, pako, more, i voda.

Nu čim se ova sred visinâ 60
U rajskomu dvoru čine,
Plav dojedri iz Jakina
Dubrovačke u krajine.

Ovo ista ona bješe 61
S redovnicam djevicami
Iz prid trešnje kâ pobježe,
Kad se u strahu svak samami;

Koja bješe učinila 62
U svakomu želju mnogu,
Za znat djeve gdje 'e ponila
I gdje one biti mogu.

Tiem dovrvje puk od svudi 63
Za čut koje nosi glase,
Sve što 'e ženâ, sve što 'e ljudi,
S mnogom prešom tu tiska se.

Nu pomorac poglaviti, 64
Koji plavi gospogjaše,
Hteći s prva učiniti
Kô se njemu pristojaše;

Dogje u tvrgju, gdje gospoda 65
U sboru se nahogjahu,
Da na znanje njima poda
Svoê dosašće, kê zeljahu;

Gdje ga ončas bez kršmanja 66
Uvedoše znano u vieće,
U komu se od vladanja
Rasbirahu česti i sreće.

Tu, kako ga ugledaše, 67
Užeše ga svi prašati,
Da im tanko sve prikaže,
Što od njega žude znati:
Da im bude spovidjeti, 68
S kojiem glasom gre čestitiem,
I u kê strane na sem svieti
Pogje s diklam plemenitiem.
On bivši se ponižio 69
Prid pristoljem gospockime,
I sam sebi glavu otkrio
Umiljeniem načinime;
Uze tiho da spovieda 70
More s diklam kô pribrodi.
Svak pomno ga sluša i gleda
Žudeć znati što se zgodi.
Mâ gospodo, progovori, 71
Kad zapovied ta je vaša,
Da se vami ovdi otvori
Sva brodidba trudna naša,
Redom vam ću spoviedati 72
Sve što se je dogodilo,
Da budete uprav znati
Što 'e trpjet nam trieba bilo.
Kad zla trešnja grad ucvili, 73
(S spomenom mi bježi duša)
S mojom plavi namjerili
U luci se bjehmo od Gruža.
Tu s pomorcim rodnom gradu 74
Kû god pomoć spravljajući,
Upazismo, gdje u jadu
Od svud teče puk bjegući,
Ki nosaše gorke glase 75
Da grad shranit nije moći;
Neg da turak' mnoš spravlja se
Iz susjestva na pljen doći.
Glas ovaki omramori 76
Izranjeno srce naše,
Videć svak čas gdje jad gori
Iza jada izviraše.

Kroz toj misô promjenismo 77
Na pomoć nas kâ poteži;
Ter oni čas odredismo
I mi bježat gdje svak bježi.

Bjehmo veće slobodili 78
Plav gvozdenieh od sidarâ,
I na vjetar otvorili
Biela platna od jedara:

Upazismo kad na kraju 79
Mnoš izbranieh redovnicâ,
Gdje u plačnom gorkom vaju
Suzam peru blieda lica.

Skupili se bjehu one 80
Pune smeće i nemira,
I sljegjahu sviem priklone
Duhovnoga njih pastira.

Vladika ovi gracki bješe 81
Dubrovačke crkve glava;
Š njime idu sve da bježe
Iz nesrećnieh svoih državâ.

Tere kako upaziše 82
Gdje mi s plavi na put gremo,
Jakiem glasom zaupiše,
Da i njih primit k nam budemo.

Ta vika mi srce otvora, 83
I čim trnem u bolesti,
Poslah lagju priko mora,
Da ih bude k nam privesti.

One u lagju uljezoše, 84
I pastiera sljedeć svoga
Š njim na plav se dovezoše,
Zasve pune vaja mnoga.

Bješe jošte š njima zaedno 85
Njekoliko redovnikâ,
Kî služahu Boga vriedno
Umiljenstva sred velika.

Blag razgovor ter davahu 86
Pripadeniem djevicami,
Kê cjeć straha prid nam stahu
Kako studen stanac kami.

Nu bivši se zgovorili, 87
Put Jakina svi da gremo,
Bjehmo jedra obratili
U pučinu da idemo.
Nosaše nas vjetric blagi 88
Po morskjema tu vodami,
I činjaše žamor dragi
Tihiem krilim svegj nad nami.
Družahu nas čete od ribâ, 89
Oko plavi kê opskaču;
Nu ta igra ne prigiba
Srce naše, kê je u plaču.
Zasve vrieme bješe ugodno 90
I u svem liepo našem putu;
Sve nam bješe neugodno,
Čim smišljahmo zgodu ljutu.
Ne mogaše bit radosti, 91
Da nam kî god mir prikaže,
Gdje cviljahmo u žalosti
Izgubljeno biće naše.
Bjehmo prošli naše otoke, 92
Koje s desne ostavljahmo,
I pučine sred široke
Jur se s plavi nahogjahmo;
Bježahu nam nazad gore, 93
A i kraj se već skrivaše,
Ter ništa ino nego more
Vidjeti se ne mogaše.
Kad jug, dosle kî pršô je 94
Tihiem vjetrom jedra u naša,
Nape većma duhe svoje,
I svu silu većma uzmnaža;
Ter se u brzo more učini 95
Bielo čestiem valovima,
Kî se vide po pučini,
Kô livade s jagancima.
A i sunce u toliko 96
Već k zapadu došlo bješe,
Gdje mu oblaci tmasto i priko
Crnom maglom čelo opstrieše.

S velikoga kada duba 97
Straža uze klikovati:
Godina se spravlja gruba,
Jedra uzmite zatvoriti.
Vješ pomorac skoči tada 98
Biela jedra da zatvora,
Er vidje i on iz zapada
Gdje uzvira sila od mora.
Spušten bješe šijun vrli, 99
Koji crnu sliku imaše,
Otkle vihar vro zaprli,
Čim on more proždiraše.
Nebo se u to sve navuče, 100
Munja ognjena tere sinu,
I grom srdit tresnu i puče
Strahovitu kroz vrlinu.
Rieka od dažda lievat uze, 101
Da od straha svak ublidje,
Još najliše gdje smrknu se,
Da se ništa tu ne vidje.
Pakljena je crna tmina 102
Nebo i more zamiešala,
Da razabrat ni 'e načina
Strašnu sliku od tieh zala.
Bez pristanka sieva i grmi, 103
I čim svjetlos munjâ otkrije
Sad nam kaže ponor strmi,
Sad na gori plav gdje plije.
Pomorci se svi su smeli 104
U porazu strahovitu,
Gdje su tako tu vidjeli
Prid očima smrt očitu.
Sledio se svak od straha, 105
I žestoke trpi trude,
Predajući, voda plaha
Da nas prozdriet tu ne bude.
A najliše djeve izbrane 106
Jaučn, cvile, i uzdišu,
Gledajući s višnje strane
Svak čas sržbu jaću i višu.

Jak li ovčice, kad jad plačni 107
Prid očima svîm gledaju,
Gdje ždrljivi vuci lačni
Na njih čeljus rasklapaju,
Skupiti se u krug budu, 108
Tere čim ih smrt optječe,
Tužniem glasom, a zaludu,
Mrtve od straha jauču i veče:
Tako i one pripadene 109
Cvile i plaču jadne u glase,
Gdje od godine rasrčene
Veća žestoč svegj gleda se.
Govorahu: huda česti, 110
Toli dosta ne bi li ti
Ugrabit nam rodno mjesti
Za naš nemir vjekoviti?
Toli dosta ne bi tebi 111
Za uzrok vječni našieh jada
Malo živieh da u sebi
Izgoniš nas, draga iz grada?
I da pune zla nemira 112
Tučemo se do kraj svieta,
Gdje sred našieh manastira
Cienjahomo sve umrieti?
Ter ovako ljutom smrti, 113
Kâ se toli strašna kaže,
Nemilosno hoć' satrti,
Jaoh, žalosne danke naše;
Morskieh riba da budemo 114
Pića i hrana male ciene,
Kadar ovdi poginemo
Po sred vode nesmiljene.
Ah blaženi kîeh umori 115
Strahovita trešnja prika,
Silnom vlasti kad razori
Zgrade grada Dubrovnika,
Da zla ova ne vidjeste, 116
Ni u ovakom biste jadu,
Neg' li jednom vi umrieste
U ljuvenom dragu gradu;

A nami je tužniem sila 117
Sto krat na čas umirati,
Dokli morska vlas nemila
Mrzeći nam život skrati! —
Plaču ovako sve u strahu, 118
I svak ini smeten tuži,
U načinu kada plahu
Silni vihar plav zauši,
Ter je natrag opet vrati 119
I uze njome tu vrćeti,
Kako da se hoće igrati,
Zasve izginut da joj prieti.
Čini buku prem nesviesnu 120
Sila oko nje od vihara,
Kad grom silni s neba tresnu,
I u dub srednji tries udara.
Svi pomorci, kî do tada 121
Proć moru se uzdržahu,
Da ih more s vjetrom vlada
Puštaju se veće u strahu.
I videći smrt gotovu 122
Gdje se prid njim' svegj nahodi,
Zgar višnjega vape i zovu,
Da ih od zla oslobodi.
Bješe od mislî u toliko, 123
Čim bojazan strašnu ćute,
Redovnicâ njekoliko
Izdahnulo s strahe ljute;
A ostale kô zaklane 124
Tu ležahu u žalosti,
S malom dušom ukopane
U sred groba te gorkosti.
Kad vladika pun skončanja 125
I mi š njime svi skrušismo,
Ter za steći bolja ufanja
Višnjem zavjet učinismo.
Treća zora jur sivaše 126
Od kad skoči morska sila;
I još dan se ne poznaše,
Što noć bješe sve prikrila.

Svak' čas ljuće, svak' čas gore 127
Vihri oholi svegj režahu,
A i morske strašne gore
Od svud slabu plah bijahu;
Kad iznenad Elmo sveti 128
Na prvomu dubu sinu,
I u svieći se dá vidjeti,
Bolju kazuć nam godinu.
Dobra kob je, zavikasmo 129
Puni ufanja svi u sebi;
Ter veseli hvalu dasmo
Velikomu kralju od nebi.
U toliko bivši oblaci 130
Razmicat se zgar počeli,
I kazat se svjetlji zraci,
Kieh nosaše danak bieli.
Debelieh se kod otokâ 131
Iznagjosmo puni smeće,
Gdje godina prem žestoka
Sagnala nas bješe veće.
U najbližnju tu se luku 132
Jedva živi sahranismo,
Gdje bježeći morsku buku
Od smrti se uklonismo.
Od mora nas kraj zaštiti, 133
Tiem pomorac plav utvrdi
Da 'e ne budu već truditi
Zli valovi i zlosrdi.
U dno mora sidra ukopa, 134
A na suho opet stavi
Veće čelâ i konopa,
Da su pomoć tužnoj plavi.
S mnogom željom tad ureda 135
Svi na suho ishodimo;
Drug na druga žudan gleda,
Er se živi nahodimo.
A djevice pripadene, 136
Zasve su se osviestile,
Plaču druge izgubljene,
I sestrice svoje mile.

I mi cvilit s njima uzesmo; 137
Nu, zamani za ne stati,
Izvan plavi mrtve izniesmo,
Da ih budemo ukopati.

Ter nesrećne sred nevolje, 138
Kô pustoši u toj znasmo,
Što mogosmo, svieh najbolje
Crnu u zemlju ukopasmo.

Vladika im blagosove 139
Dá s ostaliem redovnici;
Svak im vječni pokoj zove,
Plačemo ih svikolici.

Ali bivši dovršili 140
Djelovanje to milosno,
Koje bjehmo učinili
Veomi tužno i žalosno;

Otidosmo da vidimo, 141
Kô se u sebi plav nahodi;
Svu neka je utvrdimo
Proć oholoj morskoj vodi.

S jedne strane nagjosmo je 142
Gdje na dvoje vodu prima;
Tiem napravit činismo je
Našiem hitriem majstorima.

Dub naći se ne mogaše, 143
Kî tries razbi ognjeviti;
Nu i bez njega plav mogaše
S iniem dubjem napried iti.

Tiem uzesmo izgledati 144
Kada ćemo ustat moći,
Da budemo putovati,
I na svrhu puta doći.

Još nam truda njekoliko 145
Ostajaše do Jakina,
A srdita jošter priko
Strašaše nas zla pučina.

Po njoj svaki dan oholo 146
Silni vjetri boj bijahu,
I klisure sve okolo
Strašniem valim razbijahu;

Kî ne samo uzrašćeli 147
Sred vrline bjehu klete,
Neg još dosta učinili
Tuge, jada, plača i štete.

Vigjaše se tim o kraju 148
Drvlje mnozieh korabalja,
I utopjenieh smrtnu u vaju
Gdje telesa more valja.

Potrebno nam bi cjeć toga 149
Toj pribivat u pustoši,
Dokli silu gnjeva svoga
Plahi vjetar sebi odloži.

Tu čekasmo danâ veće 150
Dobro vrieme i vedrinu,
Da nam vjetric s blage sreće
Put otvori i godinu.

Ali sve nam bi zaludu: 151
Vjetri bjehu prema nami,
Tiem bi sila gorku u trudu
Teziem ostat u stranami.

Opaske.

Kitica 15. — Sveti Vlaho biskup i mučenik od Sevasta, u Jermeniji, koji bi odabran od dubrovčanâ za svoga zaštitnika i osobitog parca X. stoljeća.

46. — Papa Aleksandro VII.

55. — Na grackim zidima, povrh svijeh vratâ i tvrgjâ, bjehu postavljeni svečevi kipovi; kako miri i tvrgje ostaše čitavi u trešnji, tako i kipovi i dan danas su na istomu mjestu.

60. — Iza strašnog potresa kada se sruši grad, Arkibiskup dubrovački Petar de Torres, rodom iz Trana Puljiškoga, sa straha da grgje nezgode ne napadu na grad,

sakupi dumnice raznieh dubrovačkijeh manastijera, što se spasiše od propasti, i povede ih u Jakin; (vigji pjev. XIII. 160 itd.) a bilo ih je za 62, od kojijeh neke pomriješe u putu. Prosinca iste god. 1667 povratiše se natrag, dopraćene od biskupa Stonskoga Petra Lukarića, i od Vlagja Gučetića, za tu svrhu poslani od vijeća u Jakin; te bjehu namještene u franjevački manastijer u Stonu privremeno im podat, dokle bjehu popravljeni neki dumanski manastijeri u gradu.

73. — Gruž (Gravosa) varoš i luka za milj daleko od grada.

75. — Pošto trešnja obori grad, turci, da ne bi mlečići, ili koja druga krstjanska vlada osvojila Dubrovnik, prepravljaše se s vojskom sići na more, da ga podlože svome carstvu.

81. — Gorepomenuti arkibiskup De Torres.

92. — T. j. Koločep, Lopud, i Šipan.

128. — To je svjetlost, ili plamenak, što se često vigja u vrijeme oluje i zle godine, kad su jako nisko oblaci ili magle pune munjevine, na vrškima katarkâ plavî, vrsima toranja, na križima crkava, itd., a mornari obično nazivlju ga ognjem sv. Elma, ili sv. Nikole; a to im je znak da će prestati oluja. U staro doba nazivljali su ga ognjem Kastora i Poluča.

113. — Debeli otok kod Zadra. (Isola Grossa, ili isola Lunga).

Pjevanje III.

Sadržaj: — 1. Slijedi brodovogja pripovijedati kako doploviše do Jakina, gdje sjajno bjehu primljene dumne. — 33. Od strane Aleksandra VII donosi list i brašna. — 56. U toliko vojvoda iz Napulje dohodi gradu u pomoć. Oboružavaju grad, i čiste ga od razvalinâ. — 88. Žalosne zgode nekog mladca, komu ljubi i sin poginuše u trešnji. — 153. Iznova se grad ponavlja.

Potpuno se mjesec danâ 1
Bješe veće navršio,
Od kada nas sred tieh strana
Vihar bješe zatvorio.

I godina nesmiljena 2
Ne mogaše još svršiti,
Neg svegj gore rasrčena
Boj činjaše jedoviti.

Jur nas plačnieh ostavljaše 3
Teške tako sred nevolje
I ufanje drago naše
Za dočekat vrieme bolje.

Kad iznenad more utaži 4
Strahovite sred vrline,
Ter ukaza ures draži
Mirne i tihe sred pučine;

Koja bješe bez vihara, 5
Jak li ravno polje ostala,
Da u njoj sunce sjaše zgara
Kako svietla sred zrcala.

Povjetarci blagi i mili 6
Tihiem duhom kî pršahu,
Razbludniema svojiem krili
Na žugjeni put nas zvahu.

A nebesa razvedrena 7
Kazahu nam svê ljeposti,
Bivši uresno pozlaćena
Sva sunčanoj u svjetlosti.
Na ishodu dana biela, 8
Kî to srećno vrieme objavi,
Naša družba sva vesela
Na ugodni put se spravi.
Plav najbrže slobodismo, 9
Od općenieh zavezaja;
Sidra iz mora izvadismo
Odriešismo uze s kraja.
I s naglosti prem velikom, 10
Čim godina sinu vedra,
Otvorismo s mnogom dikom
Svakolika biela jedra.
Iznese nas vjetric blagi 11
Na pučinu sviem prostranu,
Dajući nam pokoj dragi
U vremenu toli uzdanu.
I kako nas tu iznese, 12
Ne krateć nam svê pomoći,
Neka jedra napune se,
Pršat uze većom moći.
Plav se u pjenah zalećela, 13
Ter je hrla tač vidjeti,
Kako iz luka brza striela
Ispuštena kada leti.
Po morskomu polju ore, 14
I čestito sviem putuje,
Gdje š njom kroz svê razgovore
Žamorit se more čuje.
Sred ugodne take zgode, 15
Kû nam poda udes mili,
Bjehmo dosta morske vode
Leteć tiekom pribrodili;
Kada nam se prid očima, 16
Tja daleko u pučini,
Jedan oblak gusta dima,
Kô da iz mora niče, čini;

*

Koji, čim se mi na bliže 17
S našom plavi približasmo,
Rašćet uze svak čas više,
Kraj žudjeni da poznasmo.
Tim veseli svi ne mnimo 18
Kada ćemo doći prije,
Naše trude da svršimo,
Gdje od mora straha nije.
Ali večer u to tmasti 19
Ugrabi nam sve s pogleda,
I čim noćna tmina uzrasti,
Vidjeti nam zemlju ne da:
Dokli opeta zora biela 20
S dobrom srećom nami sinu,
Kâ čestita i vesela
Dovede nas tu k Jakinu.
Bješe od prije glas nemio 21
Došašće nam tu priteko,
I svakomu spovidio
Naše zgode sve zlo prieko;
Ter neizbrojno mnoštvo od ljudi 22
Vrvijaše izvan grada
Da nas gleda s mnoziem čudi,
Ne bez smeće i bez jada.
I vladalac megju njima 23
Koji mjestu gospogjaše,
Bješe izišô na kolima,
I mnogu nam čas spravljaše.
Er kô začu djeve izbrane 24
Da su došle s našom plavi,
Sred uresne svietle strane
Polače im liepe spravi.
To manastier slavni bješe 25
Od svetoga Bastijana,
Koga izvrsna sviem dospješe
Ne otprije mnogo danâ.
Spravljajući u nj iz nova 26
Da u red sveti djeve obuku;
Ali učini zgoda ova
Promjeniti tu odluku;

Pokli u nj naše redovnice — 27
Sred velike časti i cjene,
Kô višnjega vjerenice,
Pomno bješe nastanjene.

Crkovnjakâ od svieh glava, — 28
Grimizom se kî odjeva,
Ruku svoju sviem podava
I vodi ih izvan drieva.

U kola ih gdje stavljaju, — 29
Za ljuckiem ih skrit očima;
Posvećeno što je raju,
Oko umrlo gledat neima.

Svieh tako ih privedoše — 30
Sred spravljena manastira;
Blažen ko ih vidjet može,
Svak čas za njim' puk izvira.

Privedene kô tu bješe — 31
U poštenoj takoj spravi,
Zvona oda svud udariše
Da se višnji s neba slavi;

Ter oni čas redovnici — 32
Tanku u velu svi uresni,
Hvaleć Boga svikolici
Pjet uzeše svete pjesni.

U toliko na glas daše — 33
Velikomu glavi od Rima
Sve nesrećne zgode naše,
I kô Jakin djeve prima;

Kî oćuće žalos mnogu — 34
S dubrovačkieh plačnieh zgoda,
I djevicam miliem Bogu
Blagosove svete poda;

Svê naredbe dajuć take — 35
Poglavici od Jakina,
Da im čini hari svake,
Da ih časti nad sva ina.

Zapovidje još saviše, — 36
Da se pošlje našem gradu
Hrana, da puk ne uzdiše
U žestokom lačan jadu.

I tu tako plav su našu 37
Brašna i svega napunili,
Na zapovied što smo vašu
Dobrovoljno mi donili.
Pet dana je prošlo veće, 38
Da se odonud odielismo,
I s vremenom dobre sreće,
Kô žudjesmo, svegj brodismo.
Može biti, višnji s nebi 39
Da nam je ovo dopustio,
Neka bi se u potrebi
Prie grad ovi samirio.
Da čestitos opet vaša, 40
Mâ gospodo plemenita,
Bude uzrašćet svjetlja i draža
Sa sviem dobrim' svega svita. —
Prista ovo govoriti 41
Tad pomorac, a list ize
Kî Leksandro šlje čestiti,
Božja crkva kîem drži se;
Koga uput otvoraju, 42
I oca sveta u njem vide,
Gdje se boli ljutu u vaju,
Er Dubrovnik trešnja ukide;
Ter gdje pomoć obećava, 43
I blagosov svoj posila,
I gospodi gdje svjet dava,
Da se tište grada mila;
Hvaleći ih, da su oni 44
Štit od puka krstjanskoga,
Kojieh isti zmaj smioni
Iz istoka bljude svoga.
Raduju se sva gospoda 45
Na čestite ove glase,
Da vrh plačnieh svojieh zgoda
Svetog oca milos paze.
I mirni su er su čuli, 46
Gdje ostaše djeve izbrane,
Kê su tugam sviem ganuli
Još narode inostrane.

Ali, neka i puk budu 47
Razveselit s dobrom česti,
Kî podnese žalos hudu
Sasma ljutoj u bolesti,

Dva plemića odrediše, 48
Da razdielit sve učine
Što Leksandro poslô bješe
Iz Jakinske pokrajine.

Oni izvrsno i ureda 49
Te naredbe čine i vrše;
Tiem se mnoštvo od svud gleda
Ljudî i ženâ gdje se krše.

Svak velikoj u radosti 50
Drage hrane prima dio,
Ter tiem dobrom svê žalosti
Rek' bi da je razladio.

Od svudar se žamor čuje 51
Kîem višnjega hvale zgara;
Vaskolik se puk raduje,
Er ga sreća razgovara.

Obilne se prem trpeze 52
I čestite sviem gledaju,
Žarko vino svud pije se,
Počasnice svud pjevaju.

Do nebesa ljubežljivi 53
Svega puka glas uzlazi:
Grad Dubrovnik u vjek živi,
Živi u vieke sveti Vlasi.

Odasvud je mnoga vika, 54
Odasvud je rados prava;
Od svud grada Dubrovnika
Pripieva se dika i slava;

Kako da vas puk ufaše 55
U višoj ga vidjet česti,
Kâ mu izasjat svjetlja imaše
Iza mraka zle bolesti.

Nu ova rados čim se otvora 56
Sred smirena toli grada,
Iznenad se začu s mora
Glas ognjenieh lumbarada.

Bješe iz Pulje dojedrila 57
Plav oružja bojna puna,
Gradu u pomoć kû posila
Prijateljska španjska kruna.

Hrabren vitez bješe s njome 58
Vojevoda glasoviti,
Koji slavom viteškome
Svud sloviaše po svem sviti.

Sred boja se on krvava 59
Bješe iz mala zadojio,
I različieh sred država
Kralja svoga tiem služio.

Da svom španjskom prid gospodom 60
Bješe u mnogom primjen cjeni,
Slavan djelim', svjetal rodom,
Vitez u svem pohvaljeni.

Cjeć hrabrenstva tač poznana 61
Bi mu dano veće krati
Ciele vojske na sto stranâ
Gospodovat i vladati;

Neumrlu s kojiem diku 62
U svakomu steče boju;
Čim uzmnoži čas veliku,
I ukriepi sreću svoju.

Netom prid grad s plavi dogje 63
Vriedni vitez i smioni,
Ončas s družbom svojom pogje
Gospodi se da pokloni.

Prikaza im što pisaše 64
Ban španjskoga mješte kralja,
Liepu krunu kî vladaše
Partenopskieh od zemalja;

Gdje obećava svoje vlasti 65
Blago, oružje, bojne plavi,
Samo da se s malom časti
Grad Dubrovnik ne ostavi.

Bjehu od prvieh danâ njemu, 66
Kad zla trešnja sve razvali,
Prijatelju kô svojemu,
List gospoda napisali,

Na nesrećnu moleć zgodu 67
Da im pomoć bude dati,
I da pošlje vojevodu,
Kî će oružje njih vladati:

Tiem viteza hrabrenoga, 68
Kako uzmnožni ban im piše,
Po sred vieća gospockoga
S mnogom česti prigrliše;

I uzeše na uzdanu 69
Š njim razbirat svê potrebe,
Kô će utvrdit svaku stranu,
Kô će oružjem branit sebe.

Ter cjeć toga dovedoše 70
Mnoš bojnika punieh hvalâ,
Da se š njima čuvat može
Varoš, Ploče i Konala.

Kojieh, strane od istoka 71
Na dva klanca postavljaju,
S mora oda svud da široka
Nepriatelje izgledaju.

I da pomnju mnogu čine, 72
I u dnevi i u noći
Dubrovačke u krajine
Da ne može gusar doći.

Na dva mjesta opet s Píla 73
Razdieliše vojsku u dvoje,
Da obrana bude mila
U potrebe puku svoje

U varošu, koji staše 74
Ne malahnoj u pokori,
Stat bo u gradu ne mogaše,
Gdje sve huda trešnja obori.

Joštera su raspisali 75
Deset tisuć podložnika,
Cviet mladosti, kîeh su izbrali
Za obranu Dubrovnika:

Ter naredbe te im daju, 76
Da u grad budu svi doteći,
Kad na gorah ugledaju
I na stražah ognje žeći.

Svaki dan se vitez znani 77
U oružju s vojskom šeta,
I po brdu i po strani
Vodeć sobom mnogo četâ.

Sva se mlados š njim podigla 78
Na hrabreno vojevanje,
I smienstvo je svê uzdigla
Na junačko djelovanje.

Puk, od straha koji prije 79
Strašaše se u zloj zgodi,
Sad ni malo strašiv nije,
Neg se u srcu oslobodi;

I nastoji sa svom spravom, 80
Da obrani grad rogjeni,
Ili 'e trieba bit se s Lavom,
Ili dogje Zmaj ognjeni.

S urnebesom oda svudi 81
Bubnji oholi udarâju,
Sjaju oružjem bojni-ljudi,
Puške ognjene grom puštaju.

I u hitrom čestom boju, 82
Kô sred prave da su svade,
Čete kažu snagu svoju,
I u potjeri mače vade.

S takom igrom traju vrieme 83
I u snazi svôm se muče,
Ter načinom viteškieme
Pravu od boja krepos uče.

U toliko u gradu se 84
Zavaljeni čiste puti,
A i kuće kopaju se,
Kîeh obori udes ljuti.

Svak o teškom trudu radi, 85
Svak nastoji o potrebi,
I opet spravlja da sagradi
Stan i kuću dragu sebi.

Njeko blago iznahodi 86
U velikoj prem radosti;
A njekomu nać se zgodi
Svojieh dragieh mrtve kosti;

Kîeh u jadu i u plaču — 87
Mrazni u grob ospremljivá,
Ćuteć boles od svieh jaču
S djela toli boležljiva.

Megju iniem, kojiem ljuta — 88
Zgoda ovaka srce progje,
Bješe mladac koji s puta
Zemlje iz turske te dni dogje.

Ovi imaše pet godina — 89
Da se bješe odomio,
I s ljubovcom svôm jedina
Samo sinka porodio;

Kû ljubjaše i dvoraše — 90
Većma svoga od života,
Da mu se isti raj činjaše
Božanstvena nje ljepota.

Ali tiesna doma hrana — 91
Usili ga u bolesti,
Da sred turskieh pogje strana
Trgom iskat bolje česti.

Od pridrage svê ljubavi — 92
Sila mu se bi dieliti,
Zasve tešku da je ostavi,
I gotovu već roditi;

Ufajući u pokoju — 93
Doć do malo opet ljeta
Uživati kuću svoju,
Čestit blagom sviem od svieta.

Sreća ugodna pomože ga; — 94
S trgovinam er trudeći
Bi mu dano od višnjega
Da uzbude svega steći.

A i ljubi mu sinka rodi, — 95
I pisa mu u veselju,
Da u srećnoj takoj zgodi
Svû čestitu smiri želju.

Nu čime se nahogjaše — 96
U liepomu Carigradu,
I s trgom se pripravljaše
Povratiti k rodnu gradu,

Sred veselja tako mila — 97
Začu toli glas nemio,
Da 'e grad trešnja razorila,
Da 'e Dubrovnik izgorio.

Satrešti se i zapani — 98
S prva kako izvan sviesti,
Tač ga plačni glas obràni,
I zla zgoda obolesti.

Pak roneći grozne suze — 99
S čemernima prem uzdasi,
Skoči i britku sablju uze
Sama sebe da porazi.

Ter svoj život svršio bi — 100
Kroz udarac vrloviti,
Skončanje ga tač pridobi,
Da ga momak ne uhiti;

Razgovarat kî ga uze: — 101
Bolovanje pusti priko,
Gospodaru, pusti suze
Nu ako nije ovoliko.

Glas donosi vazda gore, — 102
Nego li se zgodit bude;
Ljudi od svieta zlo govore
I laživo glase hude.

Rieči ga ove ustaviše — 103
Od zle smrti i nemile;
Ali smeten još uzdiše,
I žalosne roni cvile.

Čini mu se, ako prije — 104
U Dubrovnik on prileti,
Da istina ništa nije,
Da će zdravo sve vidjeti.

I ako trešnja zla pogubi — 105
Dio puka, drži i scieni,
Da 'e još živa draga ljubi,
Duše svoje raj ljuveni.

Nu čim se oviem mislim' muči, — 106
I ujedno razgovara,
U Dubrovnik it' odluči,
Želja plaha koga vara.

Ter sve bivši trgovine 107
Vriednu momku ostavio,
Put rogjene svê krajine
Na konju se zaletio.
Nije stvari, da ga uzdrži, 108
Lak žestoki vas trud čuje,
Po gorah se tiekom krši,
I na krilih svegj putuje.
I gdje ikoga bude sresti, 109
Ko mu umije kî glas dati,
Srne k njemu izvan sviesti
Da ga bude raspitati.
Ali noćno, kad mu 'e sila 110
U kom mjestu počinuti,
U snu mu se ljubi mila
Kaže srcem, gdje ga ćuti;
I na pomoć gdje ga zove, 111
Veleći mu: hodi ureda
Slobodi me tuge ove,
Poginuti tužnoj neda'.
San ovi ga vele veće 112
Svegj poteži k Dubrovniku,
Er došašćem puniem sreće
Drži išćerat svû ćes priku.
I tako se ne obzire 113
Na stvar niednu na sem svieti,
Neg u srcu željno umire,
U grad prije da prileti.
K Drenopolju nu kô dogje, 114
Za znat uprav glase istine,
Poklisare pitat pogje
Dubrovačke od krajine,
Da mu kažu što se zgodi 115
Od ljubljena toli grada,
Je li ostô živ kogodi,
I što se u njem čini sada?
Knjigonošu poklisari 116
Skoro bjehu tu primili,
I po njemu strašne stvari
Silne od trešnje razumili;

Tim ga ončas izvedoše, 117
Da mu kazat sve uzbude,
Kê nevolje grad smetoše,
I nesreće gorke i hude.
On u kratko pripovidje, 118
Kako trešnja grad razvali,
Kako strašni oganj vidje,
I kô živi jesu mali.
Ter tiem riečim' od poraza 119
Trgovcu bi zaisto bio,
Da na svrsi ne prikaza
Glas mu opeta drag i mio;
Veleći mu: ako moja 120
Svies ciela je, čini mi se,
Da 'e domaća živa tvoja,
I da i sina sobom ize.
Knjigonoša zasve laže, 121
Sve trgovac hoće ufati,
Er što želje žude naše,
Vazda 'e lasno vjerovati.
Tim veseo pun ufanja 122
Darova ga i zagrli,
Poklisarim pak se klanja
I naprieda s konjom hrli.
Tere nigdje ne ustavlja se 123
Dokli dogje k Dubrovniku,
Gdje od svê ljubi druge glase,
I svu zgodu čuje priku.
Susjeda mu svâ poznana 124
Sve na znanje bješe dala,
Do dvadesti kâ se danâ
Živa iz stienâ iskopala.
Veleći mu: znam do skori 125
Da 'e tvâ ljubi živa bila,
Zasve kuća da se obori,
I pritisnu sve gomila;
Er dokle su mene izeli, 126
Besjedila 'e svegj sa mnome,
Zasve smo se ne vidjeli
Zastupljene gomilome.

Ja sam slala pak, da budu 127
I nju od tole van izeti:
Ali strah me, da u trudu
Ne zgodi se njoj umrieti:
Er se čula veće nije, 128
Kad je zvahu, da se oziva;
A i meni reče od prije,
Da 'e od glada malo živa.
S prva tri dni kopaše je, 129
Da 'e mogu izvaditi;
Nu, kad živu ne čuše je,
Ne hoćeše već truditi.
Još najliše gdje ležahu 130
Vrh tvê kuće vrle stiene,
Kê se razbit ne mogahu
Cjeć tvrdine neizrečene. —
Na rieči ove mladac skoči 131
Vikajući: mâ 'e krivina;
Mojoj ljubi smrt uzroči
Vajmeh! moja dalečina.
Da sam se ovdi namjerio, 132
Još bi ona jaoh! živjela,
Ili bih je slobodio,
Ili i mene smrt uzela.
Nu kad moga zla udesa 133
Huda sila nju prikrati,
Draga iznać ću poć' telesa,
Da ih budem ukopati.
I kad ine nije sreće, 134
Kad ih spremim tu sred groba,
Prikratiću dni mrzeće,
I nesrećna moja doba. —
S oviem riećim u grad hodi, 135
I nemira pun opaka,
Za pjeneze iznahodi
Veće ljudi i težaka.
Zaedno š njima tere ide 136
Da raskopa kuću svoju,
Kû nemila trešnja ukide
U strašnomu nepokoju.

Tu potrudi veće danâ 137
Dokli u tvrdoj toj gomili
Otvori se jedna strana,
Otkle uljeze u dom mili.

Gdje nahodi prikršteno 138
Drvje ujedno veće gredâ.
Pod kîem dobro svê ljubljeno
I dragoga sinka ugleda.

Ležaše mu mrtva ljubi, 139
Kako da je tu zaspala;
Teška stiena ni je ubi,
Ni ranjena bješe ostala.

Kô kad vihar nesmiljeni 140
Silno iz zemlje iskoriepi
U planini u zeleni
Vite jele dub priliepi;

Tako ona gledaše se 141
Gdje se bješe tu prostrla,
I drag sinak grljaše se
Njoj liepoga oko grla.

Žalos ovu kako vidje 142
U srcu se omramori,
I u licu smrtno ublidje,
Ter ne umije da govori.

Nu trpeći ljute jade 143
Tu s vigjenja boležljiva,
Na ljubovcu dragu pade
Da je mrtvu tad celiva.

I bivši je u nesviesti 144
Grlit uzeo prem žalosno,
Dušu pusti od bolesti,
I izdahnu nemilosno.

Svak priskoči tad ureda 145
Da mu život čiem pomože;
Svak jeda je živ razgleda,
I vratit se jeda može.

Ali koga smrt umori, 146
Ni'e načina toli stavna
Za činit mu ustat gori
Zrak uživat biela dana.

Vrvi odasvud mnoštvo ljudi, 147
Taku žalos da gledaju,
I strašniema teziem čudi
I očim', vjere još ne daju.
Samo ćute smeću mnogu, 148
I milos im život krati;
Nu što učinit drugo mogu,
Neg istinu vjerovati.
Kroz toj zaedno svieh u cvilu 149
Mrazni u grob ukopaše;
I onu zgodu sviem nemilu
Vrh ploče im ispisaše,
Neka ostane uspomena 150
Ovolike od ljubavi,
I da vječnieh do vremenâ
Ovaka se vjera slavi.
Ali zasve zgoda ova 151
Smete vas puk u žalosti,
I srce mu sve rastrova
Ljutiem plačem i gorkosti;
Nije za to da se ustavlja 152
Oko draga trudit grada:
Puk na pamet za čàs stavlja
Gorku žalos tugja jada.
Tiem čim ište, da opeta 153
Ljubjeni se grad ponovi,
Nije truda da ga smeta
Sve što 'e trieba sve gotovi.
Na sto stranâ pripravljaju 154
Da iznova kuće grade,
I veće ih počinjaju
I čine im liepe ograde.
Svetom Vlasi crkvu svetu, 155
Glasovitu nad sve ine
Na čas višnjem u zavjetu
S mnogom dikom grade i čine.
I na biele slavne dvore, 156
I polače svietla kneza,
Staviti su još majstore,
Da ih grade mnoga uresa.

Tako od svuda nastoji se, 157
Ni se krati moć ni snaga;
Što 'e potrebno sve čini se,
Trudu višnji zgar pomaga.
Ah blaženi, kojiem miri 158
Niču opeta iz pepela!
U' smećam se i nemiri
Ljepša ragja ćes vesela.

Opaske.

Kitica 28. — T. j. kardinal Ivan Nikola Conti biskup od Jakina.

33. — Papi Aleksandru VII.

58. — Obično je dubr. vlada primala za načelnike lumbardijerâ (capo Bombardiere) osobe na glasu, što bi ih, kao u tomu poslu vješte, pripoznao i pošiljao, uz prošnju dubr. kneza, napuljski kraljev namjesnik za doba španjolske vlade u Italiji, s kojom su svegj bili dubrovčani u tijesnom prijateljskomu savezu. U doba trešnje bio je na toj službi Antun Vanini, rodom iz sv. Arkangjela kod Rimina; dali s nepodobnog svoga ponašanja u teško doba kada se grad bio srušio, trebovalo mu je pobjeći. Ončas za tim dubrovčani se preporuče D. Petru iz Aragone, kraljevskomu namjesniku, i vrhovnomu vojvodi Španjske krune za Napuljsku kraljevinu, koji im pošlje za tu svrhu Pavla Mangione „Sergente maggiore“ iz Napulje a rodom iz Milana — o komu govori Palmotić — a doprije u Dubrovnik svršetkom mjeseca srpnja.

70. — Varoš, to jest predgragje što se nazivlje Pile, a sa zapadne je strane grada; Ploče je predgragje sa istoka; a Konô je oni dio po više varoša Pilâ, kud teče voda i dolazi u grad.

80. — Lav, t. j. mletačka vlada; a ognjeni zmaj, znači turke.

114. — Poklisari su bili: Martolica Kristo Gjamanjić, i Mato Marin Minčetić, koji god. 1666 ponijeŝe harač turskom caru u Drenopolje, pak su se nahodili ondje i u doba trešnje.

155. — Vigji opasku na kit. 131, na str. 16.

156. — Knežev dvor i on bi nekoliko oštetovan u trešnji, te bi ponapravljen, kako i ostale javne zgrade, pod upravom mjernika Julija C e r u t t i, koga papa pošlje dubr. vladi mjeseca kolovoza.

Pjevanje IV.

Sadržaj: 1. Pakljeni kralj srdi se, i kupi nemanski zbor, nagovarajući ga da buni i podigne turke proti Dubrovniku. — 80 Dočim poklisari mole cara da im otpusti harač neman razdraživa kajmakana, a on cara, proti Dubrovniku. — 149. Zloba lakomosti. — 137. Kajmakan zapovijeda poklisarima da donesu blago na carska vrata. — 148. A Bosanskomu paši naregjuje da napade s vojskom na dubrovačku državu.

Rastijaše grad ovako; 1
Ali otrovni zmaj nemili,
Kî gospodi kleti pakô,
I pod volju svoju sili,
Svȇ krvave oči izvrati 2
Dubrovačke na pokoje,
Ter gnjev uze zli rigati,
I čeljusti gristi svoje.
Zla nakazan huda i prika 3
Ustrpjeti ne mogaše
Slavu grada Dubrovnika,
Koga strena jur cienjaše,
Gledajući gdje opeta 4
Ponavlja se s većom časti,
I gdje spravlja do kraj svieta
Glas uzvisit svoje vlasti.
Tim hoteći, da ureda 5
Oprieči se na te sreće,
Crnom puku zapovieda,
Da u pakljeno ide vieće:
Kô da silnik jaki biće 6
Smesti odluke od nebesâ,
I da u ništa obratiće
Srećne sprave slavna udesa.

Strašna trublja zove doli 7
Mukliem glasom zle nemani:
Trepte od pakla jazi oholi,
I u najvišoj grme strani.
Nikad taki ne čuje se 8
Grom kad silni tries udara;
Ni se tako zemlja trese,
Kad je puna zlieh vihara.
Ončas dusi strahoviti, 9
Zli bogovi od ponora
Skupiše se jedoviti
Crnom kralju po sred dvora.
Ah kako su bezobrazni 10
I načina svi razlika,
Svi nemani, svi nakazni,
I zvierenja od sto slikâ.
Obraz ljucki samo imaju; 11
A u inom se slični kažu
Njeko lavu, njeko zmaju,
Njeko lačnu zlu tarašu.
Kozju sliku njeko nosi; 12
Njeko žabe gubavice;
U svakoga trče rozi,
I u kožah su zle ljutice.
Ruke im su, kako čaplje, 13
Krivieh prsta i nokata,
Iz usta im čemer kaplje,
Što kravošce svaki stvara.
Grdobne su grdobštine, 14
Po sred oči smrt im staše;
Da se od strašne svê vrline
I oni isti sobom straše.
Njeko ima sedam glava, 15
I strašive kroz čeljusti
Svaka oganj ispuštava,
A iz nozdara dim prigusti.
Pas troglav je vidjet njeki, 16
I svegj laje i zavieva,
Kroz urnebes tere prieki
Istom paklu svegj dodieva.

Njeko u slici grda vuka 17
Lupeški se tu dovuče;
Njeki kô jej noćni huka;
Kako čagalj njeko jauče.

Njeko kô vran crni grače; 18
Njeko zviždi kako zmija;
Kô kravošac njeko skače;
A kô zmaj se njeko izvija.

Svi od ljiljka krila imaju, 19
Strjelovito kojiem lete,
Kad čemere svê rigaju,
I po svietu čine štete.

Gnusnom parom svaki smrdi, 20
I te iz sebe pušta smrade,
Da zasve su gadni i grdi,
Od samieh se sebe gade;

Ter u gnusnom smradu pište, 21
Zvižde, kriešte, graču, i laju,
Hrže, reže, skviče, vište,
Hroču, revu, zavievaju.

Tisuću bi tu vidio 22
Zlieh Arpija i poganieh,
I Kimera, kiem nemio
Plam iz ustâ gré prostranieh:

I tisuću Gerijona, 23
I Centavra, Sfingi, i Svila,
Polifema, i Pitona,
Idra, i Gorgon' blieda rila;

I tisuću inieh slika 24
Nečuvenieh od nemani,
Kîeh se čuje moć velika
U pakljenoj doli strani.

Dio na lievu, dio na desnu, 25
Od ovezieh pogje sjesti
K silnu kralju i nesvjesnu,
Kî vladaše tamno mjesti;

Kî po sriedi tu sjegjaše 26
Strane od pakla sred najdublje,
I u ruci svoj' držaše
Ognjevito zlo trozublje.

Ne uzdiže se u visini 27
Niedna gora, kâ prid njime
Malahan se brieg ne čini:
Tako izvisje svîm rozime.
Iz obraza strašna toli 28
Samosilje strah uzroči,
Gdje u čemeru vas se oholi,
Gdje mu skače tries iz oči.
Oštre brade prami gusti 29
Do prsi se prostiraju,
A sve u krvi zle čeljusti
Kô ponor se otvoraju,
Iz kîeh crna para izlazi 30
Tač otrovna puna gada,
Da 'e moguća, da porazi
Vas sviet s gadna toli smrada.
Čim štrašivo progovori, 31
Tiek Kočito svoj ustavi,
Stresoše se svi ponori,
I zamuknu pàs troglavi.
Nemani se sve od straha 32
Učiniše bliede i nieme,
Trjeskovitieh sred uzdaha
Gdje on pusti sej besjede:
Strašni od pakla o bogovi, 33
Kî sred tminâ i crnila
Kraljujete vas sviet ovi
Jazovitieh tamnieh spila;
Zasve biste bili veće 34
Dostojniji gospoditi
Vrhu zviezdâ, i vrh sreće,
Gdje 'e vaš pravi stan čestiti;
Dobro znate, što se od skori 35
Zgodi od grada Dubrovnika,
Koga ukide i razori
Strahovita trešnja prika.
Cienio sam ja, nikada 36
Da ustat veće neće moći,
Neg sred svoga da će jada
Svegj u vječnoj ležat noći.

I cjeć tega u ono vrieme 37
Vas poslo sam, družbo izbrana,
Da ognjima gorućieme
Ne ostavite ciela stana;
Neg užeći da budete 38
Silna trešnja sve što ostavi,
Da mrzeći grad satrete,
Da mu se ime zaboravi.
Ali vidim sad opeta 39
Gdje se s krilim više uputi;
Ni ga plačni udes smeta,
Ni se boji poginuti:
Uzda bo se priko mjere 40
U Armenskoga starca onoga,
Cjeć krstjanske koji vjere
Krv iz grla proli svoga.
Vigj'te koje čini njemu 41
Svetkovine glasovite,
I kako mu liepe u svemu
Crkve gradi ponosite.
U zlatu mu zakovanu 42
Ruku i glavu cielu hrani,
I drži ga na uzdanu
Na svieh mirih, da ga brani.
K temu jošte skupio je 43
Silu ruka, noga, i glava,
Kîeh za svece drži svoje,
Ter im višnje hvale dava:
I uzda se vele veće 44
Mrtve u kosti mučenikâ,
Neg li u sve ine sreće,
I u svu vojsku svieh bojnikâ.
Vigj'te, s kojom dvori čašti, 45
Vajmeh, oni križ krvavi,
Kîem nas smete sred propasti
Neprijatelj naš nepravi.
Ah, grad mi je mrzeć ovi, 46
Er ne mogu ja trpjeti,
Da s ovakom vjerom slovi
Vrh krstjanâ svieh na svieti,

I da ovako poniženo 47
Nebeskom se Bogu klanja,
A naše ime da 'e satreno,
Da nam u njem' nije stanja.
Vas je istok zagrlio 48
Tursku vjeru nami milu,
U kojoj sam uzvisio
Do nebesa našu silu;
Da od krsta nije imena 49
Nigdje veće, u toj strani,
Neg da, družbo mâ hrabrena,
Mi smo sami tu poznani.
A Dubrovnik sam se opire, 50
Grad malahan pokraj mora,
Na mogućstvo naše vire,
Na strah našieh od ponorâ.
Ah nemojte trpjet veće 51
Da u njem gnjezdo nahodi se
Od zle vjere i mrzeće,
Koja s nami protivi se.
Pogj'te, pogj'te vi ureda, 52
Silne turke razdražite,
Da ustanu puni jeda,
Da grad š njima oborite.
Kažite im, mnogo blago 53
Da se u njemu iznašlo je:
Caru 'e turskom zlato drago,
Stavit će u to želje svoje;
Tere će ga naglo iskati 54
U opacieh dubrovčana,
Kê mu neće moć podati
Uboškoga svoga iż stana.
To je dosta, da rasrči 55
Silna cara suproć njima,
Da im s vojskom na grad trči,
I Dubrovnik da uzima.
Il' ga uzme, ili oni 56
Iz prid njega uteć budu,
Poginuće grad smioni,
Satrćemo vjeru hudu.

Turci će se nastaniti — 57
Sred pustošnieh tako mira,
I naš glas će uzvisiti
Gdjegod sunce zrak prostira. —

Ne čekaše rieči ine — 58
Duše od Boga tu proklete,
Neg pakljene izvan tmine
Vječne iz noći na dvor lete.

Kako vihri strahoviti — 59
S gràdom, s daždom kad nasrnu,
Ter se svjetlos bude skriti,
A ostane nebo u crnu;

Tako plaho oni lete, — 60
I gdje idu, i prohode,
Svud uzroče ljute štete,
I nesrećne plačne zgode. —

Sad, božice, kaži meni, — 61
Kud se s prva uputiše,
I kô narod nesmiljeni
Na Dubrovnik nabuniše.

Tebi 'e otkrit lasno moći — 62
Sve potajne misli i sude,
Kâ dohitaš sve dni i noći
Svačia srca i požude. —

Kako iz pakla izlećeše — 63
Jedovite zle nemani,
Ončas razlik put uzeše,
Svaka obrnu k svojoj strani.

Jedne prešno optukoše — 64
Hercegovsku svu krajinu:
Druge tiekom otidoše
U Bosansku kraljevinu.

A mnogo ih priko polja, — 65
Priko gora uputi se
Put bieloga Drenopolja,
Gdje car Mehmet nahodi se:

Svud glaseći, da velika — 66
Mnoš od blaga iznašla se
U sred grada Dubrovnika,
Kî u zlatu vas gizda se;

Ter da nigdje sada nije 67
Od istoka do zapada,
Niedno mjesto bogatije
Od bogata toli grada.

Glas ovaki turke buni, 68
Da ni 'e toga ko ne želi,
Stan da plienom tiem napuni,
I svû kuću razveseli.

Ter ne samo take zgode 69
Da svi od puka izgledaju,
Neg' najprvi od gospode
Više tega misô imaju.

Kod cara se nahogjaše 70
Mustaj paša u toj vrieme,
Na svû volju kî vladaše
Slavniem Vratim otmanskieme;

Nahodeć se tad na Kreti 71
Prvi vezjer vojujući
Grad Kandiju hteć uzeti,
Kû branjaše Lav mogući.

On bivši se odielio 72
I otišo na tu stranu,
Bješe carstvo naslonio
Mustaj paši kajmakanu;

Koga i car uzvišeni, 73
Da mu vigja svê potrebe,
Pomno ljubi, drago cieni,
I svegj drži polak sebe.

Tim s velikom veoma časti 74
Bješe dvoren od svakoga,
Pokli imaše take vlasti
Uz gospara slavna svoga.

On kô silnu trešnju začu, 75
Gdje Dubrovnik jadno smete,
I gdje u njemu mnogu u plaču
Gorke učini smrti i štete,

Bi žalostan tiem glasima, 76
I oćuće nemir ljuti,
Prijateljski grad da ima
Toli svršno poginuti,

Grad četrsta od godina 77
Kî harače carim slaše,
Čim s Orhanom od starinâ
Prijateljstvo prvo imaše.
Tiem strašeć se, da ga ne bi 78
Nepriateljska sila uzela,
Poklisare zivnu k sebi,
Za razabrat sva njih djela;
Dajući im dobro ufanje, 79
Car da neće grad pustiti,
Ni kratiti svê imanje,
Za čuvat ga i braniti.
Na vratima bjehu u cara 80
Iznašli se u to vrieme
Dva plemića poklisara
Bistre sviesti nada svieme.
Gospockoga bjehu lica, 81
Svud hvaljeni i pošteni,
Zazvan jedan Martolica,
Drugi Orčulić prihrabreni.
Koji bivši u tem jadu 82
Čuli od paše take glase,
Gdje obećava pomoć gradu,
I gdje za njim skončava se;
Napola se bjehu u tuzi 83
S take česti samirili,
Ne predajuć, da ga druzi
Ne bi s vojskom osvojili.
Ter od gorka bjehu vaja 84
Odložili koigod dio,
Smišljajući, da do kraja
Ni 'e ih višnji ostavio.
Ali bivši u toliko 85
Liste iz grada oni imali
Od plemićâ njekoliko,
Kî tu s prva bjehu ostali,
Za nevolju ter vladahu, 86
Čim razbjegô svak se bješe,
U načinu gdje svegj plahu
Ori trešnja, oganj žeže:

K Mustaj paši otidoše, 87
Da se budu molit njemu,
Da prid carem grad pomože,
Kî je satren veće u svemu;
I harače da ne ište, 88
Koje ni'e mu moći slati,
Er uboštvo grad pritište,
Čim sve blago oganj skrati.
Naredbe im take bjehu 89
Od vladalac' tezieh dane,
Da iskat budu tu utjehu,
I te lieke na svê rane.
Tiem bivši se otvorili 90
Kajmakanu čestitomu,
Bjehu odgovor blag primili,
Da će mirni bit u tomu,
I da kratit on se neće 91
Nastojati oko cara,
Da ih pomože vele veće
Neg' je želja poklisarâ.
Obeća im paša ovako, 92
I zle misli ne imaše;
Nu sve silni smete pakô
Kroz svê hini, tlape, i laže;
Bivši srde nesmiljene 93
Razglasile u toliko,
Da je u gradu bez procjene
Mnogo blago i veliko.
Što kad začu Mustaj paša 94
Smeten osta u pameti;
Glas taki mu brigu uzmnaža;
Ne zna što će caru rieti.
Tiem, da bude razabrane 95
Njemu stvari spoviedati,
Htje počekat dokle svane,
I novi se dan povrati.
U toliko noćno misli, 96
Kê će uzeti tu odluke;
Trudi su ga od svud stisli,
Ter ne male trpi muke.

Kad zla neman za jad gori, 97
Čim on spaše, dogje k njemu,
I u kipu se svôm pritvori,
Da mu 'e vidjet mati u svemu:
Mati, koja od starosti 98
Bješe umrla lanjske zime,
Koju paša u žalosti
Ljuto plaka mnogo vrime.
Ona njemu, sinko, veli, 99
Svies toli si izgubio,
Da, ko tursko svegj zlo želi,
Temu hoć' bit blag i mio?
Nevierni su svi krstjani 100
Bez prilike i bez mjere;
A i himbeni dubrovčani
Nami jesu male vjere.
Ako su se od starinâ 101
Carskoj kruni poklonili,
To je bila njih hitrina,
Da bi care privarili.
Vidjeli su, da sve uzima 102
Turska sablja, gdje dohodi;
Tiem hotješe haračima
Utvrdit se u slobodi.
Nu haračim koga broja? 103
Gdje su mogli tisuć krati
Caru otmanskom, kô pristoja,
Veće blago posilati.
Hitre su oni, znaj, lisice; 104
Njih riečima vjere nije;
Svi vuhveno nose lice;
Opakovat svaki umije.
Gdje je blago Despotovo, 105
Kê im poda da ga hrane?
Gdje li 'e zlato Hercegovo,
I sve istočne ove strane?
Na uzdano ga ospremiše, 106
U himbenieh dubrovčana;
Nu ih ovi privariše;
Bi nevierna ta pohrana.

Eto sada kroz hitrine, 107
I nauke svoje stare,
Čim uboštvo mnogo hine,
Ištu, i tebe da privare;
Da im budeš isprositi, 108
Da im harač car daruje,
Koga moć' im ni 'e skupiti,
Er s neimanja svak tuguje.
Hitrieh riečî i razlogâ! 109
Kô da nije svak vidio,
Kê je blago puta ovoga
Ovi s nami grad skupio.
Sto plemića pobjeno je, 110
Od kîeh niko živ ne osta;
Ali od njih ostalo je
Mnogo zlato, blaga dosta.
Nakupili svega jesu 111
S obilnosti veoma mnogom,
Blaga tvrgje sve pune su;
Nu 'e carevo sve s razlogom:
Er carevieh haračarâ, 112
Kî bez djece budu umrieti,
Svekoliko ide cara,
I on ima sve uzeti.
Tim prie, sinko moj ljubjeni, 113
Neg uzbudeš k njemu poći,
Svieh vizierâ skup hvaljeni
Čin' da bude k tebi doći;
I Muftiju još dozovi, 114
Kî je vlasti poglavite,
Ter svi zaedno svjèt moj ovi
Megju sobom utvrdite.
Cara ćete lasno tako 115
Vašiem riečim' vi privesti
Da učini sve onako,
Kô mu se od vas tu naviesti.
I caru je zlato drago; 116
Tiem kratit se i on neće
Od njih iskat mnogo blago,
Kî cjeć straha sve donieće.

A i tebe će još dvoriti, 117
I mnoge ti nosit časti;
S njima samo nastoj biti
Ljut, i mnoge oholasti.
Tieh se oni samo boje, 118
I teziem se podlagaju;
S dobriem vrše himbe svoje,
I vuhveno njih varaju. —
Reče; i svojieh iz njedara 119
Zmiju otrovnu taj čas ize,
Ter ga u srce njom udara;
Pak u ništa obrati se.
Osta paša kako od leda 120
Na vigjenje strašno toli;
Srce mu je puno jeda,
U čemeru vas se oholi.
Jedovita ljuta zmija 121
Mješa mu se po utrobi,
Ter mu jedom dušu opija,
Da u otrovnoj puca zlobi.
Ne mni prije, da mu svane, 122
Da mu oči svjetlos vide,
Da se obuče i ustane,
I s vizjerim k caru ide.
Paček prije biele zore 123
Svjetovanje na ne redno
U svoje ih zove dvore
Da s Muftijom idu zaedno;
Er u sviesti misli, i gradi, 124
Da Dubrovnik satrt bude,
Ili blago da mu izvadi,
Prem kako su svê požude.
Bi mu lasno svieh prignuti 125
Na opake svoje svjete,
Čim u srcu svaki ćuti
Zlieh nemani zmije klete;
Kê opake i nemile 126
S pakljenome svôm namjerom
Svijeh bjehu izranile,
I stvorile zliem čemerom.

Tiem zaedno se uputiše, 127
Da sve caru to izreku,
Ter od njega rieč primiše,
Da svû volju vrše prieku;
Zlato i njega er zasliepi, 128
Niedan razlog da ne pazi,
Neg da samo žudi i hlepi,
Svû lakomos da zajazi.
Ah! prokleta da bi bila 129
Uvjek sliepa lakomosti,
Kâ si vas sviet ištetila
Tvôm pakljenom usilnosti;
I, gdje izrigaš zle čemere, 130
Tu ne može biti veće
Prijateljstva, pravde, vjere,
Ni nikakve dobre sreće.
Nepravedne kê izdaje 131
Od tebe se poragjaju!
Eto i dušu, vječna kâ je,
Sliepi umrli za te daju.
Sred nevjere nedostojne 132
Pridobite tvojom vlasti,
Vierne ljubi svoje vojne
Ostavljaju s niednom časti.
Roditelji djecu dragu 133
Prodavaju, gori od zviri,
Sliepi ištući da se u blagu
Lakomo im srce smiri.
Paček, blago da steć' budu, 134
Mru sred plama ognjenoga,
I vršeći tu požudu,
Zaborave dušu, i Boga.
Ah! da 'e blažen, ko na sviti 135
Pleše želje tako prike;
Ti će čestit uprav biti,
I u svakomu dobru u vike. —
Kako začu Mustaj paša 136
Rieč carevu, kô željaše,
Čemer mu se veći uzmnaža,
U srcu ga zmije draže.

Tiem strahovit u vrlini, 137
Pun zle misli i privare,
Carev divan ončas čini,
K sebi zove poklisare;

Kojieh netom tu zagleda, 138
Srdito se na nje obrati,
Veleći im: unaprieda
Hoćete li harač slati?

Vi ste meni govorili 139
Da harača slat nećete:
Za to, što ste razmislili,
Potrebno je da rečete.

Odgovor mu na to daju 140
Poklisari puni smeće:
Da harača ne imaju,
I davati da ga neće.

Što kad začu, tu na sudu 141
Čini upisat ove rieči;
U načinu paka hudu
Ognjenit se na nje oprieči,

Vikajući: neviernici, 142
Toli tako vi ištete,
Da carevi odmetnici
I zlotvori sad budete?

Hoće svako car godište 143
Da 'e ne samo harač odi;
Neg svieh mrtvieh blago ište,
Kê se u rukah vam nahodi.

Činićete tiem za sada 144
Da na slavna pošlju vrata
Iz bogata toli grada
Trista vreća srebra i zlata;

Er inako car čestiti 145
I njegova moć velika
S vojskom vam će učiniti
Da se ne zna Dubrovnika. —

Kô reče ovo gnjevno ublidje, 146
Ter im ne da da govore,
Neg čaušim zapovidje,
Oni čas ih da zatvore.

I ne bivši ustavio 147
Svê odluke nemilosne,
Srdit, opak, i nemio
Šlje ulake paši od Bosne;
S tom naredbom, da ureda 148
Dubrovačke u države
S vojskom ide, i da gleda
Poklisare dokli sprave;
Ter da otole ne odieli se, 149
Dokli s drugom zapoviedi
Novi ulak otpravi se,
I drugo mu ne naredi.
Nehtje da mu zapovije, 150
Da države robi i plieni,
Er bez pliena urednije
Samom vojskom dobit cieni.
Hoće ispunit misli klete, 151
Kê u sliepom srcu ima,
Samiem strahom, a bez štete,
Neka i napried koris prima.
Nu nesrećni poklisari, 152
Zatvoreni bivši ostali,
I videć se u privari,
Ne dat harač er su iskali,
Smeteni se nahogjahu, 153
I u ljutom veoma vaju,
U nesviesti ter ne znahu
Učiniti što imaju.
Vrli čauš Oruč Aga 154
U Saraju njih držaše,
I napose mnogo blaga
Od njih svaki dan iskaše.
Tere žestok i nemio 155
Kada mitâ imô ne bi,
Svaka bi im zabranio
Čiem im bješe živjet triebi.
Silovani bješe za to, 156
Za ne trpjet take trude,
Darivat mu srebro i zlato,
Da ih bolje gledat bude;

*

A gospodi u toliko 157
Knjigonošu otpraviše,
I pisaše svekoliko
Zgodilo im što se biše;
Neka znaju, kako prieti 158
Car, od koga sviet se trese,
Grad Dubrovnik da će uzeti,
Ako blago ne pošlje se.

Opaske.

Kitica 8. — Vigji XIII. pjev. Osmana Gundulićeva.

11. — Taraš, ili samsov, to je torni pas.

22. — Arpije su bile neke bajevne nakaze spomenute u grčko-rimskoj mitologiji, a predstavljene pod raznim grdnim formam. Držalo se da su bile tri sestre, strašno grabežljive, te da bi nestalo čeljadeta, cijenilo se da su ga Arpije ugrabile. (Vigji Virgila u knj. III. Eneida kit. 214 itd.; Danta u XIII pjev. Pakla; i Ariosta u pjev. XXXIII. kit. 120.) Pod imenom Arpijâ ima i neka bajevna vrsta pticâ, što mitologija opisuje s glavom i tijelom od žene, noktima, šapama, i repom od lava, a neki im pridodaju i krila od ljiljka.

„ — Kimera, mitologična nakaza su tri glave, lavova, kozja i zmajeva, te siplje oganj i dim. Po drugijem imala je samu glavu laviju, kozje tijelo, a zmajev rep. Priča se da je smaknuo Belerofons jezdeći na Pegazu u zemljištu Licije, gdje je nanosila velike štete.

23. — Gerijon, najjači megju ljudima po Heziodu. Pjesnici ga opisuju kao gorostasa su tri tijela, i da je imao za stražara pasa su dvije glave i zmaja su sedam. Basna priča da ga je Herkul smaknuo ujedno s pasom i zmajem.

„ — Centavri, izmišljeni puk u Tesalji, nakaze napola ljudi, a napola konjevi, zvani jošte ipocentavri. Boj

centavrâ glasovit je u grčkoj povijesti; Ovidije ga je kitno opisao.

23 — Sfinga je mitologična nakaza, pola od čeljadeta a pola od živine.

„ — Svila. Ne bi znali točno naznačiti što je razumijevao pjesnik pod tim imenom; čini nam se po prilici da je to ime pokraćenje od — Sibilla, pod kojim naslovom u mitologiji su bile zvane neke djevojčice, koje su poznavale budućnost.

„ — Polifem, najprvi i najjači megju Ciklopima; gorostasne veličine, s jednim okom na čelu.

„ — Piton, gorostasna zmija, koju, kako mitologija kaže, ustrijeli Apolo.

„ — Idra, strahovita nakaza, koja je imala do 50 glava; a kad bi joj se jedna otkinula, uzrasle bi joj još toliko koliko ih je imala od prije, ako se ne bi metnulo ognja na ranu. Herkul je smaknuo.

„ — Gorgoni, mitologične nakaze, tri sestre brojem, Meduza, Eurial i Steno. Imale su velika krila, nokte zakučaste, zubove kao u veprâ, zmije za vlase, i jedno oko za svu trojicu; prem da Meduzu, prvu megju njima, neki pjesnici opisuju kao milotnu. Držalo se da bi pretvarale u kamenje one koji bi ih pogledali. Persej ih svlada i poda glavu Meduze Minervi.

31. — Kočit, rijeka u Epiru koja miješa svoje mutne vode s Akerontom. Pjesnici je ubrojiše megju rijeke pakla.

40. — T. j. sv. Vlaho. Vigji opasku na kit. 15, str. 32.

61. — Zaziva Vilu, kao u početku prvoga pjevanja.

64. — Hercegovska krajina, ili Hercegovina, slavjanska zemlja niz duljinu Dalmacije, a tako zvana, jer su joj se gospodari nazivljali Hercegi. Poglaviti je grad Mostar na rijeci Neretvi.

„ — Bosanska kraljevina, ili Bosnija, slavjanska zemlja megju Hrvackom i Srbijom, broji do blizu milijun duša, krstjanâ i turaka.

65. — Drenopolje ili Drienopolje (Adrianopolis) grad u Bugarskoj, na rijeci Marici, stolni grad turaka prije neg osvojiše Carigrad, inako u nas Jedrena ili Edrene.

65 — Mehmet IV, Ibraimov sin, turski car, koji zablugjen u raskošama, puštavao je da vezijeri vladaju carstvom po volji.

71. — Kandijski rat megju turcima i mlečićima započne god. 1645; god. 1667 prvi vezijer s mnogom vojskom pogje na otok, te prisili mlečiće na 4 rujna g. 1669 da mu predadu grad i otok, pristajući uz ugovore da mlečići uzdrže za se tri luke, gdje bi mogli dolaziti sa svojim plavima.

72. — Kajmakan, turska riječ, a znači po našemu: namjesnik (vices gerens).

77. — Orhan car turski, sin Otmanov, koji uzižavši na vladanje god. 1322, osvoji Natoliju i prenese svoje prestolje iz Jeniševa u Brusu, gdje umrije g. 1359. Dubrovačka republika stisne s njime ugovore, da dobije zaštitu svomu trgovanju po svemu njegovu carstvu, pod uvjetom godišnjeg harača od 500 zlatnih dukata. Ova svota pako od njegovijeh nasljednikâ malo po malo bi povišena do 12,500 dukata, osim troškova za razne darove velikašima turskog dvora, što je još toliko dopiralo.

81. — Poklisari su bili, kako rekosmo, Martolica Gjamanjić, i Mato Minčetić, koji posljedni, treba reći da je bio prozvan Orčulić.

86. — Pošto propane grad u trešnji, i izginu množina plemićâ, zaostavša vlastela sastavi vijeće od dvanaestorice, da bude vladati gradom, a napored jedan po jedan da bude mješte kneza, svaki za nedjelju danâ; dokle svršetkom travnja 1669 bi svečano izabran knez, koji je imao upravljati republikom po starom običaju za mjesec dana, a prvi bi Nikolica Baselji.

93. — Megju turcima se bješe prosuo glas da veliko blago držaše dubrovčani sakriveno u tvrgji Revelinu.

105. — Gjuragj srpski despot, kada Muratova vojska mu osvoji malo ne cijelu državu, pobjegnu (g. 1441) iz Bara na dubrovačkoj plavi, te sa svojim blagom dogje, iskajući sebi utočiste, u Dubrovnik. Murat zaiska ga u dubrovčana, obećivajući im mir i svoje prijateljstvo samo da mu ga dadu u ruke, a da sebi uzdrže sve njegovo blago. Na što nehtje pristati dubrovačko vijeće; a Murat začugjen tolikom velikodušnosti dubrovčanâ, izusti se: „da neće propasti taj grad, kad se u takoj cijeni drži zadata riječ i

vjera.“ Zatim Gjuragj otigje u Ugarsku; a kad se opet dočepa kraljestva, ponese i blago što bijaše ostavio kod dubrovčanâ.

105 — Zlato Hercegovo, to se odnosi na svotu, što Stjepan Hranić g. 1466 posla dubrovčanima da mu prime na pohranu, a bilo je 70,000 cekina mletačkih, 33 litre i 11 unača kova zlatnoga, a 1570 litara i 4 unče srebrnoga, i mnogo inih dragocjenosti, što sve razdijeliše megju sobom po smrti očevoj sinovi mu Vladislav, Vlatko i Stjepan. Dali ovaj posljedni, koga otac bijaše dao u Dubrovnik da bude odgojen i izučen, a potla od oca podat za taoca Muhamedu II, bivši se poturčio te oženio s Fatimom, kćerom sultana Bajazita, po drugi put zaiska svoj dio od dubrovčanâ, te zaprijeti im g. 1511 isti Bajazit, sasvim da mu dubrovčani pokazaše namirnicu Stjepanovu, kojom bijaše zasvjedočio da je svoj dio primio. Usprkos svima razlozima, bjehu usilovani isplatiti u tri roka Stjepanu — Paši Ahmetu — 100,000 dukata.

114. — Muftija, poglavica turskijeh svećenika.

137. — Divan, to je carevo vijeće kod turaka.

143. — Turci su zahtijevali da se ustupe Sultanu, kao pokrovitelju dubrovačke države, baštine svijeh porodicâ koje se bijahu iskorijenile u trešnji.

144. — Vreća iliti bolje kesa, kod turaka vrijedila je 500 zlatnijeh dukata mletačkijeh.

146. — Čauš, stražanin na konju carskoga tijela kod turaka. Čauši su nosili svilene haljine, i neku posebnu vrstu sabalja i čalmâ (turbantâ). Poglavica se njihov nazivao Čauš-Baša.

147. — Ulak: teklić, ili knjigonoša.

„ — Ali paša bosanski.

7

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

8

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

9

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

10

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

11

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

12

I prepuste hitri vjetru,
Da se viju na put diše,
Hotje voj bu u bojnicima
Da pregleda i razpita

13

Tiem naredi, potom svana
Da u junačkoj budu dieci
Prikazat mu svih vojštane
Vojevode svikolici;

14

I da preda nj bude proći
Bojna vojska svakolika,
Da zna koliko u njoj moći
I pješaka i konjika.

15

Jur u istoku jasna zora
Svjetliem ključem suha zlata
Od nebeskih višnjich dvora
Otvorala zlatna vrata,

16

I plavoj po vedrini
Rane ruže prosipaše,
Da put sunca liep učini,
Kô se za njom polažaše;

Pjevanje V.

Sadržaj: — 1. Bosanski paša primlja carevu zapovijed, ter je od nemani obujmjen. — 10. Kod Sarajeva pregleda skupljenu vojsku. — Zaman Fatma ustavlja vojna svoga Sulimana od boja. — 96 Dubrovčani smeteni s tezijeh glasa, sbore kako da se opru. — 113. Pavo, sveti pustinjak, očituje gospodi Božja naručenja, ter im srce raslobogjuje. — 165. Izabiru poklisare k caru, k Bosanskomu paši, i k Dalmatinskomu gjeneralu s kojijem skladno se ugovaraju.

Jur u paše bosanskoga — 1
Ulak bješe dojezdio,
I od cara velikoga
Zapoviedi te donio;

Kad nakazan zla pakljena, — 2
Koja staše uza nj muče,
Za učinit ga nesmiljena,
U svies mu se skrovno uvuče;

Ter ga ognjeno uze budit — 3
S mnogom silom, da ureda
Bude izvršit i ispunit,
Što car silni zapovieda;

Kažući mu još saviše, — 4
Da će primit i on isti,
Kad Dubrovnik satariše,
Mnoga dobra i koristi.

Na vladanju bješe od Bosne — 5
Carev zli zet Ali paša,
Ćudi u svemu nemilosne,
Pun hitrine, tlapa, i laža;

Koji s mnogom lakomosti, — 6
U načinu sviem nepravu
Satiraše ljuto dosti
Svakoliku tu državu.

On videći u toj zgodi, 7
Kû mu poda car čestiti,
Ćes gdje mu se slavna rodi
Za svê biće uzvisiti;
Još najliše gdje mu rješe, 8
Mnogo španjskieh da bojnika
U plavim se svoîm poteže
Grada u pomoć Dubrovnika;
Na sve strane posla glase 9
Pašaluka od svojega,
Da na vojsku svak spravlja se,
I da hrlo sliedi njega.
Paček srdit i pun gnjeva, 10
Da sve čete skupi brže,
Kod bieloga Sarajeva
Svoj na polje šator vrže;
Gdje počeka njekoliko, 11
Dokli odasvud iskupi se
Bojno mnoštvo svekoliko,
Kê pod njime nahodi se.
I prispielo bivši vrieme, 12
Da se veće na put diže,
Hotje vojsku s bojnicime
Da prigleda i raspiše.
Tiem naredi, netom svane 13
Da u junačkoj budu dici
Prikazat mu svê vojštane
Vojevode svikolici;
I da prida nj bude proći 14
Bojna vojska svakolika,
Da zna kê su u njoj moći
I pješaka i konjika.
Jur u istoku jasna zóra 15
Svietliem ključem suha zlata
Od nebeskieh višnjieh dvora
Otvoraše zlatna vrata,
I gizdavoj po vedrini 16
Ráne ruse prosipjaše,
Da put suncu liep učini,
Kê se za njom potežaše:

Kad pašiniem prid šatorom 17
Trublje i bubnji udariše,
Ter s velikiem rogoborom
Silnu vojsku probudiše.
Svak ureda tad se spravi, 18
Sred vesele sviem požude,
Da u junačkoj bojnoj slavi
Prikazat se paši bude;
Koji bivši podranio 19
Netom dan se bieli oglasi,
Bješe šator rastvorio,
Da svu vojsku redom pazi.
Liep tumban mu oko čela 20
Bieljaše se u sto redâ,
A sja okolo mnoš tugdjelâ,
Gdje s povitiem nogam sjeda.
Ponosi se u haljini 21
Od grimiza i od svile,
I uzmnaža svoj' vrlini
Oštrom slikom veće sile.
Oko njega s strane oboje 22
Dvorani se mnogi vide,
Kî svezaniem rukam stoje,
I na službi prid njim blide.
Vrh pristolja gospockoga 23
On ponosit tako sjedi,
Ter s pogleda ohologa
Svačia srca strahom ledi:
I čim bojne gleda čete 24
Redom tuda gdje prohode,
Svê uzmnaža jede klete
Dubrovačke vrh slobode.
Od sve vojske svi se stiezi 25
Redom njemu poklanjaju;
Urnebes je do nebesi,
Što svud bubnji udaraju.
Žamor stoji bojnich ljudi; 26
Od konja se rža čuje;
Oružje se svietli od svudi;
Ponosno se svak raduje;

Ufajući s tezieh sprava, 27
Za smiriti svê pohlepe,
Dubrovačkieh iz država
Doniet doma plienc liepe.
Nu Naj čauš poglaviti 28
Bivši biljeg učinio,
Da ima vojska veće iti,
Kakono je razredio;
Sve se čete uputiše 29
Razdieljene veće u redâ,
I svê stiege otvoriše
Ali paši da ih gleda.
Hagji Osman prvi pogje 30
Glasoviti vojevoda,
Kî s junačkiem četam dogje,
Kîh srebrna Bosna poda.
On od prvieh jošte lita 31
Naučio se bješe u boju
Činit djela čudnovita,
I hitrinu kazat svoju.
Dvie tisuće bješe š njime 32
Bojnieh pješac', i konjika,
Kî junaštvom hrabrenime
Svud slovljahu puni dika.
Drugu četu Hasan vodi, 33
Vitez vriedan nad sve ine;
Š njim su bojni svi narodi
Od Sarajske pokrajine.
Njega hitra vidio bi, 34
Kada konja tecijaše,
Striele iz luka puštavô bi,
Kîem u biljeg udaraše;
I tekući tako plaho 35
Štit s zemlje bi dokučio,
Ni bi konja za to sjahô,
Ni tieka mu ustavio.
Šeset konjik' njega sliedi, 36
I pješnika još toliko;
Niesu ljuti tač medvjedi,
Kô je u njih srce priko.

Za Mehmetom treća četa 37
U oružju poteži se,
Koga 'e narav huda i kleta,
Čim u grabšam othrani se.
Jaše on konja crne dlake, 38
Kî se u bieloj rodi zviezdi:
Tvrdovit je ćudi opake,
Sličan temu koga jezdi.
Š njime 'e peset krajišnikâ, 39
Kî viteške konje jašu,
I toliko još pješnikâ,
Kî junašku krepos kažu.
Delia Kanse za tiem pazi 40
Jezdit konja na zelenu;
Iz oči mu tries izlazi,
Sliku ima ne smiljenu;
Zna od boja sve načine, 41
Sve nauke i kreposti;
Nu 'e naravne pun vrline,
I opake nemilosti.
Osam stotin' bojnieh ljudi 42
Banje od Luke sobom vodi,
Kî su oholi, ljuti, i hudi,
Lasni opriet se svakoj zgodi.
Za tiem jezdi Omer Aga, 43
Dobar junak u sva djela;
Nu 'e tugjega željan blaga,
Lakomos ga bivši opsjela.
Jajčana je š njim tisuća, 44
Samiem strielam kî se biju;
Krepos im je tač moguća,
Da sve umiedu, da sve smiju.
Šaban Aga jezdi paka 45
Vriedni vitez i hrabreni;
Šest stotin je š njim junaka,
Kî smrt drže u nescieni.
Od Livna su sve mještani 46
I od bližnieh tezieh sela;
Po izboru izabrani
Na junačka bojna djela.

On uzdanje tako mnogo 47
U njihovoj snazi ima,
Da se diči, da bi mogô
Cielu vojsku razbit š njima.
A i tebe ne ustavi, 48
Sulimane, tega od boja,
Sa svom silom svê ljubavi
Fatma ljubi mila tvoja.
Koja tužna što ne učini 49
Da ne budeš od nje poći,
Neg ljuvenoj u milini
Da je grliš sve dni i noći?
Sve iskube zlatne žice, 50
I snježane prsi izlupa;
Pače izgrdi rajsko lice,
I na sablju još nastupa,
Klikujući: moj zlotvore, 51
Toli ti je vojska draža,
Neg li uživat mê pozore,
Gdje svû rados raj uzmnaža?
Ter tot ti je lašnje bilo 52
U oružju poć truditi,
Neg tvê čedo drago i milo
Celivati i grliti? —
Rieči zaman ove bješe, 53
Liepa Fatma s kiem procvili,
Sulimana ne ustaviše,
Da se od nje ne odili.
Dogje i sobom on dovede 54
Od Valjeva ljudi vrle,
Kojieh dio pješki grede,
Dio jaše konje hrle.
U sve bjehu tri tisuće, 55
Cviet najjače od mladosti,
Mnoge vlasti i moguće,
I junačke hrabrenosti;
Kî u sviesti svoj' scienjahu, 56
Da Dubrovnik paša uzeće,
Ter veselo svi hogjahu
Obogatit s take sreće.

Za oveziem se pak prikaza 57
Beg Husain svojom četom,
Grde slike, strašna obraza,
I ponosit s ćudi kletom.

Sedam stotin' Pazaraca, 58
I kîeh bližnje župe daše,
Dio konjika, dio pješaka,
Zaedno sobom on vogjaše.

Strašni Imbraim pak izide, 59
Crni arapin i grdobni,
Prid kîem mnozi strašno blide,
Kad izvrati pogled zlobni.

Jaše konja dlake biele 60
I diči se u oklopju,
Paše sablju luk i striele,
I junak je vro na konju.

Osam stotin' sobom vodi 61
Bačkieh pješac' i konjika,
Koji srnu u slobodi
Na pogubu Dubrovnika.

Najzadnja se četa paka 62
Sa svom vojskom vidjet čini;
Dvie tisuće tu 'e junaka,
Kî su uzrasli u vrlini.

Sarajevo njih otpravi, 63
Da pašinu vojsku slide,
Kîeh on u svû četu stavi,
Da s Kjehajom zada ide.

Bjehu u četi toj ujedno 64
Sve džonlije i delije;
Svaki ima srce vriedno,
I hrabreno bit se umije.

Vrhu kopjâ stiege svione 65
Svak na konju nosi svomu;
Dviesti 'e družbe te smione;
Koža vučia na svakomu.

Sljegjahu ih Sarigeti, 66
Kî na brzijeh konjih jašu;
Pod puškam su svi vidjeti;
Svi krvnikâ sliku kažu.

Stotina je družbe take; 67
Kako taraš svaki reži;
Nose od gvozdja svi kolčake;
U gvozdenoj ńdu mreži.

Sto pješaka za tiem hode 68
U kožami divljeh zviri;
Svaki u čelo svê zabode
Kitu perja, kâ se širi.

Pod puškam su svikolici, 69
I na bedri sablju nose,
U viteškoj tere ďici
Oholo se svi ponose.

Buljak Baša za njim' jaše; 70
Radaman je ime njemu;
Prvi 'e vitez on kod paše,
I čuven je svegj u svemu.

Sedam konja pak jedekâ 71
Imbrahori vode redom,
Ljuta srca, žvala meka,
Vladaju se svi pogledom.

Grimizom su pokriveni 72
Vrh sedala svieh od zlata,
Na svakom je štit zlaćeni,
Bat i ćorda svim bogata.

Za tijem se bez nikoga 73
Kurt Kjehaja paša vidi,
Gdje vrh konja ohologa
Mješte paše vojsku slidi.

Janjičarâ mladieh kolo, 74
Zlaćeniema šarkulami,
Idu pješki njega okolo,
Noseć harbe u rukami.

Svione stiege sve zelene 75
Za tiem nose tri konjika,
Zlatnom žicom izvezene
Na priliku od jezika.

Za tiem ide na konjima 76
Šeset mladieh Jaoglana,
Kurt Kjehaja kojieh ima
Megju mnoštvom svoîh dvorana.

Svi dva po dva liepu u redu 77
Brze konje svê jezdjahu;
Munju nose u pogledu,
U oružju sunce sjahu.
Na konjima najzadnji su 78
Bubnji, trublje, i svirale,
S kîeh sve gore zamnile su,
Što su urnebes svoj puštale.
Mnoš mazaka i kobila, 79
Kê potrebne stvari nose,
I kamilâ mnoga sila,
Provodi se tu napose.
Iz planinâ kojieh sliede 80
Njeke vlaške lupežine,
Kojieh mnoštvo na pljen grede,
Dubrovačke u krajine.
Oružje je njih tojaga, 81
Divlje srce, praća, i kami,
I kamena tvrda snaga
U kameniem svîem stranami.
Kako divlje koze skaču, 82
I po grmu svud se veru;
Bosom nogom plešu draču,
I njom mesa ne oderu.
Crna 'e zemlja njim' postelja, 83
A uzglavje kami tvrdi;
Neznanoga jedu zelja;
Kô medvjedi svi su grdi.
Trpeći su u nevolji, 84
Lastan svaki trud imaju,
I za to su svi najbolji
Da gradove potkopaju.
Ali bivši Ali paša 85
Vojsku tako razvidio,
Rados mu se mnoga uzmnaža,
Do neba je uzrastio.
Gleda silu svu veliku, 86
S kom se oholi na sem sviti,
Da će gradu Dubrovniku
U čas mire osvojiti.

I zasve mu s carskieh vrata 87
Zapoviedi take ne bi,
Sliep u željah svietla zlata
Tako odluči on u sebi;
Er kô začu, španjske plavi 88
Da na pomoć idu gradu,
U svû pamet misô stavi,
Da ga njima ne pridadu.
Što kad bi se dogodilo, 89
Zna, ne bi mu bilo časno;
A ino svako drži dilo
Za ispuniti srcem lasno.
Tijem of čas Agu otpravlja, 90
I š njim svoje zapoviedi,
Da se vojska ne ustavlja,
Neg' naprieda put da sliedi.
I bivši se tu najbrže 91
S gospodome pogostio,
Na bojna se konja vrže,
Ter je čete svê sliedio.
Musli Efendi š njime ide, 92
Kî Teftedar jes od Bosne;
A i mnozi ga jošter slide
Slavne vlasti i kreposne.
Saraevskoga Muhlu vodi 93
Kî sve pravde zna i sudi,
Da u potrebnoj svakoj zgodi
Namiera se uza nj svudi.
Put Mostara put obrati, 94
I putuje s prešom takom,
Hoteći se prie sastati
S Hercegovskîem još Sandžakom;
Komu pisô bješe od prije, 95
Da ga s vojskom čekat bude,
Da š njim združen smionije
Silne izvrši svê požude.
Nu ovako čim putuje 96
Iz Bosanskieh on država,
U gradu se strahom ćuje
Sva njegova tako sprava.

Ter zli glasi svies smetaju 97
Dubrovačke sve gospode,
Oprieti se da ne znaju
Na žestoke take zgode.

Još najliše u isto vrieme 98
Gdje gjenerô dogje k njima
S korabljama mletačkjeme,
Da za dužda grad uzima;

Silnieh turak' strašeći se, 99
Da ga ne bi prigrabili,
Gdje na nj s vojskom uputi se
Ali paša sviem nemili.

Vrh žalosne te nesreće 100
Jača dogje još nevolja
S knjigonošom, kî pun smeće
Dogje iz grada Drenopolja.

S kîem u listu razumješe 101
Kako srdit i nemio
Car, ištući blago, bješe
Poklisare zatvorio;

I da hoće grad uzeti, 102
Ako uz harač tu na vrata
Ne budu mu još donieti
Trista vreća srebra i zlata.

Ove brige poraziše 103
Svu gospodu od vladanja;
Svak je smeten, svak uzdiše,
Svak je plačna pun skončanja.

Vide zlata da ne imaju, 104
Silnom caru da pogode;
A bez tega svi poznaju
Da će ostati bez slobode.

Vide, s vojskom paša od Bosne 105
Gdje oružan ide k njima,
Gdje ima misli nemilosne,
Grad Dubrovnik da uzima.

Vide, s mnogom da napasti 106
I gjenerô još nastoji,
I da prieti silnom vlasti
Da grad uzme i osvoji.

Što da budu učiniti 107
Megju zmajom, megju lavom?
Kako će se moć jačiti
S oholasti njih nepravom?
Njeko veli, da se budu 108
Raspisane čete zvati,
Nepriatelju da se hudu
Š njima budu odrvati.
Njeko pravi i razloži 109
Pun pripasti izvan mjere,
Da se Mlecim grad podloži,
Kî kršćanske jesu vjere.
Njeko videć da ni'e lieka 110
Ne nadanoj toj nesreći,
Veli, da se tu ne čeka
Silni turčin i mrzeći;
Neg' najbrže da se uteče 111
Put latinskieh liepieh strana,
Turska sablja gdje ne sieče,
Neg' sloboda cti poznana.
Ovako se natjecahu 112
Megju sobom sva gospoda,
I odlučit ne umijahu
Što će činit sred tieh zgoda.
Kad pustinjak Pavô znani 113
Dogje iznenad k njima u vieće,
Da svoj kroz svjet razabrani
Pomože ih u te smeće.
On se iz prvieh bješe doba 114
Višnjem' Bogu posvetio,
I daleko svieta i zlobâ
Na Daksu se uklonio;
Gdje otoku na ovomu 115
Vas kostretnoj u haljini,
Bogu ugodan nebeskomu
Svegj pokoru ljutu čini;
Ter Frančeska ubogoga, 116
Kî bogatom slovi slavom,
Drži za oca draga svoga
I s ljubavi dvori pravom.

Nikad vrieme svê isprazno 117
U tieh stranâ ne trajaše;
Svegj postit mu bješe lasno,
Svegj se bičim satiraše.
Vidješe ga veće puta 118
Braća ostala sveta reda,
K nebu od zemlje podignuta,
Svietla lica i pogleda.
I znajući višnjoj vlasti 119
Da 'e dobrotom ugodio,
Činjahu mu mnoge časti,
I svîem bješe drag i mio.
Dubrovnik ga za proroka 120
I za sveca drži svoga,
Er njegova svies visoka
Molbam svojiem steže Boga.
I cjeć toga ko boluje 121
Ali kojiem zlom se muči,
Njega moli, dvori, i štuje,
Da ga višnjem priporuči.
Nikad u grad došô ne bi, 122
Ni bi se ikom dô vidjeti,
Neg' velikoj pri potrebi
Kad što otajno ima rieti.
I ovoga puta u vieće 123
Bješe došô s višnjom voljom,
Da gospodu punu smeće
Razgovori srećom boljom.
Vlasi sveti prije zore 124
Objavio se bješe njemu,
Sred žestoke kad pokore
Moljaše se on višnjemu;
Učeći ga, kô će poći 125
Dat gospodi prave svjete,
Da potlače s višnjom moći
Nepriatelje hude i klete.
Na došašće starca sveta 126
Dubrovnik se razveseli,
Sniženo ga svak susreta,
Tegnut kostret svak mu želi.

Gospoda ga liepo dosti 127
Svietlo u vieće svê primaju,
Ter za biljeg od radosti
To došašće uzimaju.

I oko njega svikolici 128
Zgragjeni se pomno opstiru,
Er njegovoj u desnici
Svoga zdravlja drže viru.

Znaju, molbe da njegove 129
Primjene su odizgara,
I kad rajsku pomoć zove,
Da ga nebo razgovara.

Znaju, da ni'e dobra tega 130
I te sreće na svem sviti,
Kû ne može u višnjega
Molbam svojim isprositi.

Paček znaju da je jaki 131
S rajskom vlasti djelovati,
Da se udes sviem opaki
U čes dobru priobrati.

Tiem bivši ga prigrlili 132
Sa sviem srcem, sa svom vlasti,
I pomno mu učinili
Sve što veće mogu časti;

Moliti ga snižno uzeše, 133
Spovjediti da im bude,
Za što k njima došô bješe,
I nebeske kê su osude.

Je li ufanje kê u Bogu 134
Da će milost imat njima,
Odrvati da se mogu
Nepriateljim nemilima.

Koje li će sliedit pute 135
U ovakomu gorkom trudu,
Od pogube da se ljute
Ukloniti sviesno budu.

Silovani neka ni'esu 136
Neizrečenoj u nesreći,
Za pogodit zlu udesu,
Iz dragoga grada uteći.

Svikolici već mučahu, 137
I skupljeni u pameti
Pomne uši otvorahu,
Za čut Pavô što će rieti.

Kî bivši se poklonio 138
Svemu vieću, usta otvori,
Ter u licu blag i mio
Uze ovako da govori:

Blažen u viek kî pribiva 139
Božanstvenoj u milosti,
I vrh koga iskra siva
Od nebeske zgar svjetlosti;

Blažen ko se utekô je 140
S praviem srcem kralju od nebi,
Ti potrebe neka u svoje
Svaka dobra ufa sebi.

Ne straši se svega svieta, 141
Dubrovniče gradu mili,
Sva pakljena vlas prokleta
Ni'e moguća da te ucvili.

U nebeskoj gori strani 142
Hrabren vitez sveti Vlasi
Tebi stoji na obrani,
Tvê zločince da porazi.

On se jutros meni o zori 143
S blagom slikom objavio,
Ter mi otajna sva otvori
Kâ je višnji odredio;

Veleći mi: pogji u vieće, 144
I gospoda čin' da znaju,
Da zlo niedno vidjet neće,
U višnjega dokli ufaju.

I reci im da nikako 145
U srcu se svom ne gube,
Zasve da im silni pakô
Na sto strana jamu dube.

Neka uzdanje drže u Bogu, 146
A i oni neka čine
Svojom sviesti sve što mogu,
Za obranit svê krajine.

Njihoviem će podat svjeti 147
Božja krepost dobru zgodu,
Da će lasno moć' se oprieti,
I sačuvat svû slobodu.
A pakljeni dusi oholi, 148
Isprid višnje zgara vlasti,
Svi će u jame uteć doli
Od nemile zle propasti. —
Reče ovako, i odieli se 149
Taj čas mojih isprid oči,
Ter k nebesìm povrati se
Svjetlji od sunca iz istoči.
A ja k vama dogjoh ovdi 150
S mnogom prešom i radosti,
Svies da vam se oslobodi
Silna od straha i žalosti.
Tiem, gospodo moja mila, 151
U srcu se zamirite,
Na hrabrena tere dila
Vaše odluke obratite.
Nepriatelji er kad budu 152
Smjenstvo vaše upaziti,
Promieniće misô hudu,
I u miru vas ostaviti.
A i cara će višnji obratit 153
Da ni'e srca jedovita,
I ohole mu misli skratit
U vas blaga da ne pita.
Lasno 'e činit sve višnjemu, 154
U njega se samo uzdajte,
On će svrhu dati svemu,
Od ničesa ne predajte. —
Kô pomorci, slabom plavi 155
Kad se iznagju sred pučine,
More i vihar kad objavi
Strašnu silnu zle godine,
U svjetu se gube svomu, 156
Čim ih smeta strah priljuti,
Da u moru oholomu
Tu ne budu poginuti;

Ako iznenad sunce isteče 157
I svedri se nebo od zgara,
Ter zlo vrieme sve uteče
I sva sila svieh vihara,
U oštrom strahu već ne blide, 158
I nesviesni ne predaju,
Neg' smiono svoj put slide
I na vjetar jedra daju:
Tako na rieč starca sveta 159
Gospoda se razabraše,
Ni ih prednja misô smeta,
Ni se boje, ni se straše;
Neg' smioni i hrabreni 160
Svi u srcu svomu ishode,
Držeć život u nescjeni
Za uzdržanje svê slobode.
Radi česa tu u vieću 161
Svete časti daju Bogu,
Kî im poda taku sreću
Da sve dobro poznat mogu;
Zahvaljujuć pustinjaku, 162
I moleć ga u naprieda
U potrebu tešku svaku
Da ih svjetom svîem ugleda;
Priporučit ter da bude 163
Svetom' Vlasi grad joštera
Svôm obranom da ga bljude
Pakljenoga od čemera.
Ali hteći da razvide 164
Svjete koje on im poda,
Iz odluke neka izide
U vladanju dobra zgoda;
Ončas u grad narediše 165
Dozvat čete raspisane,
A pak redom učiniše
Poklisare na sve strane.
Jakimira i Bunića 166
Silnom caru Otmanskomu,
A vriednoga Kuničića
K Ali paši Bosanskomu.

Koga ončas otpravljaju 167
Da leteći k njemu hodi,
Prie neg vojsku ugledaju
Na Dubrovnik koju vodi.
K gjeneralu još poslaše 168
Dva, odgovor kî će dati,
Da vik grada ne pridaše
Smrt dokli ih sviéh ne skrati;
I da svojoj u pameti 169
Misli ne ima više toga,
Er da znadu svi umrieti
Ne pustiše grada svoga.
Gjenerô se s korabljami 170
Nahogjaše tad sred Gruža,
Grad ištući da izmami,
Čim gospodu prietnjom kuša.
Poklisarom tiem bi lasno 171
Da se ončas š njim sastanu;
I on ih primi liepo i časno
S mnogom scienom na uzdanu.
Tu zajedno razložiše 172
S mnogiem znanjem i hitrosti,
Njegda blago govoriše,
Njegda smionom hrabrenosti.
Gjenerô im grad hoteći, 173
Kaže u sržbi hitnju mnogu,
Prema turcim govoreći
Braniti ga da ne mogu;
I da paši pridat će ga 174
Netom s vojskom dogje k njima,
Za to da on uzet će ga
Prije svojiem vojnicima;
Ne hoteći grad ovaki 175
Da u turskoj ruci ostane,
I da otole car opaki
Plieni i smeta sve kršćane.
A oni ga tu glaveći, 176
Da će prije svi umriti
U najgoroj tuzi i smeći
Neg' rogjeni grad puštiti;

I da dokle svi ne izginu, 177
Neće niko moć' ikada
Najsilniju kroz vrlinu
Ugrabit im draga grada ;
Za rad koga svi su spravni 178
Ne štegjeti svoje krvi,
I za steći život slavni
Smrt nehajat da ih smrvi.
Više ovoga mnogo rieči 179
S obje strane tada progje;
I gjenerô još se prieči,
Hteći da u grad s vojskom dogje.
Ali bivši razumio 180
Da mu ufanja nije tega,
Kô da se je razmislio
Stavnom sviesti vrhu svega,
Govorit im opet uze: 181
Take vaše hrabrenosti
Sbiljne ako su, ne mogu se
Neg' hvaliti veoma dosti.
Vi ako ste namislili 182
Za vas da grad uzdržite,
I ako ste odlučili
Da se od turak' obranite;
To mi 'e dosta, drugo neću, 183
I ja vas ću još pomoći,
Neka imate jakos veću
Sadruženi s našom moći.
Samo hoću od vas vjeru, 184
Neka poznam otvoreno
Da skrovitu kû nevjeru
Ne mislite vi vuhveno.
Tad mu s kletvom poklisari 185
Ončas desnu svoju daju,
Kuneći se, u privari
Niednu misô da ne imaju;
Neg' s odlukom temeljitom 186
Da grad hoće svoj braniti,
I rvat se sa sviem svitom,
I viku ga ne pustiti.

Tako zaedno utvrdiše 187
Da gjenerô za dan koji
S korabljam se još ne diže,
Neg' li u Gružu da postoji.
Dokli vide paša od Bosne 188
Kud će obratit, k kojoj strani,
I kê misli ne milosne
U oholu srcu hrani.
I bivši se s riječi stavnom 189
Megju sobom sgovorili,
Poklisari s časti slavnom
U grad su se povratili;
Dičeći se, da su umjeli 190
Svôm hitrinom djelovati,
Da gjenerô gradu želi
Prema turcim pomoć dati.
Što gospodi veoma milo 191
I ugodno bi začuti,
Er njihovo prvo dilo
Čestito se tač uputi;
Da s početkom dobriem tako 192
Mogu ufati svrhu bolju,
S kôm će odoljet na zlo svako,
I potlačit svu nevolju.

Opaske.

Kitica 1. — **Paša**, naslov turskoga vojničkoga zapovjednika, kao da bi se kod nas reklo **gjenerô**; a paše su bili u isto doba vladari državâ.

8. — Odnosi se na pomoć što primiše dubrovčani od Napuljske vlade, kada im pošalje za načelnika lumbadijerâ **Mangjona**, i s njime 12 topnikâ, nekoliko oružja, praha i olova.

10. — Sarajevo, najveći, najljepši i najtvrgji grad u Bosni, na rijeci Miljacki, sagragjen iz razvalinâ Vrhbosne i Kotora god. 1465, od plemićâ Sokolovića i Zlatorovića, koji su se prvi poturčili. Poslje padnuća bosanskoga Usrenbeg rasprostrani varoš, načini Saraj-palaču, dvor na sposobu Carigradskog, od koga i naimenovanje steče. God. 1480 popali ga vogja kralja Matijaša, Zmaj, Despot Vuk Branković. God. 1697 osvoji ga i upali knez Sabaudski Eugenij. Sada ima za 60,000 duša.

20. — Tumbąn; čalma, saruk.

„ — Tugdjela, ili tungjela, to je uzglavlje ili jastuk.

30. — Srebrna Bosna, tako zvana (Bosna argentina) porad rudâ, navlastito srebra, što se u njoj nalaze.

39. — Krajišnici: stanovnici na granicama; graničari.

42. — Banjaluka, grad u Bosni, dostajak i znatan u bitkam gg. 1527, 1688, 1737; imade sada za 15,000 stanovnika, najveći dio turaka.

43. — Aga, turski naslov, što u opće znači: gospodar; a u užem smislu je upravitelj manjih kotarâ, ili trvgjâ.

44. — Jajčani, stanovnici iz Jajca, grad u Bosni, koji bi sagragjen od Hrvoja, a utvrgjen, i predan na vjeru Mehmetu caru od kralja Tomaševića, a posli tri mjeseca osvojen od Matije Korvina. Stoprva g. 1527 pade u šake turaka. U gradu stanuju turci, a sada ima za 200 kuća.

54. — Valjevo u Srbiji, na Kolubari, poglaviti grad u okrožju istog imena, ima preko 3,000 stanovnikâ.

57. — Beg, kao kod nas: gospodar; to je naslov turaka, koji, pod zapovijedi paše, vladaju državam, što zovu Sandžake.

58. — Pazarac, to jest iz Novog Pazara, grad u Bosni su 20,000 stanovnikâ, na drumu Carigracko-bosanskomu do srbske granice.

61. — Bačka pokrajina je na jugu Madžarske, izmegju Tise i Dunave.

63. — Kjehaja, po prilici kao: nadvornik.

64. — Džonlije, isto kao megdandžije; vrli u boju. — Delije, vojnici na konjima, junaci.

66. — Sarigeti. Ne bi znali je li to posebno ime kakve turske vojske, ili koga mjesta u turskijem stranama.

67. — Kolčak; kod vojnikâ rukovnica, micica (manicae genus) od gvoždja.

71. — Jedek, konj vogjen za veću sjajnost parade (equus ad pompam).

72. — Ćorda; sablja.

74. — Janjičari su se zvali u prvo doba turske vlade vojnici stanoviti, sabrani ponajviše od zarobljene i poturčene djece slavjanskoga naroda; a ta riječ dolazi od turskoga: Jeni-čer, t. j. nova vojska.

„ — Šarkula; kapa Janjičarâ.

„ — Harba; vrsta oružja.

76. — Jaoglani; ko su bili ti vojnici, ne znamo.

92. — Efendi; gospodar.

„ — Teftedar, kao kod nas: upravitelj državnog poreza.

93. — Muhla; zakonoša; dostojanstvo koje se svako godište zakupljuje od carigraćkog Sceik-ul-islama, ili Mufti. On je u Sarajevu što u drugim mjestima Kadija, sudac; a pod njegovom su oblasti sedam kadijâ, koji od njega svake god. zakupljuju kadiluke.

94. — Mostar, glavni i stolni grad Hercegovine, na rijeci Neretvi, sagragjen g. 1440 od Radovoja Gosta, nadvornika Hercega Stjepana, a nazvan od starog mosta, što je na rijeci, od rimskog doba; sada ima do 18,000 stanovnika.

„ — Sandžak je kod turaka država, s kojom upravlja Beg podložen Paši; a ime znači: zastava. Po tomu su se nazivljali Sandžaki begovi upravitelji državâ.

98. — Mletački gjenerô, opći proveditur u Dalmaciji, Catterino Cornaro, kad začu nezgode Dubrovnika, dogje s lagjam i galijama u Grušku luku, pod izlikom, da ide u pomoć Kotoru, Budvi, i drugijem mjestima mletačke vlade, koji bjehu uzdrmani trešnjom; a tamo da na prijevaru osvoji Dubrovnik. Vijeće u onoj prigodi pošlje mu na pohode Nikolu Bunića, i Vlaha Bozdari.

101. — Iz sumnje da ne bi dubrovčani uskratili otmanskoj porti godišnji harač, turska vlada metnu u zatvor poklisare Zamanjića i Minčetića, i tako ih držaše dokle bjehu došli novi poklisari s haračem.

111. — Cti: cavti.

113. — Pavô pustinjak, to bi neki pobožni franjevac, rodom iz Milana, koji u 23 god. života ubroji se u franje-

vački red, i od tada do smrti stanovao je u Dubrovniku, a u doba trešnje nalazio se u manastijeru na otoku Daksi suproć luci gruškoj. Umrije od 70 god., ljeta 1687, sedam godišta po smrti našega pjesnika; kako je zabilježeno u nekrologijama ovdješnjih franjevaca.

166. — Jakimir i Bunić, dva poklisara, po kojijem pošlje dubr. vijeće, mjeseca kolovoza 1667, Sultanu harač, da tako izbavi iz tamnovanja poklisare proš. godine. Jakimir je uprav naš pjesnik, Jakob Palmotić, prozvan Jaketa Palmotić Gjonorić, i bi u družbi slavnog Nikolice Bunića, koji kad opet otigje k caru god. 1678 umrije utamničen u Silistriji. — Palmotić dakle pjeva u ovomu Eposu, sve okolnosti što se zgodiše prigodom svoga poslanstva, i točno se svegj drži onodobne povijesti.

„ — Kuničić. Netom trešnja sruši grad, dub. vijeće travnja mjeseca posla k Ali paši bosanskomu svoga poslanika Mara Gučetića, da ga odvrati od srditijeh namijerâ proti Dubrovniku. Treba reći da je Maro Gučetić bio prozvan Kuničić.

168. — Bunić i Bozdari, kako rekosmo na kit. 98.

170. — Vigji XIII. pjev. kit. 182 i sljed.

Pjevanje VI.

Sadržaj: — 1. Poklisar doprije u Bosnu kada na smrt vogjahu neku turkinju, koju na ognju izgorješe. — 23 Mehmet-Banjelašić pripovijeda mu s česa bi na taku nemilu smrt osugjena. — 36. Fakre (tako se zvala turkinja) supruga Audi-bega, zaljubi se u Šahina svoga roba, koji zaman bježi od nje mamâ. — 115. Od nje potvoren, metnut je u tamnicu. — 141. Fakre na prijevaru čini da Šahin smakne Audi-bega, ter ga usiluje da se za nju oženi. — 196. Zatim radi da ga vilenica otruje; koja spovijeda sve Fakrine pletke.

U toliko k Ali paši 1
Poklisar se potežaše,
Gnjev ufajuć da mu utaži
Kad mu s mitom tu se ukaže.

Radi česa rano ustaje 2
Prie neg rána zora sine,
Počinuti ter ne haje
Tmaste noćne do mrkline.

S Brgata ide put Slanoga, 3
U Ljubinje pak dohodi,
Priko Stoca kamenoga
Napried jaše i prohodi.

Za ukloniti grad od smrti 4
Pržećiem ga želja stvara,
Tako da se dan četvrti
S družbom nagje kod Mostara.

Tu se i paša bješe od Bosne 5
S Hercegovskim sadružio,
I sve čete nemilosne
K njegovjema sastavio.

Hercegovske dvie tisuće 6
Bješe došle vojske k njemu,
Smione vlasti i moguće
I junačkieh djela u svemu.

Oba tako sadruženi 7
Oni čas se zgovoriše,
Grad Dubrovnik da se plieni,
Paček da se satariše,

Prie nego li budu doći 8
Španjske plavi da ga osvoje,
Nedobitne kê su moći,
Kroz junake vrle svoje.

Bjehu polje sve prikrili 9
Mnoge čerge i šatori,
Gdje se bjehu sakupili
Od kraj rieke tja do gore.

Tiem poklisar kako upazi 10
Da je pala vojska zdvora,
Ne htje u mjesto da ulazi,
Neg' tu šator svoj rastvora.

I učini dragomanu 11
Da u Kjehaje bude poći,
Za uzeti rieč uzdanu,
Da zna u paše kad će doći.

Ali dobro još na polju 12
Ne bješe se namjestio,
Kad ču neku zlu nevolju,
I veličak plač nemio.

Ter za vidjet kâ je vika 13
S mnogom prešom na dvor hodi,
I upazi tu krvnika
Gdje turkinju na smrt vodi.

Ljuto ona vapijaše 14
I cviljaše u žalosti,
Poginuti čiem vikaše
Sred najljepše svê mladosti.

Bojni piešci s obje strane 15
Gledahu je i čuvahu,
I na brdo vrh poljane
Nemilosno 'e potezahu.

U putu joj krvnik kleti 16
Meso reže, prli, i gori,
I čini joj život mrieti
Prem žestokoj u pokori.

Nu kako je dovedoše 17
Tu na mjesto odregjeno,
Velik oganj užegoše,
Svukoše je nesmiljeno.
I bivši joj noge i ruke 18
Uvezali oko glave,
Za podat joj smrtne muke
Vrgoše je vrh žerave.
Plam se širi sa svieh strana, 19
I svegj k nebu raste više,
Gdje turkinja puna vaja
Nemilosnom smrti izdiše.
Koju tako izgorješe 20
Dajući joj muke hude,
I nikoga tu ne bješe
Požaliti da je bude.
Poklisar se mnogo čudi 21
Čemu smrt joj svak uživa,
I za obaznat veoma žudi
U čemu je tako kriva.
U misli mu tu dovodi 22
Sreća znanca prijatelja,
Da mu skaže sve te zgodi
Prem njegova kô je želja.
Danjelašić od Mostara 23
Mehmet aga bješe ovo,
Komu 'e dundo njegda uz cara
U vezierstvu gospodovô.
On prijatelj bješe stari 24
Dubrovačke sve gospode,
A i njihoviem poklisari
Kî s prigodom tud' prohode.
Ter se i s oviem poznô bio 25
Sred prijazni još najdraže,
Kad je u Bosnu on hodio
U Suhraba Mehmet paše.
Tiem bivši mu spovidjeli 26
Kako iz grada opet dogje,
U drag način i veseli
Za zdravlje ga pitat pogje.

Š njim iz srca boleći se 27
Prijateljskoj u žalosti,
Er Dubrovnik obori se
Prem s tolikom nemilosti.
I bivši se s riečim' blaziem 28
Mnokrat oba pozdravili,
Razgovorom tere draziem
Svê požude samirili;
Bivši obazno stvari njeke 29
Tu poklisar, kê htje znati,
Od pašine misli prieke,
Za bolje se š njim vladati;
Mehmet Agu molit poče 30
Da mu bude spovidjeti
Na turkinju što svjedoče,
Koj' činiše ljuto umrieti;
Što li 'e ona djelovala 31
Da su na nju svi napali,
Ter nikoga nije imala
Tač šdešenu da je žali.
Potrebno je, reče, da je 32
Veoma opako sakrivila,
Kad na ovake gorke vaje
Pravda je je osudila.
Poklisar se bješe veće 33
S teziem riečim' ustavio,
Mehmet aga kad pun smeće
Ovako je govorio:
Čućeš, mili prijatelju, 34
Zgodu u svemu čudnovitu,
Kâ se dosle u dreselju
Ni'e zgodila vik na svitu.
Vidjeti ćeš dokle umije 35
Ženska bludnost bezobrazna,
I da 'e gora vele od zmije
Žena, koja nije časna.
Turkinja ona, koju odi 36
Danas vigje sažeženu,
Od koljena vriedna ishodi,
Zvana 'e Fakre po imenu.

Nju porodi Murat aga, 37
Janjičarski srdar stari,
I jer jedna, bi mu draga
Nad sviem blagom, nad sviem stvari.
U nje rajskom licu sjaše 38
Taka ljepos puna dike,
Da na svietu ne imaše
Nigdje uresne tako slike.
A s tiem bješe sadružena 39
Svaka krepost u nje krilu,
Da od mnozieh bi prošena
Za ljubovcu svoju milu.
Kroz to ćaćko nje videći 40
Da je starieh veće ljeta,
Za života ter hoteći
K sebi ugodna uzet zeta;
Iznagje joj vjerenika 41
U Mostaru, svietle kuće,
Vriedna roda i velika,
Prve vlasti i moguće.
Audi Beg mu bješe ime, 42
Junak svake pun kreposti,
Koji djelim' viteškime
Svud slovjaše u svjetlosti.
Š njim sadruži kćercu svoju, 43
I vjerom ga tom posini,
Da mu bude u pokoju
Kako pravi sin jedini.
Radi česa zapisa mu 44
Svekoliko blago svoje,
A i tvrgju još poda mu
Kû u Dabru zgradio je.
Gdje imaše nad sve ine 45
Liepe kuće i velike,
Mnoga stada, i baštine,
I neizbrojne podložnike.
Ali bivši nastanio 46
On ovako kćercu milu,
I sam sebe samirio
U pridragu toli dilu;

Do malo mu staros poda 47
Da se tako čestit pazi,
Er do brzo smrtna zgoda
Život mu uze, i porazi.

Sliedit pogje svoju ljubi, 48
Koju davno smrt nemila
U nesrećnoj sviem pògubi
Bješe od njega razdielila.

S Audi Begom Fakre osta 49
Puna vaja i dreselja,
Lievajući suza dosta
Radi draga roditelja.

Koga mrtva ne mogući 50
Učiniti živa veće,
Plačna žive u svoj kući
I nemirna s te nesreće.

Nu da joj se tuga skrati, 51
Kâ joj daje rane prike,
K Audi Begu želje obrati
I požude svekolike.

Ter š njim skladnoj u ljubavi 52
Mile danke svoje traja,
Dokle u svies joj bludnos stavi
Misli pune huda vaja.

Audi Beg joj roba imaše, 53
Koga izvrsne cjeć kreposti
S praviem srcem milovaše,
I ljubjaše veomi dosti

Kî mu bješe ugodio 54
S djelovanja hrabrenoga,
Da ga za to slobodio
Od sužanstva bješe svoga.

Nu slobodan on nikako 55
Od njega se ne odili,
Neg' služit ga htje svakako,
Tač prijazan ta mu omili.

Ljubljenoga gospodara 56
Tako vierno ljubi i dvori,
Da kô svieća prid njim zgara,
Da ga niedan trud ne mori.

Izvan što ga krepos mila 57
Resijaše s mnogom dikom,
Narav ga opet uresila
Bješe izvrsno liepom slikom.

Gledaše se u proljeću 58
Od mladosti najmilije,
U mirisnom gdje se cvieću
Od ljubavi zmija krije.

Ter gospogjâ njekoliko 59
Kroz drag pogled svoj gizdavi
Izranio bješe priko,
Da umirahu u ljubavi.

Ali niedna srećna ne bi 60
Da se bude š njim sastati,
Er krepostan on u sebi
U ino misli svê obrati.

Nu čim Fakre opći š njime 61
Njoj se ista stvar dogodi,
Er se u željam razbludnime,
U srcu joj ljubav rodi.

Iznenatke sta gorjeti 62
U žeravi ognja živa,
I u plahoj misli mrieti
Draga mlaca da uživa.

Audi Bega vojna svoga 63
Svu je ljubav potlačila,
A iz srca se stravljenoga
Dragu robu zarobila.

Tere misli svegj u sviesti 64
Kî će iznaći način moći,
Da izvida svê bolesti,
I u krilo mu bude poći.

Sliepa 'e ljubav, ljuto prži, 65
Da joj mira viku nije;
A svietla je čas uzdrži
Da se srami da se otkrije.

Nu najposlje ne mogući 66
Trpjet ljute boli svoje,
Čim u istoj svojoj kući
Zaedno druže, opće, stoje;

Usili je ljubav prika 67
Da se otkriti njemu bude,
Jeda iznaći bude lika
Za svê rane ljute i hude.

Tiem kô Šahin š njom se osami, 68
(Tiem imenom on se zvaše)
Za sve se ona tač zasrami,
Uze ljubav da mu kaže;

Veleći mu: da ognjeno 69
U svom' srcu za njim gori,
I lice mu božanstveno
Da s ljubavi mnogom dvori;

Ter ako se nje bolesti 70
Ne uzbude blag smiliti,
Veli, da je hude sviesti,
I da joj će krvnik biti.

Na ove rieči Šahin tada 71
Začudi se i zapani,
Gdje se viku čut' ne nada
Takieh rieči u toj strani.

I hoteći umriet prije 72
Neg' da djelu u takomu
Nevjeran se viku otkrije
Gospodaru ljubljenomu;

Ne gledajuć na nje suze, 73
Ni na molbe kê mu reče,
Karati 'e s prva uze,
Pak se ukloni i uteće.

Ali Fakre, kâ poznaše 74
Da ljepotom svôm ljuvenom
Pritvoriti mraz mogaše
Živiem ognjem i plamenom;

S ufanjem se svîem ne gubi, 75
Zasve u željah da umira,
Neg' većma ga svak čas ljubi,
I neda mu nigdje mira.

Prigoda joj i gdje bude 76
Da je druzi ne upaze,
Svegj mu kaže svê požude,
I prid njime skončava se.

Ter tolika čini čuda, 77
Da bi čudo na sem̃ sviti,
Er ga u mrežu svîeh razbluda
Vik ne može uloviti.
U tiesnu se Šahin vidi, 78
Ter ne male trpi vaje,
Gdje mu ona tako slidi
Bezobrazno sve stupaje.
Samiriti ne može je 79
Da ne ostane u krivini,
A opovidjet ne hotje je
Da gosparu žô ne učini.
Nu neka se u slobodi 80
Od nje sile bude izbavit,
Misô mu u svies ta dohodi
Audi Begov dom ostavit;
I otiti na daleko 81
Jeda ga ona zaboravi,
Kad pristane mislit prieko
O nepravoj toj ljubavi.
S ovakome tad odlukom 82
Ide na put da se prosi,
Što Audi Beg začu s mukom,
Toliku mu ljubav nosi.
Nu videći tiem molbami 83
Da ne može protiviti,
Zasve s plačom i suzami,
Poda mu se odieliti.
Kad mu reče još najliše 84
Da u Carigrad s misli ide,
Janjičarim da se upiše,
Čes jeda mu dobra izide;
Darova mu zlata i blaga 85
Što mu za put potrebno je,
A i konja svoga draga,
I oružje liepo svoje.
Tako Šahin odieli se 86
I put uze od Zagorja,
Brdo uzide i uputi se
U planinu gusta borja.

Ter jašući napried hodi 87
I u srcu je pun radosti,
Er se od Fakre oslobodi,
I od nesviesne nje bludnosti.

Još ne bješe mnogo puta 88
Učinio u dubravi,
Kad ga malo zgoda ljuta
Tu s životom ne rastavi.

Iznagje se u gustini 89
Megju hudiem zliem gusari,
Kî prešahu u planini
Sve putnike u privari;

Iznenatke koji tako 90
Od svuda ga okružiše,
I po nozi prem opako
Na dva mjesta òbraniše.

Niedan medvjed tako ljuti, 91
Pun rasrdžbe prike i hude,
Na osvetu se ne uputi
Kad ga òbranit lovac bude;

Kako Šahin gnjevan skoči 92
I svû britku sablju trže,
Tere silne pun žestoći
Triema glavu po tle vrže.

Šestina ih s prva bješe, 93
Tiem mogaše boj dobiti,
Ali iz prid njih pak pobježe
Kad ih četu vidje iziti.

Na konju se svom' zaleti 94
Kako munja brz u tieku,
I ne da se ni vidjeti,
Zasve za njim oni teku.

Časom na dvor iz dubrave 95
Tu izletje, gdje upazi
Brenebreke sve krvave,
Što mu iz noge krv izlazi.

Ter videći ta nevolja 96
Da ga u Dabar opet vodi
Zasve jedva od svevoljâ
Fakrinieh se oslobodi;

Uputi se, i pod silu, 97
U dragoga Audibega,
Da izvida zled nemilu,
Kâ ga ljuto muči svega.

On ga iz tvrgje svê izgleda 98
Gdje ide jošter iz daleka,
Tiem uzjaha konja ureda,
Da ga srete, a ne čeka.

Ali k njemu kako dogje, 99
I ranjena ter ga vidje,
Zla bolest mu srce progje,
Od milosti ter ublidje.

I ne htje ga ni prašati 100
Kâ ga zla čes srete grede,
Dokli s prva za vidjeti
Na stan svoj ga ne povede.

Tu mu privi travu njeku 101
Kû hranjaše doba u svako,
Pak raspita za čes prieku
Kâ ga snagje hudo tako.

Zasve Fakre žalos čuje, 102
I Šahin je ranjen smeta,
U srcu se svom raduje,
Er se vrati k njom opeta.

I videći u postelji 103
Da će postat dilje vrieme,
Mirna osta u svoj želji,
I u požudam razbludnieme.

S Audi Begom tere dvori 104
Nemoćnika toli draga,
I na službi prid njim gòri
I liecim' ga svegj pomaga.

Nu čim Šahin tu lieči se, 105
I svê rane vida hude.
Audi Begu dogodi se
Da u Mostar otit' bude,

Cjeć potrebe glavne pogje, 106
Kadija mu doć' porući,
Nu svoj' Fakri dokli dogje
Bolna gosta priporuči.

Koja ončas kad se upazi 107
Da je ostala š njime sama,
S mnoziem plačom i s uzdasi
Na nj naripi prem bez srama.

Moleći se da je smiri, 108
Da žestoko ne uzdiše,
Ili smrtniem u nemiri
Jednom da je satariše.

Videć Šahin što se čini, 109
Još nemoćan tako ustaje,
I uklanja se nje vrlini,
Kâ je u bludu tač skončaje.

Tere iz tvrgje van ishodi, 110
Na put prednji it' misleći,
Da se od sile te slobodi,
Da ni'e s Fakrom svegj u smeći.

Ali zla čes svekoliko 111
Činjenje mu to prikrati,
Er Audi Beg u toliko
Na svoj dom se s puta vrati.

Gdje nahodi raskosanu 112
Grozno cvilit ljubi svoju,
Koju pita na uzdanu,
U komu je nepokoju.

Ona mu se molit čini, 113
I moljena već krat muči,
Dokli u svojoj nekrepčini
Hude laže spravi i stuči.

Sva nje ljubav promieni se 114
U rasržbu hudu i kletu,
Da se u srcu ljuto grize,
Dokle učini svû osvetu.

Tijem poslje roneć suze, 115
I kažući vaj najgori,
Audi Bega molit uze
Gorkom smrti da 'e umori;

Veleći mu: što ću kriti, 116
Gospodaru, moja dila,
Kad ti ovaku na sem sviti
Nevjeru sam učinila.

Zli Šahin me osramoti, 117
Ne hajući čas mi uzeti
U zlu momu tvoj dobroti,
Ni er s tega ću ja umrieti.
I sad silnik utekô je 118
Da ga ne bi zaskočio,
Da od junačke ruke tvoje
Svoj grieh ne bi zaplatio.
Na nemile glase ovako 119
Audi Beg se vas razgnjivi,
Vjerujući, da opako
Prema Fakri Šahin skrivi.
Tiem za dat mu poraz ljuti 120
Na brzoga konja skoči,
I za njim se s momci uputi,
Pun čemera i žestoči.
Do brzoga tako stiže, 121
Ter mu tiekom put priteče,
Hteći da ga satariše,
I na mrve da ga isieče.
Šahin, kî se ne nadaše 122
Viku od tezieh suprotiva,
Š njime boja ne htijaše,
Neg' pravednos svû mu otkriva.
Audi Begu tiem bi lasno 123
Da ga sveže i uhiti,
Nu ne držeć djelo časno
Bez boja ga tač ubiti;
Još najliše gdje mu brani 124
Svê prijazni vez pošteni,
Da ga ubije, ali òbrani,
Zasve kriva da ga cieni;
Neću, reče, krvį tvojom 125
Ockvrnuti mê ljubavi;
Ja ću iznaći s časti mojom
Pokora ti da se spravi.
Napried mu ino ne govori, 126
Neg' svezana njega vodi
U dno tvrgje da zatvori,
Tamnica se gdje nahodi.

Veleći mu: kad se usudi 127
Na nevjeru ti toliku,
Pokora ti za grieh budi
Da otole neć' do viku.
Tako osugjen osta u tmini 128
Pun zla vaja i žalosti,
Cienjen da je u krivini,
Bivši u svakoj pravednosti.
Ali Fakre kako ugleda 129
Da je Šahin pod nje vlasti,
Povrati se bludna opeta
Na običajne svê napasti.
Tere kad bi upazila 130
Da ima vrieme toli lasno,
Svegjer bi ga pohodila
Bludeći se bezobrazno;
Veleći mu: što je bolje 131
Da gosparu vieran jesi,
Ako take zle nevolje
Trpiš sada pod nebesi.
Zasve 'e vjera tvâ velika 132
Da ne skrivit budeš njemu,
Svak te zove izdajnika,
Svak te drži kriva u temu.
U tamnici život kratiš, 133
Ter otole neć' iziti
Ako srce ne privratiš,
Da mi budeš pogoditi.
Toli smiriš mene u smeći, 134
Učinit ću s mê hitrine
Da slobodu budeš steći,
I čas tvoja da svud sine.
Niedan tako bor zeleni 135
Tvrd ne stoji proć sjeveru,
Kô na govor nje smamjeni
On uzdrža časnu vjeru.
Tiem joj veli: ako dosta 136
Audi Begu ovo nije,
Neka mu je i to prosta,
Čini, ako ćeš, da me ubije.

Može biti plata biće 137
Mojiem djelim dobriem gori;
A i on, ko zna, procviliće
Er pravedna roba umori.

Tako k njemu, a zamani, 138
Zla turkinja većkrat dogje,
I viku joj u toj strani
Š njime niedna rieč ne progje.

Nu za sve to ne ostavlja 139
Ljubav, kâ je tač razmiri,
Neg' tisuću misli spravlja
Kakogodi da se smiri.

Jur godište ishogjaše 140
Da ne bješe k njemu otišla,
Tere veće on cienjaše
Da joj nesvies ta je izišla.

Nemilosna kad joj zgoda, 141
Kako htješe zviezde hude,
Način u svem opak poda
Samiriti da se bude.

S Audi Begom od starina 142
Nepriateljstvo vrlo bješe
Od Dauta Dabranina
Deli Kurtom koga rješe.

Pravdahu se za baštine 143
Kê u Dabru oba imahu,
Ter Kadine i Pašine
Uši često zaglušahu.

Nu bi pravda vazda bolja 144
Sudila se s Audi Bega,
Kî sam gospar bješe od polja,
I od gornjega mjesta svega.

Radi česa kad na putu 145
S kôm potrebom on bi bio,
Štetu bi mu Daut ljutu
Od žitija iščinio.

Palio bi mu njive i zgrade, 146
A i baštine s ložgjem sjeko,
I tolike cjeć zavade
U tvrgju mu još doteko;

Gdje bi mnokrat s nemilosti 147
Pun rasržbe sviem opake,
Vrlovitom usilnosti
Išćinio tuge svake.

Ali Audi Beg ako bi se 148
Doma u Dabru tu namierô,
On vidjeti dô ne bi se,
Po grmu bi neg' se verô.

Tiem neka mu čini doći 149
Da ga niedan strah ne smeta,
Hinit uze da će poći
Na grob sveca Muhameta.

I odieli se bjelodano 150
Svak putnikom da ga vidi,
Samo dragoj Fakri uzdano
Misli svoje opovidi.

Ob dan tako po planini 151
Svuda bi se skrovno tukô,
A u tvrgju po mrklini
Opet bi se noćno uvukô.

Na vrata ga mala njeka, 152
Kîeh plot skriva i grm gusti,
Sama Fakre svegj dočeka,
I u tvrgju ga skrovno upusti.

Svak sred sviesti drži svoje 153
U daleku pokrajinu
Da Audi Beg otišô je;
Sama Fakre zna istinu.

Ter u takoj neka zgodi 154
Svrhu iznagje svîem željami,
U Šahina jedno hodi
S mnoziem suzam' i lažami;

Veleći mu: sad vidjeću 155
Audi Bega ali ljubiš,
Ali mene, kô mrzeću,
Hoćeš samo da pogubiš.

Znaš Dauta nemiloga 156
Koliko se veoma boji
Gospodara mila moga
Kad on s nami ovdi stoji.

Bivši obaznô na daleko 157
Ovieh dana da pošô je,
Smijon danas hudo i prieko
U tvrgju nam doteko je;
I svi momci bivši u strahu 158
Razbjegli se i raskrili,
U načinu uze plahu
Sramotno me da usili.
I taka bi stvar sliedila 159
Da mu niesam obećala,
Kad noć prostre mrkla krila
Doć na svrhu tezieh zala.
Ali sada ne znam što ću 160
Gdje me ovaka tuga kolje,
Odrvat se jaoh! kako ću
Na ove moje zle nevolje.
Vidim, tužnoj, sila mi je 161
Audi Begu sakriviti,
Ako u tebi hari nije
I ne hoć' mu vieran biti.
Toli vieran bićeš tako, 162
Ja ću način svemu dati,
Da me budeš krepko i jako
Te sramote sačuvati.
U tvojoj je za to ruci 163
Čas gospara ljubljenoga,
Samo u krepkoj da si odluci
I sred srca vieran tvoga.
Vele rieči, Šahin pràvi, 164
Govorit mi ni'e podobno,
Gospareve rad' ljubavi
Gdje mi umrieti jes ugodno.
Ja ne držim kriva njega, 165
Zasve on mene muči krivo,
Nu ga ljubim svrhu svega
Praviem srcem milostivo.
Tiem reci mi, što je triebi 166
Za te smesti zgode hude,
Er ću uzeti život sebi,
Samo da on služen bude.

Zla turkinja odgovori: 167
Dautu ćeš smrt podati,
I strah nemoj da te mori,
Put ja ću ti ukazati.

Rekla mu sam kad od noći 168
Prvi proći mrak uzbude,
Da tad bude k meni doći
Za smiriti svê požude.

Ti ćeš postąt malo u tmini, 169
Nemoj za to da ti 'e muka,
Dokli ti ga po mrklini
Ja dovedem tu do ruka.

Gdje kad bude u tvoj' vlasti, 170
Veoma lasno i slobodno
Činit mu ćeš mrtvu pasti
Kô ti bude tad ugodno.

Ovako se zgovoriše, 171
I kad dogje mrak nemili
Svekoliko izvršiše
Kako bjehu namisĩili

Ter u mjesto od Dauta 172
Audi Bega Šahin ubi,
Komu tako huda i ljuta
Bi nevierna svoja ljubi;

Bivši ga ona na uzdanu 173
Noćno u tvrgju svû primila,
I Šahinu oružanu
Pod mač u tmi podložila;

Kĩ cieneći osvetiti 174
Svoga draga gospodara,
Zgodi mu se njega ubiti
Cjeć Fakrinieh zlieh privara;

Ončas svieću kâ donosi 175
Ter mu kaže svu istinu,
I u njega ljubav prosi
Za toliku zlu krivinu.

Veleći mu: ili u ruke 176
Od pravde te dati hoću,
Ili pusti hude odluke
I nemilu tvoju zloću.

Ter u srcu blag i mio — 177
Moj utaži plam ognjeni,
Videć da si sad ubio
Draga vojna ovdi meni.

Na vigjenja toli kleta — 178
Vas ledom se Šahin stvori;
S jedne strane strah ga smeta,
S druge žalos ljuta mori.

Ne zna u gorkoj takoj tuzi — 179
Smeten što će djelovati,
Znajuć zaisto da mu druzi
Neće istinu vjerovati.

Tiem neka se ne oglasi — 180
To opako krvno dilo,
Na Fakrine želje slazi,
I pogagja njoj nemilo.

Samirena ona tako — 181
Audi bega na dvor vuče,
Ter na put ga meće opako,
I zatvora vrata muče.

Sjutra netom zora sinu, — 182
I putnici podraniše,
Ljutu ubjena u načinu
Audi bega upaziše.

Ter cjeneći da ga jesu — 183
Zli gusari pogubili,
Svud spovjedu i raznesu
Ti glas hudi i nemili.

Što hineći da vjeruje, — 184
Huda Fakre mnogo isplaka,
Neka, bolna kad se čuje,
Bolje skrije djela taka.

I u ljutom plaču i vaju, — 185
Kô da 'e zbiljna bolest smeta,
Čini da ga ukopaju
S mnogom slavom kod mečeta.

Nu do malo opet doba, — 186
Kô himbeniem prista uzdasi,
Za Šahina vierna roba
Skrovnu vjeru svû razglasi.

Za vojna ga ter uzimlje, 187
S takijem djelom govoreći,
Da od vaja sebe otimlje,
Neka udova nije u smeći.
Ali Šahin u žalosti 188
I u suzah danke traje,
Ter ni 'e dobra ni radosti
U čemu se ne skončaje.
Na očima Fakru gleda 189
Ne kô svoju ljubovnicu,
Neg' kô zmiju punu jeda
I nemilu zlu krvnicu.
U nemiru smeten žive, 190
Ter proklinja nje namjeru,
I pun smeće boležljive
Na nje opaku mrzi vjeru.
I zasve ga ona dvori 191
S mnogom službom i ljubavi,
Jeda u njemu plam razgori,
I kako god da ga stravi;
Vas joj trud se zaman krati, 192
Nije lieka nje nevolji,
Da od njega može uhvati
Vidjet kî dan pogled bolji.
Tiem mrzeća kô se pozna 193
Sama sobom sta misliti,
Kroz činjenja nemilosna
Koga će se sloboditi.
Bivši uzela na nj omrazu 194
S takom ljutom nemilosti,
Da njegovu u porazu
Iskat uze svê radosti;
Do brzo joj kleta zgoda 195
Te izvrši misli hude,
Čim joj način opak poda
Da ispuni svê požude.
Pobolje se Šahin trudno 196
I u nemoć tešku upade;
Oko njega ona bludno
Uze kazat mnoge vaje.

Ter za nemoć tu vidati, 197
Hineći se blieda u licu,
S Ljubomira čini zvati
Zlu Danojlu vilenicu.

Stara bješe to vlahinja, 198
Čarovanje svako znaše,
Trave, i djela sva vilinja
Veoma izvrsno umijaše.

S vukodlakom grdiem ona 199
Kćer Crnicu njegda rodi,
Lupežica kâ je smiona,
Kâ sve krade što nahodi.

Cjeća česa svi seljani 200
Išćeraše nju iz doma;
A i Danojla kâ je othrani,
Na nje zlu ćud mrzje veoma.

Ter da izriga svoje jede 201
Vješticom se zlom satvori,
I živu je tako izjede,
Da je niko njom ne kori.

Pak slobodna bez te kćere 202
Svakoga se liečit stavi,
Da nje ime svud se stere
Slavnoj vlaškoj po državi.

I ovake bivši moći, 203
Ljubomirskieh iz planina
Učini joj Fakre doći,
Da izvida nje Šahina.

Nu himbena, huda, i prieka, 204
Zgovori se š njom od prije,
Da u piću mješte lieka
Otrovim ga zliem ubije.

Bivši za to obećala 205
Njoj svakoga blaga dati,
Neka bi ga otrovala
Da životom on prikrati.

Jur Danojla bješe u medu 206
Hudu otrov pripravila
Kû s nalipom bješe u jedu
Ljutieh zmijâ rašćiuila.

I hogjaše da Šahinu 207
Poda gorku smrt popiti,
Veleći mu, po načinu
Sad ćeš uprav ozdraviti.

Kad je iznenad Fakre sreta 208
Kô da 'e s brigom i u tuzi,
Veleći joj: strah me smeta,
Nu ti prva to okusi;

Da mi ne bi naudilo 209
Môm Šahinu ljubljenomu,
Koga 'e zdravlje meni milo
Pri životu istom momu.

Po sreći se tu nagjoše 210
Mnozi turci tieh krajina,
Iz susjestva kî dogjoše
Da pohode tad Šahina.

Tiem Danojla na ove rieči 211
Prid njima se tač zapani,
Da ne umie da se oprieči,
Neg' bi kako sebe vani.

Nu da sumnje po svôm licu 212
Ne uzbude dat ni malo,
Ončas popi polovicu,
A Šahinu da ostalo.

S misli taku stvar učini 213
Da oni čas bude poći
Travu iznaći u planini
Kôm će otrovi razbit moći.

Ali joj se Fakre ne da 214
Iz prid sebe odieliti,
S čemernoga dokli jeda
Ne uzbude ona umriti.

Može biti namislila 215
Bješe tako da je umori,
Da je ne bi gdje pronila
U kîem godi razgovori.

Danojla se sviesno moli 216
Da je bude pustit doma;
A Fakre se na to oholi,
I kaže se ljuta veoma.

Veleći joj; ti ne čeka' 217
Poć' odovle u slobodi,
Dokli krepos tvojieh lieka
Ja ne vidim s prva odi.
Što Danojla kako vidje 218
Da joj živjet ni'e moć' tako,
Svu istinu opovidje,
I činjenje toli opako.
Pak Šahinom umre zaedno 219
Čim ih smrtna bòles stisnu,
I djelujuć tač neredno
Platu steče tu korisnu.
Svi se turci zapaniše 220
I ostaše sebe vani,
Kad začuše i vidiše
Što se zgodi u toj strani.
Ali taka da krivina 221
Ne ostane bez pokore,
Ter da Fakru s tieh vrlina
Dostojnome smrti umore;
Videći se tu bez sviesti 222
(Duša svoj grieh krit' ne može)
Svezaše je na istom mjesti
I u paše je povedoše.
Gdje spovidje izmučena 223
Po njegovoj zapovjedi
Ova djela sva pakljena
I sve opake svoje zledi.
Rad' česa je paša osudi 224
Na gospockom svomu sudu,
Da je ovako za grieh hudi,
Kô vidjeste, ždeći budu.
Ter pokora ljuta tako 225
Bi podana nje krivini;
Ko zlo žive, mre opako;
Ne ufaj dobra ko zla čini.

Primjedbe na šesto pjevanje.

Kitica 3. — Brgat, visočina i selo sa strane istočne Dubrovnika, za uru hoda od grada, kod turske granice.

„ — Slano, selo u Popovu-polju, u Hercegovini, za 8 ura hoda od Bergata.

„ — Ljubinje, dosta znatan varoš u Popovu-polju, za 7 ura hoda od Slanoga.

„ — Stolac, megju poglavitijem varošima u Hercegovini, pod planinom Hergudom, kod rijeke Brigave, od Ljubinja za 5 ura.

„ — Mostar. V. na str. 93.

9. — Čerga; prosti šator cigan**â**.

11. — Dragomani, vještaci u istočnijem i našijem jezicima, tumačitelji evropskih poslanik**â** kod turske vlade.

31. — Sdešenu; udesnu, nesrećnu.

56. — Zgara; gori, svijetli,

86. — Zagorje, planinska okolina sa sjevero-istoka Mostara, kroz koju teče rijeka Neretva. Zagorje je često spomenuto u narodnijem pjesmama porad Čengićevijeh dvora što se ondje nalaze. Jednoć bi upitan jedan dubrovački poklisar od nekog bega Čengića, ne čini li mu se divno mjesto, što bijaše odabrao za svoj stan; na što on: ako su planine Zagorske veoma lijepe i dobre za pašu živoga preko šest ljetskih mjeseca; za ostalo doba od godišta nijesu ni za čeljad, ni za živo.

92. — Trže, od trzati, t. j. shvatiti, uzeti.

95. — Brenebreke, ili benebreke i benevreke, to su dostegnice, iliti gaće, što običavaju poljaci, ugarci, i slavljani.

96. — Dabar, selo u nahiji Staromajdanskoj, u Hercegovini, za 7 ura hoda od Ljubinja.

106. — Kadija, sudac kod turaka.

112. — Raskosan: raspletenijeh kosa.

158. — Raskrili se: sakrili se sjemo tamo.

160. — Odrvat se: nadjačiti, predobiti.

170. — Vojno; suprug, muž.

185. — Mečet; džamija, turski hram.
197. — Ljubomir, u Trebinjskoj nahiji, u Hercegovini, predjelje slavno porodom obitelji Nemanićâ.
199. — Vukodlak, po narodnijem pripovjetkama čovjek u koga poslje smrti 40 dana ugje nekakav gjavolski duh, i oživi ga. Kaže se, megju drugim, da vukodlak dolazi kašto i svojoj ženi, te spava s njome.
206. — Nalip (aconitum napellus) otrovno bilje.
224. — Ždeći, isto kao žeći, t. j. paliti.

PJEVANJE VII.

Sadržaj: — 1. O ženskijem zloćama, i krepostima; i o ženidbenoj sreći. — 63. Poklisar je uveden kod paše, koji ga usiono primi, i prijeti da će s vojskom navaliti na grad: na što poklisar se hrabreno opire. — 95. Paša zatim se svjetuje s gospodom turskom; te ga hercegovski Sandžak nagovara da pod silu osvoji grad. — 149. Mudrom besjedom odvraća ga od toga bosanski teftedar; na što paša pristaje. — 208. Naredi za tim, kako mu car zapovjedi, da vojska zasjede na Konavosko polje; a pošlje poklisara u Novi, da ga utamniče.

Mehmet aga bješe veće — 1
Tu pripovies dovršio,
I zle zgode i mrzeće
Poklisaru spovidio;

Ter još š njime razložaše — 2
Vrh nevjere ženske hude,
I od njega rieč iskaše
Kê vrh tega čini sude.

Kad poklisar za smiriti — 3
Razgovore te njegove,
Tiho uze mu govoriti
I razborno rieči ove:

Da ja budem tebi rieti — 4
Da sve opake jesu žene,
I da 'e za to van pameti
Ko za njima srcem vene;

A da 'e čestit, ko daleko — 5
Bježi od silne njih ljubavi,
Kô da u svieh je srce priko,
I da jedna ćud boravi:

Ne vjerujem, rieč ovaka — 6
Da te ljuto smela ne bi,
Videći je da 'e opaka
I neprava sasma u sebi.

Ne budući razložito 7
Zlieh s dobriema samješati,
Ni svjetovat, da se očito
Bez te družbe sviet prikrati.
Kad ja rieč bih rekô taku, 8
Ukazô bih teziem sudi,
Da u noćnom sliep sam mraku,
Van naravi od svieh ljudi;
Paček da mi 'e drago i milo 9
Da vas narod ljudski svrši,
I da vas sviet tač nemilo
U ognju se živom prži.
Što ne bivši u načinu 10
Da sred srca ćutim moga,
Kazaću ti svu istinu
Što ja sudim vrhu toga.
Kad je višnji sviet stvorio, 11
I sve zvieri od ničesa,
Čovjeka je učinio
Da 'e sam gospar tieh čudesa.
Nu videći samu njemu 12
Da ni'e moći sviet naplodit,
Ni da u hipu sam svojemu
Slična on sebi može rodit:
Od njegove stvori kosti 13
Ženu, drûga da mu bude,
Da mu je uzrok te radosti,
Da š njim vrši te požude.
Oba tako satvoreni 14
Kad se oni upaziše,
Ončas čuše plam ljuveni,
I skladno se zaljubiše.
Ter pod zakon te naravi 15
Porodiše djecu svoju,
Da u željah od ljubavi
Živu skladno u pokoju.
S tiem načinom sviet uzraste, 16
I tako se ljubav rodi,
Koja krati misli tmaste,
I sva dobra stvara i plodi.

Ljubav, kâ nam željet čini 17
Milu družbu dragieh žena,
Kê te trave u milini
Još da jesi od kamena.

Da njih nije na sem svitu 18
Ljudski bi se trag smaknuo,
I vas narod smrt očitu
I svrhu bi sebi čuo.

Da njih nije, bilo ne bi 19
Dobra, sreće, ni radosti;
Izginuo sviet bi u sebi
Bez uresne njih ljeposti.

One ljudsku svies uzdižu 20
Na hrabrena djelovanja,
Gdje se vječne dike stižu,
Od svakoga vriedna znanja.

One čine da sred truda 21
Nahodimo mir čestiti,
Ter sva da nam zgoda huda
Š njima slatka bude iziti.

One svietu na ovomu 22
Uživati raj nam čine,
Kad u licu andioskomu
Njih rajsko nam sunce sine.

Ter bivši nam od potrebe 23
Taka družba pod nebesi,
Bez žene si kô bez sebe,
I na pola mrtav jesi.

Za to mi ih uzimljemo, 24
Da nam one dom vladaju;
Neka skladno tač živemo
Zaedno š njima jak li u raju.

Nu kako je mnoga sreća 25
Ljubi svoju vriednu imati;
Tako 'e opet ćes mrzeća
Kad se budeš zlom sastati.

Huda žena dom satire, 26
Vojna, djecu, blago, i sluge;
Po svoj kući zle nemire
I pakljene čini ruge.

Kad vikati ona počne, 27
Već ne umie zamuknuti,
Neg' se čini od istočne
Do zapadne strane čuti.
Kriešti, kako kries sred ljeta, 28
I vik neće da zamukne,
Sred čemera dokli kleta
Umorna joj rieč ne pukne.
Ne zna cjene od nikoga, 29
Pleše krepos i dobrotu,
Ne obzire se ni na Boga
Ni na niednu zlu sramotu.
Neg' opaka svojom ćudi, 30
Ne razložnoj u žestoći,
Pakô stvara oda svudi,
Smrt i svako zlo uzroči.
Ah! bolje je tisuć krati 31
Najgorega po sred truda
Da te gorka smrt prikrati,
Neg' dopade žena huda.
Er se jednom smrtno umira; 32
A kad žena zla je u sebi,
Sto krat na dan od nemira
Umirati čini tebi.
Nu gdje opet dobra žena, 33
Tu je istini raj na sviti,
Tu je slava sva blažena,
Tu je život pričestiti.
Ona vriedna u pokoju 34
S vojnom svojiem žive ugodno,
Djecu i kuću vlada svoju
I svakoga kô 'e podobno.
Pravednieme sudom mjeri 35
Svaku krepos, vriednos svaku,
Čista u srcu, krepka u vjeri,
Ne podložna bludu opaku.
Može li se ljepše i draže 36
Neg ovaku ljubi imati,
Kâ ti istino srce kaže,
I ne umie vuhovati;

Kâ uživa tvoje sreće 37
Vriednom dušom i pravednom;
Koja žali tvê nesreće
I gleda ih s brigom vriednom;
Koja u zlu tvomu ćuti 38
Svaku žalos pod nebesi,
Koja hoće izdahnuti,
A da samo ti živ jesi.
Ah! da 'e blažen ko pod nebi 39
S dragom svojom drago žive,
Kâ je tako blaga u sebi,
I u svem ćudi ljubežljive;
U životu ti dokli je 40
Neka ne ište drugo steći,
Ere miran život gdi je
Raj u pravoj tu je sreći.
Tijem pokli ne možemo 41
Bez ljubovce sami biti,
Potrebno je da ištemo
Tu, kâ nam će ugoditi.
A svaka će zaisto žena 42
Ugodit nam svôm vriednosti,
Kâ je od dobrieh porogjena
I rasla je u kreposti.
Sobom sudim ja ovako, 43
I kad vrieme dogje moje,
Za ne upasti živ u pakô,
Iskat ću uzet vriedan ko je.
Mehmet aga smiren osta 44
S razgovora znana ovoga,
I pohvali veoma dosta
Svies plemića razumnoga.
Ter htijaše još da vrieme 45
Š njime traje i provodi
Zabavami u tacieme,
U kieh rados svû nahodi.
Neg' videći da spravlja se 46
S mrkliem tminam noć da ide,
Za ne omrknut, ispita se,
I pod šator svoj otide.

Dobro jošter on ne pógje 47
Kad kjehaje od pašine.
Dragoman se vrati i dogje
S prviem mrakom noćnieh tmina.

Koji od njega glas donese 48
Da poklisar bude o zori
Doć' da s pašom sastane se,
I da š njim se razgovori.

Na te rieči još priloži 49
Da 'e kjehaja ljute ćudi,
Svakiem malo da razloži,
I da blago mnogo źudi;

Da je oho, pun čemera, 50
Lakom, opak, i nemio,
I da za to đo večera
Ni'e ga k sebi upustio.

Svrši; ne znam kako ćemo 51
Mi, gosparu, ovdi proći;
Ko zna na smrt da idemo
Kû nam uteć ni je moći.

Poklisar mu odgovara: 52
Ne straši se, dragomane,
Ne smije nam ništa od cara,
Sve ćeš vidjet netom svane.

Danjelašić kaza meni 53
Car da nije naredio
Da nam ori grad ni plieni,
Ni da bi nam zlo činio.

Teftedar je kazô njemu, 54
Kî zna carski lis izbrani,
Protivan mu ter je u svemu,
Er Dubrovnik bljude i brani.

Nu za sve to bivši u sebi 55
Opak paša nad sve ine,
Znam da nam je podniet triebi,
Kî god dio te vrline.

Ali za grad naš primili 56
Što nećemo učiniti,
Još najgoroj da u sili
Potrebno nam jes umriti?

Ko svoj za grad krepko umire 57
Vječni život ti dobiva,
Ter u slavi prave vire
Kô nebesko sunce siva.
Ovako mu više paše 58
Srce ukriepit on nastoji,
S dvora uhvanje licom kaže,
A u sebi se smeta i boji.
Zlu nemilos tursku pozna 59
Kô srditi svi su veomi,
Kô su srca nemilosna,
Hudi, opaci, i lakomi.
Nu zna, ino da ne može 60
Neg' se uzdati u višnjega,
Da ga s neba on pomože
I sačuva od zla svega.
U toliko zaedno se oba 61
Jestojskami pokriepiše,
I od spanja kad bi doba
S trpeze se razdieliše.
Ter pogjoše počinuti, 62
Bivši od puta izmoreni,
Neka utaže trud priljuti
Dočim budu noćne sjeni.
Ali zora kad otvori 63
Dan u višnjoj liepoj strani,
Ter pašiniem prid šatori
Trublje udriše da se rani;
Svikolici tad ustaju 64
I na konjeh idu uredno,
Kako od paše rieč imaju,
Da sastanu š njim se zaedno.
S dragomanom poklisara 65
Uvedoše ončas k paši,
Kî mu donie liepieh dara,
Jeda gnjev mu tiem utaži.
Staviše ga prida nj sjesti 66
Vrhu stola svionoga,
Gdje, kako se on namiesti
Sred načina gospockoga,

Liepi pozdrav njemu poda, 67
A još ljepši dar prikaza,
Veleći mu: ma gospoda
Ljube slavu tvoga glasa.

Cjeća česa osobito 68
Prijateljstvo s tobom žude,
Da tvâ milos njih čestito
Od zlieh zgoda branit bude.

S oviem riečim' za haljinâ 69
Pokloni mu svilâ i svitâ,
A i dukata pet stotinâ,
I srebrna ina mita.

Čini paša ospremiti 70
Sve uresne te darove,
Paka uze govoriti
Poklisaru rieči ove:

U vrieme si došô odi 71
Da mi budeš put kazati,
Er ja idem k tvoj' gospodi,
Za Dubrovnik prigledati.

Znamo trešnja da nemila 72
S nemilosti svoje prike
Vas grad vam je razorila,
Kuće i tvrgje svekolike.

I čuli smo španski ljudi, 73
Kî su ohole prem pameti,
Da idu s plavim' od onudi
Da vam budu grad uzeti.

Ja namjesnik carske vlasti 74
Kî sam ovdi na krajini,
Znam da nije od mê časti
Da vam iko krivo učini.

Za to vašu za obranu 75
Vojsku ovu sam učinio,
I k vami idem na uzdanu
Da bih carev grad branio.

Gospodi ćeš dat na znanje 76
I pisat ćeš mû požudu,
Neka imaju dobro uhvanje
Da me s vojskom primit budu.

Ču poklisar da himbeno — 77
Š njime paša to govori;
Za to uze otvoreno
Da mu na sve odgovori.

S vojskom, reče, ni'e potrebe — 78
Da se budeš ti truditi,
Er s oružjem i bez tebe
Grad možemo mi braniti.

Ako od trešnje silne i prike — 79
Kuće i dvori jesu pali,
Ciele tvrgje svekolike
I od grada su miri ostali.

A imamo glase istine — 80
Španjske plavi da ne hode
Da nam gradu zlo učine
I ostave nas bez slobode.

Prijatelji od starina — 81
Jesu bili vazda naši
S nam življeli bez hitrinâ,
Niedna stvar nas njih ne straši.

Viknu paša: ne govoriš — 82
Sa mnom dobro ni pravedno,
Neg' hitrine njeke tvoriš,
I varat me hoć' ne vriedno.

Ja od svega znam istinu; — 83
Španjske ljudi vi zovete
Da izdajnu u načinu
Pridati im grad budete.

Ali neće tako proći — 84
Ta izdaja i privara,
Er ja s vojskom hoću doći
Uzet vam ga prie za cara.

I ako se u ičemu — 85
Uzbudete meni oprieti,
Vami, i s vami puku svemu
Učinit ću ružno umrieti.

Na ove rieči i vrline — 86
Poklisar mu opet reče:
Ne straši nas, Gospodine,
Da se zbiljno zlo ne steče.

U korabljam mletačkime — 87
Vojska u Gružu spravna stoji,
Bojnicima da svojime
Grad nam uzme i osvoji;

Kîeh se ništa ne bojimo, — 88
Mnogu vojsku er imamo,
S kojom stražu mi činimo
I od svudi grad čuvamo.

Nu ako sila dogje tvoja — 89
Od straha će svak uteći,
Er nećemo s tobom boja,
Neka s carom niesmo u smeći.

Tada kad grad pust ostane — 90
I pogjemo mi po svietu,
Onćas ga će s morske strane
S svojom silom Mleci uzeti.

Da nu smisli tvâ visina, — 91
Kô će ugodno caru biti
Kad grad vierni bez krivinâ
Uzbudeš mu izgubiti.

Car je meni naredio, — 92
Odgovori srdit paša,
Grad gdje vam se oborio
Da vam ga uzme vojska naša.

Tiem sa mnom ćeš ti ostati; — 93
A ja i vami i Mlecima
Učinit ću dobro znati
Kû car silu i moć ima.

S oviem riečim' odasla ga — 94
Pod šatore opet svoje,
I čaušim svîm prida ga.
Da na straži svegj mu stoje.

Osta paša s Muhlom zaedno — 95
I s ostaliem te gospode,
I uze š njima sviesno i vriedno
Razbirati take zgode.

Veleći im: ćuste sada — 96
Što poklisar reče meni,
Da nam neće dati grada
Dubrovčani sviem himbeni.

A ja ne znam hoćemo li 97
Smirit s bojem tu požudu,
Ter da oni tač oholi
Ne pridat ga druziem budu.
Nu se malo zgovorimo 98
Koja nam se bolja vide,
I razborno promislimo
Da sve opako ne izide.
Meni uzmnožni car ne piše, 99
Potrebno je riet s istinom,
Da grad se ovi satariše
Niednom silom, ni vrlinom.
Samo mi je naredio 100
Dubrovačke u države
S mojom vojskom da bi sio,
Neka oni harač sprave,
I oružan tu da sjedim 101
Bez nikakve sile hude,
Dokli on svojom zapovjedim
Naredit mi drugo bude.
Ali bivši u toliko 102
Ja začuo glase njeke,
Španjskieh plavi njekoliko
Da ide na grad s misli prieke;
Namislih ga prie uzeti 103
Nego li oni budu doći,
Neka bude car vidjeti
Koga služim sa svom moći,
I da izdajstvo na ovoj strani 104
Ne zgodi se carskom gradu,
Da nevierni dubrovčani
Krstjanim ga ne pridadu.
Nu poklisar bivši opeta 105
Druge glase sad nam rekô,
Ne znam što ću, strah me smeta,
Da ne izide sve zlo i prieko.
Tiem nu i vi promislite 106
Što 'e prilično i potrebno
I u sebi što ćutite,
Recite mi, sve slobodno.

Er što mi se od vas skaže 107
Toliko ću učiniti,
I sliedit ću svjete vaše,
Kô mi se od vas bude riti.
Zgledaše se sva gospoda 108
Na pašine rieči ove,
Gdje slobodu on im poda
Da će svjete čut njihove.
Pogoditi ter hoteći 109
Tiem njegoviem zapovjedi,
I u sebi svi misleći
Da mu koris i čas sliedi;
Hercegovski sandžak prvi 110
Podignu se da govori,
Bješe on ljudske željan krvi,
I od krvnikâ svieh najgori.
Gruba obraza, grde slike, 111
Jedniem okom sliep na čelu,
Ćudi ohole, ljute, i prike.
I u svakomu opak djelu.
Ne razboran, hud od više, 112
Male sviesti i pameti,
Željan da sviet satariše,
Da sve opali, da sve išteti.
Čior Mustafa bješe mu ime, 113
Skoro izišô na vladanje,
Nu s grabećiem načinime
Bješe stekô mnogo imanje.
Čineći se mrzeć dosti 114
I bogatu i ubogu,
Čim nesviesnom lakomosti
Čini u svemu grabšu mnogu.
On bivši se poklonio 115
U načinu gospockomu,
Ovako je govorio
Svietlom' paši bosanskomu:
Da ja mogu vjerovati, 116
Svietli paša i čestiti,
Da ne misle nas varati
Dubrovčani vuhoviti;

*

Vjerovô bih sve što sada 117
Njih' poklisar ovdi reče,
I predô bih s mnoga jada
Da se kê god zlo ne steče.
Nu znajući da na svietu 118
Njihove su slave i dike
Što svud čine varku kletu,
I vuhvuju bez prilike;
Svjetovat ću tvû visinu 119
Da odluke vrši svoje,
I da drži za hitrinu
Što poklisar nam rekô je.
Za sve da car uzvišeni 120
Ni'e tvoj' vlasti naredio
Da Dubrovnik grad himbeni
Uzmeš, kô si namislio;
Naredi ti u ono doba 121
Svietliem pašom kad te učini,
Carsku koris, kô 'e podoba,
Da išteš ovoj na krajini.
I da čuvaš pomno s sviesti 122
Sve gradove i države
Od protivne silne česti,
I od opake svake sprave.
Tiem Dubrovnik da sad bude 123
Nepriateljska sila uzeti,
I s izdajne zgode hude
S privarom ga nama oteti,
Što bi rekô car mogući? 124
Kô li u ognju sržbe mnoge,
Izgubljeni grad ištući,
Primio bi tvê razloge?
Rekô bi ti: kad ti rješe 125
Da se zgodit ima ovo,
Vjerovati ti ne bješe
Što 'e poklisar opakovô.
I s razlogom teške u stvari, 126
Er vjerovat laž je bolje,
Neg' dopustit u privari
Da te stignu zle nevolje.

A potreba kâ je tebi 127
Dat se ikomu privariti,
Komu poda višnji s nebi
Tako hitru svies na sviti?
Eto zemlja sva spovieda 128
Kad Dubrovnik trešnja obali,
Dubrovčani kô su ureda
Španjskom kralju tad pisali,
U plavima da poslati 129
Vitezove bude svoje,
Da im budu grad pridati
Gdje ne mogu već da stoje.
Kíeh s požudom prem velikom 130
Sad od tuda izgledaju,
A s hitrinom ištu prikom
Nas himbeno da izdaju,
Da to ćemo mi ovako 131
Pustit ovo da se zgodi,
Vjerujući laž opako
Dubrovačkoj zloj gospodi.
Ne, ne, uzmnožni gospodine, 132
Ne daj da se ta stvar čini,
Neg' podložne te krajine
Brani sabljom u vrlini.
Ne straši se, niedna muka 133
Grad uzeti neće biti,
Ištom da je tvâ odluka
Ončas će se sve stvoriti.
Netom prve čete tvoje 134
Zgledat budu dubrovčani,
Tako srce njih slabo je,
Da će ostati sebe vani.
Ter će iskati poniženi 135
Da ti pošlju ključe od grada,
Samo da ih ne poplieni
Tvoja silna vojska tada.
Toli bi se usudili 136
Da se obranom opru tebi,
Tu ončas bi svi vidjeli
Svaku tugu i zlo sebi.

Er od konjâ vojske naše — 137
Samari su sami dosti
Moć da im se strašna ukaže
Turske sile i jakosti.

Da vlast tvoja zapovije — 138
S Brgata ih vrći doli,
Znô se ne bi niko gdi je,
Satrô bi se grad oholi.

Sve bi njima priklopio, — 139
I oholieh vrhu mira
Prid tvôm vojskom učinio
Da se ravan put prostira.

Ah! kê blago iznaće se — 140
Grada ovoga sred bogata,
U kom puci nahode se
Puni srebra, puni zlata.

Skupiće se sila mnoga — 141
Svake liepe izvrstnosti,
I kamenja mnoš dragoga
Od sve što je razlikosti.

Što kad poslat budeš caru, — 142
On će srca iz vesela
Pri takomu liepu daru
Sva pohvalit tvoja djela.

A i tebi će dosta ostati — 143
Što ćeš uzet iza tega,
Da ćeš moći darovati
I nam istiem opet svega.

Za to s vojskom već ne cknimo, — 144
Neg' za ispunit sej požude
Najbrže se uputimo
Da Dubrovnik naš uzbude.

Prie neg' li ga osvojiti — 145
Carske vidiš nepriatelje,
Kîeh je mučno pak goniti
Kad se u njemu utemelje;

Meni se ovo dobro čini, — 146
Samo da se vrši ureda,
Za to rekoh tvoj' visini,
A ti, kô hoć', zapovieda'.

Čior Mustafa svrši ovako, 147
I čemernoj u besjedi
Bješe otrovô pašu opako
Da njegove svjete sliedi.

Ter opeta on mišljaše 148
Na Dubrovnik da se hodi,
S mnogom slavom gdje cienjaše
Da se blago to nahodi.

Ali Muhla i ostali, 149
Koji bolju svies imahu,
Toj se taštoj u zahvali
Dike svoje ne držaju.

Razmišljajuć da ni'e lasno 150
Da se tako zgoda stvori,
Čior Mustafa bezobrazno
Kô svjetuje i govori.

Teftedara Bosanskoga 151
Staše gledat, da riet bude
Što zna, i ćuti više toga,
I kê u sebi čini sude.

Bješe on svake pun mudrosti, 152
Pun razuma, sviesti, i znanja,
Tere samoj u kreposti
Sva držaše svoja ufanja.

Starieh jošter od vremena 153
U Bosanskoj svietloj krvi,
Gospockoga od koljena
Brojaše se plemić prvi.

I za to ga car držaše 154
Tu za svoga blagajnika,
Ter s dobrotom svud slovljaše
I s imenom puniem dika.

Ter uzvišen u toj sreći 155
Svakom' bješe omilio,
Da se od svieh viši, i veći,
Bješe u slavi učinio.

Megju turskom svom gospodom 156
Čuven bješe, er svak drži,
Što svjetuje, s dobrom zgodom
Da se vazda to izvrši.

Besjedio kad bi u zboru, 157
I razborne svjete rekô,
U slatkomu razgovoru
Iz usti mu med bi tekô;

Da izostô niko ne bi, 158
Tako liepo čim razloži,
Ko ne bi iskô sviesno u sebi
Da se pod taj svjet podloži.

Nu hoteći puta ovoga 159
Paši kazat svjete svoje,
Skoči s stola svionoga
I svû glavu sklonio je.

Ter da pravom u poklonu 160
Umiljenstvo svê objavi,
Na svê prsi po zakonu
Snižno svoju ruku stavi.

Progovori pak slobodno: 161
Gospodine mili, prosti,
Ako neće bit ugodno
Što sad rečem tvoj' svjetlosti.

Znam da niesu mê krivine 162
Što ja ćutim rieti tebi;
Mjesto je ovo od istine,
Govorit je uprav triebi.

Dostojan bih tada bio 163
Pod tvôm sabljom ljuto umrieti,
Kad bih s tobom ja hinio
Da ti ugodim taštiem svjeti.

Nu istinu govoreći 164
Ne imam za to mrzeć biti,
Istina je dar najveći
Kî ti mogu pokloniti.

Tiem molju se tebi sada 165
Da me pomno čuješ odi,
Ako hoćeš, pak se vlada',
I s tvom vojskom napried hodi.

Da 'e naredba tebi od cara, 166
I da nam su lasne zgode,
Da Dubrovnik vojska shara
Sred gospoctva i slobode,

Rekô bih ti: misô tvoja 167
U sebi 'e plemenita,
Slavna dobit toga boja
Spravna ti 'e, i očita.
Hodi napried grad uzima', 168
Na ništare ne obziri,
Prid tvojema bojnicima
Oholi će pasti miri.
Ali bivši sve inako, 169
Oči tvoje kako vide,
Ne bih uzeo da opako
Svekoliko tebi izide.
Tiem rieću ti: ne naprieda, 170
Car čestiti još najliše
Da ti inako zapovieda
I naredbe druge piše.
Poznaš dobro, da bez rati 171
Dubrovčani neće viku
Na rieči se tvê pridati,
Ni gospocku pustit diku;
Ni da ih će tvâ hitrina 172
Moć' na dobre privariti,
Da te u grad bez načina
Budu s vojskom upustiti.
Gospoda su ono sviesna, 173
Vele umiedu, vele znaju,
Njih privarit niko ne zna,
Drugieh oni, znaj, varaju.
Tiem na dobre vojska tvoja 174
Ne osvoji Dubrovnika,
Neg' s ognjena ako boja
Tvâ odoli sila prika.
A nu smisli u pameti 175
Je li lasna stvar u sebi
Silom oni grad uzeti,
Kî 'e toliko tvrd pod nebi?
Kî se slavom svôm ponosi 176
Od istoka do zapada,
Da na svietu ime nosi
Najtvrgjega sad od grada?

Mučno 'e, mučno, vjeruj meni, 177
Usiliti grad ovaki,
Kî na živoj stoji stieni,
I u sebi 'e tvrd i jaki
Još najliše vrhu toga, 178
Kô poklisar kaza odi,
Gdje ga čuva vojska mnoga
Kâ se u njemu sad nahodi.
I što 'e gore, gdje su oni 179
S Mlecima se sjedinili,
Ter su oholi i smioni
Bit' se s nami namislili.
Španjski njima kralj poslô je, 180
Priateljstvo s kîem imaju,
Vitezove mnoge svoje
Da ih brane i čuvaju.
Narodi su to srditi, 181
Bojna djela sva umiju,
Mučno ih je pridobiti,
Er do smrti svegj se biju.
Oholi su tako i ljuti 182
U sred srca nesmiljena,
Da ne mogu turke čuti,
Ni spomenu njih imena.
Svi krstjani haračima 183
Otmanskoga dvore cara;
A na carskieh vratih neima
Od njih samieh poklisara.
Svaki od ovieh sam je dosti 184
Da na deset udrit bude,
Tiem mučno je š njih jakosti
Naše izvršit moć' požude.
Ter pokli nam ni'e načina 185
Da ih bojem usilimo,
A tašta je i hitrina
Da njih mudrost privarimo;
Svjetovô bih svjetlos tvoju 186
Da inako sad odredi,
Da ne učiniš u tem' boju
Prema carskoj zapoviedi;

Da se druziem ne bi u strahu 187
Dubrovčani dali u ruke,
Kad upaze vojsku plahu
I ognjene tvê odluke.
Što bi zaisto učinili, 188
Kada bi se puni smeće
U zlu biću upazili
I stignuti od nesreće.
Er inako znam nikomu 189
Neće se oni vik pridati,
Dokli u boju junačkomu
Ufaju se moć' rvati.
Jemin piše meni iz grada 190
Da očito oni misle
Krstjanim se pridat tada,
Kada bi ih tuge stisle.
I da u Gružu za to čeka 191
Sad gjenero i nastoji,
Da s uzroka tako prieka
Kako godi njih osvoji.
Da nu sudi: dogoditi 192
Da se nami bude ovo,
Što bi tada car čestiti
Učinio i djelovô?
U gnjevu bi prem nemio 193
Tebe s nami satarisô,
Er si inako učinio
Neg' li tebi on je pisô.
Ter u mjesto blaga i zlata, 194
Kê u gradu žudiš steći,
Čuo bi sablju vrhu vrata
I š njom poraz, jaoh! mrzeći.
Ah! ukloni višnji s nebi 195
Da se taka stvar do vika
Dogoditi bude tebi,
Prie ne bilo Dubrovnika.
Prije munja zgar žestoka 196
Sve krstjane popalila,
Neg' li tebi š njih uzroka
Jedna zla čes huda bila.

Tiem, čestiti gospodaru, 197
Ove svjete ti uzdrži,
Ako ugodit hoćeš caru,
Što ti pisa, to izvrši.
Er djelujuć sviem načini 198
Po njegovoj zapoviedi,
Nećeš biti u krivini
Još naopako sve da sliedi.
Nu se inako vladajući 199
Jošter da sve liepo izide,
Kriv ćeš biti vojujući,
I zaisto ti glava otide.
Meni ovo se vidi dobro 200
Da će biti cjeć tvê časti,
Nu svjet ini ako s' obrô,
Zapovieda' tvojom vlasti.
Ako mâ rieč bi ne draga, 201
Za sliedit te bit ću prvi,
Ne štedeći za te blaga,
Ni sve iste moje krvi.
Ter za služit tvû dobrotu 202
Ukazat ću na sem sviti,
Da i ū smrti, i u životu,
Vieran ti ću uprav biti.
Pohvaljeni ovi svjeti 203
Teftedara bosanskoga
Prosvietliše u pameti
Ali Pašu ohologa;
Da razmišljat ončas poče 204
Ne pristupat carske volje,
Na nj da ljuto ne naskoče
Iz nenadke zle nevolje.
Vidi očito Dubrovnika 205
Da osvojit neima moći,
I njegova sva vlas prika
Da mu vrha neće doći;
Vidi ako mu zlo izide, 206
Kô je u sviesti namislio,
Da mu zaisto život ide,
Da je glavu izgubio;

I da neman, kâ ga nauči, 207
Skrovna u srcu jedovitu,
Naopako ga tuka i uči
Na pogubu svoju očitu.
Kroz toj vrieme da zaludu 208
S vojskom svojom tu ne traje,
Neg' da ispuni svû požudu
Kâ ga u srcu još skončaje;
Zapovidje i naredi 209
Na Konavli da se hodi,
Da se carske zapovjedi
Budu izvršit s boljom zgodi.
A da gnjeve svê išćera 210
I pakljene zle otrovi,
Poklisara pun čemera
Da zatvore posla u Novi.
Koga ončas u Dizdara 211
Zli čauši povedoše,
Da ga učine tamničara,
Nigdje uteći da ne može.
A vojska se sva pašina, 212
Svevoljiti koj' zabrani,
Priko Subac' i Mrcinâ
U Konavli za tiem stani:
Gdje sve čete priklopiše 213
Ravno polje s Donje Gore,
Čim do Ljute rastvoriše
Stiege ohole i šatore.

Primjetbe na sedmo pjevanje.

Kitica 14. — Satvoreni: **stvoreni.**
54. — Bljude **od bljusti, ili bljuditi, a znaći: ćuvati**
66. — Svionoga: **svilenoga, od svile.**

87. — Gruž: v. op. 73, na str. 33.

95. — Muhla; v. op. 93. na str. 93.

138. — Brgat, v. op. 3. na str 118.

190. — Jemin; neka vrsta vlasti turske. U Dubrovniku je, stanovao Jemin, na Pločama, varoš sa istoka grada, kao da bi rekli konsul, za poslove turskijeh trgovaca.

209. — Konavle, predijel Dubrovačke države, što ga kupiše XV stol. u Knezovâ Pavlovića i Hranića, a nalazi se izmegju Cavtata (starog Epidaura) i Hercegnovoga. Niz tu diljinu s jedne i s druge strane su brda, sa mnogo sela, a preko 10,000 stanovnikâ, a po srijedi je dugo i lijepo polje, koje zimi potone pod vodama, što ishode iz izvora koji se zove Ljuta, a od premaljeća, kad presuše vode, zemlja je uragjena. i mnogo plodna.

210. — Novi, t. j. Hercegnovi (Castel nuovo). varoš u Dalmaciji na istočnoj strani Dubrovačke države, na moru, koji u ono doba bi u turskijem rukama.

210. — Poklisar je bio, kako rekosmo na str. 94, Maro Gučetić, prozvan Kuničić.

211. — Dizdar: vratar tvrgje, t. j. zapovjednik tvrgje iliti grada utvrgjena.

212. — Zubci, zemljište u Turskoj na granicama Konavala, proteže se sve do mora, blizu Hercegnovoga, a ta obala se nazivlje Sutorina.

„ — Mrcine, selo u Konavlima, blizu turskih granica,

213. — Donja Gora, iliti Čilipi, selo u Konavlima, blizu Cavtata, sa strane od mora. — Ljuta, izvor vodâ izmegju sela Lovorna i Mrcinâ, ispod Zubačkih planinâ.

PJEVANJE VIII.

Sadržaj: 1. Sa straha da se paši ne povrate bojne misli protiv Dubrovniku, dogovaraju so dubrovčani s mletačkim gjeneralom, da bi se jošte za koje vrijeme uzdržao u Gruškoj luci; a u toliko spravljaju na put s haračem poklisare na otmanska vrata. — 11. Zaručenje poklisara Jakimira s Jelindom. — 114. Njezina žalost kada Jakimir je imao otići u Carigrad. — 202. Odlazak poklisarâ Nikolice Bunića, i Jakimira Palmotića.

Bjehu u gradu odahnuli 1
Dubrovačka tad gospoda,
Iz Konavli bivši čuli
Da ih minu huda zgoda.
Nadahu se s bojnom moći, 2
Kû je paša pripravio,
Na Dubrovnik da će doći,
Kako bješe namislio.
Ali sprave te videći 3
Gdje se od grada odvratiše,
U žestokoj svojoj smeći
Na pola se samiriše.
Još ih samo smutnja smeta, 4
Zasve s mirom vojska staše,
Bojne misli da se opeta
Povratile ne bi u paše;
Videći ga pun privarâ 5
Gdje se u ognju gnjevan prži
I gdje u Novom poklisara
Zatvorena za to drži.
Tiem hoteći, da čuvaju 6
Vlas gospocke svê slobode,
S Mlecima se zgovaraju
Da iz Gruža još ne hode;

Nego misli da pašine | 7
Pomno budu tu prežati,
Na njegove da hitrine
Uzbudu se odrvati.

U tóliko poskupili | 8
Bivši harač silnom caru,
I darove pripravili,
Za običaj vršit staru;

Neka vide sred te smeće, | 9
Zapoviedi kê su s vrata
Hoće li se iskat veće
Trista vreća srebra i zlata;

Poklisarom dan rekoše | 10
Kad se imaju odieliti,
Da se uredno svaki može
Za putovat pripraviti.

Jedan od njih vjeren bješe | 11
Za Jelindu liepu vilu,
Kâ mu ognjeno srce užeže
Kroz ljepotu svoju milu.

Zaljubili bjehu se oba | 12
Čudnom zgodom u ljubavi
U sred zdrelieh svoijeh doba,
Kad ih stavno ljubav stravi.

Ter megju njim skladno od veće | 13
Tu se liepa vjera rodi,
Zasve gorke kroz nesreće
S kîeh se objema cvilit zgodi;

Bivši im se ljuta i prika | 14
Čes u svemu dogodila,
Kada trešnja tu velika
Vas grad bješe razorila.

U kom' raspu ona izgubi | 15
Vojna i malu djevojčicu;
A on dragu svoju ljubi
I sve djece četvericu.

U sred koje zle žalosti | 16
Oba bjehu namislili
Trajat danke svê mladosti
Sadruženi s vječniem cvili;

I u samstvu već bez druga 17
Sva provesti svoja ljeta
U crnilu punu truda,
I sred jada vjekovita;
Ali višnji kî odredi 18
Svojieh suda u dubini
Da sve inako bude i sliedi,
Tu megju njim vjeru učini.
Er Jelindi posla vojna 19
Da se objavit noćno bude,
S tom naredbom, da dostojna
Druga uzme da je bljude;
Druga, u grad koji tada 20
Vraćaše se blag i mio
Iz liepoga Carigrada
Gdje poklisar bješe bio;
S njim, reče joj, sreća tvoja 21
Plemenita ima biti,
Da ćeš tako sred pokoja
Dugo ljetâ ti živiti;
A da mrklom u crnilu 22
Plačna budeš ostat veće,
Kroz taku bi čes nemilu
Ockrnila moje sreće.
Zasve u dvoru nebeskomu 23
Da su dobra svegj vesela,
U srcu bi teziem momu
Sve blaženstvo teziem smela.
Srećne duše, kê su u raju, 24
U pokoju slavnu i svetu,
Drazieh dobra uživaju,
Kîeh ljubiše prie na svietu.
Za to ja sam u višnjega 25
Isprosio doći k tebi,
Er te ljubim vrhu svega
Drago i zgara sada s nebi;
Tere držim za najviše 26
Mê blažene čestitosti,
Srce tvoje da ne uzdiše,
Neg' da svegj si u radosti.

Ovako je on uglavi, 27
Pak od ognja rajskjeh dikâ
U srce joj iskru stavi
Za novoga vjerenika.

I bivši je veće spravnu 28
Učinio za te vire,
U državu višnju slavnu
Pogje uživat vječne mire.

A Jelinda poljubljena 29
U srcu se tad iznagje
Kako da je samirena,
Kroz požude liepe i slagje.

Ter čekati naglo poče 30
Vjerenika žugjenoga,
Da, kô zviezde njoj uzroče,
Za vojna ga uzme svoga.

Na isti način Jakimiru 31
Višnji učini take zgodi,
Za ovu sklopit skladnu viru
Kâ s nebesa njemu hodi.

Poklisar se on vraćaše 32
S carskieh vrata, i veselo
K svomu domu putovaše,
Ne bivši ga ništa smelo;

Kad Pazaru u Novomu 33
Začu od trešnje hude glase,
Što ga u srcu rani svomu,
Da žestoko tu skonča se.

I ne znajuć što se čini 34
Od pridrage svoje ljubi,
Hotijaše u vrlini
Sama sebe da pogubi.

Ali opeta ufajući 35
Da je s djecom živa ostala,
Ustavi se, čekajući
Za obaznat sve do mala.

Paček prije da razvidi, 36
Je li koji udes ljuti,
Bez krzmanja napried slidi
I najpriečim leti puti.

Bješe iz Foče s te nevolje 37
Knjigonošu otpravio,
U toj smeći da bi bolje
Svekoliko razčutio.
Kî bivši ga u zavrati 38
Opet srio kraj Bileće,
Lažive mu spoviedati
Izmišljene uze sreće.
Veleći mu: gospodine,
Dva sinka ti jesu živa, 39
Od čeljadi tvoje ine
Ne umiem glasa dat laživa.
Ovako mu govoraše, 40
Ere take iz privare
Za istinu se on nadaše
Tu primiti liepe dare.
Nu Jakimir prošti kako 41
Lis Bunića ljubljenoga,
Kî mu ispiso sve inako
Bješe udesa više toga;
U sebi se ožalosti, 42
Ter ga izrani boles vrla,
Videć s mnogom nemilosti
Gdje mu kuća sva se strla.
Tiem žaleći drage svoje 43
Gorkom smrti porušene,
Smrtne ćuti nepokoje
I nemire sviem pakljene.
Grozniem suzam' oblieva se, 44
Jauče, plače, i uzdiše,
I nesviesno skončava se
Ištuć da se satariše.
I zaisto bi mnoštvo rana 45
Sebi podô tega puta,
Da od vriednoga dragomana
Ne bi ustavljen od zla ljuta.
Ali zasve da zlu priku 46
Lieka veće ne nahodi,
Poteži se k Dubrovniku
Još ufajuć dobre zgodi.

Mnozieh živieh čuo bješe — 47
Da su iz stiena izvadili,
Kîeh od prije mrtve rješe,
Zakopani er su bili.

Četvrta ga zora svede — 48
Dubrovačke tu prid mire,
Gdje, kô prave ču besjede,
Većma uzmnoži svê nemire.

Rogjaci ga dočekaše — 49
I pridragi znanci u trudu,
Kî mu s plačem tu kazaše
Svojieh dragieh zgodu hudu.

U grad otit' ne daše mu, — 50
Er dom tad mu kopajući
Ženu i djecu nagjoše mu
U satrenoj mrtvieh kući.

Tiem ih ljutoj u žalosti — 51
Ukopaše posred groba,
Majku liepe sred mladosti,
Djecu prvieh još sred doba.

Ali kako te nesreće — 52
Tu Jakimir tužni začu,
Zapani se s take smeće
Vas u suzah i u plaču.

I rogjaci čim mu brane — 53
Sama sebe da umori,
Podnoseći smrtne rane
Uze ovako da govori:

Jaoh! ko mi će ovdi dati — 54
Rieke od suza i od cvila,
Da te budem ja plakati,
Ljubovnice moja mila?

Ko li mi će smrt donieti — 55
U ovim ljutim nepokoji,
Da mi 'e bez vas ne živjeti,
Drage kćerce, sinci moji?

Veselo se vraćah k vami, — 56
Vas uživat moju diku,
A sad grozniem u suzami
Cvilim vašu zgodu priku;

Ter u mjesto od radosti, 57
A za vječne jade i trude,
Mili ćaćko u žalosti
Dogje kopat da vas bude.
Nu kako ću, dušo moja, 58
Uprav tebe ja žaliti?
Smrtna i gorka žalos koja
Moj' će tuzi slična biti?
Ali milu tvû ljepotu 59
Uzdisat ću i tvê dike,
Ali rajsku tvû dobrotu,
Nigdje ne bi koj' prilike?
Ali er mi si majka mila 60
U nemilom nepokoju
S sobom u grob, jaoh! ponila
Mili porod, djecu moju?
Jaoh! teške su moje česti! 61
Ah! ljuti su jadi moji!
Ni'e prilike moj' bolesti,
Smrtni su ovo nepokoji.
I još živem? i još mene 62
Smrt opaka, jaoh! ne mori?
Srce mi je, jaoh! od stiene
Sad ako se ne rastvori.
Pustite me, jaoh! pustite, 63
O rogjaci moji mili,
Da me smeće vjekovite
U smrtnoj me skrate sili.
Pustite me ovdi od truda 64
Da mi 'e prsi sad probiti,
Kad ne može boles huda
Jaoh! sama me umoriti.
Nije živjet meni, nije, 65
Ovakomu u životu,
Grob studeni gdje mi krije
Uzdisanu, jaoh! ljepotu;
Gdje moj porod, drago ufanje 66
Od života svega moga,
Dogje meni sad na manje,
Jaoh! s udesa nemiloga

Gdje mê dobro svekoliko 67
I sva slava moja svrši,
Gdje mi ovako hudo i priko
Zla nesreća život skrši.

U trudu se žestokomu 68
Čes ovaka, ah! o Bože,
U životu umrlomu
Podniet zaisto znam ne može.

Još htijaše riet naprieda 69
Naricajuć gorke jade,
Neg' mu izginu tu besjeda,
K zemlji nica tere pade.

Ali ončas priskočiše 70
Svi, kî bjehu polak njega,
Ter ga liecim' povratiše
Da ne izdahne od zla tega.

Jer bijaše blied u licu 71
I pun smrtne zle vrline,
Staviše ga u ložnicu
Da izmoren tu počine.

Gdje ga trudna driem uhvati, 72
Bivši i noćne u to sjeni
San došle mu uzmnažati
Kroz drag način i ljuveni.

U snu eto k njem dohodi 73
Ljubovnica draga i mila,
I uza se porod vodi,
Koji bješe š njim rodila.

Drazi sinci, kćerce izbrane, 74
Veselo je svi družahu,
Ter u zraku rajske strane
Svikolici suncem sjahu.

Ona k njemu stupi bliže, 75
Govoriti ter mu uze:
Čemu srce tvê uzdiše?
Što su cjeć nas take suze?

Ako nami ne zavidiš 76
Ovo biće sviem blaženo,
Ni'e potrebno tu da blidiš,
Ni da 'e dobro tvê smeteno.

Gdje je pamet tvâ visoka 77
S kôm općaše govoriti,
Da s niednoga viku uzroka
Ni'e se razlog izgubiti;
I da stvari ove umrle 78
Tašte i ništa jesu u sebi;
A sad vigju smeće vrle
Gdje svies dižu ludo tebi.
Meni višnji tako osudi, 79
Kî me uze k svomu raju,
Da mâ duša za te istrudi,
I da druzi te uživaju;
Ter sam pošla, otkle viku 80
Tu ne bih se povratila,
Ni ovu rajsku slavu i diku
S niedniem dobrom promienila.
Ali ako me živu izgubi, 81
Hoću da ti žalos mine,
Da opet uzmeš za tvû ljubi
Ka uznosi moje ime.
Tako 'e s néba odrégjeno 82
Da Jelinda bude druga
Slatko dobro tvê ljubljeno,
I drag pokoj tvojieh tuga.
U ljubljenom nje imenu 83
Ljubiti ćeš istu mene,
Kâ ću u raju zgar blaženu
Sreće uživat tvê ljuvene.
Š njom ćeš živjet u radosti 84
I u pokoju čestitomu,
Dokli staroj u starosti
Zahvalite svietu tomu.
Mi smo ti ove blagosove 85
Isprosili u višnjega,
Hodi tvâ čes gdje te zove,
Slobodi se od zla tega.
Reče ovako u milini 86
Puna rajske slave mile,
Draziem sinci pak učini
Da tu ćaćka svoga ustrile,

Kî donieli sobom bjehu 87
Striele višnje od ljubavi;
Raniše ga ter u smiehu
Novom željom, kâ ga stravi.
Tad Jakimir hrlo skoči, 88
Zagrliti da ih može;
Ali mu oni isprid oči
Taj čas k nebu utekoše.
Ter se za tiem on probudi 89
S njekom dragom prem radosti,
I privraćen u požudi
Kô da neima zle žalosti.
U srcu mu ljubav nova 90
Razgara se, ter znat hoće
Kâ će biti sreća ova,
Vjerit' li se tu kako će.
Smišlja koja druga s nebi 91
Jelinda mu 'e odregjena,
S kom će uživat drago u sebi
Dobra tako narečena.
U toj misli mirno ustaje, 92
Bivši jutro veće i zora
Kroz zlaćene svê stupaje
Naresila vrhe od gorâ.
Svak se čudi gdje ga vidi 93
Privraćena veomi tako,
I gdje u licu već ne blidi
Ni uzdiše toli opako.
Ter pridrazi prijatelji 94
S rogjacima uživaju,
Er ga u drugoj opet želji
Samirena ugledaju.
Er ga vide s boljom sviesti, 95
I daleko misli od hude,
Ter da ne ište u bolesti
Da smrt sebi podat bude.
On se tako miran čuje 96
Kroz čestito novo ufanje,
I u duši se svoj' raduje
Na vidjeno prikazanje.

Ter čim samo tu se brine 97
Novom vjerom i ljubavi,
Za obaznat sreće istine
Kê mu višnji zgar objavi;
Vriedna ugleda redovnika 98
Gdje ga sreta iznenadi,
Da mu kaže svakolika
I žugjenu vjeru zgradi.
Jelinda ga k njemu slaše 99
Plemenita u sva dila,
S višnjom voljom ter iskaše
Za nj da bi se tu vjerila.
Ona netom bješe čula 100
U Dubrovnik da on dogje,
Bješe srce svê ganula
S molbam svîjem na nj da pogje.
Er htijaše ispuniti 101
Odregjene s neba odluke,
Da se bude sloboditi
Od nesrećne svoje muke.
Tiem redovnik bivši od svega 102
Jakimira uglavio,
I opeta tu od njega
Iste zgode razumio;
Liepu i srećnu vjeru stuči, 103
Koju višnji zgar s nebesa
Prvo u volji svoj' odluči
I saveza tvrdiem vezi.
Dubrovnik se vas veseli 104
Na čestite te radosti,
Gdje su udesi već počeli
Tako s milom čestitosti.
Ter uživa taku zgodu 105
I pridrage te pokoje,
Kô da utvrdi svû slobodu,
I gospocko bitje svoje.
Nu Jakimir neka bude 106
Potvrditi srećnu viru,
I da smiri svê požude
U čestitom dobru i miru;

S blagiem ocem pogje zaedno 107
U svê nove vjerenice,
Kâ dočeka njega vriedno
Š družbom mile svê sestrice.
Tu se oni zaljubiše 108
Prem izvrsnoj u ljubavi,
I svû vjeru utvrdiše
Čim ih draga ljubav stravi.
Bjehu jošter u proljeću 109
Od mladosti najmilije,
Kroz žeravu kad najveću
Ljudska srca ljubav grije.
Ona rajskoj u ljeposti 110
Druge svoje nathogjaše;
On s hrabrene svê kreposti
Slavniem glasom svud slovjaše.
Ona uresnu kroz ljepotu 111
Nadsivaše sunce od nebi;
On kroz blagu svû dobrotu
Raj nosaše vas pri sebi.
Ne bjehu se još sastali 112
U tvrdomu vezu očito,
Samo bjehu vjeru dali
Jedan drugom temeljito;
Ter tako se do vremena 113
Skladno i drago tu željahu,
I sred plama sviem poštena
S praviem srcem milovahu.
Ali bivši učinili 114
Jakimira poklisara,
I opeta usilili
Da u silnog ide cara;
Vjerenica ter izbrana 115
Začu toli teške glase,
Put otmanskieh tezieh strana
Da nje ljubav it' spravlja se.
Bivši čula, kô car pita 116
Neizbrojno blago uzeti,
Ter pun gnjeva strahovita
Da cjeć tega gradu prieti;

Razmišljajuć zla tolika 117
Da bi zaisto prvo pali
Vrh nje draga vjerenika
Od koga bi zlato iskali;
Plačna u vaju uzdisaše 118
I žestokoj u bolesti
Ter ga draga zaklinjaše
Da ne ide u te mjesti.
Prve rane još ne vidi 119
Da joj dobro zarastoše,
Ter se straši da ne slidi
Što je ljuto smesti može.
U daleciem preda puti 120
Kroz nenadno da zlo koje
Ne bi čula poginuti
Uzdisano dobro svoje;
Ter cjeć toga trudno od veće 121
U srcu se muči svomu,
Gdje se boji s te nesreće
Zlu komu god nenadnomu.
Na isti način on se opeta 122
Skončavaše u životu,
Čim ga žalos ljuta smeta
Ostaviti nje ljepotu.
Mučno mu je da se odili 123
U žestokom nepokoju,
I da gorko tač ucvili
Vjerenicu milu svoju.
Uzdrži ga ljubav mila, 124
Siluje ga čas i dika;
Ljubav ga je zarobila,
Čini mu se čas velika.
Ali neka svietloj časti 125
Poklonit se vriednos bude,
Opire se ljupkoj vlasti,
I na slatke sve razblude.
Ter videći u toj zgodi 126
Da mu ni'e se moći skriti,
Neg' da trieba svoj' gospodi,
Kako rješe, pogoditi;

Pokli vrieme veće dogje 127
Da se brzo na put diže,
U Jelinde drage pogje,
Za kojome plačno uzdiše.
Ter bivši je zagrlio 128
S mnogom željom i radosti,
Ovako je govorio
Prid ljubljenom nje ljeposti:
Ja ne umijem izriet tebi, 129
Slatko dobro srca moga,
Kô se smeten gorko u sebi
Od uresa dielim tvoga;
Kô mi 'e mučno putovati, 130
I skončan sam u životu,
Gdje ne ufam moć' gledati
Božanstvenu tvû ljepotu;
Gdje mi neće drago lice 131
Običajnoj u slobodi
Sjat mê zviezde i danice,
Kâ mi bieli dan izvodi;
Bez kê mi su pod nebesi 132
Bieli danci noćne tmine,
Čim nje sunce bio dan resi
I nebeske sve vedrine.
Ko smrt ne zna na sem svietu 133
Ti neka se dielit bude,
Er s djeljenjem smrt će kletu
Jaoh! i smrtne poznat trude.
Koje trude, ah! o Bože, 134
Ni 'e načina ni prilike
Da vjerovat iko može
Stvari ovake teške i prike.
Ter ovaka zla spomena 135
Tako ljuto mene mori,
Da sam zaisto ód kamena
Smrt ako me ne umori.
Razdielit se s tvôm ljubavi, 136
Tebe ostavit, dušu moju,
Poraz je ovo, dušo, pravi
Môm životu i pokoju.

Tere poznam smrt nemila 137
Kroz čemerni jad priljuti
Da me s dušom razdielila
Prie neg' budem izdahnuti.

Nu pokli je sila meni 138
U ovem vaju plačno mriti,
S Bogom, raju moj ljubljeni,
Trieba mi se odieliti.

Dielit ću se, ali odi 139
Ostavljam ti srce moje,
Da tvâ ljepos njim gospodi,
Da te dvori, mâ gospoje.

Da prid tobom umirući 140
U gorkom se vaja krati,
Kô ću i ja uzdišući
Jaoh! bez tebe umirati.

U nesrećnom momu putu, 141
Biela zora kad isteče,
Podnosit ću žalos ljutu,
Er si od mene ti daleče.

Kad li za njom sunce izide 142
Stamnit će mi danak bieli,
Gdje mê oči ne uzvide
Moga sunca zrak veseli.

To li doći noć uzbude, 143
Kad svak jade svê pokoji,
Tad ću čuti gdje mê trude
Uzmnažaju jadi moji;

Ter ću plačne sred ložnice 144
Uzdisati ljuto i prieko,
Er od drage vjerenice
Nahodim se jaoh! daleko;

Er ću smišljat da cjeć mene 145
Ona trpi smrtne vaje,
I nje dike božanstvene
Smrtni nemir da skončaje.

Ah! nemoj mi, dušo mila, 146
Jada i smeće prilagati;
Dosta 'e meni čes nemila
Da me ovako smrtno krati.

Molju ti se slatko i drago, 147
Života mi ne satiri,
Mâ razbludo, moje blago,
Neg se u srcu tvomu smiri.
Er kad mirno tebe ostavim 148
Napola ću oživiti,
Ter s pridragom tvôm ljubavim
Slobodan ću svud hoditi.
Toli ostaneš u žalosti 149
Do brzo ćeš, vjeruj, čuti
Mene s mnogom nemilosti
Cjeća tebe izdahnuti.
Prista ovako besjedeći; 150
A tad liepa vjerenica
Plačna u vaju i u smeći
Poče grdit svoja lica.
I roneći grozne suze 151
S ljute tuge izvan sviesti
Govorit mu ovo uze,
Uzdišući u bolesti:
Jaoh! komu me ovdi ostavljaš, 152
Vjereniče moj ljubljeni,
Znaš li da smrt sad pripravljaš
S tiem dieljenjem tužnoj meni?
Znaš li da ja ljubav mnogu 153
Nosim tebi, moj životu,
I živjeti da ne mogu
Uzdišući tvû dobrotu.
Česa uzdišuć, neg' li u sebi 154
Brinući se glavom tvojom,
Da ne dogje kê zlo tebi
Joh! s pogubom smrtnom mojom.
Ja ti ne bih zabranila 155
Da po svietu budeš iti;
Znam gospocka da su dila
Tugje zemlje pohoditi.
I dosle si veće krati 136
U te strane ti hodio,
I zdrav se opet u grad vrati,
Blizu smrti nu si bio;

Er te nemoć ljuto obràni 157
I dovede kraj života
Ter te u boli toj sahrani
Višnja milos i dobrota.
Ali ovako sada poći 158
U silnika sviem srdita,
Odkli ne znam hoć' li doći
Gdje on ovo blago pita.
Jaoh! ne mogu neg' žalosno 159
Sred srca se mučit moga,
Da te, vajmeh! nemilosno
Ne umori cjeća toga.
Otmanović silni prieti 160
Blago ako mu ne pošljete,
Naš Dubrovnik da će uzeti,
I na nj poslat vojske klete;
I da s mnogom usilnosti 161
Sve pod sabljom satrt ima,
Dokle ohole nemilosti
Bude smirit tiem djelima.
Da nu smisli srčan što će 162
Učiniti tebi tada,
I pogubit jaoh! kako će
Glavu tvoju prije grada.
Sam bi, sam bi ti za istinu 163
Zaplatio tvojom krvi
Svačiu zlu čes i krivinu
I pod sabljom umrô prvi.
Što prie neg' se zgodit bude 164
Sad samrkle oči moje,
Da ne vide s česti hude
Take gorke nepokoje.
Eto niko cjeća straha 165
Nehtje tamo da sad hodi,
Samo tebe misô plaha
Ne znam na kê dobro vodi;
Kê ti sunce izasjat će 166
Mene u brizi ostaviti,
Kâ mi srce skončavat će
Dokli budem tužna umriti.

Ah! molju te, mâ ljubavi, 167
Ne mori me u zlu ovomu,
Tvê odluke ovdi ustavi,
I ne hodi k mjestu tomu.
I ako je tebi sila 168
Od gospode učinjena,
Ter ne mogu, dušo mila,
Bit ovako samirena;
Odovle se uklonimo 169
U krajine tere druge,
Zaedno življet mi pogjimo
Za uteći ove tuge.
Meni s tobom bit će ugodno 170
Još da budem robinjica,
Uživat ću svud slobodno
Gledajući tvoja lica.
A ovako bez tvê dike 171
Da mi carstvo darivaju,
Živjela bih plačna u vike,
Ter u smrtnom pukla vaju.
Još htijaše riet naprieda, 172
Neg se tužna omramori,
Rieč joj umre i besjeda,
Samo uzdasim što žamori.
Sklonila je plačna lica 173
Kâ joj smeta jad sioni,
Ter je vidjet kô ljubica,
Kad na busu svoj vrat skloni.
I skončana smrtne od sile, 174
Kâ je ranja ljuto od više,
Grozne od suzâ roni cvile,
Jauče, plače, i uzdiše.
Vjerenik je gledajući 175
Gdje je taki jad satire,
Na nje uzdah izdišući
I on plače i umire,
Nu bi htio i umrieti, 176
Samo mirna ona da je,
I da tako kroz jad kleti
U srcu se ne skončaje.

Pozledile vele veće 177
Njegove se jesu rane,
Gdje nje pazi ljute smeće
Gorkom smrti otrovane.
Ter neka je razgovori, 178
I smrtnu joj tugu odloži,
Uze opeta da govori
I da tiho š njom razloži.
Veleći joj: mâ ljubavi, 179
Ako neć' me umoriti,
Grozne suze tvê ustavi
I ti nemir ognjeviti;
Tere nemoj s tvoga jada 180
U načinu toli ljutu,
Joh! činiti ovdi sada
Hude kobi u ovem putu.
Vidiš dobro da ne mogu 181
Ne poslušat moga udesa,
Skrivio bih svietu i Bogu
Ne čut volje od nebesa.
Sugjeno je tako meni 182
Da ja budem puta ovoga
Poć' sačuvat grad ljubljeni
Od čemera zla turskoga.
Eto vidiš, svi gragjani 183
Gdje me paze i smieraju,
Kô da mojoj u obrani
Sreću svoju ugledaju;
Kô da vide cara silna 184
Gdje sam veće samirio.
Da ne ište blaga obilna,
Kô je u sviesti namislio,
Znaju da sam ja već krati 185
Govorio dosle s carom,
Ter da mogu dobro ufati
Gledajuć me poklisarom.
I za to me sad gospoda 186
Šlju potrebu u ovaku,
Er vjeruju s dobrieh zgoda
Da ću odvratit čes opaku.

Svak me zove, svak me moli, 187
Iti u pomoć Dubrovnika,
A ti sama tvojom boli
U to hoćeš bit mi prika.

Ah! nemoj mi u nesviesti 188
Kroz žalosti tač neprave
Tlačit ove svietle česti
I čestite dike i slave.

U ovako teško doba 189
Gdje nam tuga grad pritište,
Neka umukne huda zloba,
Hrabreno se srce ište.

Tiem pusti me da vas sviesno 190
Ili budem sloboditi,
Ili, ako je tako udesno,
Da mi 'e cjeć vas krepko umriti.

Ufam zaisto u višnjega 191
Da nam će se smilovati,
I da nam će od zla ovega
Dobru u svemu svrhu dati.—

Razabra se na rieči ove 192
Ucviljena vjerenica,
Još gdje slatke ču celove
S oviem molbam vrhu lica.

Tiem da draga vjerenika 193
Mirna od sebe na put spravi,
Tugovanja pusti prika
I svoj gorki plač ustavi.

I bivši se š njim opeta 194
Razgovarat draže uzela,
Kako da je jad ne smeta
Poče kazat da 'e vesela.

Ter da ljubav svû veliku 195
Potvrdi mu jačom vlasti,
Darova mu svû priliku
Ispisanu liepom masti;

Govoreći: to spomena 196
Svegj pri tebi moja budi,
Da znaš, dušo mâ ljubljena,
Da imaš dragu kâ te žudi.

Za uzdarje dara ovega 197
Zlatan prsten i liep dosti
On opeta s prsta svoga
Diže i poda nje ljeposti;
Veleći joj: dragi kami 198
Kako u zlatu siva tomu,
Tako u slatkiem ti željami
U srcu ćeš sjati momu.
Ter u svakoj mojoj sreći 199
Bit ćeš meni po sve vike
Raj i pokoj od svieh veći,
I sva slava prave dike.
Ovako se drago od više 200
U liep način i ljuveni
Dva ljubljena razdieliše,
Zasve u duši izranjeni.
Ter Jakimir tako pogje 201
Od Jelinde svoje mile,
Zasve srce da mu progje
Smrtni udarac ljute strile.
U toliko sve spravio 202
Bješe i Bunić plemeniti,
I u brata se isprosio
Da već na put bude iti.
Kî mu liepe blagosove 203
Bješe podô s dobrom česti,
I pohodne još celove
S kîem srećnu mu kob naviesti.
Dva plemića glasovita 204
Oni bjehu puni uresa,
Dike i zraka ponosita,
Kô dvie zviezde od nebesa.
Jošte prve iz mladosti 205
Rasli bjehu u vladanju
Svake vriedne od kreposti
I u svakomu pravom znanju.
Ljubljahu se toli drago, 206
Sviem izvrsni i mogući,
Da ne htješe ni svê blago
U očinoj dielit kući;

Neg' li u skladu i u goju, 207
Kî svegj š njima nahodi se,
Nastojahu sreću svoju
Svakiem dobrom da uzviše.
Bogoljubni bjehu oba; 208
Starji vriednu ljubi imaše;
Mlagji iz prvieh jošter doba
Djevstvom višnji raj dvoraše.
Pjesnici oba tako znani 209
U sva mudra bjehu djela,
Da im lovor svegj izbrani
Cavtijaše vrhu čela.
Mlagjega od njih izrad mira 210
Učiniše poklisara,
Da u družbi Jakimira
U silnoga ide cara;
Jakimira, s kîem ugodno 211
Ljubljaše se s blagom česti,
Ter igjaše š njim slobodno
Silu otmansku srcem sresti.
Oba oni od starina 212
Dragi bjehu prijatelji,
Istieh misli i načina,
I u svakoj skladni želji.
Tiem ufaše svak očito 213
Da iz družbe mile tako
Izit ima plemenito
Djelovanje vriedno svako.
Ali bivši došô veće 214
Dan udesni i čestiti,
Da u družbi blage sreće
Oni iz grada budu iziti;
Skupiše se svi dvorani 215
Zaedno s bojnim janjičari,
I dragoman vriedni i znani
S redovnikom i s kramari;
Tere s mnoštvom od putnikâ, 216
Kî u tursku zemlju igjahu,
Gdje bogastva prem velika
S trgovinam dobivahu,

Neka u mnogoj slavi i dici 217
Svû gospodu služe i dvore,
Otidoše svikolici
U Bunića tad prid dvore.
Otkli zaedno š njim opeta 218
K Jakimiru idu i hode,
Ljubežljivo kî ih sreta
I u kobi dobre zgode.
Ter svi tako sadruženi 219
S Konala se uputiše,
Gdje svakomu stan ljubljeni
U to doba jošter biše.
U grad s Pila tiho ulaze, 220
Neka iz grada budu iziti
Po zakonu starom, da se
Na put budu otpraviti.
Vidjet ih je četa mnoga, 221
Svak u liepom jezdi redu
Vrhu konja junačkoga,
Sreću noseć u pogledu.
Dva plemića gospodita 222
U toj družbi suncem sjaju,
I lica su ponosita
Konje ohole čim vladaju.
Konje, kî su obuzdani 223
Zlatnom uzdom i bogatom,
Kîem pokrovci jesu tkani
U liep način suhiem zlatom.
Janjičari put im čine 224
U velikoj službi i scjeni,
I od ostale sve družine
Dvoreni su i sljegjeni;
Svione stiege kê nošahu 225
Dva konjika u radosti,
Blagi vjetri rastvorahu
U drag način liepo dosti.
Ter u igri te razblude 226
Naricahu poklisarom,
Da će smirit sej požude
Prid otmanskiem silniem carom.

Oni tako liepo jezde 227
U načinu gospockomu,
Sjajuć kako dvije zviezde
Gori u polju nebeskomu.
Puk ih sreta oda svudi, 228
Sniženo im ter se klanja,
I svaka im dobra žudi,
Držeć u njim sva ufanja.
Ali bivši dojezdili 229
Kod pristolja visokoga,
Gdje vladaoci izredili
Vrh mjesta se bjehu toga;
Poklisara dva sniženo 230
Prid gospodu pristupiše,
Ter se s konja umiljeno
Redom svjema pokloniše;
Gdje hvaljeniem načinima 231
Primiše opet svietle časti,
Čim gospoda daše njima
Na običajnu svoje oblasti.
Tu gospocki još dvorani 232
S dvornom službom njih sretoše,
Ter megju iniem izabrani
Š njima nadvor otidoše;
Družeći ih dokle zaedno 233
Svi na Ploče dojahaše,
Gdje oni sebi stanje vriedno
Liepu u dvoru izabraše;
Čekajući blagajnici 234
Tu s haračem dokli dogju,
Da u gospockoj svietloj dici
Odregjeni na put pogju.
Da prie vide s carskieh vrata 235
Kako će ih ugledati,
Gdje uz harač blaga i zlata,
Kê car ište, neće dati.
Rad' česa je svak u strahu 236
Da zli silnik i nemili
Kroz rasrdžbu svoju plahu
Životom ih ne razdili;

I da za tiem Dubrovniku 237
Ne ugrabi s malom časti
Od slobode slavu i diku,
I gospocke svoje vlasti.

Primjedbe na osmo pjevanje.

Kitica 9. — Vrata: otmanski dvor, iliti turska vlada.

11. — Jelinda, to je Jelena Sorgovica, udova Orsata Gundulića, koji pogine u trešnji; za koju se pak oženi naš pjesnik Jaketa Palmotić dne 1 maja 1669.

15. — Palmotić je bio prvo oženjen s Jelom, kćeri Pavla Pučića, s kojom je imao, kao i sam povijeda, četvero djece, dvoje muško, a dvoje žensko, te osta udovac, jer i ona i djeca mu poginuše u trešnji.

20. — Jaketa Palmotić bi poslan kao poklisar k Caru Muhamedu IV u Carigrad, proti nasilju bližnijeh turskijeh vladalaca; te vraćao se k kući kad trešnja obori Dubrovnik, kako pripovijeda u kitici 31 i slj.

33. — Novi Pazar. — v. na str. 92. op. 58.

37. — Foča, poslje Mostara najglavniji varoš u Hercegovini, na rijeci Drini, su 10,000 duša, turaka i rišćana; daleko od Mostara 24 ure, a od Serajeva 16.

„ — Razčutio; točnije obazno, čuo.

38 — U zavrati: u povratku.

„ — Bileća, planina u Hercegovini.

41. — Po prilici Nikolica Bunić.

42. — Strla: sorila.

99. — Jelena Sorgovica.

103. — Stučiti: sklopiti.

107. — Ocem, t. j. s gore rečenim redovnikom.

114. — Vigji op: 166, na str. 94.

160. — Otmanović: t. j. Sultan Carigracki.

162. — Srčan: srdit.

180. — Kob: slutnja, udes.

202. — Nikolica Bunić, o komu rekosmo u op. 166 na str. 94. Brat mu stariji bijaše po prilici Saro Bunić.

209. — Nikolica Bunić opjevo je Erodiadu u 3 pjevanja, i sastavio različitijeh pjesmica; a brat mu Saro sastavi nekoliko duhovnijeh pjesama, i prevede nekoliko psalama.

215. — Kramar: isto kao kiridžija, pratilac.

219. — S Konala, t. j. poviše varoša Pila; kako rekosmo na str. 50. u op. 70.

220. — Vigji op. 70 na str. 50.

229. — To jest kod Kneževa dvora, gdje bi se knez i vijećnici ispod svodova palače poredili na opredjeljena sjedala, prigodom javne kakve svečanosti.

233. — Ploče; varoš sa istoka gradu.

233. — Bio je stari običaj da poklisari harača pristanu za nekoliko dana u vlasteoskoj kakvoj kući, na Pločama, gdje bi ih pohodili prijatelji i rodžbina. Gospocki bi im dvorani bili na straži, a kad bi im blagajnici predali svotu za harač, s velikom pratnjom oružane vojske uputili bi se put turske zemlje.

PJEVANJE IX.

Sadržaj: — 1. Upućuju se poklisari put Turske, a kramar pripijeva hvale Dubrovniku. — Putuju kroz tursku zemlju. Pohode rašku crkvu Bogorodice, gdje se hrani tijelo sv. Save. — 64. Dubrovčani, koji bjehu u Pazaru, dolaze im na susret, i svečano ih uvode u rečeni grad. — 84. Slijedi pjesnik pripovijedati putovanje poklisarâ, spominjuć zgode Miloša Kobilića na Kosovu polju. — 102. Pripovijeda plačnu zgodu sofinskijeh nekijeh djevojaka, koje bjehu zarobljene od gusarâ, a oslobogjene od poklisarâ dubrovačkih; i opisuje boj što pridobiše proti gusarima, koji na njih naripiše.

Mnogo dana poklisari — 1
Na Pločami ne čekaše,
Carski harač sa sviem hari
Do brzo im tu pridaše.

Blagajnici plemeniti — 2
Pomni u take bješe sprave,
Da prie budu otpraviti
Njih careve u države.

Gdje kô se oni upaziše — 3
Spravni svemu da su veće,
Veselo se odieliše
Na put mili svoje sreće.

Dvie stotine bojnieh ljudi — 4
Za obranu grad im poda,
Da ih š njima druži svudi
Seko plemić vojevoda;

Kî njihovo glasovito — 5
To dieljenje da počasti,
Proslavi ih trjeskovito
Iz pušaka silnom vlasti;

I učini svekolike — 6
Čete munjom da sivaju,
Čim junačke puni dike
Bubnji oholi udaraju.

Tako se oni put Brgata — 7
Uputiše u radosti,
Sakrafoči suha od zlata
Sivahu im u svjetlosti.

A vrh vitieh koplja stiezi — 8
Izvijahu svud se okolo,
Gdje š njim vjetric blag s nebesi
Valovito vodi kolo.

Puk neizbrojni kî gledaše — 9
Njih dieljenje sred veselja,
Čestitos im zgar prosiaše
I drag pokoj od svieh želja.

A za put im rasladiti, — 10
Da im dobru kob nariče,
Stojan kramar glasoviti
Popievati prid njim kliče.

On bivši se poklonio — 11
Slavnu gradu Dubrovniku,
Ovaki je glas pustio
U veselju prem veliku:

Davori mi, ah! davori, — 12
Svietli grade Dubrovniče,
Tebe trešnja ne obori,
Kad ovako čestit niče.

Ne izgorje oganj tebi — 13
Plemenite dvore tvoje,
Kad ovako svjetlje u sebi
Ti ponavljaš gragje svoje.

Od šta da se pod nebesi — 14
Možeš viku ti bojati,
Od starina slavan jesi,
I slavom ćeš do vjek sjati.

Mudra i znana tvâ gospoda — 15
Svietom vladat sviem umiju,
Višnja krepost svies im poda,
Da sve znaju, da sve smiju.

Po svietu se još spovieda — 16
Tvoje ime svietlo toli,
Što Despota Gjurgja ne da
Kad ga iska car oholi.

U tebi je vazda bilo 17
Svietlieh kralja utočište,
Svak počiva, kô tvê krilo
Za svoj pokoj i mir ište.
Rasti svietli grade mili, 18
Širi grane tvoje plodne,
Po svietu se svud raskrili
Čestitosti pun slobodne.
Vazda u tebi ragjali se 19
Slavni ljudi i knezovi,
I razumom dičili se
Gospodeći vas sviet ovi.
Nije u niednoj svieta strani 20
Kraja, mjesta, ni države,
Gdje se vriedni tvoi gragjani
Ne nahode puni slave.
Svaka kruna svegj ih prosi 21
Za hrabrene vojevode,
Er ih vriednos svud iznosi,
I dobiti š njima hode.
Sivaj vječnoj u svjetlosti, 22
Svietli grade i čestiti,
Ter tvê srećne čestitosti
Ne svršile vik na sviti;
Neg' da višnji zgar ti poda 23
Da svegj budeš kruna i dika
Od svieh miesta i naroda
Slovinskoga od jezika.
Poklisari vazda tvoji 24
K caru Otmanskom othodili
I čestitiem u pokoji
Tu primjeni vazda bili.
Vraćali se opet k tebi 25
S carskieh vrata sred veselja,
Cara imajuć svegj pod nebi
Za svojega branitelja.
Da se niko vik ne nagje 26
Ko s oružjem smije smesti
Čestitosti sve najslagje
I slobodne tvoje česti.

Davoriju svoju ovako — 27
Svršio kramar veće bješe,
A u to jezdeć oni lako
Na Brgat se gori uspeše.

Gdje ti večer počinuše, — 28
Dokli opeta jasna zora
U vjenačcu biele ruže
Zrak objavi iza gorâ.

S kojom zaedno u radosti — 29
Svikolici podraniše,
Tere hrlo veoma dosti
Put početi svoj sljediše.

Na desnu im ruku ostaje — 30
Strane kuća i carina,
Gdje svršiva i pristaje
Dubrovačka pokrajina;

Pod kojom se doli pazi — 31
Liepa Župa žrnjavica,
Koju paše more i kvasi
Oko hridnieh svîeh litica.

U državu tursku ulaze — 32
I bez straha sred slobode,
Niz Obrće s prva slaze,
K Bjelindolu tere hode.

K Bjelindolu gdje njekada — 33
Zli Begsadić Omer aga
Gusareva, grabi, i krade
Dubrovčanom mnogo blaga;

Zašto glavom plati u smeći — 34
Svê krivine nemilosne,
Er gâ učini car posjeći
Sejdi paši tad od Bosne.

Idu napried i u gusti — 35
Grm ulaze veće od luga,
Dublje grane gdje raspusti
Vrhu tiesna puta duga.

I plešući tud litice, — 36
Van najposlje izidoše
Na kraj rieke Trebišnice
Na kojoj se privezoše.

Gdje nagjoše na Slanomu 37
Običajno padalište,
Ter noćiše mjesti u tomu
Kad u mraku noć se stište.
Iz Slanoga sjutra zorom 38
Podraniše i ustaše,
Ter jašuči vazdan gorom
K Ljubomiru putovaše.
Otkli opeta u Bileću 39
I Crnicu napried hode,
I za od puta ne čut smeću
S draziem pjesni dni provode.
Gacko i Vrbu projezdiše, 40
I Čemerno, i Sutjesku,
Plaha rieka gdje kraj striže
Po hridu se oreć' prieku.
U Tjentište pak dogjoše, 41
Otkle iz Luča kroz planinu
Strmo idući izidoše
Na Fočansku rieku Drinu.
Tu pustiše svukoliku 42
Vojsku, koja š njima dogje,
Da opet idu k Dubrovniku,
Er gusarâ strah ih progje;
Bivši u zemlju došli veće 43
Gdje bojažni ni 'e vidjeti,
I gdje svake za nesreće
Dobru obranu mogu uzeti.
Priko mosta pak prolaze 44
I u Foči se ne obziru,
Na dvor opet neg' izlaze
I šatore tu prostiru.
Gdje za dva dni počinuše 45
Od umora toli ljuta,
Dokli od sluga opet čuše
Da 'e spravljeno sve za puta.
Probudi ih za tiem zora 46
Dan žugjeni kâ dovede,
Priko vrha ter od gorâ
K Čaniči ih s družbom svede.

K Boljenićih hode otole 47
Kroz planinu Kovačevu,
Vite jele gdje se ohole
I na desnu i na lievu.
Pljevlje, Zviezdo, i Lim rieku, 48
I Priepolje još progjoše,
I uz dolinu strmu njeku
U Milošev grad pogjoše.
Nu na putu svratiše se 49
S prva u Raškieh kalugjera,
Gdje ograde nahode se
Od staroga manastiera.
Liepa crkva sagragjena 50
Divlje mjesto sobom resi,
Kâ je imenom posvećena
Zgar kraljici od nebesi.
Otar visok nju odjeva 51
Gdje Isukrst propet staše,
Oko koga majka djeva
S veće slika zlatnieh sjaše.
Nahode se tu telesa 52
S strane u skrinji Save sveta,
A i grobnice pune uresâ
Banâ od starieh jošte ljeta.
I kraljevi vriedni i znani, 53
Kî u Bosni kraljevahu,
Od starine ukopani
U crkvi se toj vigjahu;
Koja bješe puna dika 54
Sred uresa izabrana
Svetiem slikam svakolika
Po sviem mirim' ispisana.
Tu iguman starac srete, 55
S mnogo otaca poklisare,
Za kazat im stvari svete,
I nebeske mile dare.
Kî ih s načinom umiljeniem 56
S konjâ oholieh svi primaju,
I s dvorenjem poniženiem
Crkvu prid njim' otvoraju.

U kû netom uljezoše 57
Pjet iz glasa staše ugodna,
Da ih Gospod zgar pomože
I Djevica Bogorodna;
I da česti sred velike 58
Od istoka do zapada
Svietlo ime siva u vike
Dubrovnika slavna grada;
Ter da u njemu vazda bude 59
Mir i pokoj pričestiti,
Iza trešnje da se hude
Većma bude uzvisiti.
Za oviem molbam sve što 'e draže 60
U krstjanskoj staroj vjeri
Poklisarim ukazaše
Ti planinski kalugjeri.
Pak bivši im u višnjega 61
Zdravlje i dobar put prosili,
I vrta ih iz svojega
Liepiem voćem počastili;
Do konjâ ih dopratiše 62
S milom družbom svake cjene,
Darovani gdje tu biše
Od gospode te hrabrene;
Kî budući im ukazali 63
Blagodarnos svê desnice,
Sjutra su opet odjahali
U stan Štavanj u Sjenice.
U Rogatac pak sjedoše 64
Gdje u divljiem tijem mjesti
Dubrovčana mnoš nagjoše,
Kî ih bjehu došli sresti.
Trgovci su od Pazara, 65
I doveli sobom bjehu
S Deli Vukom sto puškara,
Bandure ih bojne rjehu.
Mjesto bješe njih poslalo 66
Poklisare da čuvaju,
Er se bješe obaznalo
Da gusari tu se imaju.

Tiem u Pazar zaedno š njima 67
Viteški se uputiše,
I u liepiem načinima
S prva družbu izrediše.
Neka spravni jesu u putu, 68
Ako udari gusar kleti,
Za na svaku zgodu ljutu
Odrvat se i oprieti.
U sred vojske te jahahu 69
Dva plemića gospodita,
Prid kojijem pješki igjahu
Tri turčina ponosita;
Kî pod gusli prem velike 70
Pripjevahu u glas vrli
Dubrovačke slave i dike,
I grad uvjek neumrli.
Pazar se je vas ureda 71
Digô i usto tega cića,
Da došašće liepo gleda
Glasovitieh tieh plemića.
Šaraju se sve glavice 72
Gdje se žena mnoš nagradi,
A i na polju vrh travice
Svake vrste od čeljadi.
Vrve djeca, vrve ljudi, 73
Na glas slavne te gospode,
Sve je puno puka svudi
Gdje oni jezde i prohode.
Turci im se svi klanjaju 74
I mnoge im čine časti,
Čim gledaju i smieraju
Zrak njihove svietle vlasti.
Oni u Pazar tako ulaze 75
Glasoviti svietlom dikom,
Gdje primljenieh sebe paze
S mnogom cjenom i velikom.
Tu Deli Vuk s bandurima 76
Kô do kuće njih doprati,
Za pravijem načinima
Svoju službu ukazati,

Puškarima svîem učini 77
Da proslave njih dostojno,
Trjeskajući u vrlini
Puškam svojiem neizbrojno.
Oni za to darovaše 78
Deli Vuka i družinu,
I za tri dni tu ostaše
U Pazaru da počinu.
Gdje sudiše svê gragjane, 79
I megju njim smeća dosta
Ispraviše sa sve strane,
Da svak od njih smiren osta.
Nu četvrta kako zora 80
Zrak objavi podraniše,
Ter se u Banju priko gorâ
Od Rogozna uputiše.
Idu naprjed gdje se staje 81
Ibar rieka i Sitnica,
Svečan grad im s desna ostaje
Vrh visocieh tu glavica;
Sad oboren, a njekada 82
I on turskom caru učini
Da podnese mnogo jada
Ljutiem vojskam u vrlini.
U Kosovo veće ulaze, 83
K Vučetrnju ter hodeći
Mitrovicu s strane paze
U zelenoj dublja odjeći.
Uz Lab rieku obraćaju, 84
I sred polja kako more
Od kamena most gledaju,
Nos da 'e Babin to govore.
Hude babe, kojoj s zubi 85
Kobilović nos odgrize,
Kad Murata cara ubi
Ter u kuću nje sakri se;
Bivši ga ona ukazala 86
Kletiem turcim u nevjeri,
Kojieh sila bješe ustala
Za junakom u potjeri.

Gori više ostajaše 87
U istom polju zgragja od groba
Ukopana gdje stojaše
Ubjenoga cara utroba.

Tielo onda mu s mnogom časti 88
K Drenopolju bjehu odnili,
Kô mirisne tad pomasti
Bjehu unutra napunili.

Ah! koja se tieh vremena 89
Bješe tudi krv prolila,
Zemlja kostim' bi skrovena,
Krv sve bješe omastila.

Koje slavne vojevode, 90
Glasa u svemu neumrla,
I kù silu od gospode
Ljuta bješe smrt satrla!

I vidjet se ne mogaše 91
Sred ravnoga polja toga
Neg' gdje biljeg mao staše
Od junaštva tolikoga.

Vrieme krati i satira 92
Groblje i svaku inu diku,
Glas, u slavi kî se stìra,
Gine, slovit neće u viku.

Kraljestva se satiraju, 93
Na skončanje vas sviet hrli,
A čovjek je sam u vaju
Er je stvoren da je umrli.

Poklisari naprjed jašu 94
I u Svjetlje idu opeta,
Gdje nahode Bandur bašu
Kî ih čeka s mnogo četa.

S kojiem zaedno tu bez straha 95
Prigaziše u dolini
Kosovnicu, kâ je plaha,
Kad joj vale dažd učini.

Biele u Crkve dojezdiše, 96
Pak kroz rieku kroz Toplicu
Na kraj drugi prigaziše
I na polje na ravnicu.

Gdje do brzo susretoše 97
Mnoš trgovac' dubrovčana,
Kî ih iznać izidoše
S mnogom družbom sred tieh strana.

Š njima zaedno tako u slavi 98
U Prokupje ujahaše,
I za primit njih ljubavi
Dva dni u mjestu pričekaše.

Pak sljediše put naprieda 99
I u Lag se privažaju,
Kud Morava plaha ne da
Gazom prići drugom kraju.

Pod oboren grad prohode 100
Gdje njekada rajska lica
Gospodova sred slobode
Prem razbludna Hotimica;

Koja plahe cjeć nesvjesti 101
I sramotne svê ljepote,
Ime ostavi temu mjesti
Od 'hotimstva i sramote.

U Niž idu i u kadije 102
Čete uzimlju oružane,
Er prohodit lasno nije
Kunovičke priko strane.

U planini Kunovici, 103
Gdje dubrava raste gusta,
Ljuta gusa sviem putnici
Put zasjeda mjesta iz pusta.

Tiem bez straha s tom družinom 104
Tamo se oni uputiše,
I jezdeći još ravninom
K jednom brdu obratiše;

Gdje dubrava ponosita 105
Crnjaše se tu na gori,
Gusta jelam' od sto lita
I česvinam i lovori.

Za strahoću u njoj ljutu 106
Grm bijaše svud zapleo,
I u svakom mjestu i putu
Put zavrgô i zameo.

Samo jedna što ulica 107
Kako zmija vijaše se,
Koja gustieh sred granica
Prosjećena vigjaše se;
Kud nikada proć u redu 108
Ne mogahu tri konjika,
Tere strašna u pogledu
Biaše vidjet svakolika.
Zgar s nebesa sunce viku 109
Ne mogaše tu da sine,
Neg' kroz crnu svoju sliku
Noć činjaše mrkle tmine.
Divljieh zvieri bješe puna, 110
I jeljena, i zecova,
Plasieh srna, hitrieh kuna,
Čagalj', vepar', i vukova,
Njoj pri kraju tecijaše 111
Iz procjepa voda njeka,
Koja vruća izviraše,
I od mnoga bješe lieka.
Ter cjeć tega učinili 112
Na njoj bjehu gragju uresnu,
I sve vode te skupili
Kamenicu ne u tiesnu;
Kâ mramorom ogragjena 113
Bješe u liepoj izvrsnosti,
I tieh voda napunjena
Svegjer s mnogom obilnosti.
Tu mnozi se dohogjahu 114
Već krat kupat u slobodi,
I svegj zdravlje nahogjahu
Prema bolnoj svakoj zgodi.
Spovjedahu od starina 115
Da te vode bjehu mile
Biele vile od planina
Svojom moći nadarile.
I one iste da joštera 116
Kupaju se i igraju
Kobna toga sred jezera,
Komu svegjer krepos daju.

Sakrivaše liepo mjesto 117
Ta dubrava strašna toli,
Kâ kroz dublje svoje često
Steraše se svud okoli.
Gdje ne dobro poklisari 118
Bjehu uljezli s družbom svojom,
Kad ih plačan glas udari,
Smete i smrtniem nepokojom.
Djevički se glas činjaše 119
Pun skončanja i zla prieka,
Nu se dobro ne poznaše
Dohodeći iz daleka;
Neg' koliko spile od gore 120
Na jad plačni te gorkosti
Svê davahu odgovore
Plačniem glasom u žalosti.
Potrebno im bi cjeć tega 121
S brziem konjim' tad pristati,
Za moć uprav tu od svega
Pravu istinu razaznati.
Ali kako očućeše 122
Da 'e na vodi smeća ljuta,
Kâ daleko još̌ter bješe
Od njihova tega puta;
Najbrže se zalećeše 123
Za vidjeti kâ su čuda,
Što se tako smrtno uzdiše,
I nesreća kâ je huda.
Jur čime se približahu 124
K tužnom glasu, svak čas bolje
Plač smeteni razbirahu,
Tvoren s mnoge prem nevolje.
Ter sred prsi ljuto u vaju 125
Tamnjaše im srce živo,
U žalosti gdje slušaju
To cviljenje milostivo.
Čujahu se ove rieči: 126
Ah! nesrećo mâ nemila,
Što se dobru momu oprieči,
Kô me si ovo porazila!

U mlagjahna moja lita 127
Joh! da budem poginuti
Vrh nesrećnieh svieh od svita
Sad satrena kroz jad ljuti.
Je li kogod, tužnu mene 128
Da porazit ovdi bude,
Da mê smeće neizrečene
I mê svršim smrtne trude!
Je li kâ zvier nemilosna 129
Da me ovdi sad razdrpi,
Da mâ mlados, joh! žalosna
Ova huda zla ne trpi.
Na što me si majko moja 130
Porodila plačnu od više,
Da s ovega nepokoja
Mê skončano srce uzdiše!
Ah! kako me danas odi 131
Zla nesreća dovela je,
Da na ovoj kobnoj vodi
Plačna iznagjem smrtne vaje.
Tužne ti ćeš glase od veće 131
Dragi ćaćko pričekati,
Gdje ovake sred nesreće
Vas tvoj porod smrt prikrati!
Velike ti, joh! gorkosti 133
Oćućet ćeš i jad ljuti,
Kad ovake nemilosti
I ove zgode budeš čuti.
Kad ti, vajmeh! dogovore 134
U smrtnomu nepokoju,
Da sred ove puste gore
Ti izgubi djecu tvoju!
A i ti dragi moj životu, 135
Vjereniče moj ljubljeni,
Kî kroz rajsku tvû ljepotu
Od duše si draži meni,
Kad ti budu, vajmeh! riti 136
Da tvâ draga vjerenica
Za svoj nemir vjekoviti
U ovoj gori robinjica;

Da je drugi ugrabiše 137
Od pridrage tvoje vjere,
I da ona plačna uzdiše
I za tobom svegj umire;
Ah! kakvo će u bolesti 138
Sred gorkoga nepokoja
Ljuta žalos tada smesti
Joh! gospocka lica tvoja!
Ali prie ću brače mili, 139
Samoj sebi smrt podati,
I tako se ljutoj sili
Môm pogubom odrvati;
Neg' ćeš čuti ti do vika 140
Da inako ja sam živa,
Neg' ljubljenieh tvojieh dika
Vjerenica ljubežljiva.
Čućeš ovoj u planini 141
Plačni život kad izgubim,
Kako, brače moj jedini,
Ja te srcem drago ljubim;
I da mi je teže veće 142
Što te imam izgubiti,
Neg' sve ove mê nesreće,
I što imam ovdi umriti.—
Ovaki se plač čujaše; 143
Ali veće poklisari
Bivši blizu ugledaše
S družbom svojom sve te stvari.
Tri diklice kako iz raja 144
Na tri duba nage vide,
Gdje svezane pune vaja
Plaču, uzdišu, venu, blide.
Jedna, koja megju njima 145
Činjaše se cviet ljeposti,
Boljaše se nada svima
U najvećoj u žalosti.
A ostale mukliem glasom 146
Uzdisahu i cviljahu,
I satrene zliem porazom
U nesviesti tužne stahu.

Poniknuta bjehu lica, 147
Čim ih mori jad sioni,
Kô na busu kad ljnbica
Vrat i glavu svû prikloni.
Nu ljepota izabrana 148
U čudniema njih uresi,
Sred diviačnieh tezieh strana
Raj činjaše od nebesi.
Ljuveno im lice sjaše 149
Svjetlje od sunca iz istočí,
Usni koralj odjevaše,
Danice im bjehu oči.
Bjeljahu se prsi od lira, 150
I vrat bjelji ruže biele,
Oko koga sviem se opstira
Pram od zlata svjetlji vele.
Biele ruke sred svieh dika 151
Vigjahu se tač snježane,
Kako da su biela od mlika
Ali u grudi urezane;
Neg' se liepe i gizdave 152
Kao mramor se prozirahu,
I u dici svietle slave
Kô dva stupa u svieh sjahu.
A nada sve pùt pribiela 153
Snieg od gore pridobiva,
U koj' ljubav sva vesela
U razbludah slatko siva.
Vigje njegda tako u gori 154
Nage liepe tri božice
Mladac, s koga Troja izgori
Cjeć nevierne Srpkinjice.
Ah! ko 'e srca tvrgji od stiene, 155
Ali stvoren vas od leda,
Da ne ćuti plame ognjene
Gdje ovaku liepos gleda!
Ko je duha bez milosti 156
Da ne žali svîem uzdasi
Ovolike zle žalosti,
Kê očima svojiem pazi!

Poklisari sebe vani 157
Sa svom družbom tu ostaju,
Čineći im se u toj strani
Kô nebeskom da su u raju.
I u razbludah od ljubavi 158
Nahodeć se opojeni,
Staše, kô panj u dubravi,
Gledat ures ti ljuveni.
Zasve da im žalos ljuta 159
S te gorkosti dušu truje,
Bit ne može tega puta
Da im srce plam ne čuje.
Nu kako se probudiše 160
Zamišljenoj u svoj' sviesti,
K liepiem diklam pristupiše
Za znat kê su njih bolesti.
Ter im rješe: vile izbrane 161
Tiem dostojne uresima
Samo ljupko bit svezane
Verigami zlaćenima,
Kî je krvnik ljut to bio, 162
Imô je li srce živo,
Da 'e promislit viku htio
Učinit vam tako krivo?
Ne možemo ino rieti 163
Neg' da ga je zvier rodila,
Kad je mogô u pameti
Začet huda tako dila.
Nas je zaisto čes vesela 164
Za obranu vašu pravu
Danas k vami doniet htjela
Ovu pustu u dubravu;
Da ne samo obraniti 165
Budemo vas od zla toga,
Neg' jošter vas osvetiti
Od krvnika pakljenoga.
Samo nami vi kažite, 166
Ko vam taku silu učini,
A pak hod'te da vidite
Kâ je plata toj krivini.

Na ove rieči dikle mile 167
Sebe nagieh gledajući,
Bjehu oči ponižile
Zasramljene uzdišući.
Ter da skriju samo iskahu 168
Što najljepše narav krije,
Zasve očito da vigjahu
Da im to skriti moći nije,
Bivši uz dub opasane 169
Hrastoviema uvitima,
I žestoko prem vezane
Mnoziem vezi i uzlima.
Kroz to čiem se srame i muče 170
Njihova se put snješana
Liepe u ruse sva obuće,
I u grimiz sa svieh strana.
Kôm se odjećom njim uzmnoži 171
Ures liepi i ljuvezni,
Er sram ljepos svegj priloži
Kroz svoj mili plam medeni.
Ali dikla, kâ najveće 172
Tužbam bješe tu jadala,
Za svršiti gorke smeće
Od nesrećnieh tezieh zala;
Sramežljiva usta otvori 173
S mnoziem plačem i gorkosti,
I uze ovako da govori
Poklisarom u žalosti:
Ne bez volje od višnjega, 174
O gospodo svietla i mila,
Sred mjesta ste došli ovega
Izbavit nas segaj cvila.
Gospod koji pravdu ljubi 175
Ovdi vas je zatrudio,
Prie neg' li nas jaoh! pogubi
Hudi krvnik i nemio.
Nu prie nego sve gorčine 176
Ja vam ovdi budem riti,
Činite nam dat haljine,
I s prva nas odriešiti.

Tamo unutra kod jezera — 177
Gdje no 'e gragja nahode se;
Kleti krvnik pun čemera
Sobome ih ne ponese.

Molimo vas umiljeno — 178
Tu nam pomoć htjete dati,
A pak ćemo poniženo
Što žudite spovjedati.

Na ove rieči tad skočiše — 179
Mnozi, ter što prie mogoše
Haljine im dokučiše
Kê na vodi iznagjoše.

A mnozi im u toliko — 180
Prisjekoše uze tvrde,
Kîem svezane bjehu priko
Od pakljene toli srde.

Gdje kako se slobogjene — 181
Ugledaše one od svega,
I u odjećah obučene
I bez srama jur svojega;

Uzdišući ljuto u vaju — 182
Plačne staše u bolesti,
Da žalosti spoviedaju
Nemilosne svoje česti.

I roneći grozne suze — 183
Huda smeća čim ih mori,
Kâ 'e najljepša za svieh uze
Poklisarim da govori:

Muftine smo, reče, kćeri, — 184
Rogjene smo tri sestrice,
Mene samu ćaćko vjeri,
Ine su ovo još diklice.

Tri dni jesu s dva brajena — 185
Digli smo se iz Sofije,
Za poć u Niž, obljubljena
Starica nam tetka gdi je.

Nje budući mnoga želja — 186
Da bi ona nas vidila,
U milieh nas roditelja
Bješe jedva isprosila.

Igjahomo sviem slobodno, 187
I tri momka bjehu s nami,
Da učinimo što 'e ugodno
Nje milijem požudami.
Nu jutroska prohodeći 188
Blizu ove mi planine,
Nikad u njoj ne misleći
Samosilja da se čine;
Neg' znajući da se odi 189
Mnoga zdravlja, mnoge moći
Kobne vode vir nahodi,
U ova mjesta htjesmo doći;
I za malo počinuti 190
Od trudnoga toli umora
Sto jahasmo kršniem puti
Svegj planinskieh priko gora,
Uzesmo se u jezeru 191
Sred kladenca kupat blaga,
Čim pogjoše u potjeru
Gorskieh zvieri braća draga,
Bivši malo tu stran puta 192
Ugledali u dubravi
Stado jeljen' i košuta,
Gdje se igrahu u ljubavi;
Za kiem s momci udariše 193
S brziem hrti i s višlima,
A nas samieh ostaviše
Gdje nas niko čuvat ne ima.
Tu čime se mi čestite 194
I kupljemo i igramo,
U sred vode vilovite
Svaku rados gdje primamo;
I čim tako megju nami 195
Mokri od vode boj činimo,
I vaz jezer na rukami
Prolievamo i nosimo;
S urnebesom strahovitiem 196
Eto iznenad gora zamni,
Kô da gromom trjeskovitiem
Razdira se šijun tamni.

Dvanaes ljutieh zlieh gusara, 197
Ah! joh trnem sva od straha,
Na nas tužnieh tu udara,
Vrla uzrasta, čina plaha.
Kî nesviesno i opako 198
Naripiše bez milosti,
Da nam čine, joh! zlo svako
I sve hude usilnosti,
Kô vukovi kad nemili 199
Iz divljačne gore udare,
Blage ovce da po sili
Sve pokolju sred košare.
Što da tada učinimo 200
Gdje nikakve ni 'e pomoći?
Zubim se od njih tu branismo,
I noktima sa svom moći.
Nevolja nam jakos dava 201
Da možemo odoljeti,
Čim nas taki jad skončava
Da žudismo sve umrieti.
Braća naša u toliko 202
Iz lova se povratiše,
Bivši čuli svekolîko
Kô se vapi gorko od više.
Ter strašeć se te nesreće, 203
Dohrlili bjehu ureda,
Da nas brane hude od smeće
I gusarskieh od zasjeda.
Nu s tri momka što da učine 204
Tolikomu prema broju,
Kî se nauči na vrline
I uzraste ljutu u boju?
Okruženi bješe od svudi 205
Nemilosnieh od krvnika,
I primiše poraz hudi
Cjeć našega zla velika;
Er ih oni izstrjeljaše 206
U načinu veomi hudu,
Ter im blizu proć' ne daše
Da se š njima jačit budu.

U trenuće jedno od oči 207
Sve se vajmeh! ovo zgodi;
Ah! ljuta ti ćes priskoči
Za pogubu našu odi!
Mrtve tako mi na poli 208
Ništa o sebi tu ne znasmo,
Neg' nesviesne u toj boli
Kako stanac kami ostasmo.
Ne umjesmo se ni obući 209
Prem od većma zapanjene,
Neg' li od jada umirući
Bjehmo od mraza učinjene.
Dokli opeta gusar hudi 210
S dva krvnika svoja druga
Na suze nas ne probudi,
I na žalos smrtnieh tuga.
Ah! nesrećo naša ljuta, 211
Kê nevolje, kê gorkosti,
Ne podniesmo tega puta
Od gusarske nemilosti?
Biše, i smrtno nas lupaše, 212
Puni gnjeva i čemera,
I svakako hudo iskaše
Usilit nas tu joštera.
Ter srditi do istine 213
Žestoko bi nas svršili,
Da od ine svê družine
Odvraćeni niesu bili.
Kî im glase tu donieše 214
Mnoga od dobra i velika
Donjem putom da vigješe
Proć s seisanam šes putnika;
I da za to kraćiem puti 215
Potrebno je otrčati,
Da na klancu neke od ljuti
Moć budu ih pričekati;
Gdje veliko, govoraše, 216
Blago iznaći zaisto imaju,
Za trgovce er ih znahu,
Kî se često tu vigjahu.

Gias ovaki oči osliepi 217
Gusarina nemiloga,
Kî za plienom gine i hlepi
Nad sviem željam srca svoga.
Tim oni čas zapovigje 218
Svoj' družini da nikako,
Kad se liepa sreća vigje,
Ne izgube dobro tako;
Neg' najbrže priečcem putom 219
Da trgovcim put prisieku,
Da im otmu silom ljutom
Blago, a smrtno njih isieku.
Tako krvnik zli naredi 220
I na put se spravi prvi
Da trgovce tjera i sliedi,
Željan blaga, žedan krvi.
Nu da i nas ne ispusti 221
Iz desnice svê ohole,
Ovdi više u grm gusti
Povede nas tako gole.
Gdje ovako svieh nas sveza 222
Hrastoviema uvitima,
Kîeh usieče i ureza
Na dubovim onezima;
Imajući te požude 223
K nam se ovdi povratiti,
S trgovcima netom bude
Misli opake ispuniti.
Ova tuga sviem nemila 224
Malo nam se prije zgodi
Neg', gospodo naša mila,
Vi dogjoste k nami odi.
Tiem ne znamo što se učini 225
Od gusara hudieh veće,
Ali ovoj u planini
Daleko oni biti neće.
Može bit se zabaviše 226
Oko tega pliena vele,
I za to se ne vratiše
Dokli blago ne razdiele.

Nu koja bi svrha ljuta 227
Bila našiem nesrećami,
Da vi ovoga, vajmeh! puta
Ne dogjoste ovdi k nami.
Robinjice gusarima 228
Zaisto bi smo mi ostale,
I u gorskiem divjačima
Š njima život naš trajale.
Koji život? Prie sred jada 229
Sebe bismo porazile,
Neg' li bismo jaoh! ikada
Zliem silnikom sužnje bile.
Ali neka veće s strane 230
Vržem ovu zlu nesreću,
Kad nam jesu druge rane
Kê nam čine smrtnu smeću;
Kada tužne izgubismo 231
Milu braću za sve vike,
Koju drago mi ljubismo
I srčano bez prilike.
Ah! jaoh! ćaćko dobro moje, 232
Kako ćeš nas pričekati,
Kad ljubljene sinke tvoje
S nam ne budeš ugledati?
A ti majko ljubežljiva 233
S hude ovako vajmeh česti
Hoć' li ostati tužna živa,
Ali umriet ćeš od bolesti?
Znam da žalos veomi mnoga 234
Biti vam će u životu,
I da neće bit razloga
Vašu utješit moć' dobrotu.
Ali sreće druge nije, 235
Sinci umrieše vaši mili,
Grob ih mrazni za viek krije,
Veće su nas ostavili.
Zemlja će ih prigrliti, 236
A mi ovako u žalosti
Plakat ćemo i cviliti,
Izgubljene njih' ljeposti.

U oveziem besjedami 237
Plačna dikla tu zamuknu,
Er ću grozniem u suzami
Kô da u srcu svomu puknu.
Ter čijem je žalos mori 238
I nesreća neizrečena,
U vaju se omramori
I stvori se mrazna stiena.

Primjedbe na deveto pjevanje.

Kitica 7. — Brgat. v. na str. 118. Op. 3.
„ — Sakrafoč: čultan, pokrovac za konja (gualdrappa).
12. — Davori: usklik veselja.
16. — Vigji op. 105, na str. 70.
27. — Davorija; junačka pjesma.
30. — Selo, što se zove Postranje.
„ — Carina, turski Gjumruk, na turskoj granici; malo dalje od Brgata.
31. — Župa žrnjavica; gornji dio doline ispod Brgatá, gdje teče živa voda, i melje se žito, sada opće poznat pod imenom: Mlini; s koga uzroka i pjesnik ga nazivlje: žrnjavicom.
32. — Obrće, strana iza Postranja, idući put Trebinja.
36. — Trebišnjica, ili Trebinšica, rijeka koja izvire poviše Trebinja, iz planine Bileće, teče posred Popovapolja, gdje se krije pod planine, te pod novim imenom izvire kod Dubrovnika, tri milja daleko od Gruške luke, a nazivlje se Rijeka - Ombla. (Kod starijeh Arion, i Umbla).
37. — Slano; v. op. 3, na str. 118.
38. — Ljubomir; v. op. 197. na str. 119.

39. — B i l e ć a, planina u vezirluku Mostarskomu, u Hercegovini. Tako jednako ima biti i C r n i c a.

40. — G a c k o, varoš s tvrgjom blizu granice crnogorske, dalje od Mostara 17 ura.

„ — V r b a, selo ne daleko od Gackoga.

„ — Č e m e r n o, polje i planina u Serajevskoj nahiji, u vezirluku Travanjskomu, iliti donjoj Bosni.

„ — S u t j e s k a, mala varošica na sastanku riječice Poljanske s Trstivnicom, gdje će biti 30 kršćanskih kuća, i 3 turske, u donjoj Bosni. Znatno mjesto u staro doba, sbog kraljevskoga dvora, iz koga su bile pisane mnoge povelje, i frančiskanske crkve gdje bi pokopan kralj Tomaš. Kod varoša planina se istim imenom nazivlje.

41. — T j e n t i š t e, malo selo.

„ — L u č, malo selo.

„ — D r i n a, rijeka više Foče, koja dijeli istočnu Bosnu od srpske kneževine.

44. — F o č a, najznatniji grad poslje Mostara u Hercegovini, na rijeci Drini. Broji 10,000 turaka i rišćana. Dalje od Mostara 24 ure.

46. — Č a n i č i ć, ili Č a j n i ć, i Č a j n i c a, varoš dosta znatan u Hercegovini, šest sata od Foče, a 26 od Mostara. Stanovnici su turci i rišćani.

47. — B o l j e n i ć i, varošica.

„ — K o v a č e v a p l a n i n a, ili K o v a č p l a n i n a, planine preko Drine.

48. — P l j e v l j e, planina u Vezirluku Mostarskomu; ima i varoš istog imena.

„ — Z v i j e z d a, planina u Nahiji Visočkoj u Hercegovini.

„ — L i m ili L i n, mala rijeka u Hercegovini, koja se slijeva u Drin.

„ — P r i j e p o l j e, varoš kod rijeke Lima, od Mostara 44 ure.

„ — M i l o š e v g r a d, ili M i l o š e v o, nekada slavno mjesto porad groba sv. Save, prvog srpskog Arhiepiskopa, po komu bi prozvana današnja Hercegovina: Vojvodina sv. Save; a vojvode su se nazivali: Čuvari groba

sv. Save. Cijelo tijelo ovog sveca sažgao je godine 1595 Sinan Paša. U crkvi istog samostana, gdje bi grob sv. Save, krunio se je prvi bosanski kralj Stj. Tvrtko, i bjehu ukopani bani i kraljevi bosanski. Kod samostana je bila tiskarna cirilsko-crkvena. Danas je sve pusto.

49. — Raški Kalugeri; t. j. kalugjeri Raške zemlje.

63. — Sjenica, varoš dosta znatan, kod rijeke Vape i Vupca; 10 ura od Novog Pazara. Graniči sa Srbijom.

64. — Rogatac, varoš.

65. — Pazar. V. na str. 92 op. 58.

80. — Banja, varošica u Mitrovačkoj nahiji s malom tvrgjom, koja je bila samostan Kalugjerski; od Mitrovice 4 sata.

„ — Rogosna, varoš i planina kod ravnice gdje je Novi Pazar.

81. — Ibar, rijeka koja dijeli južnu Bosnu od Pašaluka Dakaginskog.

„ — Sitnica, rijeka koja utiče u Moravu.

„ — Svečan ili Zvečan, grad na rijeci Sitnici, što ga je sazidala punica Srpskog kralja Milutina, Ćesarica Irena.

83. — Kosovo-polje, poznata ravnica za 24 ure u dužini, a 10 u širini, koju natapaju rijeke; Ibar, Lab, Sitnica, i Gračanica; ima varoše: Mitrovicu, koja spada na bosanski pašaluk, Vučitrn, i Pristrinu; i do 200 sela, polovica srpska, a polovica arnautska. U vojničkoj povjesnici znatno je Kosovsko polje osobito od god. 1389. jer 15 lipnja tu srpski junak Miloš Obilić probode cara Murata, i s toga što tu poginu knez Lazar Grbljanović i osta zakopano na Vidov dan carstvo srpsko. Ondje, napokon Sibinjanin Janko g. 1448 bi hametom od turaka potučen.

„ — Vučetrnje ili Vučitrn, varoš na Kosovu, ne daleko od rijeke Laba, od Mitrovice 2 sata, u Prizrenskoj Nahiji.

„ — Mitrovica, varoš s tvrgjom na Ibru, na Kosovopolju, od Vučetrnja 2 sata, a od N. Pazara 12, spada Bosanskomu pašaluku.

84. — Lab, rijeka koja natapa Kosovopolje.

„ — **Babin most**, varošica kod rijeke Laba, malo dalje od groba Muratova.

85. — **Kobilović** (Obilić) Miloš knez srpski, koji potvoren od Vuka Brankovića izdajstvom pred svojim tastom Lazarom Grebljanovićem despotom Srbije, da se opravda od nametnute mu krivine otigje kod Murata i smakne ga. Pobjegne zatim, dali odmah bi uhvačen od turaka i na komade isječen, dne 15 lipnja 1389.

88. — **Drenopolje**, v. op. 65 na str. 69.

94. — **Svjetlje**, po prilici kakva varošica.

95. — **Kosovnica** mala rijeka koja utiče u Toplicu.

96. — **Bijele crkve**; da nije ime kakve varošice.

„ — **Toplica**, rijeka koja utiče u Moravu.

98. — **Prokuplje**, znatan varoš na rijeci Sitnici.

99. — **Lag**, po prilici kakva varošica.

„ — **Morava** bugarska, rijeka koja s Toplicom i Nišavom ulazi u Srpsku Moravu, a pak se miješa s Dunavom.

100. — **Hotimica**, kakav starinski grad kod Morave.

102. — **Niš**, ne daleko od srpske granice važan grad u Bugarskoj, stari **Naissus**, su 12,000 stanovnikâ, na rijeci Nišavi.

110. — **Srna**, = capriolo.

144. — **Nage**: gole.

PJEVANJE X.

Sadržaj: — 1, Poklisari razgovaraju djevojke. — 13. Ištu i nahode im braću ištom duhatu, koju kroz ljekarije oživljuju. — 41. Poklisari traže gusare i prispjevaju na pomoć putnicima. — 79. Ljuti boj u komu su gusari pobjeni, a tri uhvaćeni. — 118. Svečano su poklisari primljeni u Sofiju, gdje su gusari straćeni. — 130. Radost Muftije primljajući spasenu djecu; i veselje Sekovića pazeći oslobogjenu vjerenicu. — 187. Prepravlja se pir.

Na nesrećne pripoviesti — 1
Umiljene djevojčice
Poklisari u bolesti
Promutiše svoje lice.

U srcu im gospockomu — 2
Hrabrena sè milos rodi,
Gdje u načinu žalosnomu
Te slušaju plačne zgodi.

Tiem da smeće boležljive — 3
Tužniem diklam slatko utješe,
Ove rieči milostive
Tiho i blago njima rješe:

Ne jadajte, ne plačite, — 4
Turkinjice liepe i mile,
Neg' se u srcu samirite,
I pustite gorke cvile.

Ako umrieše braća vaša, — 5
Dužni su umriet jednom bili,
Smrt je očita svrha naša,
Na to smo se svi rodili.

Blažen samo da je u vieke — 6
Komu ostane uspomena
Po svoj' smrti prave od dike
I svietloga od imena.

Dosta budi za to vami 7
Da oni vriedno poginuše,
I smrtniema u ranami
Da od smrti strah ne čuše.
I dosta vam jošter budi 8
Mi u vrieme da vam bismo,
I da od tezieh hudieh ljudi
Ovako vas slobodismo.
A ufajte u višnjega 9
Za nesreću toli kletu
Brzo vidjet vrhu svega
Nemilosnu prem osvetu.
Ove sablje mi pašemo 10
Za djevojke njim' braniti,
I po svietu svud idemo
Za nepravdu potlačiti.
Tiem ako se nama zgodi 11
Zle krvnike uprežati,
Vidjećete kakvu odi
Smrt ćemo im ljutu dati.
Čim ovakoj u milini, 12
Poklisari tu razlože,
Turci ostali po planini
Mrtve iskati otidoše.
Ne daleče kieh na putu 13
Na tleh ležat ugledaju,
Gdje u načinu velmi ljutu
Višli oko njih zavievaju.
Vierni višli, ki ne htješe 14
Svê gospare pustit viku,
Neg' gdje oni tako leže
Činjahu uz njih vrlu skviku.
Momci s desna mrtvi stahu, 15
A hrabrena dva brajena
Kô bora se dva vigjahu,
Britkiem gvozdjem posječena.
Bjehu ogrezli svi u krvi 16
Koja plaho sa svieh strana
Iz prsi im teče i vrvi
Iz žestocieh mnogo rana.

Tiem po turskiem zakonima 17
Da ih budu ukopati
Pristupiše prvo k njima
Za vodom ih okupati.
Ali eto čudne zgode, 18
Čim ih tako privraćaju,
Dva brajena iznahode
Jedva u sebi gdje dihaju:
I gdje smrtnom u neredu 19
Duh kupljahu slabi u se,
Zasve s dvora na pogledu
Kako mrtvi činjahu se.
Na nenadne ove česti 20
Svak oćutje rados mnogu,
Ter u snižnoj svojoj sviesti
Hvale dava višnjem Bogu.
Gledajući mješte groba 21
Kî se imaše tu spraviti,
Gdje u plačno niče doba
Od ufanja mir čestiti.
Potrčaše tiem najbrže 22
Mnozi u plemić poklisara
Prie neg' oni život svrše
Da isprose njih ljekara;
Da ih dogje tu vidjeti 23
Jeda srećniem kojiem liekom
Uzbude ih oživljeti
Prie neg' umru smrti priekom.
Pozna ljekar, kako obide, 24
Da ih neće smrt satrti,
Neg', er vele krvi izide,
Da su za to blizu smrti.
Tiem za duh im uzdržati 25
U sred travna mjesta toga,
Njeku travu htje ubrati
Od ditama kreposnoga.
Sok od koga netom uli 26
U ljutu im svaku ranu,
Kô da su ončas život čuli
Progledaše, ter im svanu:

Tako i svieća kâ se gasi 27
Na dno suda suha kâ je,
Ako je opet ulje skvasi
U plamenu svietla ustaje.

Na ova srećna djelovanja 28
Veselje se od svud začu,
Kì plakaše od skončanja,
Od radosti sada plaču.

Poklisari dotrčaše 29
S ljublježiviem sestricami,
I što očima ugledaše
Ne vjeruju sebi sami.

Vide mlada dva junaka 30
Gdje iznenad oživlješe,
Kîeh držahu smrt opaka
Da ubila ljuto bješe.

Vide veće gdje govore, 31
Gdje se dižu i ustaju,
I gdje svaki njih kopore
Kô da rana ne imaju;

I gdje prednje svê jakosti 32
Sred života stječu svoga,
Sve to čudnoj po kreposti
Od ditama mirisnoga.

Ah! što tada ne učiniše, 33
Tri ljubljene te sestrice,
Kako jasno razvedriše
Svê gizdavo rajsko lice!

U veselu kako cvilu 34
Cjeć tolike čestitosti
Izgrliše braću milu,
Kîeh cviljahu u žalosti!

Koje rieči ljubežljive 35
U pokoju rješe njima,
Gdje prie mrtve, a sad žive
Gledaju ih svîem očima!

Koja li opet milovanja 36
I one od njih tu primaju,
Gdje od ljubavi svâ ufanja
Megju njim se ponavljaju.

Veselije nu bi bili, 37
Njih radosti vele veće,
Da njihovi momci mili
Ne podnješe smrtne smeće.

Ali što ćeš, da učine? 38
Ne moguć' im život dati
Bi potrebno sred planine
Učinit ih ukopati.

Pak za ne cknit toli od više 39
Na svê konje uzjahaše,
Poklisare ter sljediše,
Koji na put svoj ustaše.

I k Sofiji obrnuše 40
Put ljubljenieh roditelja,
Zô glas od njih ako čuše
Da im budu od veselja.

Poklisari u toliko, 41
Putujući tom planinom
Prigledaju svekoliko,
I ophode s tom družinom,

Jeda kîgod gdje očute 42
Zle gusare u toj gori,
Da im dadu muke ljute,
Kô krvnicim i zlotvori.

Jur na kraju bjehu veće 43
Gdje dubrava dospjevaše,
Kad pri sobom bojne smeće
Na ravnini ugledaše.

Zle gusare eto vide 44
S putnicima gdje se sieku,
Gdje im stupaj sabljom slide
Za podat im zlu smrt prieku.

A oni opet gdje viteški 45
S njim' se biju i lupaju,
I gdje obe strane pješki
Hrabreno se udaraju.

Zli gusari bjehu ubili 46
Brze konje putnicima,
A oni opet porazili
Tu jednoga druga njima.

Vojevahu tiem oholo, 47
U čemeru prem nesviesnu,
Vrteći se u okolo
Sad na lievu, sad na desnu.

Boj megju njim svak čas jači 48
Zameće se s ljuta gnjiva,
Iskre izmeću silni mači,
Iz oružja munja siva.

Česti udarci čut se čine 49
Puni strašne rogobore,
Da divjačne sred planine
Ječe i grme šuplje gore.

Putnici su svojiem pleći 50
Stisnuli se veomi jako,
Da ih udrit i posjeći
Od sad moći ni 'e nikako.

Srnu kako tvrda četa, 51
Iz grozda se ne odjeljuju,
Ili se od njih gusar sreta,
Ili nazad odstupljuju.

A gusari sa sve strane 52
Njih su okolo okružili,
I za dat im smrtne vaje
Megju se ih uhitili.

Ter se britkiem svîem sabljami 53
Put glava im sad potežu,
A sad opet po nogami
Da ih posjeku i porežu.

Gdje udare, tu ne kažu, 54
A gdje kažu, ne udare,
Udarcima hine i lažu
Neka udru iz prievare.

Na isti način i putnici 55
Vješti jesu boju priku,
Ter mu nose u desnici
Trjeska ognjena na priliku.

Njih udarce susretaju 56
S mnogom pomnjom i hitrosti,
Ter ih opet udaraju
U viteškoj hrabrenosti.

Daleko im stati čine 57
I da na njih tu ne srte,
Ter srdite sred vrline
U okolo mačim' vrte.

Znoj junački sa svieh strana 58
Vri od truda u toj smeći,
A i ljutieh veće iz rana
Krv je uzela po tleh teći.

Ciepaju se u sto diela 59
I pucaju tvrdi štiti,
A kacige vrhu čela
Zveče u glas trjeskoviti.

Eto jedan od gusara 60
Iznenadke tada skoči
Na pješnike ter udara
Nemilosne pun žestoči.

I megju nje silno ulazi 61
Ter im razbi tvrdu četu,
Da ih smrtno tu porazi
U srditom gnjevu kletu.

Za njim srnu druzi ostali 62
Tere svieh ih razlučiše,
I napose gdje su ostali
Ljuto na njih naripiše.

Sad je trieba njima odi 63
Kazat krepos i hitrinu,
Da u ovakoj tužnoj zgodi
Razdieljeni ne poginu.

Svaki pod štit svoj se kupi 64
Gdje udarce ljute prima,
Sad se odmiče, sad pristupi,
Kako slično vrieme ima.

Sad se mačem samo brani, 65
Sad udarce strašne izmeće,
Da krvnike hude òbrani
I poda im smrtne smeće.

Nu što mogu učiniti 66
Gdje se s jedniem dva krvave?
Kako li će odoliti
Na tolike ljute lave?

Jur na veće strana istječe 67
U svakoga krv rumena,
Što ih rani i posieče
Vlas gusarska nesmiljena.

I veće bi poginuli 68
Veomi ljuto i žalosno,
I nesrećnu smrt bi čuli
Isječeni nemilosno;

Da u toliko s svom družinom 69
Poklisari vriedni i mili
Š mnogom pomnjom i hitrinom
Ne bjehu ih okružili.

Kî videći što se čini 70
I nesreću kâ se kaže,
Strahovitoj u vrlini
Oštriem glasom zavikaše:

Ah! ne dajte, družbo mila, 71
Posjecite i pobi'te
Gusarina sviem nemila,
I š njim čete vrlovite.

Osvetite dikle izbrane 72
Pravednomu u načinu,
I ne dajte bez obrane
Da pravedni sad poginu.

Na ove rieči zli gusari 73
U sebi se zapaniše,
I kô da ih tries udari
Boj žestoki ustaviše.

Ter za život sačuvati 74
Da ih gorko ne isieku,
Staviše se tad bježati,
U planinu jeda uteku.

Ali videć oda svudi 75
Da ih kruži vojska mnoga,
I da uteći ni'e nikudi
Isprid broja tolikoga;

Ustaviše svê stupaje 76
I čekajuć poraz ljuti
U srcu im misô ustaje
Za junački poginuti.

Tiem hrabreno dočekaše 77
Bojne pješce i konjike,
Koji s njima dotrčaše
Za podat im rane prike.

Ter se mnogoj u jakosti 78
Udariše š njima ognjeno,
Bijući se ljuto dosti,
I od više nesmiljeno.

Stoprv gnjevni boj se rodi 79
S trudom, krvi, s nepokojom,
Stoprv huda smrt ishodi
Strahovitom kosom svojom.

Gusari se silnom vlasti 80
Za ne izginut samo biju,
A ostali cjeća časti,
I da š njima boj dobiju.

Tiem žestoko s obje strane 81
Čim se britka sablja vrti,
Lete udarci, lete rane,
I nemile ljute smrti.

Ovdi ruke osječene, 82
Ondi glave na tle leže,
Svi za ništa poraz ciene,
Ter u gnjevu na smrt reže.

Nu što hoćeš da učine 83
Zli gusari i nemili?
U strahu im srce stine
Ginu veće u svoj sili.

Ginu, i vide svrhu svoju 84
I jošter se ne pridaju,
Neg' u ljutom nepokoju
Neprjateljim rane daju.

Ali zasve zli krvnici 85
Mnoziem smrti dosta daše,
Najposlje ih tu konjici
Izranjenieh poplesaše.

Ter htijahu svekolike, 86
Za istjerat sržbu prieku,
Nemilosti sred velike
Da poraze i posieku.

Neg' plemići glasoviti 87
Ne daše im činit toga,
Veleć: dosta 'e boj dobiti
Za čas djela junačkoga.

Ne gnusite vaše ruke 88
U poganoj toli krvi;
Hoće se ine za njih muke,
I smrt druga da ih smrvi.

Krivine su njih' neizbrojne, 89
Trieba ih je ljuto strti,
Podobne su i dostojne
Nemilosnieh od sto smrti.

Uzmite ih i vežite, 90
Vodite ih u Sofiju,
Da krvnike vrlovite
Tu krvnici dave i biju.

Pravednomu da po sudu 91
Za njih' platit nemilosti
Smrt podat im ljutu budu
Od tisuću razlikosti.

Neka su oni od izgleda 92
Sviem zločinci i zlotvori,
Ter da se u viek pripovjeda
Kô ih strašna smrt umori. —

Na gospocke zapoviedi 93
Svi bojnici tad skočiše,
Ter kako se njim naredi
Svekoliko učiniše.

Vojevodu vežu hrli 94
I dvojicu te družine,
Svi ostali bjehu umrli
Isječeni sred planine.

Žive koje iznagjoše 95
Dašeončas tu na lieke,
Da pokora dat se može
Slična na njih' zlobe prieke.

A pobjene vukovima 96
Ostaviše da ih deru,
I s ostaliem da zvierima
Njih' pogana mesa žderu.

Ovaka se pravda učini 97
Nemilosnieh od krvnika,
Neka unaprjed u vrlini
Zla ne čine ovolika.

Nu putnici zapanjeni, 98
Kî se od smrti zle strašahu,
Videć gdje su sahranjeni
Poginuti kad cienjahu;

Mučahu se er ne znaju 99
Kuda će se obratiti,
Kû li viernu službu imaju
Za ova dobra odvratiti.

Hoćeli bi veoma drago 100
Da životom odgovore,
Er sve od svieta vide blago
Da ovu platit har ne more.

Držani se glavom čuju, 101
Nu kad ine ni'e jakosti,
Samo snižno zahvaljuju
Toj gospodi na milosti;

I u višnjega prose u miru 102
Da im dopusti dobra svaka,
Da se od njih svegj satiru
Čeljad huda i opaka.

Poklisari s druge strane 103
Čute rados mnogu od više,
Videć mile svê gragjane
Gdje od zle zgodi slobodiše.

Poznaše ih do istine 104
Da su od grada Dubrovnika,
I da nose trgovine
Donju u zemlju put Rusčika.

Tiem za mnogo drže dobro 105
Da su izišli na put ovi,
I da'e po njim višnji obrô
Da ta pravda slavna slovi.

Ali bivši oni veće 106
Što 'e podobno izvršili,
Puni mira, puni sreće,
Put naprieda svoj sliedili;

Ter čestite sred slobode — 107
Svi veseli u svom licu
S družbom takom skladno hode
Kroz planinu Kunovicu.

Kladenac im osta u gori — 108
Gdje Plandište carsko zovu,
U kraj gore gdje žamori
Česmu vide Novakovu;

Junačkoga gusarina, — 109
Koj' u doba jošter stara,
Razbijaše sred planina
Ciele vojske od bojara;

Ter sva mjesta bješe okoli — 110
Pod harače podložio,
Čim u način opak toli
Paljaše ih prem nemio.

U Palanku još dogjoše — 111
Gdi'e sunčana liepa zraka,
Mnogo žena iznagjoše
I bugarskieh djevojaka;

Kê im dragoj u namjeri — 112
Dohraniše s blagom česti
Što će obilnoj na večeri
Blagovati i izjesti.

Sjutra u Pirot s milom zgodom — 113
Idu, a opet kako svanu
Otidoše Caribrodom
Kroz Jaševac k dragomanu.

Otkli opeta spustiše se — 114
U Sofinsko polje ravno,
Gdje trgovci skupiše se
Njih došašće primit slavno.

Tu u družbi bješe š njima — 115
Mnogo turske još mladosti,
Ter ih s mnozijem čudesima
Pričekaše u radosti.

Glas ih bješe brz priteko — 116
Pun kreposti, hvala, i dika,
I sve zgode kazô i rekô
Nemilosnijeh od krvnikâ.

Tiem se drugo ne čujaše 117
Neg sred usti mlada i stara
Gdje se slava spovidaše
Dubrovačkieh poklisarâ.
Oni u mnogoj takoj cieni 118
U Sofiju uljezoše
I hvaljeni i čašćeni
Na spravljeni dom pogjoše:
Bivši od prie pravdi u ruke 119
Te gusare hude dali
Da im dadu gorke muke
Kô su zlobam dostojali;
Kieh činiše izvješati 120
Izvan grada ljuto dosti,
Da se tako grieh zaplati
Njih opake nemilosti;
Pak rezanieh u sto diela 121
Vrgoše ih ljutiem psima,
Za njihova pasja djela
Da se oni dave njima.
Tako gusar hudi svrši 122
Za opako svê činjenje,
I sam sebi život skrši
Kroz veliko svoje smienje.
Višnji u dugo zgar s visine 123
Pritrpjeti vik ne more
Zlo ničije ni krivine
Bez dostojne sviem pokore.
A opako ko djeluje 124
Svojiem djelim nemilima,
Zlu sančicu sebi snuje
Kâ ga udavit brzo ima.
Puk vaskolik u veselju 125
Smrt uživa zlieh krvnika,
I ne može smirit želju
Neg i na nje mrtve vika.
A plemiće glasovite 126
Do nebesa hvalom diže,
Er zločince vrlovite
Uhititi učiniše.

Tim sve strane pripjevaju 127
Njih gospodske svietle vlasti,
I turci ih svi gledaju
Za izgled pravi vječne časti;
Veseleć se u svjetlilu 128
Er Muftije hrabrenoga
Slobodiše djecu milu
Sred slavnoga boja toga;
I da tako s dobrom česti 129
Samiriše u mladosti
Sve Sofinsko liepo mjesti
Cjeć nenadne čestitosti.
Ali koju radost začu 130
I Muftija vriedni i znani,
Koga s prva gorku u plaču
Glas i zgoda ljuti rani!
S milom ljubi kako ugleda 131
Dragu djecu gdje idu k njimi,
Zaedno s njome skoči ureda
Da ih veselo srete i primi.
I videći gdje su zdravi 132
Opeta se k njim' vratili,
Oba u mnogoj paze slavi
Njihov udes dragi i mili;
Ter milosni roditelji 133
Nemogu se nasititi
Za pogodit svojoj želji
Celivat ih i grliti.
Vide rane prem nemile 134
I dva sinkà svâ ljubljena
Od gusarke kako sile
Bjehu smrtno izranjena.
Čuju istinu svukoliku 135
Kû smetenu bjehu čuli,
U načinu kako priku
Jur bili su poginuli.
Ter su puni čuda mnoga 136
Da se ta moć na sviet rodi
Koja od zla tolikoga
Izlieči ih i slobodi.

I dužni se za to čuju 137
Plemenitiem poklisari,
Ter im srcem svîem robuju
Za služit ih svakom hari.
Još najliše gdje ljubljene 138
Hvališe se hćerce njima
Kô su bile slobogjene
Po junačkiem njih djelima.
Mile hćerce kîeh gledaju 139
Roditelji ljubežljivi
Za najdraže što imaju,
Kojema su samo živi;
Rad kieh mile čestitosti 140
Ne mogahu da uzdrže
Neizrečene svê radosti
Ni da želje svê izvrše.
Da o tebi što ću rieti 141
Sekoviću prihrabreni,
Kô ti milo bi vidjeti
Duše tvoje raj blaženi!
Tvoju dragu vjerenicu 142
I vas pokoj tvoj jedini
Kû ti malo robinjicu
Ne ostaviše u planini!
Ti strielovit sviem slugami 143
Najprvi je sresti pogje,
Da drag ures kî te smami
Vidiš mile sej gospogje;
Da na svietliem nje pozori 144
Slatko budeš izvaditi
Jad koji ti srce mori
I stravljeni život krati.
Tvoja ljubav velika je 145
Kojom dvoriš nje ljepotu,
I u sebi tolika je
Da je ljubiš pri životu.
Nu da možeš promisliti, 146
Vjerenica tvoja mila,
Koja tebe na sem sviti
Drago i milo obljubila,

Da znaš s pravom kôm vjernosti — 147
Tebi ljubav ona ukaza
Kad s gusarske nemilosti
Dogje blizu do poraza;
Ah! kô bi se tad divio — 148
I uživô tvoje dike,
Da ti 'e višnji dopustio
Čestitosti ovolike!
Hotijaše poginuti — 149
Prije dikla prihrabrena
I života svrhu čuti
Neg' da 'e nje čast ockvrnjena.
Hotijaše da je umore — 150
I dadu joj smrtne rane
Prie neg' puste posred gore
U nemilom ropstvu ostane.
Paček ista sama sebi — 151
Hotijaše smrt podati
Prie neg' skrivit ičiem tebi
Komu žudi robovati.
Ah! za istinu vjera ovaka — 152
Dostojna je bez procjene
Da 'e zaplati ljubav svaka
Sred milosti neizrečene.
I Seković tako pozna; — 153
Za to mnogoj u ljubavi
Ljubi srca iz milosna
Dragi ures nje gizdavi.
Ter zatravljen u životu — 154
Svugdje dušom drago sliedi
I željeći nje ljepotu
Vene za njom, sahne i bliedi.
Kroz toj puta kad ovoga — 155
Iz te zgode nju susrete,
Od veselja velikoga
Suzami se slatko smete.
Ter bivši je izcelivô — 156
I pridrago izgrlio,
Ovako je ljubežljivo
Njoj mlagjahnoj govorio:

Hvaljen budi višnji zgara, 157
O životu moj ljubljeni,
Kî te iz rukâ zlieh gusara
Sad ovako vratio meni.
Neka pravoj u radosti 158
Da ja gledam tvê pokoje
Na ove srećne čestitosti
Samiri se srce moje!
Ah! jaoh koja žalost huda 159
Mene izrani na glas ljuti;
Da od smrtnoga gorka truda
Htijah veće izdahnuti,
Kad u strašnoj začuh gori 160
Da nemilo prem od više
S druziem sestram zli zlotvori
Mlagjahnu te uhitiše.
I dva mlada tvâ brajena 161
Da sred puste te planine
Bješe ljuto poražena
S nemilosne njih vrline.
Htijah, dušo, samu sebi 162
Sabljom prsi rastvoriti,
Er zlo ovako dogje tebi
Za tvû ljepost ucviliti.
Nu ostavih misô moju 163
I odluku od poraza,
Er slobodu ončas tvoju
Iz istoga začuh glasa.
Ali, dragi moj životu, 164
Kô bih veće ja živio
Kad bih rajsku tvû ljepotu
Tako ljuto izgubio?
Kad mi bilo ne bi dano 165
Da ikad veće mogu ufati
Tvoje lice izabrano
Mojiem očim' uživati;
Kad gizdavo sunce tvoje 166
U vjek bi mi potamnilo,
U komu su sreće moje,
Vas raj, i sve dobro milo.

Ah! o Bože, hude sprave 167
Ako ikada gori budu,
Čin' da padu vrh mê glave
U najgorem jadu i trudu;
Samo da se od zle česti 168
Mojoj dragoj vazda prosti
Da 'e ne budu nikad smesti
Nemilosne zle žalosti.
Neg' da vike u svjetlilu 169
Sred pokoja sviem čestita
Traje svoju mladost milu
I sva dobra vjekovita;
Neg' li sreće sred blažene 170
Ja da čestit s njom boravim
Ter da paka nakon mene
U svakomu dobru ostavim. —
S oviem slatkiem besjedami 171
Od radosti roneć suze
Srčano je svîm rukami
Opet mladu grlit uze.
Ali i liepa vjerenica 172
Koja ljupko za njim gori
Tu razvedri svoja lica
Ter mu drago odgovori;
Veleći mu: — sreća moja 173
Najveća će meni biti
Da te budem sred pokoja
Vjerno u vjeke ja dvoriti.
Bez tebe mi ni'e života, 174
Vjereniče moj ljubljeni,
Er tvâ ljepost i dobrota
Zaniela je dušu meni.
Ter u pustoj kad planini 175
Htijah tužna poginuti,
Kad nemiloj u vrlini
Bijaše me gusar ljuti;
Bjehu tuge mê najveće 176
Ne ere ću tu umrieti,
Neg' er oko moje neće
Naprieda te moć' vidjeti.

Ter ta misô meni bješe 177
Vele veće od žalosti,
Neg' na mrve da me reže
Kleti silnik bez milosti.
Ali hvala višnjem Bogu 178
Kî mi milost tu ne krati
Da te opeta živa mogu
Ovdi, brače, ugledati.
Neka smrtne zle bolesti 179
Kê u srcu podnjeh momu
Samire se s dragom česti
U pogledu slatkom tvomu.
Ter da rajske tvoje dike 180
I neizmiernu tvû dobrotu
Ja uživam srećna u vike
Dokle god sam u životu. —
Ovako mu odgovara 181
Vjerenica ljubežljiva
Ter mu teziem srce stvara
U žeravu ognja živa.
A i sestrice nje ljubljene 182
S dragom braćom u radosti
Kroz besjede mnoge ciene
Tu mu kažu svê milosti.
Primljen takoj on u slavi 183
Veseo je u svom licu
Ter uživa u ljubavi
Svû ljubljenu vjerenicu.
Za kôm samom vene i čezne 184
I u željah se svegj skončava,
Čim sred dike nje uresne
Vidi carstva svoja prava;
Pače u ovoj sada zgodi 185
Vrh nje milost ta ga uhiti,
Da se miran ne nahodi
Bez nje ni čas poživiti.
Ter neka bi samirio 186
Srca svoga plam ognjeni
U sviesti je namislio
Da je prosi da se ženi.

Kroz to netom k svekru pogje — 187
I s njime se obeseli
Da mu zdravo na stan dogje
Dragi porod koji želi;

Moliti ga uze veoma — 188
Da mu hćercu pustit bude
Da je vodi k sebi doma
Za smiriti svê požude.

Vriedni starac kî odavna — 189
Još žugjaše u radosti
Da sred pira vidi slavna
Hćere svoje čestitosti;

Za umnožit svê veselje — 190
U ljubljenoj takoj viri,
Dopusti mu sve što želje
Neka srce svoje smiri.

Tim do tri dni odrediše — 191
Da se liepa gozba učini,
I šatore pripraviše
Izvan grada u ravnini.

Gdje neka se slava ukaže — 192
Njih gospodske svietle moći,
Poklisare iste zvaše
Da im na pir budu doći;

Na pir, koji u svoj sreći — 193
Bit imaše glasa mnoga,
Gospodičić er najveći
Od grada se ženi toga;

Komu prva sva gospoda — 194
Pripravljahu sa svom vlasti
Da mu tezieh sred prigoda
Sve najviše čine časti.

Primjedbe na deseto pjevanje.

Kitica 18. — Višli: lovski psi.
25. — Ditam: tal. dittamo, trava jasenac.

104. — **Ruščuk**, varoš na desnoj strani Dunava, u Bugarskoj, sa 30,000 stanovnikâ.
108. — **Česma**: studenac.
111. — **Palanka**, varoš u Bugarskoj.
113. — **Pirot**, grad koji je na Nišavi, više Niša.
113. — **Caribrod** varošica.
„ — **Jaševac**; varošica.
118. — **Sofija**, najvažniji grad u bugarskoj, megju Iskrom i Nišavom, su 50,000 stan.; imade nekoliko tvornicâ i tjera znatnu trgovinu.
128. — **Muftija**: svećenik muhamedanski.

PJEVANJE XI.

Sadržaj: — 1. Pirno veselje na Sofinskomu polju, gdje su pozvani i poklisari. — 21. Mladoženja s družinom pogje po djevojku i s njom se vjenčaje. — 63 Tanac djevojački. — 72. Igra konjanikâ — 80. Gjambas tanca po konopu. — 97. Poklisari daruju nevjeste, pak se spremiše na put. — 104. Pripovijeda pjesnik zgode neke poštene djevojke: pak — 113 one Orfea i Euridiče. — 141. Dolaze poklisari u Drenopolje.

Jur žugjena zora mila 1
Izvodeći dan sunčani
Bješe trećom podranila
U istočnoj vedroj strani;

I u viencu od ružice 2
Prolievaše u svjetlilu
Vrhu cvieća i travice
Svû bisernu rosu milu;

Kad na polju Sofinskomu 3
U velikoj rogobori
O prozorju ljepom tomu
Trublje udriše prid šatori.

Trublje koje glasom vrliem 4
Zvat uzeše sve pirnike
Da stupajem idu vrliem
Na veselja pune dike.

Kroz toj netom veće svanu, 5
Od svuda se kupit uze
Broj neizbrojni na poljanu
Gdje šatori raspehu se.

Otkle imahu po nevjestu 6
Poći u dragoj čestitosti
U Sofinskom koja mjestu
Čekaše ih u radosti.

Dogje prvo četa mnoga 7
Tu gospode plemenite
Kîem vrh čela junačkoga
Gusta perja trepte kite.
U grimizu rumenomu 8
Slavno oni se odjeli su
I u načinu viteškomu
Na ovi srećni pir došli su;
Ter igrahu u hitrini 9
Hrle konje u okolo
I činjahu na ravnini
Kako u tancu liepo kolo.
Za njim družba spaholjana 10
Dogje s mnoziem čaušima,
I razlicieh još mještana
Poglavitieh ide s njima;
Kî svioniem haljinami 11
Dičahu se i gizdahu,
I uresni sebi sami
I svoj družbi čas činjahu.
Dogje mnoštvo prijateljâ 12
I znanaca i rogjakâ,
Da miloga sred veselja
Slave vriedna sviem junaka.
I Muselim, kî vladaše 13
Grad Sofinski svojom vlasti,
S družbom dogje mješte paše
Da ti slavni pir počasti.
A i od bližnieh župa dogje 14
Gospodičić' mnoš svatova,
Glas ulački kojiem pogje
Da će sliedit ženba ova;
Neka združe u radosti 15
Sekovića sviem hvaljena,
Da njegove čestitosti
Slave vječnieh do vremena.
Najzadni su dovedeni 16
Dubrovački poklisari,
Kîeh u mnogoj veoma cieni
Pomno dvore mladi i stari.

Najbolje su njim' šatore 17
Na najlepšem dali mjestu,
Gdje se liepo gledat more
Kad dovedu tu nevjestu.

Neizbrojni puk izlazi 18
Sa sve strane na ravninu
Da s veseljem gleda i pazi
Tako liepu svetkovinu.

A od svudi udaraju 19
Bubnji, trublje i svirale,
Koje u glas tu pjevaju
S mnogom slavom pirne hvale.

Ali bivši svikolici 20
Svatovi se jur skupili
Kieh u mnogoj bjehu dici
Zvali na pir ovi mili;

Za ne gubit vrieme ugodno 21
Bez potpune čestitosti
Neka milo i slobodno
Uživaju u radosti;

Plemenita ta družina 22
Na konjeh se uputiše
Svi Saraja put Muftina
Gdje nevjesta liepa bješe.

Ter uzeše pjevat slave 23
I kreposti pune dikâ
Vjerenice sviem gizdave
I nje draga vjerenika.

Dvie stotine u toj četi 24
U veselju po nju gredu,
Liepo t' ih je moć' vidjeti
Gdje dva po dva jašu u redu.

Nad sviem iniem mladoženja 25
Sred sbora se gizda toga,
Hrabrenoga te pun smienja
Igra konja junačkoga;

Konja, koga resijahu 26
Zlatni uresi i bogati,
Koji suncu odsivahu
Kad najlepše bude sjati.

Na sve strane trepte stiezi 27.
Junačkima na kopljima,
Gdje se vjetric blag s nebesi
Tihiem dahom bludi s njima.

A neizbrojni puk žamori 28
I s prešom se tiska ureda,
Ter o slavi toj govori
Kû očima svojiem gleda.

Oni tako ponosito 29
Jezde liepe put Sofije
I idu s trubljom glasovito
Na dvor slavni u Muftije;

Plemenite gdje gospoje 30
S nevjestom ih dočekaše
Koja nad sve druge svoje
Svietliem zrakom milo sjaše.

Nju takomu u svjetlilu 31
Bjehu pomno naresili.
Kroz bjeloću da svû milu
Dobivaše lier pribili.

Vigjaše se obučena 32
Sva zlaćenoj u haljini
I biserom nakićena
Po sve strane u hitrini.

Sve što 'e ljepše u naravi 33
Blaga uresna sve skupiše
I u način sviem gizdavi
Tiem nje ljepost uzvisiše.

U kamenu dragom gori 34
Ter joj sjaju rajska lica
Kô prid zorom kad na gori,
Sred nebesa sja danica.

Sva je puna svietle slave, 35
Sva je uresna sa svieh strana,
Sva je čudno od vrh glave
Do tli u zlatu okovana.

K njoj pristupi u slobodi, 36
Kô tu dogje, mladac hrli
Da je sobom veće vodi
Da je celiva, da je grli.

Prid svjedodžbom ter najbrže 37
Rieč potpunu oba daše,
Da čestitu vjeru vrše
U kojoj se zavezaše.

Tu vjerenik u ljubavi 38
Prčiju joj zapišiva,
Zlatnieh dukat' u kû stavi
Da pet tisuć njoj dariva.

I bivši Imam, kî svud slove 39
U miloj ih vjenčo želji,
I dali im blagoslove
Milostivi roditelji:

Svi se zaedno uputiše 40
Iz slavnoga dvora toga,
Ter nevjestu zatvoriše
U sred kola zlaćenoga.

Nu opeta s deset kola 41
Sliede ostale sve gospogje,
Ter sva družba iz okola
Pod šatore nadvor pogje.

Veselo ih ter primaju 42
Janjičari pješci bojni,
I puškam' ih pozdravljaju
U liep način i dostojni.

Ter trieskajuć ognjevito 43
U velikom gromu slave
Njih' vjenčanje glasovito
I njihove pirne sprave.

Oni tako pod šatore 44
Liepu u redu svi dogjoše,
Ter od kola kroz prozore
Skalom nadvor izidoše.

A junaci u radosti, 45
Obsjedaše konje svoje,
Neka u pravoj čestitosti
Uživaju svê pokoje.

Obilne ih tu trpeze 46
I bogate dočekaše,
Koje tanka platna rese
Kâ se u čudu izatkaše;

Na kiem liepo oda svudi 47
Po načinu izregjeni
Zrakom sjaju zlatni sudi
Mila blaga napunjeni.
Vigjaše se tu na njima 48
Sve što nebo ljepše plodi
Gdje doleće na krilima
U jestoskah da ugodi.
I što zemlja plodna leže 49
Od pitomieh milieh zviri
Sve skupilo tu se bješe
Da sladostim želju smiri.
Zlatni paun ponosi se 50
Još i mrtav sviem zviezdami,
Ter gizdavo raskrili se
Na sviem pitnijem trpezami.
A i ljeljen i košuta 51
Čine slatkom svôm divljaći
Da se prid njim tega puta
Sve pitomno grdi i tlači.
I ribi se još ne prosti 52
U riekami kâ boravi,
Dogje i ona te radosti
Svojom smrti da proslavi.
Znani kuhač liepu u redu 53
Sve to bješe napravio,
I da 'e slagje neg' u medu
Hitro ispekô i svario.
Tiem pirnici svikolici 54
Neizrečenu rados čuju
I u slatkoj miloj dici
Liepom gozbom tu se štuju.
Osobita po sred mjesta, 55
Er običaj turska ta je,
S gospogjami sviem nevjesta
Blagovati zasjela je,
U liepu ih gdje načinu 56
Dvore dvanaest djevojaka,
Kroz ljepote svê vedrinu
Kô sunce je vidjet svaka.

Dubrovačkiem poklisari 57
Trpeze su prve dane,
Muftija je s njima stari
I žet s mnogo družbe izbrane.
A svatovi svi ostali 58
Na trpezah drugieh sjede,
Ter u mnogoj dici i hvali
O nevjesti svi besjede.
Peset mladić' tu prid njima; 59
Jedni šerbet piti daju,
Druzi čase junacima
Žarka vina nalievaju.
Ter od svudi pjevaju se 60
Počasnice najmilije
Tu radošti ragjaju se
Rujno vino gdje se pije.
Ali bivši u veselju 61
Svak se veće nasitio,
I tom gozbom svoju želju
U jestojskah samirio;
Pomne sluge vodu daše 62
Sviem na ruke umiljeno,
Vodu, koja mirisaše
Rajskom dikom sva ljuveno.
U toliko izidoše 63
Sedam mladieh djevojčica
Koje tančac zavrgoše,
Svaka 'e ljepša neg danica.
Ter pod romon lire uresne 64
Liepo uzeše tu igrati,
I sad s ljeve a sad s desne
Gizdavo se provrtati.
Bjehu milo obučene 65
U kosuljah tanka vela
I u kavade sve zlaćene
Svaka sebe bješe spela.
Tim u tancu čim oholo 66
I junački one igraju,
Košulje se u okolo
Svud oko njih izvijaju.

Ah! kô ih je tu vidjeti — 67
Gdje igre čine te gizdave,
Svaka u vjetru od njih leti
I gizda se puna slave.

Ili napried lako stupe — 68
Sred razblude tač vesele,
Ili skoče kad se skupe,
Svakiem činom srce striele.

Privraćaju liepo u svemu — 69
Razlikosti svekolike,
Kê u tancu najlepšemu
Od gizdave jesu dike.

I tako se tu ponose — 70
Čim se viju kako zmije,
Da živote sve zanose
Kroz ljuvezni najmilije.

Tako i vile u dubravi — 71
Kod kladenca bistre vode
U razbludah i u ljubavi
Liepi tančac skladno izvode.

Ali bivši dikle izbrane — 72
Već umorne, počinuše;
A junaci s druge strane
Na konjem se tu sunuše.

Ter pod trublje i svirale — 73
Uzeše se natjecati,
Ko će dobit veće hvale,
Ko će ljepše konja igrati.

Sve što je slavne izvrsnosti — 74
Od junaštva i hitrine,
Svekoliko u radosti
Miliem igram čudno čine.

Ter na polju ravnom tomu — 75
Tako u redu liepu igraju,
Da u kolu junaškomu
Nimalo se ne smetaju.

Za prviema zadnji srnu — 76
Kako u pravom da su boju,
Oni opeta na nje izvrnu
Za ukazat im krepos svoju.

Tere jedan na drugoga 77
Iz viteške svê desnice
Sred junaštva hrabrenoga
Teške meće drenovice;

Koje neka ne udare 78
S hitrinom se budu sresti,
A da udru iz privare
Izmeću se hitrom sviesti.

Turci ovako vojevanje 79
Igru zovu od džildita,
U kojoj se hoće znanje
I hitrina osobita.

Ali i ta slava svrši 80
Za kom paka džambas dogje
Po konopjem da se krši
I da na nje igrat pogje.

Bješe od prije on spravio 81
Koce od bora visokoga,
I konope pripriečio
Od jednoga do drugoga;

Gdje velikoj u hitrini 82
Tiho hodeć s polja uzide
Neka takoj na visini
Čudesa ga činit vide.

Tu smiono sabljom šeta 83
Po konopu, kô po polju,
I u srcu se svôm ne smeta
Nit ga od straha misli kolju,

Nek', kô bubnji i svirale 84
U drag način udariše,
On za steći liepe hvale
Put nebesa vrže i diže.

Tu opeta pade zgara 85
Vrh konopa otegnuta
Gdje otskače i udara
U hitrini mnogo puta.

Sad u konop udre glavom, 86
Sad trbuhom, sad plećima,
Sad s velikom opet slavom
Leti od tole k nebesima.

Sad na noge uprav stane 87
I ko tančac da izvodi
Privraća se na sve strane
U velikoj prem slobodi.

Tako i strielu iz tetive 88
Napet vazda luk izmeće,
Kâ na sliku munje žive
Izvržena proletjeće.

A i lofta tako leti 89
Kad igarca dva igraju
Ter joj igru tu dospjeti
Zamlaticam svîem ne daju.

U hvaljenom tomu čudu 90
Znani džambas vrh visine
Prem u malu veoma trudu
Čini vidjet svê hitrine.

I još ne bi dovršio 91
Igru, kojom tud se krši,
Da u to doba danak bio
U svjetlilu svôm ne svrši;

Noć za kojem došla bješe 92
Ter na polju nebeskómu
Mnoš neizbrojnu svieća užeže
Neka svietle svietu ovomu.

Radi česa i dvorani 93
Svieće ureda iznesoše
Neka svudi po poljani
S njih se zraka vidjet može.

Ter se s miliem jestojskami 94
Ponoviše još trpeze,
Za čiem paka u igrami
Ta vesela noć dospje se.

Tri dni tako i tri noći 95
Radosti se te činiše,
Nu kad htješe doma poći
Svi nevjestu dopratiše.

Gdje kako su čije vlasti 96
Svak joj dare prikaživa;
A i ona s mnogom časti
Svieh opeta tu dariva.

Poslaše joj poklisari, 97
Za ukazati svoju diku
Svilâ i svitâ s mnogo stvari
I njoj, i nje vjereniku.
A oni opeta darovaše 98
Dva junačka konja njima,
Na kîem ures zlatan sjaše
S veoma liepim presenima.
S tom milosti svrši veće 99
Svetkovina toli slavna,
Kâ bi puna svake sreće
Kô ni'e druga bila odavna.
I tako se veće diele 100
Poklisari iz Sofije,
Gdje zastali bjehu vele
Koliko im milo nije.
Potrebe ih svê vogjahu 101
Da idu k caru hrlo dosti,
Ali ino ne mogahu
Za ne skrivit svoj vriednosti.
Izgubljeno nu da vrieme 102
Kakogodi opet steku,
Sad na konjim viteškieme
Brzo hode, paček teku.
Iskar rieku tu prohode 103
I na desnu ostavljaju
Mnogo sela, kîeh nahode
U tem polju svud pri kraju.
K Vakarevu jur prigjoše, 104
A otole hrle paka
Kroz Iktiman otidoše
U planinu Djevojaka;
Gdje teć' jednu rieku vide 105
Prem dubokoj u prodoli,
U koju se dikla ukide
Kû tjeraše brat oholi.
On sviest bivši izgubio 106
Pri jedinoj nje ljepoti,
Bješe u sebi namislio
Da je sili i sramoti.

Nu djevojka prihrabrena 107
Za ne podniet te žestoči,
Isprid huda tač brajena
Tu s klisure doli skoči;
Ter se slomi i rastuče 108
I u toj rieci mlada utopi
Gdi je u krv svû obuče
I u svê srce dub zaklopi.
Stvoriše je zgar s nebesi 109
Liepom jelom i gizdavom,
Da to divlje mjesto resi
Neumrlom svojom slavom.
Još od starieh davnieh dobâ 110
Ti se može dub vidjeti
Gdje kraj rieke iz nje groba
Raste pustoj na goleti.
Djevojačke iz planine 111
Idu k Tatar Pasargjiku,
I sišli su u ravnine
Na širinu prem veliku.
Filibinsko polje pitno 112
Od starina to se reče,
Kê je plodno, sito, i žitno,
Er Marica svud ga optječe.
Liepa rieka, gdje nekada 113
Plačni Orfeo dragu ljubi
Pod glas medne lire izjada,
Er mlagjahnu nju izgubi.
Ona bježeć isprid sile 114
Aristea zatravljena,
Od zle zmije i nemile
Bi u nogu udarena.
Radi česa u bolesti 115
Umrje take kroz uzroke,
Tere nje smrt svemu mjesti
Od žalosti bi žestoke.
Ali za njom što ne učini 116
Dragi Orfeo nje ljubljeni?
U koj tuzi i gorčini
Ču nje poraz nesmiljeni?

Koje grozne proli suze 117
U ljutomu prem nemiru;
Kô li udarat slatko uze
I pjevati pod svû liru?
S njom nad pako side doli 118
I Čerbera troglavoga
Čini da se ne oholi
Vrh pjevanja slatka svoga.
Svi se dusi od milosti 119
U svom srcu raspuknuše
Gorke tako gdje žalosti
Slatkiem pjesni pjeti čuše.
Tere kralja tu pakljena 120
Na milosna gonu dila,
Da mu bude povraćena
Euridiče svoja mila.
Nu zakon joj taki daju 121
Da se nazad ne obrati,
Ako neće ljutu u vaju
Opet s njima tu ostati.
Jur na svjetlost izlazaše 122
S draziem svojiem dikla mlada,
Kad u paklu vapit staše,
Obrnu se tiem nazada.
I zabila bivši u sviesti 123
Zakon, koj' joj bjehu dali,
Sve izgubi mile česti
Ter se u pako strmo obali.
Crni dusi i nemili 124
Zgrabiše je silom mnogom,
Da pri takoj jedva sili
Dragu Orfeu reče: s bogom.
Pruži on ruke, da 'e pomože, 125
Da je bude obraniti;
Ali sjena kô se može
I duh rukom uhititi?
Hotijaše da u jadu 126
K silnom paklu opet hodi;
Nu mu veće prić' ne dadu,
Sić' načina ne nahodi

Tiem videći sa sve suze 127
Da izgubi ljubi milu,
Gore obijat hridne uze
Skončajuć se gorku u cvilu.

Ah kolikrat svê boljezni 128
Čim u liru mednu poje,
Hude zvieri na te pjesni
Ispustiše suze svoje!

Kê hodeći svud za njime 129
Ni obnoć ga ne ostavljahu,
Nego u smećam žalosnime
Na plač njegov uzdisahu.

Sljegjaše ga i kamenje, 130
Dublje, i ciele još dubrave,
I davahu tu zlamenje
Od žalosti svoje prave.

Iskaše ga i gospogje 131
Za svojega vjerenika;
Nu mu misô vik ne dogje
Da mu ugode s svoieh dikâ.

Euridiču samo uzdiše, 132
Euridiču samu zove;
Njoj i mrtvoj željno odviše
Žudi slatke dat celove.

Paček žene kad nemile 133
Podaše mu poraz kleti,
Na nj bivši se nabunile
Ere nehtje niednu uzeti;

Ter mu glavu obrezaše 134
I vrgoše u Maricu,
Euridiču ustim zvaše
Zasve mrtav veće u licu.

Starieh doba ove zgodi 135
Još mjestani svi pjevaju,
Kî se u bistroj ljepoj vodi
U Marici umivaju.

Tiem se i tada poklisari 136
Namjeriše na te pjesni,
Čim po polju mladi ovčari
Popjevahu u ljuvezni.

Nu bivši ih noć dovela 137
U Filibu počinuti,
Sutra na ishod dana biela
Idu napried bržiem puti.

Kroz Popovu ter Koriju 138
Prem pospješno otidoše
U Bugarsku Papazliju
Gdje han novi iznagjoše.

Kroz Setniše idu opeta 139
Kajaliju ter nahode,
Usumgjeovo pak ih sreta,
K Harmanliji napried hode.

Čuprija ih za tim prima, 140
Otkle jašuć pak po polju
Otidoše s dvoranima
K liepom gradu Drenopolju.

Na putu ih susretaju 141
Tu čauši plemeniti,
Kî carevu rieč imaju
Za u grad ih dopratiti.

Obučeni bjehu u svili, 142
I za biljeg svoga uresa
Na svû glavu zgor stavili
Sva gospocka mugevesa.

S njima bjehu i dvorani 143
Došli od starieh poklisara,
Kîeh u sebe Oruč hrani
Po naredbi još od cara.

Ovi tako svi zajedno 144
Gospodi se pokloniše,
I liepo ih i uredno
S umiljenstvom pozdraviše.

I njihove bivši skute 145
Poniženo celivali,
I za zdravlje i za pute
Svijeh pomno raspitali;

Obratiše u veselje 146
K Drenopolju svi ureda,
Gdje svak ima mnogu želju
Da došašće njih ugleda.

Čauši prvi napried jašu, 147
A za njima janjičari,
Kîeh za svoju vode stražu
Svud po putu poklisari.
Dragomani opet hode, 148
Pak plemići glasoviti,
Kî gospocke sred slobode
Vidjeti su ponositi.
Za njim jašu svi ostali, 149
Dva su po dva liepu u redu,
Za junake svak ih hvali,
Svaki tries je u pogledu.
Vrhu koplja svioni stiezi 150
Promeću se, trepte, i lete,
Čim ih vjetric blag s nebesi
Razbludami svojiem srete.
Puk izvira oda svudi 151
I gleda ih veoma drago,
I razaznat uprav žudi
Nosili se caru blago.
Oni tako puni slave 152
U grad carski uljezoše,
Kroz kî ončas bez zabave
Na Kuragač otidoše.
Ustavit se er ne htješe 153
U liepomu gradu toli,
Zašto nemoć mnoga bješe
Kâ trovaše smrtnom boli.
Čauši im tiem spraviše 154
Kuću u selu tu najbolju,
Otkle bješe poć najbliže
K gospoditom Drenopolju.
Gdje kako oni mirno staše, 155
Ončas svoga dragomana
Otpraviše i poslaše
U careva kajmakana.
Njih došašće da mu bude 156
S pozdravima miliem rieti,
I careve sve požude
S hitrom sviesti razvidjeti.

Bješe iz grada Drenopolja 157
Kajimakan sviem čestiti
S carem pošô ravna u polja
Za veliki lov činiti.

I grad bješe ostavio 158
Dogandžiji Mehmet paši
Kî mu 'e veomi drag i mio,
I od svieh pašâ draži.

On vladaše cjeća toga 159
Svekoliko svojom vlasti
Pokli od cara Otmanskoga
Te mu bjehu dane časti.

Tiem dragoman k njemu pogje 160
Da ga bude raspitati
Car iz lova dokli dogje
Hoće li ga tu čekati,

Ali za njim poć imaju, 161
Kê su carske zapoviedi,
Neka odluke svê vladaju
Kako on reče i naredi.

Mehmet paša u veselju 162
Dragomana milo pita,
I kaže mu dragu želju
Ljubežljiviem sviem djelima.

S njim se blago razgovara 163
Bez načina ponosita,
I za zdravlje poklisarâ,
I za put ga liepo pita.

Je li blago doneseno, 164
Ište znati još suviše,
Kako im je naregjeno,
Mustaj paši neka piše.

Neka on bude sve na znanje 165
Dati caru velikomu,
Da njegovo zna vladanje,
I kô poman jest u tomu.

Dragoman mu tiho kaže, 166
Da su harač vas donieli;
A ostalo da ne znaše,
Er mu niesu spovidjeli.

Naučili ga bjehu tako 167
Poklisari plemeniti,
Svojieh misli da nikako
Ne uzbude njemu otkriti.
Kroz toj bivši razumio 168
Paša rieči sve njegove,
Opeta je blag i mio,
I odgovore da mu ove:
Poklisarim riet da pogje 169
Da veselo počivaju
Dokli od cara glas mu dogje
Da zna činit što imaju;
Ali će ga pričekati, 170
Ali u lov će iti k njemu,
Da mu budu tu pridati
Slavni harač, kî nose mu.
S oviem rieči njega otpravi, 171
A Mustafi kajmakanu
Knjigonošu hrla spravi
I posla ga na tu stranu;
Na znanje mu sve dajući 172
Što se zgodi, što li sliedi,
I od njega rieč ištući
Za znat carske zapoviedi;
Neka bude učiniti 173
Od plemićâ poklisarâ
Kako on bude narediti,
I kako je volja cara.

Primjedbe na jedanaesto pjevanje.

Kitica 10. — Spaholjani, neka vrsta konjanikâ careve vojske.

13. — Muselim; vlast turska.
65. — Kavad, vrsta haljinâ; kaftan.
77. — Drenovica, ili drienovača, štap od drijena.
88. — Džambas, turska riječ, a to je poznavalac konjeva.
103 — Iskra, rijeka u Bugarskoj, koja utiče u Dunav.
104. — Vakar i Iktinam, male varošice.
111. — Tatar Pasargjik, jedno od najljepših mjesta u onim stranama, otkle počinje ravnica Filibe, dugačka za 10 ura hoda.
112. — Filibe ili Filipopolje, glavno mjesto plodnoga bugarskoga „Zagorja", su 90,000 stanovnika.
„ — Marica, rijeka brodiva, koja natapa obale Rumelije.
113. — Orfej, mitologična osoba, sin Apola, i Klije; koji je znao tako dobro udarati u liru, da je za njime hodilo dublje i kamenje, a rijeke bi ustavljale svoj tek, a zvijeri bi se s njime združile da ga slušaju. Ovdje pripovijeda pjesnik kako Orfej izgubi svoju ženu Euridiću, pak je otkupi iz pakla, a zatim opet izgubi.
118. — Popova Korija, gusta dubrava, koja bi na glasu porad razbojnikâ, kojim bijaše na čelu neki papas kalugjer, otkuda dobi i ime.
„ — Bugarska Papaslija, varoš 6 ura daleko od Filipopolja.
139. — Setniš, po prilici kakvo selo.
„ — Kajalija, bugarska varošica.
„ — Usumgjeovo, varoš 6 ura hoda od Kajalije gdje bijaše han za putnikâ. — Harmalija mjesto pristaništa, gdje su bili dva hana.
140. — Čuprija: t. j. most, koji se nazivljô Mustaj Pašina čuprija, sagragjen od velikog vezira Mustaj paše na rijeci Marici, su 22 obluka, a za 400 koraka u duljini.
140. — Drenopolje, vigji str. 69 op 65.

PJEVANJE XII.

Sadržaj: — 1. Stari poklisari utamnićeni svjetuju nove da darovima umire turke. — 18 Smeća poklisarâ i dogovori. — 39. Na carevu zapovjed idu poklisari u Sagar; gdje im bjehu pripravljeni veliki darovi. — 52. Dolaze k paši Kajmakanu pod šatore, koji ih usiono prima, i pita za naregjeno blago. — 112, Ganut na odgovor poklisarâ tišije besjedi. — 122. Poklisari se pozivlju na stare ugovore dubrovčanâ s carima. — 187. Odgovor Kajmakana, koji raspitiva za zgode trešnje.

Poklisari razumješe. 1
K njim dragoman kô se vrati,
Da potrebno kî dan bješe
Glase od cara počekati.

I saviše razbirahu 2
Po pašiniem razgovori
Da još turci blago iskahu
Od svieh, trešnja kîeh umori.

Tiem s velikiem nepokojom 3
Brinjahu se u svoj' sviesti
Da ne budu štetom svojom
Kûgod ljutu zgodu sresti.

Tere neka budu bolje 4
Turske misli razvidjeti,
I prividjet zle nevolje
Hudi udes kê im prieti;

Očas stariem poklisari 5
Dragomana posilaju
Za razaznat sve te stvari,
Da se po njim vladat znaju.

U Oručja još Čauša 6
Oni stahu zatvoreni,
Kî svakom ih zloćom kuša,
Koliko će bit hrabreni.

Ter kad ne bi vazda bila — 7
Kâgod stvar mu darovana
Ne bi s gnjiva sviem nemila
Dò im vidjet biela dana.

Tu dragoman vriedni otide — 8
Da ih bude pohoditi.
Da potrebe svê razvide
I budu se zgovoriti;

Neka lašnje caru hudu — 9
Mogu sviesti odoljeti,
Kad njegovû zlu požudu
Razaberu svôm pameti.

Ali začu njih besjede — 10
Da je u svemu malo ufanja,
I da na grad zla čes grede
Pogubnoga od skončanja;

Ter načina da inoga — 11
Ni'e za turke moći smesti,
Nego zrakom blaga mnoga
Osliepit ih u svoj sviesti;

Govorahu, kad činili — 12
Kajmakanu bjehu znati,
Da gospoda uputili
Jesu harač k carskiem vrati,

I cjeć tega molili se — 13
Kroz velike molbe i trude
Da im sloboda dopusti se
I Oruč ih pustit bude;

Da im poda odgovore: — 14
Da pustit ih misli neima,
Neg' i novieh da zatvore
Da naredbe još dat ima;

Ako uz harač blaga i zlata — 15
Trista vreća ne donesu,
Kê sred grada tač bogata
Od pobjenieh skupjene su;

Tiem ovako svršivahu, — 16
Da kako se može čuti,
Nikako oni ne ufahu
Da ih će ova čes minuti.

Nego zato poklisari 17
Mnogo blaga da priprave,
Neka obilniem teziem dari
Od zla teška grad izbave.

S razgovorim ovaciema, 18
Po kîem dobra nije ufati,
K poklisarim' tu novjema
Dragoman se opet vrati.

I bivši im spovidio 19
Svekolike te razloge,
I najposlje zaglavio
Da će biti smeće mnoge;

Ostavi ih u žalosti 20
Da se ljuto skončavaju
Gdje tolike nemilosti
Prid očima svîem gledaju;

Znajuć blaga da ne nose 21
Ni imaju dat od kudi,
Kô lakomi turci prose
I kô ište car prihudi.

Tiem za taku čes susresti, 22
Kâ se spravlja na nje doći,
Stašo smislit u svoj sviesti
Kako će se vladat moći;

Koje li će odgovore 23
Kletiem turcim mudro rieti,
Gdje se blago to ne more
Ni ima otkud njim donieti.

Kako li će silna cara 24
Od zle misli odvratiti,
Dubrovnika da ne hara,
Ni učini poginuti.

Što ih boli vele veće 25
I u srcu svom skončava,
Neg' pod sabljom s te nesreće
Da im pade rusa glava.

Tuge su ih zato stisle 26
Da čim se u njih zamrsiše
Kroz sto misli, koje misle,
Jošte niednu ne izmisliše.

Ter ne znaju na kû stranu 27
Obratit se veće mogu,
I svû pomoć i obranu
U komu će nać' razlogu.
Ali mislî sto misleći 28
I u mislieh misli nove
Zamišljeni jedva u smeći
Namisliše misli ove.
Da drugoga ni'e načina 29
Za s turcima govoriti,
Neg' neizbrojnu mnoš hitrinâ
U svoj sviesti izmisliti.
I ukazat im Dubrovnika 30
Da ni'e tako lasno uzeti,
Neka svaka miso prika
Proć' im bude iz pameti.
I ako bi se taka sila, 31
Jer drugoga bića nije,
Gradu ikada dogodila
Da ga će uzet drugi prije.
Ovo u sebi namisliše 32
Rasladiti slatkiem rieči,
Da čut oštro ni'e saviše
Da se niko ne oprieči.
Pripraviše tiem uzdahe, 33
Molbe, suze, i žalosti,
Neka tako gnjeve plahe
Smetu turske nemilosti.
I bivši se oružali 34
Tom hitrinom sred slobode,
Od cara su glas čekali
Da prie vide svoje zgode.
Nu čim teziem u mislima 35
Svaki dan im jad se uzmnaža,
Dva čauša eto k njima
Šlje Dogandži Mehmet paša.
Naredbe im dajuć ove, 36
Da se dižu netom svane,
Er mogući car ih zove
U Sagarske liepe strane.

Neka im je veća slava 37
I da lašnji put imaju
Te čauše njima dava
Da ih dvore i slušaju.
I da liepo svud ih druže 38
I učine svi mještani
Kud prohode, da ih služe
I svud zemlja da ih hrani.
S čaušima poklisari 39
Netom svanu rano ustaše,
Da otidu s njim k Sagari
Car čestiti kô ih zvaše.
Ter k Filibi obratiše 40
Istiem putem kîem dogjoše,
A pak napried udariše
I u Rogoš otidoše.
Gjerjen selo tu prohode 41
I kroz Čirpan Ali pašu,
U Čangliju za tiem hode
U Sergeris paka jašu.
A otole na ishod zore 42
K Sagari su odjezdili,
Gdje nahode liepe dvore
Kê im bjehu pripravili.
U kojema sa sve strane 43
Veoma obilno i bogato
Sred naprave izabrane
Zrakom sjaše svietlo zlato.
Prozori se tu vigjahu 44
Od ckla izvrsna učinjeni,
A miri se ponošahu
Milo iznutra narešeni.
Drva od vrata puna dikâ 45
Gizdahu se u svjetlosti,
Okovana svakolika
U bisernoj ljepoj kosti.
Izvirahu vode od svudi 46
Kê u igrah druzieh teku
Ter činjahu u razbludi
Tuda čudnu radost neku.

Nasititi da se ne bi 47
Mogô milom u pogledu
Gdje sad skupno lete k nebi
Sad u rosi sitnoj gredu.

Tu perivoj liep u svemu 48
Cienu uzmnaža dvora toga,
Rastijaše u kojemu
Mnoš od voća razlikoga.

Ter sve što je kad čuveno 49
Čuda, uresa, i hitrina,
Sve to bješe napravljeno
Veoma izvrsna sred načina.

Gospodičić prvi od grada 50
Te ljepote uživaše,
Komu stari još njekada
U gospoctvu svietli sjaše.

Nu dvorove tač gizdave 51
Poklisarim' sada daju,
Dokle opet ih natrag sprave
Da u njima pribivaju.

Gdje za malo oni dana 52
Još ne dobro počinuše
Kad od paše kajmakana
Da idu k njemu glase čuju.

Uzjahaše tiem najbrže 53
Da se pogju s njim sastati,
Zapoviedi da izvrše
I budu mu čas pridati.

Neka vide svrhom kojom 54
Tuge imaju svê svršiti,
Da se ljutiem nepokojom
Ne uzbudu svegj mućiti.

Kajmakan se nahogjaše 55
Pod šatori na ravnini,
Otkle svaki dan hogjaše
Da lov tuda s carem čini.

S carem koji bješe zdvora 56
Kod grada se namjestio,
I grad drugi od šatorâ
Vele veći učinio;

U komu su ogragjeni, 57
Kô da 'e kruna učinjena,
Miri modri i crljeni
Česta od platna omaštena.
Vrh šatorâ vigjahu se 58
Gdje jabuke zlatne sjahu,
Koje sunca činjahu se
Čim zrak nadvor izmećahu.
A šatori modri i bieli 59
Bjehu polje pritisnuli,
I u drag način i veseli
Gospocki se tu prosuli.
U najvećoj u visini 60
Carev šator raspet staše,
Kî okolo na ravnini
Druge manje uzdržaše;
Gdje dvorani svikolici 61
Kî ga u temu putu druže
Stoje, u mnogoj neka dici
Iz bliza ga dvore i služe.
Uz šatore te na stranu 62
Velik šator vigjaše se
Prostrt carskom kajmakanu
Kî jabukam zlatnjaše se.
Prijatelju Mustaj paši 63
Drugi opeta s desnu bješe,
Kî od glave caru draži
Musaipom da ga rješe.
Sluge okolo umiljene 64
U šatorim manjim stahu
Gdje gospare svê ljubljene
S vjernom službom svegj dvorahu.
Njekoliko još šatora 65
U gospode bješe glavne,
Kî napravam mnoziem zdvora
Kažu urese svoje slavne
Šatori su ponositi 66
U Kjehaje Imbrahima,
A i Rais glasoviti
Od mnoge ih ciene ima.

U Ali age Karakaša 67
Ljep je šator veoma dosti,
Kî je carev Čauš Baša,
Pun razuma i kreposti.

Ostali su u pogledu 68
Manji vidjet sred ravnine,
Ali stoje liepu u redu
Da grad pravi rek'bi čine.

Poklisari tad dogjoše 69
K Mustaj paši Kajmakanu,
I pod šator otidoše
Da se ončas s njim sastanu;

Koga sidjet iznahode, 70
S desna uza nj Rais staše,
S lieva s mnoziem od gospode
Čauš baša mu čast činjaše.

A dvorani u dva reda 71
S vezaniema rukam stahu
Ter s njegova tu pogleda
Službu i posluh pomno učahu.

Zmija mu se još nemila 72
Izvijaše po utrobi,
Kôm neman ga bješe udrila
Da u pakljenoj puca zlobi.

Ter u sebi pun čemera 73
U zle misli zadubô se,
Ištuć da gnjev svoj išćera
Ljuto u komu naduo se.

S običajniem darom k njemu 74
Poklisari pristupiše,
I umiljeni veoma u svemu
Dvorno mu se pokloniše.

Ali on s mnogom oholasti 75
Dočeka ih pun zla jeda,
I ne hotje na te časti
U pogrdi ni da gleda.

Neg' u gnjevnoj ljutoj biesti 76
Čiem pamet mu srdžba zani,
Prida se im ne da sjesti
Ni im stola tu dohrani.

Paček veće što je gore 77
Ne poda im zavrć' rieči,
Neg' kad htješe da ġovore
Oholo se na nje isprieći;
Veleći im: — toli ovako 78
Otmanović car dvori se
Da od vas njemu docna tako
Ovi harač donosi se?
Kê je vrieme prolećelo 79
I ne bi vas moć vidjeti?
Jeda se je štogod snjelo
Vasoj ludoj u pameti?
Što ste tako kratka vida? 80
Blago jeli doneseno
Slavnom caru da se prida
Kako vam je naregjeno?
Znate dobro da je triebi 81
Da se stvori, da se sliedi
Što zareče car pod nebi
Svemogućom zapoviedi?
I njegova da visoka 82
Rieč ne može doć' na manje,
Još da ima s tega uzroka
Sviet začuti svê skončanje.
Na ove rieči poklisari, 83
Kê im paša govoraše,
Kako da ih tries udari
Zapanjeni ljuto ostaše;
Videć da on prem nemio 84
Kroz gnjev hudi i srditi
U sviesti je namislio
Zla svaka im učiniti
Tiem da bolje s njim razlože 85
Da ga kôgod mirna učine
S pameti se utekoše
Namišljene na hitrine.
I za počet prie s milosti 86
Da ga u srce njom òbrane
Na njihove da žalosti
U sebi se smisli i gane;

Starji od njih proli suze — 87
Čim ga ljuta boles mori,
Ter ovako plačuć uze
Paši oholom da govori:

Što nas pitaš, gospodaru, — 88
Er s haračom mi smo cknjeli,
Ter ne pitaš slavnom caru
Grad Dubrovnik živ još je li?

Začula je strana svaka — 89
Strašna trešnja kô ga obali;
Nepriatelja nije opaka
Kî ga suzam sad ne žali;

Videć gdje se prem nizoko — 90
Slavnom gradu zgodi pasti,
Kî letjaše prem visoko
U slobodnoj svojoj vlasti;

Izmišljajuć na što od svieta — 91
Gospoctva su sva podložna,
Gdje satira čes prokleta
Krune ohole, carstva uzmnožna.

A ti koji imaš prvi — 92
Naš prijatelj nas žaliti,
Kô da si nam žedan krvi
Hoć' nam tako govoriti.

Vjerovati ne možemo — 93
Da i ti nećeš milost čuti
Kad ti sada spovijemo
Naše tuge i jad ljuti.

Pade, zgorje, i poginu — 94
Grad Dubrovnik, gospodine,
I u hudu prem način
Sva njegova slava gine;

Ako ga opet ne pomože — 95
Car mogući rukom svojom,
Razdieliti da se može
Svojiem smrtniem nepokojom.

Istina je miri zdvora — 96
Da mu tvrdi jesu ostali
A da su mu samo s mora
Razrušeni njeki pali;

I da Mleci sad nastoje 97
Nepriatelji sviem nemili,
Da ga uzmu i osvoje
I podlože svojoj sili.
Ali ih se nebojimo 98
Da nam niedno zlo učine,
Mnoge vojske er hranimo
Za braniti svê krajine.
Zasve su nam dvori pali 99
Kîeh razvali trešnja opaka
I zasve smo plačni ostali
Bez najdražieh mi rogjakâ;
I zasve smo, joh! za vike 100
Izgubili sve što imasmo
Blaga, dobra, slave, i dike,
Čiem po svietu svud se znasmo;
Ne izgubismo s te nesreće 101
Gospockoga srca u nami,
Neg' smioni vele vece
Uzrastosmo u suzami;
Ter smo spravni svikolici 102
Za grad mili sačuvati
U gospockoj svietloj dici
U boju se izrezati.
Ono s prva kad nas smete 103
Prid očima poraz ljuti,
Ter gledasmo gorke štete,
Svak htijaše pobjegnuti.
I mnozi se uputiše 104
Put latinskieh liepieh kraja
I u plavieh odjedriše
Od smrtnoga bježeć vaja.
I ostali bi pobjegnuli 105
Da najbrže ne skočismo,
Njih odluke kô smo čuli,
Ter ih molbam ustavismo;
Kažući im da razloga 106
Grada nije ostaviti
Gdje u cara Otmanskoga
Svaka nam će milost biti.

On koji se zakle nami 107
Svegj nas branit svojom moći,
Sad će našiem u tugami
Ne kratit nam svê pomoći,
Još najliše gdje harača 108
Donosit nam nije otkudi,
Bivši za uzrok gorka plaća
Sve požegô oganj hudi.
Oviem rieči otjerasmo 109
Sviem iz srca strah priljuti,
I uzdanje' milo dasmo
Da ne misle o tiem puti.
I tako smo sve smirili; 110
Nu molimo sada tebe,
Smili nam se, tužniem, smili,
Ove teške na potrebe
Carskom rieči unaprieda 111
Er Dubrovnik življet ima,
Ter odgovor carev gleda
Sa sviem svojiem gragjanima. —
Rani u srce Kajmakana 112
Ovi govor ucviljeni,
Zasve zmija otrovana
U utrobi mu gnjevom pjeni.
On od prije čuo bješe, 113
Kô mu pisa paša od Bosne
Mnogo puka da pobježe
Iza trešnje nemilosne.
I ostali da nastoje 114
U latinske zemlje uteći,
Spravne plavi ter im stoje
Za uklonit se svakoj smeći.
Paček španjske bojne plavi 115
Gradu u pomoć da igjahu,
Kîeh u putu rieč ustavi
Da ni'e veće grad u strahu;
Dubrovčani bivši njima 116
Tu pisali svê požude,
I da misli car ne ima
Da Dubrovnik uzet bude.

A sad opet bivši čuo 117
Što poklisar njemu reče,
Bješe srce svê ganuo
Da se kêgod zlo me steče.
Misleć da će dubrovčani 118
Prije druziem grad pustiti,
I ako uteku da krstjani
Pusta ga će osvojiti.
Ter ako ih s vojskom stisne 119
Blago i zlato da donesu,
Da odluke te korisne
I njih raspa caru ni'esu.
Tiem neka ih ne poplaši 120
Nego izvadi iz skonćanja,
Kroz razgovor uze draži
Kazati im bolja ufanja;
Veleći im: car pod silu 121
Ništa iskati od vas neće
Ni u nikakvu svomu dilu
Učinit vam jada i smeće.
Blago pita po razlogu 122
I po pravdi slavna suda;
Ni'e ni svietu a ni Bogu
Krivina u tem niedna huda.
Muftija je znan nad svima 123
Njemu podô sude svoje
Mudro i pravo, u kojema
Po zakonu sugjeno je;
Da zapada slavna cara 124
Blago i dobro sve na svieti
Od svieh mrtvieh haračara,
Kî bez djece budu umrieti.
Tiem na sude slavne ove 125
I vi pamet podložite,
I kako vas pravda zove
Blago caru poklonite.
Neka i on unaprieda 126
Držeći vas pod svîem krilom
Uzljubi vas, čuva i gleda
I obranom bljude milom.

S oveziema besjedami — 127
Poklisari razumješe
Da s ognjeniem svoiem plami
Počeo stinut paša bješe,

Bivši on cjenu učinio — 128
Od njihova govorenja,
I u sviesti svoj zadio
Za njih misli pune smienja.

Radi česa otvoraše — 129
Vrata od pravde i milosti,
Neka opeta bude draže
Čut i sudit njih žalosti.

Tiem ufanje bivši bolje — 130
Oni u sviesti svoj začeli
Videc mrkle sred nevolje
Kô da poče danak bieli;

Neka mu uprav poznat čine — 131
Da razloga car ne ima
Ustajati na vrline
I nepravde suproć njima,

Rekoše mu: naši stari — 132
Kad se Orhanu pokloniše
S njim. i za njim sa sviem cari
Slavni ugovor utvrdiše.

Kî je upisan u Athlami — 133
Da našincim kad se zgodi
Umriet carskiem u zemljami
Caru blago njih ne hodi;

Da koliko vele manje — 134
Kad našega mru sred grada
Po razlogu njih imanje
Slavna cara ne zapada.

Očita je to istina, — 135
I ko nema miso hudu
Ne može se bez krivinâ
Viku oprieti tomu sudu.

Ugovora ali toga — 136
Jošter da mi ne imamo,
Kô ti reče ni'e razloga
Ni da tako blago damo;

Er svi ubjeni kî su bili 137
Hude trešnje kroz čemere
Il' djecu su ostavili,
Ili oce, il' matere;
Ili braću, kîeh po redu 138
I po praviem zakonima
Svakolika dobra gredu
I sve što osta blago njima.
Nu pòklati da hoćemo 139
Svieh za cara samiriti,
Zasve krvi, mi znajemo,
Da ne žudi naše piti;
Ne bismo mu stoti dio 140
Mogli blaga doniet viku
Koliko je naredio
Nesrećnomu Dubrovniku.
Er našieh blago koje, 141
Kê li imanje može biti?
Kamenito i bridno je
Sve što imamo mi na sviti.
Tere naša sva država 142
U kojoj su stiene i gore
Nami hrane vik ne dava
Mjesec dosta što bit more.
I da nije trgovine 143
Doma od svudi kû vučemo
Davno bolje u krajine
Pošli bi smo da živemo.
Nu puta nam eto ovoga 144
I one veće svršno umrieše,
Čim od ognja nemiloga
Žerava ih ljuto ždeše;
Ter nam drugo ne ostaje 145
Kad smo ostali živi u smrti
Neg' za svršit gorke vaje
Smrtni život naš satrti.
Kroz toj, mili Gospodine, 146
Kad ni'e blaga u nas veće,
Ah! nemoj nam bez krivine
Prilagati smećam smeće.

I ovoga jedva puta 147
Harač smo ovi mi skupili
I s skupljenja toli ljuta
Vas grad gorko ucvilili.
Ali veće da išta damo 148
To ne može viku biti,
Dat nećemo, još da znamo
Svi pod carsku sablju otiti.
Dat nećemo, ne er tako 149
Namislismo tvrdoglavi,
Neg' er moć' nam nije inako,
Jer uboštvo puk nam davi.
Nu da nam je dano s nebi 150
Pritvoriti krv u zlato
Štegjelo se od nas nebi
Ovdje prolit svu bogato;
Neka vidjet car uzbude 151
U koj cieni svegj držimo
Zapoviedi i požude
Kê od njega mi primamo.
I da naše sve su dike 152
I gospoctvo sve slobodno
Nastojati da u vike
Robujemo njemu ugodno.
Tiem, čestiti gospodaru, 153
Videć ove naše boli
Molimo te slavnom caru
Za ovake se stvari moli:
Da ne pusti vuci od svieta 154
Da nam proždru život isti,
Er za istinu naša šteta
Bit mu neće od koristi.
Nu pomoći sve uzdane 155
Kad nam poda blag i mio
Izvršiće obećane
Kletve, kê je učinio.
A mi ćemo život ovi 156
Vjerno njemu posvetiti,
I kô pravi svegj robovi
Dvoriti ga i služiti.

Ove rieči bješe od paše 157
S mnogo sviesti izmjerene,
Ter se u sumnjah vas smetaše
Na sve stvari tu čuvene.

I počeo bivši veće 158
Sve ufanje gubit svoje
Da se blago doniet neće
Kako od cara prošeno je;

Ne hoteći u skončanje 159
Poklisare ljuto uvesti,
A ni pustit općas manje
Što začeše u svoj sviesti;

Za put srednji uzdržati 160
Ovezima u mislima,
Blag poče im tu kazati
Da im mnogu milost ima.

I neka ih razgovori 161
U nesrećniem tiem suzami,
Uze s njima da govori
Ljubežljiviem besjedami;

Veleći im: sve nesreće 162
Kê se vami dogodiše,
Od velike veoma smeće,
Vjerujte mi, meni biše.

I ja sam se za vas drago 163
Slavnom caru svegj molio,
Da ne ište zlato i blago
Kako vam je naredio.

Nu Muftija bivši tako 164
Osudio znanom sviesti,
Niesam mogô ja nikako
Cara u mislih tacieh smesti.

Jer on isti svojiem usti 165
Pitat vas će više toga,
Ere neće da vam pusti
Tolikoga blaga svoga.

Odgovore promislite 166
Koje ćete njemu dati,
Da ga gnjevna ne učinite
Da se s vami ne zarati.

Er pak bi vam zaman bilo — 167
Svekoliko to kajanje
Kad bi naprô on nemilo
Vaše smrtno na skončanje. —

Sve što rjesmo ovdi tebi. — 168
Odgovor mu oni daše,
Svietli paša, sve je triebi
Da se od nas caru kaže.

Er take su naše smeće — 169
Da s ovakom tugom mnogom
Ne možemo mučat veće
Ni prid ljudem, ni prid Bogom.

S oviem riečim' dovršiše — 170
Svê ovako govorenje;
Ter im paša blag od više
Veće kaže svê smiljenje.

Pačèk miliem besjedami — 171
Vrh trešnje ih hude pita
I kako je u tugami
Bila vidjet strahovita;

Kako li se opet zgodi — 172
U tem raspu za jad gori
Iz gomila da se vodi
Oganj s koga grad izgori.

Zasve mnozi da mi rješe — 173
Tugu ovu, reče, vašu
Cjelovito ne umješe
Ni s načinom da sve kažu.

Tiem uzô bih od vas čuti, — 174
Kî ste bili u zlu temu,
Kô vas tako udes ljuti
Satarisa hudo u svemu;

Da na vašoj plaćno česti — 175
Te nesreće čujuć vrle
I ja budem u bolesti
Požaliti stvari umrle.

Jakimir mu odgovara: — 176
Ja u gradu niesam bio
Neg' se vraćah s vrata od cara
Jad kad nam se ti zgodio.

Tiem ne umiem prem do kraja 177
Kako milost tvoja prosi
Našega vam kazat vaja
Kî nam smrtno život kosi.

Još saviše gdje izgubih 178
S dragom ljubi djecu milu,
Draže od sebe koje ljubih
I bez kîeh sam svegj u cvilu.

Na prve bih rieči umukô 179
Da mâ usta progovore,
I u srcu bih ončas pukô,
Tolike me smeće more.

Gospodičić ali ovi, 180
K Buniću se tad obrati,
Kî je u teziem bio jadovi,
On će moć' vam sve skazati.

Njega zviezda blaga i mila 181
Sa svom kućom shrani tada,
Ter ga nije ucvililila
Neg' pogubom samo od grada.

On će zato pogoditi 182
Po načinu lasno tebi,
I redom ti sad izriti
Sve što trpjet bi nam triebi.

Neka vidiš, da žalosti 183
Koje su se nam zgodile,
Nadišle su sve gorkosti,
Vik na svietu kê su bile.

Primjedbe na dvanaesto pjevanje.

Kitica 40. — **Filibe**, to je Filipopolje, kao na str. 236 Op. 112.

„ — **Ragoš**, varoš ne daleko od Filibe.

41. — **Gjeren, Čipran, Čanglija i Sergjeris,**

sela izmegju Filibe i Sagarisa.

42. — Sagaris mjesto na ravnici Filibe, gdje bjehu šatori carevi i njegovih velikaša, od kuda su hodili u lov.

87. — T. j. Jaketa Palmotić, naš pjesnik.

132. — Orhan; vigji op. 77, na str. 70.

133. — Ahtlama: Ugovor.

144. — Ždeše: izgorješe.

PJEVANJE XIII.

Sadržaj: — 1. Nikolica Bunić opisuje teške zgode Dubrovnika, kad ga trešnja obori g. 1667. Pomor puka, i razbjegnuće ostavšijeh u životu. — 74. Oganj donosi dokončanje. — 136. Lupeži plijene opušćeni grad. — 104 Plemići ustaju mu na obranu. — 122 Nevjera vojnikâ. — 136 Uregjenje državne vlasti. — 160. Arhibiskup s koludricam bježi u Italiju. — 181. Zasjede mlečićâ proti Dubrovniku.

Svak umukô bješe veće, 1
I mučanja sred velika
Spravljaše se zgodi i smeće
Slušat grada Dubrovnika.
Kada Bunić pun kreposti 2
Medna usta svâ otvori,
I ovakoj u gorkosti
Uze paši da govori:
Zapoviedaš, gospodine, 3
Da bolesti ponavljamo
Umirati kê nam čine
Kad ih samo promišljamo;
Kô Dubrovnik naš čestiti 4
Huda 'e trešnja oborila,
Kô li ga oganj strahoviti
Proždrje plama sred nemila.
Ah! o temu govoreći 5
Ko, da 'e krvnik još prihudi,
Neće u ljutoj biti smeći
I u smrtniem se boljet trudi!
Nu pokli je želja tvoja 6
Našu plačnu čut' nesreću,
Zasve od gorka nepokoja
Duh bježi mi, joh! počeću.

Naš Dubrovnik dičaše se 7
Nad slovinske sve države,
I kô soko vijaše se
Sred nebesa s svoje slave.
Svekolike čestitosti 8
Služahu ga i dvorahu,
I na krilieh od radosti
U pokoju uzdržahu.
Sred gospocke svê slobode 9
Blaga od svudi pun bogata,
Uživaše dobre zgode
Draže od srebra, draže od zlata.
Ter gradovi svi ostali 10
Slovinskoga od jezika
U njegovoj dici i hvali
Rastijahu puni dika;
Veseleć se da na svitu 11
Od njihova jes naroda
Grad čestiti, osobitu
Komu Višnji krunu poda.
Svi kraljevi ljubljahu ga 12
I gospoda svieta ovega,
Ter daleko svaka tuga
Utjecaše svegj od njega.
On kroz svoje trgovine 13
Pomagaše svieta dio,
Ter daleko u krajine
Bješe ime svê pronio.
I po kopnu i po vodi 14
Kroz moguće svoje plavi
Bješe od straha sviem narodi
Svakoj zemlji i državi.
Ali svoje čestitosti 15
Za najveće svegj držaše
Što ga mnogoj u milosti
Car Otmanski milovaše.
S kiem sjedinjen u prijazni 16
Sred pokoja veseloga
Ne imaše vik bojazni
Od svieh kralja svieta ovoga;

Neg u miru gospodeći 17
Puk vladaše svoj podložni,
Nastojući da ga u sreći
Vrieži i goji mir uzmnožni.

Uživaše srećno tako 18
U prijazni svega svieta,
Ter imajuć dobro svako
Bješe osnovô duga ljeta.

Kada zloba česti prike 19
Ne mogući već podnieti
Čestitosti da tolike
Nahode se na sem svieti;

Hteći srećne te visine 20
S neba od slave vrći doli,
U nesrećne u dubine
Da ih satre vaj oholi:

Zaedno zviezdam nemilima 21
Oruža se i podiže,
Da opaciem načinima
Grad pravedni satariše;

Ter u srce svakoj gori 22
Našoj hridnoj u državi
Silne vihre svê satvori
I proć njemu na boj spravi;

Neka budu raskinuti 23
I razvalit tvrdo stienje,
I kroz čemer hudi i ljuti
Prolit gradom zgar kamenje.

Sveta bješe jur nedjelja 24
S veliciema došla posti
Kad našega Spasitelja
Smrt plačemo u žalosti;

I u sriedu slavno u vieće 25
Gospoda se sva kupjahu,
Kad krvnicim sve najveće
Krivine se darivahu;

Iz nenadke kad strašivo 26
Eto zemlja igrat uze,
I kamenje lećet živo,
Čim sve gragje valjahu se.

Skripa od drva, buka od stienja 27
Do nebesa grom uzdiže,
Gdje zla trešnja bez smiljenja
Hrli da sve satariše.
Strme gore i glavice 28
Čim se u mlinu tu meljahu,
Na priliku poplavice
Strašne kuće strašno orahu;
A u gustom crnu oblaku 29
Čim sve ujedno pade i sruši,
Sunce sakri svoju zraku
I sve od svudi prah zaduši.
Svak začugjen zapani se 30
Ne znajući da se trese
Nu nesvjesno čim čudi se
Čudno udaren iznagje se.
Neko mile sred pernice 31
U medeniem celovima
Dragoj ljubi grleć lica
Iznenadi poraz prima.
Neko mrtvu i ubjenu 32
Nju na oči svoje pazi
Ter kroz kuću razorenu
Jedva nadvor sam izlazi;
Neko uza nju plačan stoji 33
Videći je punu ranâ,
Ter je pomoć' tu nastoji
Gdje je živa ukopana;
Neko bježi, i nazada 34
Od straha se ne obzire,
Kô megju njim da nikada
Veza ne bi drage vire.
Ali trešnja nemilosna 35
Jur vaskolik grad razvali,
Dubrovnik se ter ne pozna
Neg što mu su tvrgje ostali.
Crkve i dvori svikolici 36
Kî se gragjom k nebu uspeše
U visokoj svojoj dici
Sad satreni po tleh leže;

Ter zla uredba i nemila 37
U trenuće jedno od oči
Dažde učini gorka cvila,
Neizbrojne smrti učini.
Pobi ujedno zvieri i ljudi, 38
Djecu, oce i matere,
Ter izriga ljuto svudi
Nemilosne svê čemere.
Rieke od krvi od svud stvori 39
Iz kamenja da izviru,
Sve porazi, sve umori,
Smrtno smete svaku viru.
Neko bježeć smrt nahodi, 40
Neko sjedeć smrt utječe;
Svakomu se svoja zgodi
Komu zviezda zgar nareče.
Neko bježeć od kamenja 41
U kamenju grob ga sreta,
Ter pokriven tvrda od stienja
Svâ nesrećna vrši ljeta.
Ah! koliko nam plemića 42
Crkva glavna ljuto pobi!
U suzami tega cića
Živi kami puknuo bi.
Što li riet ću na ine strane 43
Što se zgodi svega od puka,
Gdje smrt dava ljute rane,
Gdje svak cvili, jauče i huka.
Vigjahu se gdje telesa 44
Mrtva leže po sve kraje,
I svegj zemlja kâ se stresa
Gdje svud čini smrtne vaje.
Ovdi glave bez moždani, 45
Ondi bjehu sve stučene,
Ovdi ruke na poljani,
Ondi noge izmrvljene.
Prilike se ne poznaju, 46
Sve smrt ljuta tako smrvi,
Još saviše gdje ležahu
U jezeru svoje krvi.

Bješe od prije neko izdahô, 47
Neko stoprv izdisaše,
Neko ranjen ljuto i plaho
Pod stjenjem se izvijaše.
Neko trepti, neko jauče, 48
Neko u pomoć druzieh moli
Da mu teške mire stuče,
Da se kako živ izmoli.
Ali od straha, ko 'e živ, bježi, 49
Gdje se svak čas ljuto trese,
I u tuzi se toj poteži
Da prie nadvor glavu iznese.
Ćačko i majka djecu ostavlja, 50
Djeca mile roditelje,
Svoga vojna zaboravlja
Vjerna ljubi, kâ ga želje.
Priatelji se ne poznadu 51
Gdje svak bježi izvan grada,
Sve je u tuzi, sve je u jadu
Gdje kamenje svegjer pada.
U poštenoj svojoj dici 52
Skaču i bježe dikle drage,
Kê su bile u pernici
I našle se tako nage.
Haljina ih ne pokriva, 53
U kamenju kâ je ostala,
Djevički im sram odiva
Ljepos kâ je pomrćala.
Knez veliki glava od grada 54
U kamenju stučen stoji;
Nije u jadu sad ko vlada
Nije slušati ko nastoji.
Kî su živi od gospode 55
Izvan sebe tako ostaju
Da čim nadvor bježe i hode
Kud će bježat još ne znaju.
Sve je u sebi smeća smela, 56
Sve je došlo na skončanje,
Gdje sve trešnja zla samjela
Gje je došlo sve na manje.

Mnozi opeta zdravi u putu 57
Mrtvi od straha koriepe se,
Gdje u načinu toli ljutu
Još se zemlja strašno trese.

Mnozi ničiem ne ranjeni 58
Nego samo vrliem strahom,
Mrazni, ledni, i kameni
Jedniem tužniem mru uzdahom.

Od svuda se u dubini 59
Razorenieh iz gomila
Strahovitoj u vrlini
Čuju glasi puni cvila.

Od svuda se vika čuje 60
Od svuda se pomoć pita,
Svak bugari, svak boluje,
Svak u strahu svom mahnita.

Ljubežljive ni'e milosti 61
Ni ljubavi vrh nikoga,
Svak je poman u žalosti
Vrh života samo svoga.

Svak svakoga hudo ostavlja 62
Na druzieh se ne obzire,
I u sviesti se ne ustavlja
Ni od ljubavi ni od vire.

Isprid trešnje strašne u strahu 63
Sve tu bježi i krši se,
I u načinu hrlu i plahu
Uteć nadvor poteži se.

Tako i zvieri u dubravi 64
U nesviesnom tieku bježe,
Ako čuju ljuti lavi
Da srditi gdjegod reže;

Strmoglav se ore i skaču 65
I kriju se sa sve strane,
Neka u spilu, neka u draču,
Samo za uteć smrtne rane.

Ah! prokleta ljuta smrti 66
Moguća li u čas jesi
Strahom ljubav svu satrti
Od najdražieh pod nebesi.

Usred tmina tvê nevolje 67
Mrči svietli dan od sviesti,
Da se ne zna što je bolje
Ni uteći, ni susresti.
Srce umrlo bez pameti 68
S tebe liepo vazda ostaje
Da ne vidi ńi kud leti,
Ni kud hodi, ni kud staje.
S tebe želje po tleh leže, 69
Nije htjenja kê ih vlada,
Same noge brze bješe
I ne znadu kud će tada.
Prazno 'e srce s tebe ostalo, 70
I u srcu srca nije,
Pače i srce još je ispalo
Strah od svudi što ga bije.
Ter ni'e čudo da ljubavi 71
Svjetovne se ostavljaju,
Ako se isti Bog ostavi
Pri sramotnu većkrat vaju.
Ah! tako je, Bog čovjeka 72
Htje razumom oružati;
Ali ga opet straha prieka
U zvier plahu vazda obrati.
Za to ovako bez obzira 73
Strašne od trešnje svak utječe,
Ni za malo nema mira
Da ni „s Bogom“ draziem reče.
Ali naše zle nesreće 74
U ovieh tugah ne svršiše,
Neg' zlo opeta vele veće
S goriem jadom objaviše.
Razorene ove kuće 75
Izmetati plaho uzeše
Silne plame i goruće
S čiem se u kratko vas grad ždeše.
Ah! kako to bi strašivo 76
Zagledati sviem očima,
Gdje kamenje puca živo
U žeravam ognjenima.

S četr' kraja oganj sprva 77
Tiho u sebi zavrže se,
Ali dosta bivši drva
U čas plaho razgorje se;
Tere uze svoju silu 78
Uzmnažati na sve strane
I oholas kroz nemilu
Ljuto učini da sve plane.
Ovdi u dimu crne slike 79
Strahovito pustio je
Kako od krvi svê jezike
I guruće plame svoje.
Put nebesa ondi leti 80
I izmeće glavnje ognjene
Tere silom svojom prieti
Žeć' ne drva, neg' i stiene.
Na sve strane prašti i gori 81
Ljes, i tvrdo još kamenje,
I kê trešnja ne obori
To satira oganj stienje.
Silni vihar, kî tad skoči, 82
Plame ognjene ljuto uzmnoži,
Ter nemiloj u žestoći
Vas Dubrovnik na oganj složi.
Rieke teku srebra i zlata 83
Kîeh najposlje oganj ždere,
Ginu blaga sva bogata,
Plam opali sve bisere.
Sviona ruha izgorješe, 84
Istrieska se dragi kami,
Silni oganj sve požeže
Oholiema svojiem plami.
Sred žerave tako žive 85
Zgori ljeti u plam vrli
Suha slama po sred njive
Sjever u nju kad zaprli.
Tako i silna poplavica 86
Oreći se strmo s gore
Što sahiti vrh liticâ
Krši i vuče sve u more.

Dublja skube i koriepi 87
I dubrave ciele izdira,
Kroz kolovrat tere sliepi
Valja kuće i satira.
Sela snosi, polja ždere, 88
Zemlju blatom svu poklopi,
Pače ohole kroz čemere
Sve što živo nagje utopi.
Ah! tako se, da nu i gore 89
U našemu gradu zgodi
Gdje na ognju živi gore,
Gdje plam ždere što nahodi.
Dubrovnik se učinio 90
Kako jedna peć goruća
I u sebi je opustio
I bez puka i bez kuća.
Pače u plaču strašan tako 91
I u ognju tu vidi se
Da bi rekô živi pako
Da u njemu nahodi se.
Na ove zgode more u čudu 92
Tja uspregnu s plačna kraja,
Gdje sve u ognju gori hudu
Gdje 'e sve puno smrti i vaja.
I gizdave morske vile 93
Kê po moru slovinskomu
Izvogjahu tance mile
Na čast gradu čestitomu;
Videć kako satira se 94
Sred visocieh svojieh dvora,
Skubuć' svoje zlatne vlase
Utekoše druga u mora;
Zaleć' tugu mila grada 95
Gdje ovakoj u žalosti
Nemilosnom trešnjom pada
U gospockoj svoj svjetlosti;
I gdje u njemu veće zgara 96
U načinu strahovitu
Svakolika slava stara
Kom slovjaše svud po svitu.

Ah! tako se, gospodine, 97
Ova žalost nami zgodi
Svekolike kâ vrline
Vrlinome svôm nathodi.
Ali vajmeh! ni u temu 98
Naša zla čes još ne svrši
Nego li u zlu u goremu
Uze svršno da nas skrši.
Er kô iz grada utekosmo 99
Gdje se strašna tuga vigje,
I daleko otidosmo
Ter se od straha svak razigje;
Na grad prazan i pust tako 100
Zli susjedi naripiše,
Ter ga hudo i opako
Vrh zla svega popljeniše.
Koje blago iznagjoše 101
Božijema u crkvami!
Ah! i nehtje, višnjj Bože,
Svieh sažeči živiem plami.
Kradoše oni, i bez straha 102
Zlo činiše tu svakoje,
Zasve da ori trešuja plaha
I oganj kaže sile svoje.
Ter gdje od grada bjehu vrata 103
Obdan i obnoć otvorena
Mnoga srebra mnoga zlata
Bješe lasno pokradena.
I tako bi vele dana 104
Još po njemu oni krali,
Svies plemićim neg' bi dana
Kî prid gradom bjehu ostali;
Istjerat ih ter činiše 105
I sva vrata da zatvore,
Samo jedna ostaviše
Kud se ulazit u grad more.
Ali niko ne ulazi 106
Ni unj smije veće uljesti,
Neg' daleko oganj pazi
I straši se u nesviesti.

Oganj, koji do nebesa 107
Plame ognjene svê izmeće,
Čim se svegjer zemlja stresa
I da stane jošter neće.

Malo plemić' tu prid gradom 108
Iz parnice bješe ostalo
Strahovitiem kada jadom
Sve se bješe ispripalo.

Megju kojiem od vladanja 109
Tri starca se nahogjahu,
Kî u plaču dobra ufanja
Sviem ostaliem podavahu.

Dva Baselja, i s njim' zaedno 110
Još Gjamanjić plemeniti,
Ki uzeše sviesno i vriedno
U toj tuzi gospoditi.

I da oni još nemilo 111
Bjehu utekli, kad grad pade,
Ljuto bi se zlo zgodilo,
Već naš ne bi bio nikade.

Lav morski bi osvojio 112
Prasne mire pusta vrata
I ne bi ih vik pustio
Veće oholieh iz nokata.

Ali starci ovi ostaše 113
Videć gdje su izgubljeni,
Čim starost im zla ne daše
Poč' ni mogu bit u cjeni.

A Gjamanjić još saviše 114
Er mu učini čes nemila
S ljute trešnje da uzdiše
Kâ ga bješe porazila;

Sina starac i unuke 115
Izgubio bješe u kući,
Tim ćutjaše smrtne muke
Slobodit ih željno ištući.

Tere zaman u svoj sviesti 116
Na nesreću svoju žali
Er oni čas u zloj česti
Oni bjehu mrtvi pali.

Nu hodeći u toj želji 117
I roneći grozne suze,
Za začuvat grad s Baselji
Zgovarat se mudro uze.
S kojiem zaedno tu misleći 118
Kako će se moć' oprieti
Nemilosnoj zloj nesreći
Kojiem putom, kiêm li svjeti;
Razabraše svôm mudrosti 119
Da načina ni'e drugoga
Nego s mnogom hrabrenosti
Čuvati se od svakoga.
Tiem pisaše da najbrže 120
Svi knezovi dogju zdvora,
Prie nego se zlo zavrže,
I doć budu na grad s mora.
I naredbe daše njima 121
Vojske kupit na sve strane,
Neka bojniem junacima
U svakoj se zgodi obrane.
Ali od prije bivši u gradu 122
Odvrgli se svi bojnici
I opako da grad kradu
Stavili se svikolici;
I ovi drugi kô dogjoše 123
Nehajuć se niedne vlasti
Neposlušno otidoše
Gusarovat, plienit, krasti.
Tiem odluka opet bolja 124
Bi doma ih svieh poslati,
A sred plačnieh tieh nevolja,
Kô se može, grad čuvati.
Nu čuvanje kê mogaše 125
U takomu gradu biti,
Gdje te niko ne slušaše,
Gdje svak hoće svevoljiti?
Vitezovi gdje nevjerni 126
Sto krat mače podiraju,
Da isjeku prem čemerni
Svu gospodu, kâ vladaju?

I zaisto bi učinili 127
Tu nemilos bez načina,
Da ne bjehu se uklonili
U sred tvrda Leverina.
Gdje odlučiše temeljito 128
Veće od tole ne uteći,
Zasve zemlja strahovito
Još strašaše svegj trepteći.
Ah! prokleti izdajnici, 129
Ovo li smo dočekali
Da po vašoj mi desnici
Na tle bismo mrtvi pali?
Da po vašoj zloj vrlini 130
Uzbudemo poginuti,
Što nam trešnja ne učini
Ni nemili udes ljuti?
Ah! što mrtvi ne padoste 131
U nevjernoj takoj zgodi,
Kad smiono zamahoste
Prema vašoj vi gospodi?
Zarad kîeh vam razlog bješe 132
Sto života izgubiti,
Gdje vas hrane, gdje vas vrieže,
Gdje ste živi s njih na sviti.
Ali i ta bi nevjera, 133
I to nam se zgodilo je,
Er čes hoće da istjera
I u temu gnjeve svoje.
Nu s prokleta toga uzroka 134
Naripiše na nas veće
Svakolika zla žestoka,
Grabše, plieni, jadi, i smeće
I posluh nam vas dignu se 135
Er nikoga veće ne bi
Kô našemu gospoctvu se
Vjerna ukaza srca u sebi.
Tiem plemići, neka u trudi 136
Taciem se razgovore,
Pokupiše oda svudi
Svega puka svjete i zbore.

Ter zboriše s njima zaedno 137
Kako će se unaprieda
Moć' vladati dobro i vriedno
Svevoljiti da se neda.
Oni oni čas izabiru 138
Dvanaes plemić' megju njima,
I daju im svoju viru
S ovacijem zakonima:
Da su voljni gospodeći 139
Kroz pravedne svoje sude
Činit svakom glavu odsjeći
Ko ih slušat ne htjebude.
A u to i knez od Lastova 140
S veoma vriednim vojevodom
Četu posla vitezova
Kî dogjoše s dobrom zgodom;
Er budući svi junaci 141
A nada sve mnoge vjere,
Uztegnuti bješe jaci
Neposlušne sve čemere.
Ter u posluh povratiše 142
I ostale sve bojnike,
Kî od prije svevoljaše
S oholosti svoje prike.
U toliko čim se u tuzi 143
Za grad čuvat ova čine,
Bjehu utekli mnozi druzi
U Latinske pokrajine;
Prosuo se er glas bješe 144
Da gusari na pljen hode,
Tiem nesviesno svak pobježe
Za ne čekat take zgode.
I mi isti, i svak s nami 145
Ljutoj smeten u nesreći
Zasve s mrtviem u suzami
Spravljaše se tamo uteći.
Neg Gjamanjić plemić vriedni 146
Uze plakat i vikati:
Toli, kako ljudi niedni,
Mili ćemo grad izdati?

Toli u strahu hudu tako 147
Utećemo osljepljeni,
Da po svietu svud opako
Uzbudemo prikoreni?

Kô strašive da smo žene 148
Ostavili grad čestiti,
Grad od prave kî je cjene
I gospoctva svud po sviti?

Ah! svi pogj'te, sam ja odi 149
Prema smećam sad ostaću,
Gdje me mati moja rodi
Tu se drago ukopaću.

Ukazati hoću svietu, 150
Zasve staros krv sledi mi,
Da imam dušu plemenitu
Vruće sviesti u toj zimi. —

Starac ovi bješe veće 151
Liepo u doba zrelieh lita,
Kad najbolje i najveće
Razumom se svîm dohita;

Gospockoga po sred lica 152
Takoj miloj u starosti
Proljećna mu još ružica
Smjejaše se u radosti.

A bradi mu u snježanoj 153
Kojome se resijaše
U bjeloći izabranoj
Lier pribieli captijaše.

Gospodita liepa stasa, 154
Vedra čela, pun miline,
Blage ćudi, svietla obraza,
Vigjaše se nad sve ine

Ter takoga sred života 155
Činjaše ga sviem ugodna
Razum, krepos, i dobrota
I gospocka rieč slobodna.

Rad česa se u vladanju 156
Bješe moguć učinio,
I u mudrom se svomu znanju
Do nebesa uzvisio;

Da svegj prvi s dobrom zgodom 157
Gospodiaše grad rogjeni,
Primjen, čuven prid gospodom,
I u velikoj držan cieni.
Vriedna starca ovakoga 158
Poslušati bi nam lasno
Da iz grada gospockoga
Ne utečemo bezobrasno.
Tiem stupaje ustavismo 159
Za već nigdje ne hoditi,
Neg' li stavno odlučismo
U ljubljenom gradu umriti.
Nu crkovni naš vladika 160
Ispripaden u pameti,
Kî je od grada Dubrovnika
Od svieh duša pastir sveti,
Take odluke nehtje čuti; 161
Nego našieh iz krajina
Hotje u plavi pobjegnuti
S koludricam put Jakina.
Kojieh zasve tu primiše 162
U ljubavi skladna mira,
I pošteno zatvoriše
Sred izvrsna manastira ;
Nam od smeće bi svakako 163
Svekoliko to činjenje,
Er htijasmo da nikako
Tad ne sliedi njih dieljenje.
Naše ovo su sestre, i kćeri, 164
I rodice sve ljubljene,
Kê u nasoj svetoj vjeri
Višnjemu su posvećeni.
Umrloga vik čovieka 165
One u ničem ne poznaju,
Nego dvore vjerenika
Kî kraljuje gori u raju.
Ter najveće sve radosti 166
I sve dike iznahode
Megju biči, megju posti,
I priproste što svegj hode.

Prie nego se grad obori 167
I u dnevi i u noći
Stahu ljutoj u pokori
Za isprositi rajske moći;
I nikada ne ishogjahu 168
Iz visocieh tvrdieh mira,
Neg višnjega svegj moljahu
Usred svojieh manastira;
Živuć mnogoj u svetinji 169
U načinu ljubežljivu
Kô da divljoj u pustinji
Ali u pustoj gori živu.
Ter čestitost naša prava 170
I sva dika bješe u njima
Gdje s neumrlieh svojieh slava
Sjahu zracim sunčanima.
Tiem nu smisli kakva muka 171
Žalosno nam srce progje,
Er do tugjieh tada ruka
To sve blago naše dogje,
Mile i drage redovnice 172
Draže od istieh nami oči,
Bez kieh nam je mrklo lice
Svietla sunca od istoči;
Koje i sada tamo stoje 173
Inostranu još u gradu,
Ter kroz gorke nepokoje
Smetaju nas svegj u jadu.
Ah! o tugo ljuta naša, 174
Zla nesreća u toj zgodi
Sve nesreće nami uzmnaža,
I žalosti sve nathodi.
Ali što ću zaglušati 175
Tebe ovakom ja bolesti,
I veće ti spoviedati
Sve nevolje naše česti?
Ako, da imam sto jezika 176
I sto usta na sem svieti,
Tuge i zla ovolika
Ne bi mogô viku izrieti.

Dosta ti ovo samo budi 177
Da na svietu ne bi smeće
Koja kroz svoj čemer hudi
Ne uzmnoži nam svê nesreće.
Mnogo danâ gladovasmo 178
Bojasmo se i strašismo,
Smrt prid očim svegj gledasmo,
Sve što imasmo izgubismo;
Grad, rogjake, blago i zlato 179
I svu slavu našieh dika,
I s tiem biće još bogato
Kê megju nam bješe od vika.
Ter smo sada svi ostali 180
Lačni, goli i ubozi,
I na ništa tako pali
Da od glada ginu mnozi.
Ali vajmeh! vrh tieh tuga, 181
Kîeh žestoč nam srce progje,
Nemilosna žalost druga
Da nas smeta jošter dogje.
Mnogo bojnieh korabalja 182
Dužd mletački posilaše,
Da nam uzme grad, i valja,
Kî tad bješe pust bez straže.
I gjenero dogje u vrime 183
Strašni oganj kad se ugasi
Da svojiema bojnicime
I s vojštanim u nj ulazi.
Nu ne izide kô cienjanju 184
Neprijatelji hudi od više,
Er nam pamet daše u strahu,
I u tuzi nas probudiše.
Svi plemići, kî do tada 185
Bjehu svuda raspršani,
Na potrebe rodna grada
Dotrčaše oružani;
Tere vojske sa svieh strana 186
Zaedno sobom dovedoše,
Neka u njima bude obrana
Da sačuvat grad se može.

I videći gdje se veće 187
Silni oganj ugasio,
Kî cjeć naše bješe smeće
Mjesec dana svegj gorio;
Uvedoše te bojnike 188
Unj unutra, i vrh mira
Izrediše svekolike
Da grad paze s mnoga obzira;
Neka Mleci, ako udare 189
Kroz svê sile nesmiljene,
Nagju da su njih privare
Od nas pomnjom privigjene.
Ali oni, kô vidješe 190
Da im ni'e moć' grada uzeti,
Siliti se s nam ne htješe
Za ne ukazat zle pameti.
Neg' s korabljam svojim staše 191
U Gruž liepe posred luke,
I na dobre s nami iskaše
Ispuniti svê odluke.
Nu videći da nikako 192
Privratit nas tu ne mogu,
Ni vuhvujuć s nami tako,
Ni kroz silu svoju mnogu;
Čekajući tu su ostali 193
Za iznaći kêgod zgode
Gdje bismo se njim pridali,
I jošter se tu nahode.
Ali ih se ne bojimo 194
Sa sviem teziem korabljami,
Samo nemoj da vidimo
Vaše oružje prema nami.
Er kad bi se to zgodilo, 195
Za ne biti s vami u smeći,
Trieba bi nam tada bilo
Iz dragoga grada uteći.
Što držimo da nikada 196
Car neće nam učiniti,
Neg' da će nas gorka od jada
Svôm milosti sloboditi.

Čuo si, mili gospodine, 197
Plača i vaja sred velika
Sve nesreće i gorčine
Tužna grada Dubrovnika;
Kazasmo ti sve nevolje 198
Kô ga ubiše strahovito,
Ostalo je tebi bolje
Neg' istiema nama očito.
Tiem drugo mi ne ostaje 199
Neg' moliti tvû dobrotu
Da se smiliš na ove vaje
Dočim još smo u životu;
I prid carem mogučime 200
Da pomoćnik budeš nami,
Da s odlukam milosnime
Pomože nas u tugami;
Er njegova vlast čestita 201
Oživljet nas sama može
Gdje zla ovaka strahovita
Smrtno sviest nam sametoše.
I on može sam na sviti 202
U mogućtvu slavne dike
Naš Dubrovnik sahraniti,
Ili smaknut za sve vike.

Primjedbe na trinaesto pjevanje.

Kitica 25. — U sriedu veliku, 6 travnja 1667.
54. — Simo Getaldić.
140. — Lastovo, otok za Korčulom, koji je spadao pod vlast dubrovačke republike.
160. — V. op. 60 na str. 32.
182. — Mletačka vlada kad začu teške štete što trešnja nanese Dubrovniku, pošlje svoga Proveditura u Dalmaciji, Catterina Cornaro, koji dogje sa lagjama u

Grušku luka pod izlikom da pomože gradu u onim tjeskoćama (v. op. 98 na str. 93); kad tamo jednu noć, zapovjednik tvrgje sv. Lovrienca, Petar Ohmučević, upazivši dvije mietačkc lagje da počeše iskrcavati vojske ispod grackih mira, koji bjehu raspuknuli izmegju bivšega manastijera sv. Andrije i tvrgje Bokara, poče pucati iz topovâ, te prisili ih da prenaglo pobježu. Zatim Cornano odmah se vrati natrag s brodovljem, pošto opazi da bjehu otkrivine njegove namjere.

PJEVANJE XIV.

Sadržaj — . Kajmakan na opisanje nesreća koje dopadu Dubrovnik kaže se ganut u srcu. — 34. Kjehaja nagovara poklisare da izplate caru blago. Što isto čini i Rais — 37. Poklisari se vraćaju u Sagaru puni straha, smijerno preporujuć se Bogu. — 8 Teftedar pita harač, — čemu se opiru poklisari; a pak pristaju, tražeći on samo da ga prebroji. — 64. Kreposti Teftedarove, i govor poklisarâ njemu upravljen.

Čim od trešnje zgode plačne — 1
Sluša ovako Mustaj paša,
Želje oćutje svê divjačne
Gdje mu krati mišo draža.

Ter gledajuć u okoli — 2
Turke, prid njim koji stoje,
Gdje smeteni hudom boli
Prolievaju suze svoje;

I on slatku milost začu — 3
Ter mu ljuta naprje sila
Da ukaže groznu u plaču
Biljeg pravi svoga cvila.

Smišlja mnogoj u bolesti — 4
Gorku tugu svukoliku
Kâ se zgodi s hudom česti
Slavnom gradu Dubrovniku.

Vidi, gdje se oborio — 5
S veoma ljute prem nesreće;
Vidi, gdje je izgorio;
Vidi, gdje ga nije veće.

Vidi ako ga ne pomože — 6
Otmanović pričestiti,
Satren tako da ne može
Već nikada oživiti.

Tiem htio bi veomi drago 7
Iz srca se smilovati,
I naprieda zlato i blago
Od pobjenieh ne iskati;
Nego neman zla pakljena 8
Kâ ga peca puna jeda,
Gnjevna, ohola, i ognjena
Smilit mu se uprav ne da.
Ona misli njemu druge 9
U sviest stavlja i kaže mu
Da istine niesu tuge,
Kê rekoše sada njemu;
Neg' Dubrovnik da 'e pun zlata 10
I da zasve jest zgorio
Svietla 'e blaga i bogata
Cielu tvrgju napunio.
Ova stvar ga tako smeta 11
Da s milosne svê požude
Natrag bježi i susreta
Prednje misli svoje hude.
S kîeh na stranu opet srne, 12
Ter òbranjen zlom žalosti
Hotio bi da se obrne
Na požude od milosti;
U kîeh mu se pamet krati 13
Da vas smeten ljuto tako
Ni se može smilovati,
Ni djelovat toli opako;
Neg' sred želje usione 14
Što će učinit ne umije
Ter u mislieh kô plav tone
Kû s dvie strane vjetar bije.
Ali neka u skončanje 15
Poklisare ne uvede,
Ni posječe njih ufanje
Kroz ohole svê besjede;
Da ne bude Dubrovnika 16
Slavnom caru izgubiti,
Smilovanja sred velika
S njima odluči govoriti.

Ter kažući smeće mnoge 17
Čić njihove plaćne smeće,
I da prima njih razloge
S boljiem srcem, s boljom sviesti,
Reče: ah! s kakvom ja žalosti 18
Čujem ove vaše smeće,
Da mi u sebi od milosti
Živo srce puca veće!
Nemojte se pripadati 19
Ni smetati teziem cvili,
Višnji vam će pomoć dati,
Jos bićete što ste bili;
Samo carske zapoviedi 20
U posluhu izvršite,
Da njegova volja sliedi
Da se s njime ne svadite.
Er inako, lele vami, 21
Stoprv biste bili tada
U nesrećah, i u tugami,
I bez bića i bez grada.
S oviem rieči svîem dvorani 22
Čini doniet šest kaftanâ,
Kî su zlatom izatkani
I bogati sa svieh strana;
Ter počasti poklisare 23
U drag način i veseli,
Da kroz take vide dare
Da im svako dobro želi.
S čauš-bašom ih pak otpravi 24
Pod njegove tu šatore,
Da se i s njime u ljubavi
Na uzdanu razgovore;
Da i on vidi temeljitu 25
Misô i svrhu njih pameti
Blago caru sviem čestitu
Hoće li se to donieti;
Neka odluku pak učini 26
U prikladniem načinima
Kô se boljoj u hitrini
Ima unapried vladat s njima.

Čauš-baša se Alijaga 27
S Dubrovčanim davno znaše,
I prijazan mila i draga
Megju njima prohogjaše.
Bješe u sebi blage ćudi 28
I naravne pun miline,
I cjeć tega hvaljen svudi
Svôm dobrotom nad sve ine.
A nada sve rad kreposti 29
Plemenitieh dvornieh djela
Staše mnogoj u svjetlosti
Sred uresa sviem vesela.
On uza se s pravom časti 30
Poklisare stavi sjesti,
Boleći se sa svom vlasti
Na njihove tu bolesti;
I kažuć im ljubav staru 31
Svjetovat ih uze drago
Da donesu slavnom caru
Kô je prosio u njih blago.
Ali opeta bivši njega 32
Poklisari glavit stali
Da su blaga bez svojega
Dubrovčani tužni ostali;
I hoteći još naprieda 33
Govorit mu svê razloge,
Neka vidi i ugleda
Njih nesreće ljute i mnoge;
Prve riječi na njihove 34
Jedan Aga tu dohodi,
Pospjesno ih tere zove
U kjehaje da ih vodi;
S kojiem zaedno otidoše 35
Da se s njime sastat budu,
Neka mudro porazlože
Znajući mu narav hudu.
Kjehaja se nahogjaše 36
Pod svojima šatorima,
Uza nj Rais tu sjegjaše
S podvitiema koljenima.

Oba poslô paša bješe 37
S poklisarim da govore,
Neka uzô veće odrieše
Da zna ufat što se more.
Tiem bivši ih tu dozvali 38
Staviše ih sjesti uza se
Ter besjedit s njim su stali
Zaedno, i svaki naponase;
Veleći im: što mislite? 36
Donieste li blago milo
Da ga caru poklonite
Kako vam se naredilo?
Ne čuste li što vam kaza 40
Svietli paša malo prije ?
Čuvajte se carska omrasa
Da se vrh vas ne prolije.
Kajmakan vas zaman brani, 41
Kî vam dobro svako žudi,
Er Muftija vriedni i znani
Slavnom caru tako osudi;
Koji blago to svakako 42
Od vas hoće sad imati
Ter vam ne da da opako
Budete ga vi varati
Tiem ako vam sviest je u glavi 43
Još gdje sad ste u nevolji,
Ne budite tvrdoglavi
Vrat sklonite carskoj volji ;
Neka opeta car čestiti 44
Ljubeći vas vele draže
Uzbude vas nzvisiti
Na prednjašnje biće vaše.
Poklisari na rieči ove 45
Kê se čuti tu nadahu,
Staše kazat svê jadove
I nesreću ljutu i plahu;
Jeda plačnom svôm žalosti 46
Kako god ih smile i ganu
Da u ognju od milosti
Ledena im srca planu;

Ter da u način budu draži, 47
Kad razmisle njih nevolje,
Kajmakanu Mustaj paši
Dati svjete ljepše i bolje.

Tiem veljahu, da neimaju 48
Caru blaga dati od kudi,
Još da izginùt ljuto imaju
Kroz najgori poraz hudi;

I da zato bez potrebe 49
S njima o temu ne govore
Ni smetaju tako sebe
Ni zamani trude i more.

Kajmakanu er što rješe 50
Sad govore isto njima,
Prava od suda čim ne bježe
Sviem pravedniem razlozima.

Svršivahu, što prilike 51
Ni'e da može nikad biti,
Da se od njih to u vike
Neće učinit ni stvoriti.

I da zato bez svê glave 52
I života ostat mogu,
Ali stvari tač neprave
Izvršiti da ne mogu.

S oviem rieči temeljito 53
Činiše im vjerovati
Da oni neće stanovito
Caru iskano blago dati.

Paček sve što 'e tuge i smeća 54
Da će lašnje prie podnieti
Neg će njemu trista vreća
Zlata i srebra vik donieti.

Čiem ih tvrdo uglaviše 55
Da ne misle veće o tomu
Ni da zato tač odviše
U srcu se brinu svomu.

Nu svakako oni ištući 56
Privarit ih hitro tade
Ter oko njih vuhvujući
Da daj štogod da izvade,

Rais uze blago s njima — 57
I uzdano besjediti
Kô da s taciem razlozima
Njih pomoćnik hoće biti.

Veleć: pokli vreće zlata — 58
Vlast ni'e vaša dat moguća,
Da daj zlatnieh vi dukata
Dajte caru šest tisuća;

Za ostalo moleći se — 59
Jeda vam se blag umoli,
Ter u srcu svôm smisli se
Na nesrećne vaše boli.

Tako ćete ukazati — 60
Kad primite moje svjete,
Da se s njime natjecati
Tvrdoglavi ne hoćete.

A za dobit pravu hvalu — 61
Vi moćete skupit lasno
Stvar megju vam tako malu
I doniet je ovdi časno.

Er inako čast careva, — 62
Znate, neće doć na manje,
Neg gdje vam će s ljuta gnjeva
Uzet i grad i imanje.

Na ove rieči i kjehaja — 63
Tu priloži svê besjede,
Tere srčan s gorka vaja
U srce ih ljuto uvjede;

Veleći im: da najprječe — 64
Učiniti budu ovo,
Kô im vriedni Rais reče
I kô ih je tu svjetovô,

Prie neg' bude car čestiti — 65
S gnjeva svoga razložita
Grad Dubrovnik učiniti
Da rug bude svega svita.

Na ove prietnje i vrline — 66
Poklisari stavno stoje,
I kroz mudre svê hitrine
Braniti se tu nastoje.

Ter su slični tvrdu otoku 67
Koji krepko prima i tjera
Morsku silu svu žestoku
Kad ga udara sred čemera.
Kažu, ništa da nehaju 68
Za sve dobro neizrečeno,
U gorkomu bivši vaju
Sve njih biće izgubljeno;
Kažu, da ih ne pripada 69
Ni smrt, ni ako što jest gore,
Čim s takoga ginu jada
Da im jad gori doć ne more.
Razlogom se samo brane 70
I nevoljom svê nesreće,
Kâ im poda smrtne rane
I usmrti ih ljuto od veće.
Govore im, megju njima 71
Skupit zlato da ne mogu,
Er učini oganj svima
Od ubоštva tugu mnogu.
I da nije puta ovoga 72
U Divoni harač bio,
Da se ne bi u nikoga
Ni iznašô ni skupio;
Neg' nju od trešnje visnji s nebi 73
I od ognja sačuvô je,
Da ovakoj pri potrebi
Pomoći im poda svoje.
Tiem za veće dovršiti 74
Razgovore tač nemile,
Užeše ih tad moliti
Na njih smeće da se smile;
I da mole kajmakana 75
Čim s ubоštva vas grad gine,
Da im ne dava veće ranâ
Nemilosne kroz vrline;
Neg' svakako da umoli 76
Slavna cara i čestita
Da se s njima ne oholi
Ni blaga im ište i pita;

Er se oni sad nadaju 77
Biti od njega pomoženi,
Gdje u ovakom plačnu vaju
Sharani su i satreni.
S ovieh rieči punieh vaja 78
Kîeh slobodno govoriše,
Pozna i Rais i kjejaja
Zaman s njima da trudiše;
I da oni tvrdo stoje 79
Za ne dati ništa caru,
Neg' što samo svezano je
Kroz običaj jošter staru.
Ter videći da im za to
Veće ufanja ne ostaje 80
Da od njih ištu blago i zlato,
Kako carska požuda je;
Neka im se sviest ne smeta
U zaludnjem temu trudu, 81
Puštiše ih da opeta
K Čauš-baši poći budu.
Kî ih u svem ljubežljivo
Svôm naravnom dvorbom prima, 82
Tere veoma milostivo
Razgovarat uze s njima;
Dajući im dobro ufanje
Da nikako car čestiti 83
Za sve blago za sve imanje
Ne misli ih pogubiti;
I da će se Kajmakanu
I on molit unaprieda 84
Na nesreću njih poznanu
Milostivo da pogleda;
Tiem da dobra srca stoje
I mirni se da nahode 85
I što mogu da nastoje
Caru i oni da pogode.
Čim ovako Čauš-baša 86
S poklisarom tu besjedi
Ślje Čauša Mustaj paša
S ovakome zapoviedi:

Da ih pusti u Sagaru — 87
I da se od njih harač spravi
Za doniet ga slavnom caru
Netom sutra dan se objavi.

Poklisari, ki cjenjahu — 88
Tu ostati zatvoreni,
Smiriše se u svom strahu
Bivši iznenad slobogjeni.

Ter se mnogoj u radosti — 89
S čauš-bašom razdieliše
I u Sagaru hrlo dosti
Na stan svoj se povratiše.

Gdje uzeše pripravljati — 90
Harač s pomnjom prem velikom
Za slavnom ga caru dati
S običajnom svojom dikom.

Ali u mislieh ljutieh tonu — 91
Teške tako sred nesreće,
Ter kroz brigu usionu
Smetaju se ljuto od veće;

Misleć što će caru rieti — 92
Kada u njih blago uspita,
Kajimakan kô im prieti
Kažući ga strahovita.

Znajuć da tu ni'e naprieda, — 93
Ni kuda se obratiti,
On sam pokli zapovieda
I može ih pogubiti.

On sam pokli jednom rieči — 94
Kû zareče srditije,
Paček istom da se oprieči,
Može učinit da ih nije.

Znajuć silnik da nemili — 95
Ne vlada se vik s razlogom,
Neg' opakoj po svoj sili
Kû s nepravdom čini mnogom.

I cjeć tega ako tada — 96
Ne bude se smilovati
Da bez blaga, da bez grada,
Da bez glave sve će ostati.

Ova misô u nesviesti 97
I smeta ih i skončava,
I vrh gorke svê bolesti
Najgori im jad zadava,
Da prie smrti umiraju 98
Niedan razlog ne videči
Učiniti što imaju
Za odoljet zloj nesreći.
Trudi su ih tako stisli, 99
Ter satreni s tuge mnoge
Misle, i misle, ali misli
Meću opeta svê pod noge;
Videć drugo da ne mogu, 100
Za ne podniet smrtne trude,
Neg' se uteći k višnjem Bogu
Da ih s neba pomoć' bude.
Tiem bivši se svi skrušili 101
Umiljenstva sred velika
I od grieha se odriešili
U svojega duhovnika;
Sutra zorom podraniše 102
I spravljena vrhu otara
Prikazati učiniše
Svetilište Višnjem zgara;
Gdje sniženo blagovaše 103
Sa sviem slugam brašno bielo,
U komu se nahogjaše
Jezusovo sveto tielo.
I požude puni svete 104
U velikoj slavi i dici
Učiniše još zavjete
Bogorodnoj zgar kraljici;
Ako uteku zlu nevolju, 105
Car oholi kô im prieti,
Da u gradu Drenopolju
Crkvu će joj ponoviti.
Crkvu, koja sagragjena 106
Bješe od starieh dubrovčanâ
Na čast slavnu nje imena
I jedna je sred tieh stranâ.

Bivši s biesti svoje prike 107
Sviem krstjanom turska sila
Crkve ostale svekolike
Prvo u vrieme razorila.
Zavjete ove sadružiše 108
S osobitiem molitvami
U kojiem se ponižiše
U pokorniem još suzami.
Ter uzdišuć ljuto u smeći 109
Šred bolesti neizrečene
Moliše se govoreći
Ove rieči umiljene:
Ah! o Bože, ako odredi, 110
Da mi ovdi poginemo,
Tvoja sveta volja sliedi,
Budi tako, neka umremo.
Samo našem gradu prosti 111
Da ne izgine ljutu u vaju,
Na njem da svê nemilosti
Kleti turci ne istjeraju.
Ti si njega na krajini 112
Ljuta zmaja ogradio
Proć njegovoj da vrlini
Sviem krstjanom štit bi bio;
Ter njegovieh oko pleći 113
Razbija se kleta vira
Napried s gnjevom ne hodeći
Sviet krstjanski da proždira.
On je ograda puna hvalâ 114
I zastava krepka odviše
Od nemilieh turskieh vala
Kî vas istok potopiše;
On je stiena tvrde gore 115
Stavna u sebi priko mjere
Kâ razbija silno more
Od otmanske zle nevjere.
On sam jošter u istoku, 116
Koga turska sila iskrši,
Na već mjesta tu visoku
Vjeru i crkve slavne uzdrži;

Ter tvoj čini križ prisveti 117
Da za prikor vjere opake
U nevjernoj zemlji svieti
I svê rajske kaže zrake.
Ali ako car nemili 118
Ne promieni svê požude
Nego napre u svoj sili
Ter Dubrovnik uzet bude;
Padaončas s njime doli 119
Sva krstjanska sreća tada,
Sviet proždrieće zmaj oholi
Pružiće se do zapada.
Crkve tvoje učiniće 120
Konja svojieh konjušnice,
I tvê ime poniżiće
I mogujstvo tvê desnice.
Bjestujući s gnjeva mnoga 121
Govorit će da krstjani
Ne imaju svoga Boga
Suproć turcim da ih brani;
Nego da su ostavljeni 122
Kô najgora vjera od svieta
I prokleti i satreni
Od njihova Muhameta.
Ne daj, Bože, zli zlotvori 123
Da ovo smiju promisliti,
Neg' oholost njih obori
I poniži na sem sviti;
Da tvoj vierni puk slobodan 124
Svegj tlaćeći zle nemire
Bude u vieke tebi ugodan
U spoznanju prave vire.
A ti Majko mila i blaga, 125
Koj' pod krilom naš grad stoji,
Moli Sinka tvoga draga
Smilit nam se da dostoji;
Neka silna cara odvrati 126
Od zle misli i požude
Da ne bude zlato iskati,
Ni imat vrh nas misli hude.

Nego s okom od milosti 127
Milo i blago da pogleda
Naše gorke na žalosti
I da izginut nami ne da.
Ovako se poklisari 128
Višnjem Bogu tu moljahu,
I zavietniem miliem dari
Rajsku milost s neba iskahu.
I skrušeni snižno od veće 129
Izgledahu da izidu
Čauši s glasom dobre sreće
Da s haračem k caru idu.
Ali bivši car o zori 130
Pošô svoje na zabave
Za loviti zvieri u gori
Bližnje u gaje i dubrave;
Ti dan poći ne mogoše 131
Da se s njime sastat budu
Teške misli da odlože
Žestokomu svomu trudu.
Nu teftedar mješte paše 132
Posla k njima Agu svoga
Svekoliko da im skaže
I poda im glase od toga;
I da još im čini znati 133
Da najbrže budu njemu
Carski harač tad poslati
Da zna cio je li u svemu;
Er je take zapoviedi 134
Kajmakan mu ostavio,
Kî sad s prešom cara sliedi
I s njim je u lov podranio.
Na ove glase poklisari 135
Zapanjeni veomi ostaju
Videć da zloj u privari
Njeka im se zla spravljaju.
Bivši kazat čuli u putu 136
Dragomana kalugjera
Da ima paša misô ljutu
Ohologa od čemera,

Ter da opake pun neviesti 137
Misli u hudoj svoj pameti
Ni k caru ih ne povesti
Neg' im harač muče uzeti;
A paka ih zatvoriti 138
Er donieli blago niesu,
I ljuto ih umoriti
Hrlo ako ga ne donesu.
Tuga ovaka gorko u sebi 139
Sviešt im ranja i zavodi
Da ne znaju, kô 'e triebi,
Vladat im se u toj zgodi.
Nu smeteni s brige take 140
Odlučiše srcu u svomu
Prie podnieti muke opake
Neg' li harać dat ikomu.
I ako bude taka sila 141
Ter ih k caru ne odvedu,
Neg' ushoće s huda dila
Ljuto proći s njima u jedu;
Da ni tada temeljito 142
U odluci ne oslabe
Neka silno i očito
Ti harač im oni ugrabe.
Bez careva ako znanja 143
To se s njima uzdjeluje,
Da najbrže bez krsmanja
Svekoliko car začuje;
Jeda ovaka samosilja 144
Hudom paši ne pohvali
Videć da on ište zbilja
Da Dubrovnik tiem obali.
S misli ovakom ukriepiše 145
Svê odluke i požude
Tere Agu otpratiše
Teftedaru da riet bude:
Da je zakon od starine 146
Caru harač pridavati,
I da zato bez krivine
Nemogu ga druziem dati.

Neg', kad caru bude milo 147
Da ga primi, da poruće;
A što dosle nije bilo
Da bit neće ni sad muče;

Er zakone stare svoje 148
Neće pustit viku iz ruke
Još da s neba sugjeno je
Da podnesu smrtne muke.

Na ovake odgovore 149
Aga odjaha najhrlije
K teftedaru pod šatore
Da mu ovo sve spovije.

Najbrže se ali opeta 150
K poklisarim vrati iz polja,
Ter neka ih strah ne smeta
Ufanja im donie bolja.

Teftedar im porućuje 151
On da harač neće uzeti,
Neg zapovjed ta da mu je,
Da ga bude prividjeti;

I da za to pribrojiće 152
Je li cio broj u sebi,
I na nj pečat svoj staviće
Da opet brojit ni'e ga triebi.

Ter da ga će pridat njima 153
Da ga odnieti doma budu,
Ere misli paša neima
Ništa učinit prima sudu:

Neg' da tako potrebno je 154
Radi cara učiniti,
Komu o zori ugodno je
S mnogom prešom u lov iti.

Na ovake se tad poruke 155
Poklisari razvedriše
Videć, druge da su odluke
Nego li oni prosumjiše.

Tiem veselo otidoše 156
Pod šatore k teftedaru,
I harač mu ponesoše,
Da ga liepo sprave caru.

On ih milo srete i primi, 157
I uza se sjesti stavi;
Ter govorit uze s njimi
Veoma dvornoj u ljubavi;

Boleći se na nesreću 158
Kâ 'e Dubrovnik porazila,
I kažući ljutu smeću
Do uzdaha i do cvila.

Pače slatkiem razgovori 159
Odlagat im tuge uze
Da ufaju milost zgori,
I da dobru nadaju se.

Veleći im: Višnji ljubi 160
Veoma izvrsno svê stvorenje,
I vik neće da ga izgubi
Za veliko svê smiljenje.

Ako udari, i miluje, 161
Kako ćaćko naš istini,
Ter potrebno kako čuje
Sve za dobro tako čini;

Tiem, pokli vas sad pokara 162
Kroz gnjev strašni i srditi,
Ufajte opet milost zgara
Zaisto od njega vi primiti.

I milost će biti veća 163
Neg' je bio gnjev u šteti
Ter će viša doć' vam sreća
Neg možete poželjeti.

Starac ovi nad sva ina 164
Dobrotom se resijaše.
I ništa ino od turčina
Neg' s imenom vjeru imaše.

Jošte prvieh od vremena 165
Bješe svoj put upravio
Djelovanja na hrabrena
Čim se izvrsno uzvisio,

Da njegove dike prave 166
Sjahu takom svietlom časti,
Da vik suncu svoje slave
Ne čekahu večer tmasti.

Dičaše se u svjetlosti 167
Kroz svâ djela plemenita,
I kazaše svê kreposti
Sred razuma osobita,
Da svakomu od izgleda 168
Mudra pamet njegova je,
S kojom sviesno zapovieda
Da začugjen svak ostaje.
Ugodan je slatkom ćudi 169
Caru, paši, i svakomu,
Misli dobro, zlo ne žudi
Niednoj vjeri, ni nikomu.
I u sebi blag tako je 170
Da svieh, koji opće s njime,
Tvrdo u ropstvo zavezô je
Svojiem djeli milosnime.
Ter i sada čudo ne bi
Čim on blago govoraše 171
Poklisari da ga u sebi
Za izvrsna sviem poznaše;
I da 'e tako srca prava
Da u niednomu svomu činu 172
Razumieti vik ne dava
Vuhovitu kroz hitrinu.
Tiem drago mu zahvališe
Na te mile razgovore, 173
I snižno ga još mološe
Da ih pomože igdi more.
Da ih drago priporuči
Mustaj paši kajmakanu, 174
Da ih srdžbom svôm ne muči
Neg' pomili na uzdanu.
Neka ovakoj u nesreći 175
Taku milost kad začuju
Samire se u svoj smeći
I u dobru se obraduju.
Rekoše mu: Gospodine 176
Dostojne su naše boli
Da s pristolja svê visine
Slavni nam se car umoli.

Sad je vrieme, ako ikada 177
Da privriežit nas uzbude
Gdje smo ostali jur bez grada
S nemilosne trešnje hude.
Sad je vrieme harniem djeli 178
Kroz čestite da pokoje
Blagodarno obeseli
Haračare vierne svoje;
Koji život svoj gledaju 179
U njegoviem u rukami
Ter življeti već ne znaju
U ovaciem nesrećami.
Neg' na pomoć zovu cara 180
Slavna cara otmanskoga,
Kì što hoće čini i stvara
U mogućstvu carstva svoga.
Kî sam može na sem sviti 181
Neizrečenom svojom vlasti
Bieli dan im povratiti
I otjerat večer tmasti;
Da na svietlom suncu tomu 182
Pogledati opet budu
Ter da u biću čestitomu
Svrhe vide svomu trudu.
Čim ovako s teftedarom 183
Poklisari govorahu,
Jur Ćatipi s Vesnedarom
Brojit harač svršivahu.
I bivši ga našli svega 184
Cjelovita, kako iskaše,
U sokline staviše ga,
Koje tvrdo zavezaše.
Pak ih daše teftedaru, 185
Kî ih ončas zapečati,
Da uzdano tako caru
Moć budu se već pridati.
Teftedar ih opet dava 186
Pod pečatom poklisari,
I tako ih tad puštava
Da idu na stan svoj k Sagari.

Veleći im; s prviem zrakom 187
Sutra o zori podranite,
Ter s napravom tvrdom takom
Harač caru donesite.
Čauši će doći k vama 188
Da vam dadu sve na znanje;
U toliko u tugami
Vi stecite dobro ufanje.
Ko zna, slavni car čestiti, 189
Veličanstvo koga znate,
Da vas ima pomiliti,
Još kako se ne nadate;
I da vas će u svietlilu 160
Uzvisiti i u hvali
I podat vam sreću milu
Kû ste i prije uživali.
Ko zna da vam neće iskati 191
Veće blago, kê vam pita,
Neg' da će se smilovati
Na zla vaša strahovita.
Ištom vierni vi nastoite 192
Sred srca mu biti svoga
Od ništa se vik ne bojtė
Ni predajte od nikoga.
Ovako ih on otpravi 193
Slatkiem rieči tad od sebe
Obećavši svê ljubavi
Njima svake u potrebe.
Ali oni ne mle prije 194
Da se s carem sastat budu,
Neka vide udes kî je,
Kâ li svrha svomu trudu;
Neka budu u svoj smeći 195
Ili jedrom poginuti,
Ili u miloj dragoj sreći
Od svieh tugâ odahnuti.

Primjedbe na četrnaesto pjevanje.

Kitica 22. — Kaftan, vrsta haljine,
132. — Teftedar činovnik računarski.
183. — Ćatip, činovnik kod turaka.
„ — Vesnedar, činovnik kod turske vlade·
194. — Ne mle: od mliti, isto kao mniti.

PJEVANJE XV.

Sadržaj: 1. Poklisari pozvani dolazu kod cara. — 27. Besjeda poklisara. — 64. Milostivi odgovor cara. — 74 Velika čast im je pokazana pred turcima. — 97. Kapaga ih obaviješća o mislima i naredbama cara. — 107. Pozvani su na carski lov. — 147. Počinje lov. 160. Sokoli love. — 168. Lov zvijeri — 235. Hrt donosi i poklanja caru ulovjena zeca. — 196. Borba megju medvjedom i orlom. — 235. Bostandžija poklanja na dar caru dobitnika orla. — 243. Poklisari su pošašćeni lovom.

Sred pristolja nebeskoga 1
Niedna zviezda već ne sjaše,
Neg' sred svietla srebra svoga
Smrknut mjesec blied hogjaše.

Noć bježaše tamne u jame 2
Čujuć blisu danak bieli,
Prie neg' sunce kroz svê plame
Crnu tminu nje ustrieli.

U istoku rumenomu 3
Stoprv vitieh iza gora
U svom kolu zlaćenomu
Utjecaše liepa zora;

Kad čauši brzi od više 4
Netom prvi zrak udari
Na dvorove dohrliše
Dubrovačkiem poklisari.

Od paše im noseć glase 5
Da s haračom budu doći,
Er najbrže car spravlja se
Svom gospodom u lov poći,

Poklisari spravni stahu 6
I prie neg li zora izide,
Ter čauše izgledahu
Neka česti svê razvide

Tiem ureda zaedno s njima 7
Odjahase k ravnom polju,
Gdje pod svojiem šatorima
Car čeka ih na pristolju.
Susrete ih tu najprije 8
Čauš-baša Ali Aga,
Kî što može najdvornije
Iz srca ih primi draga.
S njima blago progovori 9
I dobro im da ufanje,
Tim ukinu i razori
Strah i tužno njih skončanje.
I bivši ih u kaftane 10
Zlatne obukô svekolike,
Obuče im i dvorane
Za učinit veće dike.
Pod šatore pak u cara
Kap Aga ih poveo je, 11
Neka, običaj kô je stara,
Harače mu dadu svoje.
Kê prid njima tu nošahu 12
Kapidžije carskieh vrata,
U haljinah koji sjahu
Od grimiza i od zlata.
Na pristolju privisoku 13
Pod šatorim car sigjaše,
Tumbanu mu na široku
Kita perja treptijaše;
Na duo koga dragi kami 14
Svjetlji od sunca svietlo siva,
Ter sunčanim svîm srakami
Svačie oči zasljepiva.
Obučen je suhu u zlatu, 15
Obli biser gdje se izredi,
Ter u ruhu tač bogatu
Sja u carskoj zapoviedi.
Gornja mu je kabanica 16
Sred uresa neirečena
Sva moškovskieh od lisicâ
Liepiem kožam postavljena.

Pod nogah mu stoji svila 17
Zlatne u cviete izatkana
Kôm zemlja se sva prikrila
Urešena sa svieh strana.

Iz okola u dva reda 18
Dvorani mu snižno stahu,
Ter s njegova tu pogleda
Svi od straha treptijahu.

Obućeni bjehu i oni 19
Svietlo u zlato i u svili,
Ter su zlatni i svioni
U zraku se prosvjetlili.

Vigjaše se megju njima 20
Kô da 'e stado jaganjaca
Zaedno s bieliem hadumima
Njekoliko stat crnaca.

A u prvoj bjehu četi 21
Pjesci uresa puni mnoga,
Svaki od njih krilim leti,
Kad car leti konja svoga.

Kod pristolja najbliži se 22
Kajimakan paša vidi,
Kî se u srcu dvorbom grize
I u licu brigom blidi.

I on i svak ini s njime 23
Gdje car slavni zapovieda
Svîem rukami svezanime
Trepti, muči, zemlju gleda.

Sam uzmnožan na pristolju 24
Ponosi se car čestiti,
I na svoju vlada volju
Mnoge krune na sem sviti.

Prida nj tako izidoše 25
S dragomanom poklisari,
Tere trikrat poklekoše
Za ispunit zakon stari.

I bivši se ponižili 26
Uprav njemu sa svom vlasti,
I liepo mu učinili
Sve što veće mogu časti;

Jakimir mu list pokloni 27
Dubrovačke od gospode,
Gdje mu pišu jad sioni
I nesrećne svoje zgode.
Paka milom u načinu 28
Slatko i dvorno usta otvori
Ter kroz blagu svoû tišinu
Uze ovako da govori:
Nedobitni, uzvišeni, 29
Pričestiti care izbrani,
Kî si u vječnoj slavan cjeni
Igdje siva zrak sunčani;
Koga kralji svi od svita 30
U najdaljem kî su kraju
Za gospara glasovita
I poznaju i klanjuju;
Knez i s njime svi vlasteli 31
Vjerna grada Dubrovnika
Podložit se kî su htjeli
Caru Orhanu još od vika,
Eto su ti sad poslali 32
Običajni harač s nami
Koji smo ti mi pridali
Zasve ljutiem u tugami,
Bivši trešnja prem nemila 33
U velikoj u gorkosti
Zajedno s njome porazila
Naše srećne čestitosti,
I nas liepi grad satrla 34
Gdje sloboda svegj captiaše,
Koga slava neumrla
Po svem svietu dosle sjaše.
Ter smo jedva plačni u sebi 35
Ovi harač mi skupili
I za ne bit krivi tebi
Višnjemu smo sakrivili;
Bivši djecu i sirote 36
Ucvilili svekolike,
Kî neimaju svoê živote
Čiem uzdržat s česti prike;

Er je oganj sve zgorìo — 37
Igdje išta mi imasmo,
Ter glad grad je priklopio
Da tiem jedva živi ostasmo.

Ali, slavni gospodine, — 38
Ni'e već tvoga Dubrovnika,
Ako njega ne pomože
Ne podigne vlast velika ;

Ako njega ne pomože — 39
Tvâ desnica na sem sviti
Koja sama sad ga može
Iz zla ovoga izvaditi.

Ne prosimo pomoć inu, — 40
Neg' što višnji nadahne te,
I za vašu veličinu
Što pristojno poznaćete.

U tebi su sva ufanja — 41
I sve naše sreće prave,
Slobodi nas od skončanja
Rad velike tvoje slave.

Nepriatelji da nemili — 42
I svi kralji svieta ovoga
Na grad su nam nastupili
Sa svom silom carstva tvoga ;

Komu bismo mi tadara — 43
Utekli se u toj smeći
U Otmanskoga neg' li cara
Od svieh cara kî 'e najveći ?

Koji znamo da cjeć časti — 44
I cjeć carske svoje dike
Ne bi kratio svoje vlasti
Blaga i vojske sve velike :

Ni bi mogô pritrpjeti — 45
Nepriateljska sila prika
Da nam bude grad oteti
Ni da obori Dubrovnika.

Na isti način što možemo — 46
Učiniti tužni sada,
Slavni care, gdje ginemo
Razorena posred grada?

Pastićemo na koljena 47
Prid moguće noge tvoje
Da za slavu tvog' imena
Naše ugledaš nepokoje;
Moleći te uzdignuti 48
Da nas budeš slavnom rukom
Prie nego nas jad priljuti
Satariše smrtnom mukom.
Desnici je tvoj podano 49
Zgar s nebesi da na sviti
Sve gradove može uzdano
I oriti i graditi;
I nesrećne sve da može 50
U čestitost stavit pravu,
I kieh tuge sametoše
Povratit im prednju slavu.
Veća bit će dika tvoja 51
Da shraniti nas uzbudeš,
Neg da vas sviet ljuta boja
Tvojom sabljom pridobudeš.
Znašli, care milostivi, 52
Kletvu tvoga od uvjeta
Da u svakoj suprotivi
Branit ćeš nas svega od svieta?
Umiljeno zato sada 53
Veličanstvo tvê molimo,
Pomiluj nas da se od jada
Pod tvîem krilom sahranimo.
Za sve duše roditeljâ 54
Djedâ tvojieh, svieh pradjedâ,
Poginut nam sred dreselja,
Primogući care, ne da'.
Za zakletve slavne tvoje 55
I svieh inieh starieh carâ,
Gani srce milo tvoje
Vrhu tvojih haračara;
Neka i napried po sva doba 56
Dubrovnik ti vieran bude
I u posluhu, kô e' podoba,
Zgara tvoje na požude.

Neka svudi glasimo te 57
Dragiem ćaćkom od milosti,
Kî povrati nam živote
Primogućom svôm kreposti,
Izvan što tvâ veličina 58
Stvar milosnu učiniće,
I s hrabrena tako čina
Bogu i svietu ugodiće.
Mi saviše vierni tvoji 59
Molićemo kralja od nebi
Da čestitiem u pokoji
Svaka dobra poda tebi;
Da ti vas saj sviet robuje 60
I da od tvojieh nepriatelja
Svak te vidi, svak te čuje
Glasovita satritelja.
Što ti višnji dopustio 61
S obilnosti prem velikom
Neka bi se usvisio
Do nebesa pravom dikom.
Prista ovako besjedeći 62
Tu Jakimir roneć suze,
A dragoman zasve u smeći
Izgovarat ovo uze;
Tere veće svi mučahu 63
U žestokom nepokoju
Čekajući ljutu u strahu
Da upaze svrhu svoju;
Kada Mehmet car mogući, 64
Koji čuo pomno bješe
Trešnju, i kako plam gorući
Vas Dubrovnik zgorje i zdeše;
Razmišljajuć carstva od svita 65
U visini svoj uzmnožna
Na zla ovako strahovita
Da su u biću svom podložna;
Ganu srce na moljenje 66
I veliku smeću začu,
Ter odluči da smiljenje
Bude ukazat takom plaču.

Tijem zasve on ne besjedi 67
Ni kraljevskiem poklisari,
Neg' mučeći sluša i sjedi,
Kô je carski zakon stari;
Ranjen ljutom tad žalosti 68
Htje svakako da govori,
Tere blagoj u milosti
Ljubežljiva usta otvori.
Reče veoma kajmakanu: 69
Pítaj, je li kâ rieč druga,
Da je reku na nauzdanu,
Njihova me smeta tuga.
Kajimakan stupi niže 70
I careve rieči reče;
Na koje se pokloniše
Poklisari tu najprieče.
Pak u kratko opet rješe,
Da prid carem znaniem tako 71
Dosta jedan uzdah bješe
Da potrebno pozna svako.
Za oviem pokli svak mučaše, 72
I dahom se tu ne kreče,
Rukami im ukazaše
Da izidu nadvor veće;
Gdje veselo Ali aga 73
Pričeka ih svom gospodom,
Uživajuć srca iz draga
Er su mirni s dobrom zgodom;
Ere ih je ljubežljivo 74
Primogući car primio,
I opeta milostivo
Iz prid sebe otpravio.
Tiem kô prava da gospoda 75
Čašćeni su u ljubavi,
Čauša im četu poda
Da ih doprate doma u slavi.
S kojiem oni odjahaše 76
U velikoj dici i hvali,
Što se viku ne nadaše
Bivši zlu čes izgledali.

I ko od turak' njih susreta 77
Da idu s takom slavnom vlasti,
Klanja im se do dno peta
I čini im prave časti;
Videći ih svietlom srećom 78
Da su od cara uzvišeni,
Gdje cjenjahu s gorkom smećom
Da će ostati zatvoreni.
Ali oni kô dogjoše 79
U Sagaru na svê dvore,
Prijateljâ množ nagjoše
Kî su došli s njim' da zbore;
Kî velikom u veselju 80
Cjeć njihove čestitosti
Dohrliše da svû želju
Objave im u radosti.
Taki u sebi zakoni su 81
Od ovoga tašta svita,
Da svak hoće biti blizu
Prijatelja sviem čestita;
Nu ako se priobrati 82
U zlu sreću čes blažena,
Daleko će svak te stati
Neznajuć ti ni imena.
Poklisari besjediše 83
S njima milo, slatko i blago,
A paka ih otpraviše
S mnogom dvorbom veomi drago;
Primajući druge i treće 84
Prijatelje kî dohode
Čestitit im dobre sreće
I vesele tako zgode.
Isti dan ih pohoditi 85
Carski glunci još dogjoše,
Kî da ih budu proslaviti
Bubnje i trublje donesoše.
Ter prid dvorom svikolici 86
Liepu u skladu udaraše
I u veseloj slavi i dici
Gospocke im časti daše.

Skupio se puk od svudi — 87
Da se milo obraduje,
Nu se u sebi veomi čudi
Gdje ove liepe svirbe čuje;
Ter čestitu za gospodu — 88
Poklisare pozna i cieni,
Gdje kroz slavnu vidi zgodu
Da su ovako počašćeni;
I njihove drži vlasti — 89
Prem za veoma stvar veliku
Gdje im čuje carske časti
Kroz ovaku činit diku.
Oni u takoj čestitosti — 90
Gledajući mirne želje
Vazdan miloj u radosti
Svê primaše prijatelje.
Ter se svakom veoma harni — 91
Kažu dvornoj na ljubavi,
I u način blagodarni
Glas uzdižu svojoj slavi.
Ali sami kako ostaše — 92
I svakiem ih noć razdieli
U svoj sviesti smišljat staše
Što su čuli i vidjeli.
I videći liepo i drago — 93
Da 'e car s njima govorio,
I od pobjenieh zlato i blago
Da ni'e iskô ni prosio;
Ljutoga se od skončanja — 94
Svršno veće slobodiše,
Ter široka na ufanja
Srca svoja rastvoriše.
Nemgle prije da slobode — 95
Poklisare gorka od vaja
U Oruča se kî nahode
Zatvoreni sred saraja;
I potrebe da od grada — 96
Budu ostale izvršiti,
Od plačnoga neka jada
Čine mu se izbaviti.

Nu prie toga znati žude, 97
Kad su caru harač dali,
Kô njihove smeće hude
Ukazô je tu da žali;
Što li 'e paši kajmakanu 98
Govorio pak za njima,
Neka znaju na uzdanu
Koje misli na njih ima.
Da ih znanje to pomože 99
Sutra na ishod zore blage
S liepom časti otidoše
U careva u Kap age;
Kî se bješe namjerio 100
Na svem carskom govorenju,
I pak čuo i vidio
U komu je on smiljenju.
Kap aga ih srete i primi 101
S mnogom cienom liepo i dvorno,
Ter besjedit uze s njimi
Ljubežljivo i razborno.
Ukaza im žalost mnogu 102
Za Dubrovnik on da ćuti,
I u svakomu da razlogu
Žudi ih moći uzdignuti.
Spovigje im, kô car isti 103
Ljuto žali njih nesreće
I da od svake svê koristi
Grad im ljubi vele veće;
I da paši cjeća toga 104
Priporuke mnoge učini
Da ih gleda vrhu svega
Da ne bude u krivini.
Svrši i reče: dokli ovako 105
Caru vierni vi budete
Na ovieh vratih dobro svako
I sve sreće imaćete.
Na ove rieči poklisari 106
Srčano mu zahvališe
I svezani takom hari
Od njega se odieliše.

Tere za tiem otidoše 107
U Ali Age Čaus baše
Da ih i on što pomože,
I vrh tega kû rieč skaže.
Nagjoše ga po sve strane 108
Gdje naredbe pomne dava
Da se sutra netom svane
Bude učinit mnoga sprava;
Slavni er car je naredio 109
Lov veliki učiniti
U komu je namislio
Gore i polja poplieniti.
Tiem videć ga u potrebi 110
Gdje 'e zapleten taciem djeli,
Staše s strane da ga ne bi
Kroz došašće svoje smeli.
Ali on kako doći ugleda 111
K sebi mile prijatelje,
Prema njima skoči ureda
I ukaza im svê veselje.
Tere dvornoj u ljubavi 112
Susrete ih prid šatori,
I kako ih sjesti stavi
Uze s njima da govori;
Veleći im ; prem ste u vrieme 113
Vi prikladno došli k meni
Da vidite nada svieme
U kojoj vas držim cieni.
Sutra carska kruna slavna 114
Lov veliki učiniće
Kakav bio nije odavna,
Čuda u njemu svaka biće.
Skupljeno je oda svudi 115
Četres tisuć podložnika,
Da se učini s tezim ljudi
Igra i slava ta velika.
Vi doćete netom svane 116
Ovdi k meni hrlo dosti
Da pogjemo lovne u strane
Na čestite te radosti;

Čudne stvari da vidite 117
Koje nieste vik vidili,
Neka u grad se kad vratite
Ukažete gdje ste bili;
I da draga prijatelja 118
Iznašli ste uprav odi
Kî svaka vas na veselja
Zaedno sobom svuda vodi.
S oviem rieči na uzdanu 119
Htje saviše još im riti
Kô ih paši kajmakanu
Priporuči car čestiti;
I kako ih ljubi drago 120
I da žali njih nesreće,
I da unapried zlato i blago
Kê je pitô iskat neće.
Na ove glase poklisari 121
U srcu se svom vesele
Svê potrebne vidjet stvari
Uprav da idu, kako žele;
A nada sve da očito 122
Čuju da car uzvišeni
S praviem srcem temeljito
Tač gleda ih, ljubi i cieni.
Tiem ufaju s mnogom dikom 123
Smirit ljute nepokoje
I s radosti prem velikom
Ispuniti želje svoje.
Ali dokli vrieme dogje 124
Da izvrše misli ove,
Odlučiše da se pogje
Gdje ih u lov Aga zove.
Tiem drago mu zahvališe 125
I srčano na sviem trudi,
Videć pomno gdje odviše
Svako dobro njima žudi.
I kô sutra zora svanu 126
S prviem zrakom hrli ustaše
Tere njemu na uzdanu
Pod šatore dojahaše.

Odkli opeta otidoše 127
Sliedit cara čestitoga,
S kiem se lovci podigoše
Da put lova idu toga.
Ne daleko od šatora 128
Brda i strane nahode se
Gdje divjačna gusta gora
Sva u grmu zaplete se.
U dugo se i široko 129
Luzi i gaji steru tuda,
Sred kiêh dublje ne visoko
Iskiti se redom svuda.
Rudine su i brjegovi 130
Svakiem listom svegj zeleni
Gdje obilni jesu lovi
Zimi, ljeti, i je eni.
Sve što ima gorskieh zvieri 131
Sve se tuda gnjezdi i leže
Strah naravni kojieh tjeri
I kê s gnjevna srca reže.
A i nebeske ptice mile 132
U tem dublju pribivaju,
Koje su se rasplodile
Broj u sebi da neimaju.
Usred kitnieh tezieh strana 133
Jednoj liepoj u prodoli
Velika se sviem poljana
U ravnini svoj oholi;
Koj divljega od cvietica 134
Sva je zemlja narešena,
A po sred nje jest glavica
Niedniem dubom odjevena.
S nje može se tu najbolje 135
Liepo gledat iz visoka
Svakolika strana i polje
Brdo i gora ta široka;
Gdje uresno caru slavnu 136
Šator bjehu napravili,
Da po svemu polju ravnu
Ljepše uživa ti lov mili

On s gospodom kô tu dogje 137
I s ostaliem sviem lovcima,
Pod ti šator sjesti pogje
S ponositiem načinima.

Paše zaedno i dvorani 138
Oko njega snižno staše
Da mu budu u toj strani
I od službe i od straže.

A od lovaca četa mnoga 139
Svu glavicu tu okruži,
Da od zvierenja ohologa
Štit je, ako tu se pruži.

Druga igrati konja otide 140
Čekajući odizgara
Da zvierenje, kê tu side,
Na oči lovi slavna cara.

U oružju 'e svakolika 141
Sabljam, strielam, i s kopljima,
Zna načine boja prika
I slobodu u svem ima.

Tu su višli, psi i hrti, 142
I jastrebi i sokoli,
Svaki spravan na lov srti
I u sebi se gnjevno oholi.

U nemiru stoje i prše 143
I slobodu ište i žele,
S hrliem tiekom da najbrže
U lovu se obesele.

S strane istoj na glavici 144
Čaus baša se bješe uspeo,
I u gospockoj slavi i dici
Poklisare tu doveo.

Ter ih s bratom Hasainom 145
Pusti da ih pazi i dvori,
A on pogje svôm družinom
Stati carskiem prid šatori.

Neka blizu namjeri se 146
Kâ zapovied ako izide
Da oni čas izvrši se
Da ga u službi pomna vide.

Podložnici u toliko 147
Oštriem harbam oružani
Bjehu mjesto svekoliko
Okružili u toj strani;
Ter čekahu kad će prije 148
Trublja ohola udariti,
Da na zvieri najsilnije
Budu s lovom naripiti;
Čestitoga kad od cara 149
Zapovjede lovcim tište
Da se u trublje veće udara
Trag od zvieri da se ište;
U taj čas se začu od svudi 150
Glas od trubalj treskovitieh,
Skvika od pasa, vika od ljudi,
Ržnja od konja ponositieh.
Zamni polje, gora zamni, 151
Strašni vapaj sve pritisnu,
Prah se diže, sunce stamni,
Svekoliko sila stisnu.
Žamor, vika, buka, heka, 152
Čini take urnebese,
Da bi rekô straha od prieka
Da se zemlja silno strese.
Tako i ljeti grom strašivi 153
S vrlovitiem glasom trieska,
Gdje u ognju kroz plam živi
Sjeca munja svegj nebeska.
Na ovoliku strašnu buku 154
Zatrešćene zvieri ustaju,
I čuteći gorku muku
Kud će bježat tu neznaju.
Priko vrata skaču opako 155
Gdje od svud gora razliega se,
I oholo i nejako
Bježi take silne glase.
Od svuda ih tiska sila 156
I urnebes usioni,
Od svud vika sviem nemila
Iz jama ih tjera i goni.

Prve ptice ostaviše 157
Ljuta od straha gnjezda svoja
Ter na krilieh odlećeše
Iz prid tega nepokoja.
Množ neizbrojna jarebicâ 158
Fagijanâ i goluba,
I razlicieh jošter ptica.
Od plemena liepa i gruba,
Izidoše svekolike 159
Vrh lovnoga tega polja
Gdje pun carske sjedi dike
Slavni Mehmet sred pristolja.
I spustiše lovci ureda 160
Tad sokole i jastrebe,
Jedni od kojieh na nje od sprieda
Drugi udriše izpod sebe;
Ter činiše da padaju 161
Mrtve i žive ptice u strahu
Oko sebe čim gledaju
Lovce take gdje letjahu.
Sokoli se prihrabreni 162
Krugom viju prem visoko,
I tako su uzvišeni
Da ih ne vidi niedno oko;
Udaraju ali s nebi 163
Na priliku striele ognjene
Da su ončas mrtve u sebi
Ptice kê su udarene;
Kojieh biju iz okoli 164
Gdje one lete pune smeće
Nu ako pred njim sjedu doli
Ni da tegnu u nje neće.
Ohole se ptice sive 165
S hrabranosti svê ubiti
Izvan kê se njim protive
I ne hoće poniziti.
Posuta je sva livada 166
Svakiem pticam razliciema
Kojieh množtvo s neba pada
Iz nokata lovcim tiema.

Ali vika svak čas jača 167
Od svuda se čini čuti,
Zvieri nadvor skaču iz drača
Ištuć kud će pobjegnuti.
Višli, hrti, lovci, ljudi 168
Veće u polje sagnali su
Stada zvieri oda svudi
Kâ se u sebi smiešali se.
Hitra kuna, zec strašivi 169
Jeljen brzi i košuta,
Plaha srna vuk, ždrljivi,
Svi se ore priko puta.
Silni vepar i ognjeni, 170
Crni čagalj, ris pjegavi,
I snjim kaplam nesmiljeni
Skaču i srnu po dubravi;
Tere nadvor istjerani 171
Iz obićnieh svojeh mjesti,
Tamo i amo po poljani
Trče ljutoj u nevjesti.
Raslicieh od sto zvieri 172
Jedno je stado učinjeno
Kîeh lovaca družba tjeri
Po tem polju prihabreno.
Isti otmanski car čestiti 173
Luk i striele podbio je
Da ih bude ustrieliti
Iz desnice slavne svoje;
I htio bi sić' u polje 174
I da svoga konja uzjaše
Neka lovit može bolje,
Nu mu turci to ne daše.
Ne držeći da se pristojno 175
Podložiti svoga cara
Da zvierenje ljuto i bojno
S oholosti na nj udara.
Pod šatorom tiem sjedeći, 176
Plahe zvieri strielat uze
Koje bliže vidi teći
I kê tuda promeću se.

Iz zlačena svoga luka 177
Ne izpusti strielu ljutu
Što ne udari ili vuka
Ili risa il' košutu.
Na velike samo zvieri 178
On poteže sred svê dike:
A za maliem u potjeri
Lovce pusti svekolike.
Ah! kô 'e milo sagledati 179
Takoj liepoj na ravnini,
Kako u jednoj ljutoj rati,
Lov gdje slavni ti se čini,
I gdje svudi razlika je 180
Tezieh stvari bojna slika,
Gdje smrt dava ljute vaje,
Gdje svud trieska strašna vika.
Vidio bi gdje padaju 181
Ovdi vepri sviem ognjeni,
Ovdi mrtvi gdje ostaju
Čaglji i risi nesmiljeni;
I gdje lovci bojni s njima 182
Hrabreno se rvu i biju,
I gdje zubim i noktima
Bit se i oni s lovcim smiju.
Vidio bi s druge strane 183
Višle i hrte tu na polju,
Gdje kroz ljute drpe rane
I zecove s kunam kolju;
I jeljeni raskinuti 184
Gdje su od silnieh njih nokata
Izgrizeni po svoj puti
I davljeni oko vrata.
Mrtve zvieri vrhu zvier 185
Veće leže po sve kraje,
Sve što oko tu zamjeri
Sve smrt silna splesala je.
Vrlo mnoštvo, kê tu zbiše, 186
Svršno veće pobjeno je,
Ništa živo ne ostaviše,
Svekoliko satreno je.

Ali izmedju tezieh čuda 187
Još se čudo jedno rodi
Sviem dostojno da se svuda
Pripovieda svojom zgodi.

Liep hrt jedan, koji bješe 188
Za zecom se zatrudio,
Kî mu malo ne pobježe
Nu ga bješe uhitio;

Kô da ljudski duh imaše 189
S njim otrča pod šatore
Da svoj caru lov prikaže
Kî uhiti tu sred gore;

Kako da mu hotje rieti 190
U poklonu take slave,
Da 'e razložno da na svieti
Klanjaju ga sve države.

Gospara mu car darova, 191
Kî ga nauči te kreposti,
Da se on vrati tega iz lova
Na stan s mnogom čestitosti;

A hrta mu uze za se 192
Neka veće unaprieda
S njime drago zabavlja se
Gdje ga tako sviesna gleda.

Nu sred igre bivši ohole 193
Svršio se ti lov mili
I svi lovci svê sokole
I jastrebe pokupili,

I svezali višle i hrte, 194
Kî umorni zasve jesu
Jošter skaču, još se vrte
Da lov traže i donesu;

Car naredi, da se veće 195
Kupe zvieri sve pobjene,
Neka budu slagje sreće
Svoj gospodi razdieljene.

Ali eto u toliko 196
Čim zapovied ta se vrši
Upazi se strašno i priko
Gdje se u sebi gora krši.

Šušnja od grma, kršnja od grana, 197
Praska od dublja svud čuje se
Kako da tu sa svieh stranâ
Brda i strme ljuti ore se.
Svak zapanjen svrnu oči 198
Za vidjeti kâ su čuda
Što urnebes taj uzroči,
Koja li je smeča huda.
Kad vidješe gdje iz gore 199
Strašan medvjed tu izlazi
Kî sred vrle rogobore
Raskrivi se i oglasi;
Ter po polju šetat uze 200
Kô da na boj svieh poziva;
Sto kopija podigoše
Da mu izidu tad protiva,
Da poraze zvier nemilu 201
Koja tako smienstvo ima
Koja taku kaže silu
I oholost suproć njima.
Ali jedan Bostandžija 202
Za dobiti liepe hvale
Da 'e medvjedu smrt čudnija
Ne da da nanj tač navale.
Neg li orla on iznese 203
Koga bješe tu donio
Neka oro s njim udre se
I da bi ga ljuto ubio.
Ptica bjese ta pitoma 204
On je odhrani malu iz gnjezda
Nu hrabrena bješe veoma
I lećaše tja dô zviezda.
Udaraše na sve zvieri 205
Koje kažu silu svoju.
Tere s njima u potjeri
Dobivaše vazda u boju.
Orla tega na medvjeda 206
Bostandžija pusti tada,
Koga medved kad ugleda
Vas utrnu ljuta od jada.

Ali brza ptica laka 207
Put nebesa zaletje se
I u krugu vrh oblaka
U čas jedan tja zavi se;
Otkle tresnu i udari 208
Iz nenadke tu medvjeda,
Kî začugjen s tacieh stvari
Reve, skače, k nebu gleda.
Er oni čas ptica hrla 209
Na krilieh se k nebu diže
Ter medvjeda šaka vrla
Zamahom je ne dostiže.
Propinje se put nebesa 210
Ranjen medvjed ljuto toli,
Nu debela teška mesa
Padaju mu k zemlji doli.
A hrabreni orô sivi 211
Tako brzo k njemu leti
Da ga medvjed sviem strašivi
Neima kada ni vidjeti.
Srne tako zla zvier troma 212
Svud po polju u nesviesti,
I dere se strašno veoma
Od žestoke svê bolesti.
A u višnoj orô strani 213
Izvija se svud bez straha,
Ter medvjeda vazda obrani
Zasve gnjevniem ognjem paha.
Noktima ga svegj razdire 214
Kô da ga oštrom sabljom sječe,
Da mu obilno krv izvire
I na veće stranâ istječe.
Nu i medvjed jedoviti 215
Osviesti se jednom tada,
Šakom orla ter sahiti
Čim ga udari i nanj pada.
I tega bi zaisto puta 216
Unj zabio svoje zube
I s čemera toli ljuta
Sred smrti ga razdro grube;

Da s hrabrena svoga jeda 217
Orô mu se ne izmače,
Kî leći k nebu ureda
Pod oblak se tja zamače;
Bivši pera oskubljena 218
U šakami ostavio
U medvjeda nesmiljena
Kî ga bješe tu zgrabio.
Kî cjeć take zle žalosti 219
Videć orla gdje je utekô,
Uze gristi svoje kosti
I derat se ljuto i prieko.
Ali na njem ptica ohola 220
Brzo osveti svû sramotu,
Strašno udri ga, i napola
Ostavi ga u životu.
Tere k nebu pak poletje 221
Hitra mnogoj u privari,
I u ti čas opet sletje
I u oči ga ljuto udari.
I tako mu ne dajući 222
Čas vremena svegj ga lupa
I nad njim se svegj vijući
S tega boja ne otstupa;
Da nevoljan medvjed ne zna 223
Što će učinit n toj smeći,
Poljana mu sva je tiesna
Da ne može nigdje uteći.
I videći da mu nije 224
U svoj snazi već pomoći,
Er izgubi nasilnije
Svê kreposti i svê moći;
Sam na zemlju obori se 225
Kô da nije živ u sebi,
Ter s trbuhom obrati se
I sa sviema nogam k nebi;
Da privari orla tako, 226
Da ga zgrabi kad doleti
I raskine sasma opako
Da ne bude već življeti.

Ali orô poznajući 227
Zašto medvjed tako hini,
Ter svakako nastojući
Da ga mrtva tad učini;
Zaletje se pun hitrine 228
Brži od striele s neba gori,
Ter mu ljute sred vrline
Srce i trbuh vas rastvori.
Pak njegovieh iz nokata 229
Bivši živ se izmaknuo
Zasjede mu vrhu vrata
Jur bivši ga mrtva čuo;
Ponoseć se s mnogom dikom 230
Da je taki boj svršio
Gdje s živinom toli prikom
Natjecô se i jačio.
Ne može se viku izriti 231
Car kako se obradova
Gdje upazi u dobiti
Slavnu svrhu tega lova.
S pašami se svîem veseli 232
I s ostalom svom gospodom
Er su taku stvar vidjeli
I uživali s dobrom zgodom.
A i lovci svikolici 233
I dvorani svi ostali
Orla u mnogoj dižu dici
I do neba svak ga hvali;
Govoreći da na svitu 234
Veće druge ptice nije
Koja slavu glasovitu
Dobivati tako umije.
Bostandžija nad sve ine 235
Pun je mira čestitoga
Gdje od sve skladne te družine
Čuje hvalit orla svoga;
Ter veselo pogje k njemu 236
Da ga trudna tu pokrepi,
Er čestito tako u svemu
Taj dovrši lov priliepi.

I bivši ga pomilovô, 237
Slavnom caru ponese ga,
Ter mu ga je tu darovô
Neka unapried služi njega.
Car uzmnožni i hrabreni 238
Veoma drago ti dar prima,
I većma ga vele cieni
Neg sve blago koje ima.
Nu da sluzi tako viernu 239
Kroz uzdarje odgovori,
Blagodarnost neizmjernu
U carskomu srcu otvori.
Hasećijom učini ga 240
I da 'e njegov glava od lova,
I vrh tega počasti ga
Mnoštvom liepieh od darova.
Tako svrši lov čestiti 241
U svoj slavnoj veličini
Ki se viku na sem sviti
Taki ni ču ni učini;
Gdje svakoga množ zvierenja 242
Vele konja nakupiše,
Koje u lovu bez smiljena
Višli i lovci poraziše.
Čauš-baša poklisari 243
Poda od toga svoje diele,
Na takiema neka dari
Potpuno se obesele.
A ostalo razdieljeno 244
Medju sviema bi lovcima,
A što 'e ljepše ostavljeno
Caru i pašam njegovima.
I već bivši sjen od gore 245
Priklopila svu poljanu,
Car otide pod šatore
A svak ini na svû stranu.
A u toliko u tamnosti 246
Crno lice noć objavi
Tere tminam svê mrklosti
Svietlom danu svrhu stavi.

Primjedbe na petnaesto pjevanje.

Na kitici 95. — Nemgle: ne mne.
147. — Harba, vrsta oružja
159 — Mehmet, četvrti od imena sultan turski.
170. — Ris, tigre
202. — Bostandži, careva straža.

PJEVANJE XVI.

Sadržaj. — 1 Dolaskom zime Car se sklanja u Filibu, i s njime poklisari, koji su nastanjeni u Landasu. — 41. Njihove brige o svome gradu; obavješćaju gospodu o svemu što se opravilo. — 63. Pakljeni zmaj, od nenavidnosti prama Dubrovniku, šalje Lakomost na cara. — 130. Ostavlja Prievaru na svoje mjesto. — 137. A obujmi cara i njegove savjetnike. — 164. Biesni car, te zapovijeda da se donese blago — 187. Na to ga potiču i savjetnici. — 228. Poklisari su zazvani i utamničeni; o čemu je obaviješćena gospoda.

Priobražen sviet osvanu — 1
Star i grde bliede slike,
I na svaku bjehu stranu
Siede gore svekolike.

Livada se bješe od svudi — 2
Biele obukla u odjeće,
I kroz način skrila hudi
I travicu i sve cvieće.

Svi kladenci, i sve rieke — 3
Jur bjehu se poledile
I ohole brze tieke
Svojieh voda ustavile.

Sunce, zemlju koje travi — 4
Kroz gizdavo svê svjetlilo,
Ne sivaše u svoj slavi
Neg se u oblak bješe skrilo.

A i nebo svû vedrinu — 5
I razbludnu svoju diku
Promienilo bješe u tminu
Sliepu, mrklu, crnu i priku.

Gusti oblak prosipaše — 6
Snieg od svudi veoma silno,
Ter njim zemlju pokrivaše
Na sve strane sasma obilno.

7
A ne maloj u studeni
Hladan vjetar čujaše se
Koji kroz duh svoj ledeni
Svud okolo vijaše se.

8
Zima bješe mrazno vrieme
I godinu zlu doniela
Ter svîem ledom studenieme
Svekolike pute smela.

9
Paček carske na šatore
Snieg najveći bješe izlila
Kô na cara da najgore
Tad bješe se rasrčila;

10
Hoteći ga istjerati
Mraznu tako kroz nevolju,
Da ne bude veće stati
Ni pribivat tu na polju.

11
Na došašće trudna dana
Kô donese te žestoči,
Svakolika vojska izbrana
Od lovaca s carem skoči.

12
I ne buduć veće ufanja
Da se lovi doba u tako,
Ni na polju bivši stanja
Gdje dme sjever toli jako;

13
Carska izide rieč moguća
Put Filibe da se bježi,
Da sred dvora i sred kuća
Od zime se svak utješi.

14
I tu tako svi ureda
S njim se tako uputiše,
I šatore pune leda
Mlagjiem svojiem ostaviše;

15
Kî ne bješe ništa lieni
Neg' ih na tle ončas meću
Da prie gòre od studeni
Uteć budu taku smeću.

16
Mnoga vojska od kamila
Tu je ureda naprćena,
A i mazaka vrla sila
Stisnuta je od bremenâ.

Napunja ju mnošto kola 17
Sve što ljepšieh stvari imaju,
Kî se od konjâ i bivolâ
Hrlo i prešno tu smucaju.
Ter se tako svi najbrže 18
Bez pristanka sa svom moći
Sa čestitim carem krše
Da u Filibu budu doći.
On jezdeći brziem putom 19
Jošter s hrtim zvieri traži,
I godinom sagnan ljutom
U srcu se svom ne straši;
Neg' li redom gaje ophodi 20
I lugove i dubrave,
Jeda mu se gdje dogodi
Nać' u lovu svê zabave.
Treća zora dovede ga 21
U Filibu da počine,
Dokli okopne malo od sniega
Poljâ, gora, i planine.
Er je u misli da opet bude 22
Lov činiti po sve kraje
Sred godine zasve hude
Zimno vrieme jur nastaje.
Dieljenje ovo slavna cara 23
S takom prešom učinjeno
Od plemićâ poklisara
Iz Sagare bi sliegjeno.
Oni netom obaznaše 24
Da k Filibi on otide,
Hrle konje uzjahaše
Da ga s družbom svojom slide.
Ter istoga s njime dana 25
U Filibu uljezoše,
Nu niednoga sebi stana
Tu iznaći ne mogoše.
Er ne samo vojska od svudi 26
Kuće u gradu bješe opsjela,
Neg' još puna carskieh ljudi
I najbliža bjehu sela.

Dragomana tiem ureda 27
Kajmakanu posilaju,
Gdje im niko stana ne da
Da ga u njega ispitaju.
Ali paša s ljudstva česta 28
Čim nenadna dogje zgoda
Znajuć da tu ni'e im mjesta
Na Landasu stan im poda.
Selo 'e Landas kraj Marice 29
Od Filibe ne daleče,
Sve su u njemu kućarice
Kojeh samo plot optječe.
Divljem dubljem iz okola 30
Ogragjeno svud je u sebi
Od bukava i topola
Kê se uzrastom penju k nebi.
U sebi je puno njiva 31
I obilnieh vinograda,
Krušak', jabuk', dunja, sliva,
I razlicieh još prisada.
Bogato je žitom, vinom, 32
Medom, maslom, mljekom, vunom,
I potrebom svakom inom,
Koju uživa s česti punom.
Od pitomieh stada zvieri 33
Tu svegj pasu razne trave,
Igrajuć se svîem pastieri
Jaganjčići, ovce, i krave;
Da bi rekô u tem mjesti 34
Od staroga zlatna vieka
Da još sjaju svietle česti
I čestita radost njeka.
Kapidžića vriedna Age 35
Sve tu stoje podložnici,
Krstjani su ćudi blage
I službeni svikolici.
Sred sela je tega njemu 36
Liepa kuća učinjena,
Kâ 'e na mjestu najljepšemu
Kraj te rieke sagragjena;

Gdje on ljeti veće krati 37
Pod sjenice tu dohodi
Za u hladu dni trajati
Pri toj liepoj bistroj vodi.
Ti dvorovi izabrani 38
U takomu mirnu kraju
Poklisarim sad su dani
Da u njima pribivaju.
Gdje se oni nastaniše 39
I veselo i slobodno,
Čim ih na stan tu primiše
Svi seljani veoma ugodno;
Kî sve vrieme od njih stanja 40
Dvoreći ih sa svom vlasti
Činiše im bez kršmanja
Svaku službu s mnogom časti.
Ali oni zasve veće 41
U načinu prem veselu
Puni mile bjehu sreće
Počinuli u tem selu;
Još od misli teške svoje 42
Počivanja ne ugledaše,
Neg' u ljutieh nepokojeh
Brinuti se ne pristaše.
Nevolje ih vrle od grada 43
S zatvoreniem poklisari
Još sred gorka drže jada
S potrebitieh vele stvari;
Što da budu namiriti 44
Sa svom pomnjom ne mle prije,
Ter bez toga na sem sviti
Stvar niedna im mila nije.
I cjeć česa dragomana 45
Svegj na vrata posilaju
Da u careva kajmakana
Blagu milost ispitaju ;
Da im poda k sebi doći 46
Razgovorit da se budu,
Da s njegove tu pomoći
Samire se u svom trudu.

Nu dragoman svegj se vrati, 47
S odgovorom da ne mogu
S pašome se doć sastati
Er on ima prešu mnogu;
Čim od zore, do večera 48
Iz Filibe na dvor hodi
Tere s carem zvieri tjera
I u lovu se s njim nahodi.
Na kê glase poklisari 49
Puni ostaju ljute smeće,
Svê potrebne videć stvari
Da za dugo smirit neće;
Neg' da će se vele i vele 50
Oko paše izmoriti,
Dokli s njime, kako žele,
Moć' uzbudu govoriti.
Nu misleći da cjeć tega 51
Ni'e razloga napried cknjeti,
Neg' da 'e trieba glase od svega
Već gospodi spovidjeti;
Čim kroz nemir usioni 52
U gradu su svi smeteni
Neznajući kako oni
Od cara će bit primljeni;
I naprieda je li ufanje 53
Da u miru živu i stoje,
Ali 'e trieba za skončanje
Da ostave kuće svoje;
Sve budući razumjeli, 54
U svoj sviesti odlučiše
Što su dosle tu vidjeli
U Dubrovnik da se piše.
I cjeć tega napisaše 55
Liste pune čestitosti,
Knjigonoši kê pridaše
Veoma mnogoj u radosti.
Neka prije svû gospodu 56
Dragiem glasom razgovore,
Da kad čuju dobru zgodu
S zle smeće se ne uzmore;

Neka vide kô su od cara 57
Počašćeni liepo bili
Vrh svieh inieh poklisara
Kî su u njega dohodili;
Bivši on s njima blag i mio 58
Iz pristolja svê visinë
Ljubežljivo govorio,
S nikiem cari što ne čine.
I ne bivši veće pitô 59
Trista vreća srebra i zlata
Što je iskô temeljito
Da mu pošlju tu na vrata.
S oviem glasim k Dubrovniku 60
Knjigonošu uputiše,
I veselju u veliku
S mnogom prešom otpraviše.
A oni u paše staše iskati 61
Sa svom pomnjom sa svom moći
Da se budu s njim sastati
I da u njega budu doći;
Neka smire svoju želju 62
Sred čestite u svem zgode
Kad potpunom u veselju
Poklisare oslobode.
U toliko zmaj pakljeni, 63
Kî s prokletom nemilosti
U čemernom gnjevu pjeni
I davi se s navidosti;
Gledajući s kom ljubavi 64
Poklisari primjeni su,
I u kojoj dici i slavi
Od svieh turak' čašćeni su;
U nesviesti pomami se 65
Ter čeljusti svoje grube
Otrovniema zubi izgrize
I čagjavu bradu iskube.
Vidi silnik da zamani 66
Vaskolik mu trud je bio,
I sa sviema da nemani
Ni'e svê misli ispunio;

Na Dubrovnik er što iskaše 67
Cara i turke nabuniti
Ne može mu, kô htijaše,
Na njegovu to iziti;
Dubrovačke bivši smeće 68
Požalio car suzami
I ukazô se blag od veće
Sviem njihoviem nesrećami.
Ter ne samo zlato i blago 69
Da ne iskaše uzet njima,
Neg' da jošter veomi drago
Gledaše ih sviem očima.
Stvar kâ mu se čini da je 70
Prema turskoj svoj naravi,
Kâ u sebi lakoma je
Da pri zlatu glavu ostavi.
Tiem smišljajuć ove zgode, 71
Kê mu su uzrok ljutieh muka,
Kako uboden bivô hodi
Ter po paklu reve i muka.
I u sebi ljut od više 72
Sve nemani kolje i bije,
Er Dubrovnik ne omraziše
Da ga živa veće nije.
Čini mu se da toliko 73
Znanje ne bi poklisarâ
Da su umjeli ovoliko
Obrnuti oko cara;
Neg' da 'e pomnja mala bila 74
Zlieh nakazni u tieh trudi,
Ter da zato ni'e sliedila
Svrha ugodna svoj požudi.
Ova stvar ga tako ranja 75
Da u čemeru zlobna gnjeva
Puca i strašna sred skončanja
Laje, vije i zavieva.
Pače u silnoj rogobori 76
Srdito se tač oholi
Da ište pako da obori
I da vas sviet satre doli.

Na njegove strašne glase 77
Pune ognjene oholosti,
Crni ponor razliega se
Od nemile zle propasti;

A pakljeni jazi i spile 78
Tako grme sred dubine
Da bi rekô s ljute sile
Satarisan vas sviet gine.

Najposlje se razdrie ovako: 79
Ah! toli sam male moći
Da svak može splesat pakô
I moj' vlasti vrha doći;

Ter ovako dubrovčani 80
Sramotno me potlačiše
I s mojema sad nemani
Svôm pameti boj dobiše.

U ovoj li se ja ću tmini 81
Vječniem ognjem svegj daviti,
A oni slavnoj na visini
U gospostvu svôm dičiti?

U ovoj li ja tamnici 82
U vjeke ću uzdizati;
A u slobodnoj oni dici
Na svietu će uživati?

Oholeć se, da su opeta 83
Grad oboren ponovili
Gdje krstjanska vjera kleta
Svegj u jačoj raste sili;

Oholeć se, da s hitrine 84
Njihovieh su poklisara
Privarili nad sve ine
Otmanskoga slavna cara;

Koji slušati nije htio 85
Svjete, kê mu poslah rieti,
Neg' je za njim' zaludio
Bez razloga i pameti.

Ah! ovezieh ne bi ruga 86
Bilo, kî me sada prže,
Da sam imô boljeh sluga,
Da zapovjed moju vrše.

Ali er moji zločešnjaci 87
I ne htješe i ne znaše,
Poklisari zato jaci
Biše, i zato slavni ostaše.
Nu još im ću vrha doći, 88
I ukazat im svîm očito,
Da 'e još puno sile i moći
Mê kraljestvo strahovito;
I da imam još dvoranâ 89
Kî će umjeti na sem sviti
Sred načina hitra i znana
Moje odluke izvršiti.
S oviem rieči oči izvrati 90
Iz kîeh śjeca plam ognjeni
Ter po paklu sta gledati
Svekolike crne sjeni;
Ištuć da tu izabere
Kâ 'e s prilike slična hude 91
Za izvršiti svê čemere
I otrovne zle požude.
Megju vele zlieh nakazni, 92
Kê u paklu nahode se,
Kîem su obrazi bezobrazni
I strahoćom kê se rese;
Jednu nad sviem strašnu izbira 93
Suhu, usahlu, grde slike,
Koj iz usti plam izvira
Kako peći iz velike.
Ona sva je učinjena 94
Same od kosti, koju krije
Koža u grešpah pokupljena
Kâ se oko nje suha vije.
U nje kose svekolike 95
Jedoviti kravoši su,
Kî s rasrdžbe ljute i prike
Bez pristanka svegj grizu se.
Krvavieh joj posred oči 96
Dvije otrovne zmije igraju,
Kê ćemernoj u žestoći
Sve što vide na sve sjaju.

Zjehaju joj usta vrla, 97
U pohlepah tere blidi
Da bi vas taj sviet proždrla
I sve što okom svojiem vidi.

Ruke su joj kako čaplje, 98
Tugje blago kîem prihita,
A koža joj sva na kaplje
U pjegam je šarovita.

Sva 'e šankana i grbava, 99
Krivonoga i saparta,
I u stasu je vidjet prava
Gubavica žaba odrta.

Razdrta je u haljini 100
U koj ni mast ne pozna se,
Kâ sred krpa u starini
Izgrizena raspada se.

Gladna izdiše sred čemera 101
Da joj hrana ne pogine,
Ter pečena od guštera
Dosta joj su polovine.

Vrhu punieh tobolacâ 102
Blaga i zlata leži i sjedi,
Kieh ujedno stavi i zbaca
Ter ih svegjer pomno redi;

I gleda ih, čuva, i broji, 103
Da joj niesu poginuli,
I sve čase znat nastoji
Na svom mjestu svi jesu li;

Ter se oko njih straši i trese 104
Bez pokoja dnevi i noći,
I da ih kogod ne odnese
Ne da nikom blizu doći.

Toliko je ćudi prike 105
Da družine sobom neće,
Neg' li same kamatnike
I lupeže sve grabeće.

S njima vieća zbori svoja, 106
S njima opći po sve vrieme,
S njima gusi sred pokoja;
Zla lakomost — nje je ime.

Nju nemili kralj paklјeni 107
Zivnu u način strahoviti,
Er s njom samom drži i cieni
Svoje želje ispuniti.
I bivši ona došla ureda 108
Za poslušat gdje je zove,
On je pomno s prva zgleda,
Pak joj reče rieči ove:
Dvorkinjice moja ugodna, 109
Kâ vrlinom tvoje vlasti
Stječeš hitra i slobodna
Môm kraljestvu slavne časti;
Koja svuda iznahodiš 110
Silnom moći srećne zgode,
Ter za sobom sužnje vodiš
Mnoge kralje i narode;
Potrebno je, ako ikada 111
Ti si mene poslužila,
Da me budeš uprav sada
Poslužiti kroz tvâ dila.
Očito je tebi dobro 112
Zle nemani kô me izdaše,
Kîeh uzdano ja bjeh obrô
Za uzvisiti ime naše.
Ove ništa ne opraviše 113
Ni mrzećem Dubrovniku
Vrat nemili prikršiše,
Ni splesaše slavu i diku.
Ni na nj turske nemilosti 114
Razdražiše po načinu
Da ga ljutom usilnosti
Ili uzmu ili ukinu;
Da se opaka vjera obori 115
I krstjanstvo hudo s njime,
A da se ondi napried dvori
Strahovito naše ime.
Za riet pravo s njih nesviesti 116
Ja bih krunu izgubio,
I u pakljenom crnom mjesti
Ne bih veće gospodio;

Neg' bih došô do skončanja 117
I pukô bih sam u sebi
Da ne iznagjoh moja ufanja
I vas pokoj sad u tebi.

Ali znajuć da ti sama 118
Mož' mê želje samiriti,
I sred plačnieh ovieh jama
Čestita me učiniti;

Tebe obrô sam, da s tvê vlasti, 119
Kâ 'e moguća nad sve ine,
Povrate se prave časti
Od pakljene kraljevine.

Tiem neka me teška od jada 120
Služba tvoja oslobodi,
Put Filibe trči sada
Gdje se u lovu car nahodi;

Ter mu opsjedi carska vrata 121
Dubrovčanom da nikako
Trista vreća srebra i zlata
On ne prosti toli opako;

Neg' svakako da učini 122
Da mu budu take dare,
I da zato u vrlini
Zatvori im poklišare.

Neka iz tega smeće izidu 123
Da poraze grad nemili
Da na nj turci s vojskom idu
I satru ga u svoj sili.

Kajmakanu Mustaj paši 124
Musaipu i svakomu
Razloge ove ti prikaži
Da pristanu htjenju tvomu.

A potrebno nije u dugo 125
Tebe učiti, mudra ti si,
Mâ pakljena vriedna drugo,
O koj kruna moja visi.

Hodi, i brzo poteži se 126
Neka prije sred veselja
S tvojom pomnjom izvrši se
Strašna odluka mojieh želja.

Umiljeno većma viku 127
Ni'e se crni kralj molio,
Ni kroz goru zlobu priku
U srcu se svom mučio.
Nu već prista govoreći, 128
A Lakomostončas skoči
Da izvrši zasve u smeći
Sve pakljene te žestoći.
Mučno bješe njoj ustati 129
S blaga na kom svegjer sjedi,
A bi trieba poslušati
Te ognjene zapoviedi.
Radi česa neka u tuzi 130
U putu se ne uzmuči
Sve Privari viernoj druzi
Blago svoje priporuči.
I nju ostavi na svê mjesto 131
Bezobrazno da gusuje
I da hitro vara često
Svih, s kîm za nju ustrguju;
A ona puna želje i glada 132
I zla u komu svak se stara
Put Filibe pogje tada
U Otmanskoga pogje cara.
I odnese u te strane 133
Sobom žabe sve gubave
Kê se njome svegjer hrane
I u njoj drže sve zabave.
Za njom crne sve nakazni 134
Iz ponora istrčaše
Od strahoće i bojasni
Što kralj strašni na njih zjaše;
Nastojeći da se k njemu 135
S boljom družbom vratit bude,
Da ih ne kori hud u svemu
Kad samiri svû požudu.
Nu Lakomost bješe veće 136
U Filibu dolećela
S misli punom ljute smeće
Za opaka činit djela.

Ončas pogje nevigjena 137
Caru otmanskom put dvorova
Ter u zlobi razdražena
Čemerom ga svîem otrova ;

I u srce mu vrže skrovno 138
Jednu od svojih gubavica,
Da ga ranja svegj otrovno,
Vele gore neg' ljutica.

Car oni čas u bolesti 139
Nepokojne začu muke,
Kê mu čine u nesviesti
Promienjivat svê odluke.

Lakoma ga misô štište 140
I zaplete sa svieh strana,
Da opeta blago ište
Od pobjenieh dubrovčana.

Smišlja zlato neizbrojno, 141
Kê se u gradu temu čuje,
I da njemu ni'e pristojno
Da ga pusti i daruje.

Paček drži još saviše 142
Da sramota jest mu očita
Er mu blago ne doniše
Carskom rieči koje pita.

S pameti mu jur prohodi 143
Zla nesreća svakolika,
I sve od trešnje ljute zgode
Tužna grada Dubrovnika.

Ter sve cieni za hitrinu 144
Poklisari što mu rješe;
A za samu drži istinu
Da u njih blago mnogo bješe.

Tiem nesviestan ne zna što će 145
Kud li će se obratiti,
Neg li samo zlato hoće
Za svê želje samiriti.

Lakomost mu prid očima 146
Svegj se vrti hitro dosti,
Da požude niedne ne ima
U koj nije lakomosti.

Ako sjedi zlato gleda, 147
Ako hodi zlato pazi,
Ni mu s oči, ni s pogleda,
Ni s pameti zlato odlazi.
Zlato ište, zlato želi, 148
I bez zlata dobra nije
Da ga u srcu razveseli
Kê lakomost zla mu rije.
Kroz toj želje neka od zlata 149
Zlatom smiri toli uredno,
Kajmakana na svâ vrata
S Masaipom zove zaedno;
Neka s njima svjetuje se 150
Kako će se tu vladati
Da mu blago donese se
Za kîe mu se život krati.
Er još ljuto da skončanje 151
Sviet vaskolik ima čuti
I da ima doć na manje
I u sebi poginuti;
Svoja carska rieč nikako 152
Neće pustit da pogine,
Da zna usilit nebo i pakô
Kroz najgore zle vrline.
Zla Lakomost u toliko 153
Ni čuvena ni gledana
Pogje sresti silno i priko
S Musaipom Kajmakana;
Ter se s njima združi u putu 154
I u srce im žabu umeće,
I od zlata želju ljutu
Koja sili na sve smeće.
I pamet im još osliepi 155
I požude sve ostale
Da za zlatom svaki hlepi
I da samo zlato hvale;
I bez zlata da razloga 156
Ni umiju ni poznaju
Neg' sred zlata bogatoga
Prava dobra da gledaju.

Odvede ih na svjet hudi 157
Gdje ona glava bit će od svjeta,
I lakomoj svoj požudi
Zla meštrinja i prokleta.
Gdje se vieće viećat ima 158
Vazdašnjega od zakona,
Koje sa sviem lakomcima
Na svoj način vieća ona;
U kom vieću opakomu 159
Ne gleda se pri koristi
Za pogodit htjenju svomu
Ni čast, ni raj, ni Bog isti.
Oni tako dohrliše 160
K slavnom caru svi ureda
I do zemlje vrat skloniše
Za čut što im zapovieda.
I videć ga da 'e pun gnjeva 161
Gdje obliće strašno kaže,
Gdje mu iz oči munja sieva,
Zapanjeni oba ostaše.
Nu car kô ih doći vidje 162
U srcu se obeseli,
Zasve u licu s prva ublidje
Čim nesviesno blago želi.
I bivši im učinio, 163
Gdje klekoše, ustat gori,
Na pristolje svê je sio,
Pak ovako progovori:
Može li se to podnieti 164
Sramotami nada svima
Da rieč, kû car bude rieti,
Poslušat se ončas neima?
Car kî svietom oviem vrti 165
Na svû volju kako reče,
Kî je gospar vrhu smrti,
I najviše glave sieče;
Od koga se tresu i boje 166
Kralji oholi u nemiru,
Kî sam s moći silne svoje
Gospoduje svaku viru;

Da ovako čuven nije 167
I da od svojieh haračara
Učinit se njemu smije
Zli neposluh i privara;
I da blago, koje sada 168
Po sudu se njemu prosi,
Iz svevoljna toli grada
Jošter mu se ne donosi?
Ah! kako me privariše 169
Poklisari svôm hitrinom
I pamet mi zasliepiše
Vuhvovitiem svojiem činom,
Da ja nehtjeh veće iskati 170
Koje liepo blago milo,
Kê daleko vidim sjati
Kroz sunčano svê svjetlilo.
Liepo blago gdje velike 171
Stoje sreće i radosti,
U komu su prave dike
I sve od svieta čestitosti;
Carsko srce kê mi stravi 172
Kroz uresnu svû ljepotu
Pri tolikoj da ljubavi
Niesam miran u životu.
Grad Dubrovnik ako pade 173
I užeže ga plam ognjeni
I ču od trešnje ljute jade,
Ta nesreća što je meni?
Neka se oni teziem brinu 174
I podnose te nemire,
A da samo mû visinu
Kô ja hoću blagom smire.
Muftija je po razlogu 175
Osudio svôm pameti
Od pobjenieh da ja mogu
Svekoliko blago uzeti.
A znam tega blaga i zlata 176
Da se tvrgja napunila,
Er je sreća svijem bogata
Svegj u temu gradu bila.

Tiem nikako neću njima 177
Da s hitrinom ovo progje,
Nego sa sviem načinima
Da prid noge moje dogje;
Da naredba moja sliedi, 178
Neka vide i poznaju
Mojiem slavniem zapoviedi
Kô se klanjat snižno imaju.
I zasve sam vrhu tega 179
Govorio vami inako,
Poričem se sad od svega
Hoću blago to svakako.
Svaka 'e bolja promišljena, 18[illegible]
Ništa u preši dobro nije;
A pamet je zasljepljena
Cienit blago kâ neumije.
Za to način iznagjite 181
Kako vam se čini bolje,
Ter najbrže učinite
Da se smire moje volje;
Da ja ostanem s mojom časti
I da hitri poklisari
Vide, da s môm carskom vlasti
Ne žive se u privari;
Neg' sljepački da je triebi
Mû zapovjed opslužiti,
Ako neće sami sebi
I svom gradu vrat slomiti
Er da vas sviet s časti
Ima živiem zgoriet plami,
Hoću ovako sve da bude
Kako sada rekoh vami. —
Svrši ovako besjedeći
Otmanović pun čemera
S misli ljutom da u smeći
Svoju ognjenu srdžbu istjer[illegible]
A do zemlje poniženo
Kajmakan se vas obori,
Pak dignu se i umiljeno
Uze s njime da govori.

Kliče: što car zapovieda 187
Slavnom rieči svako u doba,
To je trieba da se ureda
Od njegova vrši roba.
Sad najliše gdje razložne 188
I pravedne ište stvari
U čeljadi svê podložne,
Male vjere, male hari;
Koja se je od starinâ 189
Obiknula na sem svieti
U nauku od hitrinâ
I hiniti i življeti.
Za riet pravo, care izbrani, 190
Svak se bješe začudio
Da ti opakiem dubrovčani
Bješe blago tvê pustio;
Koji zasve tugu priku 191
Da su u trešnji oćutili,
Nu su tvrgju prem veliku
Blaga i zlata napunili;
Da ni'e trieba vjerovati 192
Njihoviema poklisarom
Kî su došli vuhvovati
Na tvâ vrata sve s privarom.
Er uboštva nije tega 193
Kako u gradu oni kažu,
Neg' li zaisto vrhu svega
Očito vam tlape i lažu.
Čeljad su ovo sve himbena, 194
Vele znaju, vele umiju,
Varka im je svegj skrovena
Ispod koje mnogo smiju.
Nu kada je carska volja 195
Blago učinit da donesu,
Od svîeh ćemo samovoljâ
Učiniti da se stresu.
Poklisare njima stare 196
Zatvorene još držimo,
A i nove poklisare
Zatvoriti učinimo;

I dajmo im rok i vrieme 197
Dokli imaju na tvâ vrata
Doniet hrli nada svieme
Trista vreća srebra i zlata.
Što ako oni tvrdoglavi 198
Poslušati ne ustjedbudu,
Neg' protiva tvojoj slavi
Misô ukažu priku i hudu;
Zapovied će carska biti 199
Tada da se s većom vlasti
Budu splesat i sniziti
Njih nesviesne oholasti;
Da poznadu nad sve ine 200
Da orô mrava svegj potlači,
I strmoglav da se ukine
Vazda s većem ko se jači.
Kajimakan svrši ovako, 201
A Musaip usta otvori,
Ter lakomo i opako
Uze i on da govori.
Reče: mudro 'e carstvu tvomu 202
Kajimakan besjedio,
I u stavnomu znanju svomu
Sve je dobro razmislio.
Dubrovčanim nije triebi 203
Kazat djela ljubežljiva
Neg' li oštro lice u sebi
I da im si suprotiva;
Er oni se kad ne boje, 204
Tad kroz narav svoju hudu
Misle, ištu i nastoje
Privariti da te budu.
Namislit su bili smieli 205
Harače ti ne davati;
Gledaj, dokle jesu umjeli
Svôm hitrinom vuhvovati.
Himbeni su ono ljudi, 206
Lisičiti veoma znaju,
I svakiem se s hudom ćudi
I vladaju i sastaju.

Eto i carstvo tvê čestito — 207
Veće bjehu privarili
Na cviljenje vuhvovito
Da se njima srcem smili.

Ali ne da višnji zgara — 208
Djelovanje kroz opako
Da otmanskoga budu cara
Privariti oni tako;

Neg' da caru čestitomu — 209
Carsko blago donese se,
A da u znanju oni svomu
Ludo i sliepo privare se.

Tiem, čestiti slavni care, — 210
Ako mariš za tvê dike,
Zatvori im poklisare
Tvê himbene neviernike.

I ako dosta to ne bude, — 211
Razori im grad mrzeći,
Da sred smeće vide hude
Da si od njih jači i veći.

Neka vas sviet unaprieda — 212
Nauči caru robovati,
I njegova od pogleda
I strašit se i bojati.

Prista s oviem razgovorom — 213
Tu Musaip hud nad svima;
A car opet srdžbom gorom
Besjediti uze s njima.

Drago mi je, reče, čuti — 214
Da odluke mê hvalite,
I da sa mnom po istiem puti
S vašiem svjetom vi hodite.

I caru je od potrebe — 215
Svê uzdane čut svjetnike,
I držat ih polak sebe
Za čas pravu svoje dike.

Tiem pokli se vidi vami — 216
Da su odluke mê razložne,
I da 'e pravda i sud s nami
Vrh čeljadi te podložne;

Kajimakan neka hodi 217
Poklisare zvat najbrže,
Da im hrlo čini odi
Da zapovied moju izvrše.

Ki er hitri i himbeni 218
U svojema djelim jesu,
Hoću da su zatvoreni
Dokli blago to donesu.

I ako dosta ni'e stvar taka, 219
Hoću i vojska da se spravi
Da od grada toli opaka
Ni kami se ne ostavi.

Neka vide car mogući 220
Kako strašno zapovieda
Kad ih udre tries gorući
Od mojega silna jeda.

Na ove rieči nesmiljene 221
Kê u naćin strahoviti
Pun rasrdžbe neizrečene
Izgovori car srditi;

Do zemlje se poniziše 222
Oba paše umiljeno
I svû glavu prikloniše
Prid pristolje uzvišeno.

Nu za izvršit stvari ove 223
Kajimakan ončas skoči
Poklisare da dozove
Srdit ljutoj u žestoči.

A Lakomost s nemanima 224
Uhiti se tad u kolo
Ter zaigra zaedno s njima
Prem objesno i oholo;

Veseleć se, er su tako 225
Sva činjenja uputili
Da će brzo smirit pakô
Da kralj crni već ne cvili.

U toliko poklisari 226
Na Landasu počivahu
I od opacieh ovieh stvari
Nikako se ne nadahu;

Neg' pri paši kajmakanu 227
Svake ufaju steć' milosti
Da netom se s njim sastanu
Smirit će ih u radosti.

Kad iznenad ugledaše 228
Doć' čauša poglavita,
Kî ih zove hrlo u paše
I od njegove strane pita.

Ter cieneći u toj zgodi, 229
Kû iskaše vele dana,
Čes da im se mila rodi
I čestitost uzdisana;

Velikomu u veselju 230
Otidoše tamo ureda
Za ispunit svoju želju
I čut' što se zapovieda.

Ali kako tu dogjoše,
U hud način i nemili 231
Sve inako iznagjoše
Nego bjehu promislili.

Doćeka ih pun strahoće 232
Paša u gnjevu ljut od više,
Ter ih zgleda, kô da hoće
Da ih ončas satariše.

Bješe crna sred obraza 233
Gori vidjet hude od zmije,
Čiem vikati uze iz glasa:
Slavnom caru blago gdi je?

Što mislite? Do dvadesti 234
Svieh vas imam zatvoriti,
Da od mahnite te nesviesti
Uzbudete ozdraviti.

I ako življet ne naučite 235
Ni klanjat se našoj vlasti
S rasrdžbe ću strahovite
Splesat vaše oholasti.

Paček vam ću grad uzeti 236
I razvalit s bojnicima,
Neka znate s kom pameti
Car se otmanski slušat i[illegible]

Ovo kako dogovori, 237
Poklisarim ne dopusti
Da od njih niedan usta otvori
Ni nikakvu rieč izusti.
Neg gdje strašno čim ublidje 238
Sred rasrdžbe hugje i gore,
Čaušima zapovidje
Oni čas ih da zatvore.
I tako ih hrlo vode 239
U čauša u Osmana,
Da pod stražom bez slobode
Sred njegova stoje stana;
I da od tole iz tamnosti 240
Nadvor izit vik ne budu,
Dokle opake lakomosti
Ne ispune caru hudu.
Na ove tuge i nesreće 241
Smetoše se poklisari
Gdje iznenadi strašno odveće
Srditi ih tries udari.
Ne znajući kojiem puti 242
Obratit se veće mogu
Za uteći jad priljuti
I nevolju tako mnogu.
Nu videći turci vrli 243
Da zlo njeko namisliše,
Knjigonošu ončas hrli
K Dubrovniku otpraviše;
Da se vriedna ta gospoda 244
Mudriem svjetom sačuvaju
Nemilosnieh od zlieh zgoda
Kê im turci pripravljaju.
A oni znajuć udes kleti, 245
Odlučiše sviem hrabreni
Ne strašit se krepko umrieti
Za svoj mili grad rogjeni;
Svi narodi da znat budu 246
Da oni cjeća svoje časti
Ni u smrtnom se neće trudu
Niedne od sile vik pripasti.

PJEVANJE XVII.

Sadržaj: — 1. Hude odluke paše bosanskoga, i sile turske u Konavlima. — 16. Gospoda šalju tri plemića s vojskom na obranu. — 53. Gusari Novljani bježe od mlečića u Donjugoru. — 63. Straćeni su od konavljana. — 73. Jedan koji bješe utekao, doglasi taj poraz u Novomu. — 85. Paša ustaje na osvetu. — 93. Konavljani se viteški opiru. — 114. Paša šlje kjehaju, koji zbije konavljane u ogradu. — 186. Plemić iz Gabrilà dolazi u pomoć. — 198. — Paša razbjen od nepoznana vojevode, u Zavrati s vojskom se iznebiva. — 233. Plemići utvrgjuju klance, i šalju glase u grad.

Car s odluke nemilosne 1
U Filibi blago iskaše,
A u Konavlah paša od Bosne
Samosilja zla činjaše.
On izprva u ta polja 2
Kako pade, sve bojnike
Bješe ustegô od svevolje
I od svake misli prike.
Ali u dugo tu stojeći 3
Bješe vojsku raspustio
Velik tako broj videći
Bez potrebe da 'e skupio.
Dvie tisuće samo ostavi 4
S poglavitiem begovima,
A ostale doma spravi
S zapoviedim ovacima:
Da pripravni svegjer stoje 5
Za opet k njemu dohrliti,
Kad naredbe pošlje svoje
I bude im poručiti.
Nadaše se silnik kleti 6
Primit glase s carskieh vrata
Da Dubrovnik bude uzeti
Za smiriti želju od zlata.

Bivši caru velikome | 7
Liste ispisô sviem vuhvene
Kako u gradu bješe tomu
Mnogo blago bez procjene;
Ter nemiran čekajući | 8
Da Dubrovnik prie proždere
Kô zmaj kroz plam svoj gorući
Ljute uzmnaža svê čemere.
I naredba gdje mu taka | 9
Još od cara ne dohodi
Vri sred gnjeva prem opaka,
I pokoja ne nahodi.
Vojska, koja osta s njime, | 10
Gladna i lačna tu stojeći
Svojiem djelim nemilime
Sve pljenjaše u svoj smeći.
Ter sve strane i sva sela | 11
Jur čujahu tursku silu,
Kâ sve pute bješe opsjela
U načinu prem nemilu.
Tiem buduči dotrudilo | 12
Samosilje hudo tako,
Koje bješe izmorilo
Ustrpljenje tvrdo svako;
Mjestani se potužiše | 13
Za dosadu toli priku,
I glasnike otpraviše
K slavnom gradu Dubrovniku;
Ištuć pomoć i načine | 14
Kô će unapried moć življeti,
S nemilosne da vrline
Ne uzbudu ljuto umrieti,
I da turska sila opaka | 15
Ne čini im da poginu,
Gdje u djelieh od junaka
Mogu činit svi da sinu.
Bješe molbe te čuvene | 16
Prem velikoj u milosti
Od gospode tač hrabrene
Pune svake izvrsnosti.

Ki videći zle nesreće 17
Svojieh viernieh podložnikâ,
Gdje smeteni svak čas veće
Trpe u tuzi zla velika;
Neka bi ih pokriepili 18
Takoj teškoj u potrebi
Da sahrane život mili
I smire se sami u sebi;
U pomoć im ončas daju 19
Tri plemića tu najbolja
Da ih brane i čuvaju
Od svieh turskieh samovoljâ;
Neka im su vojevode, 20
I da znanom svojom sviesti
Zabljudu ih od zle zgode
I od protivne svake čestí;
Ter da turci pamet steku, 21
Kad upaze take vlasti
Spravne splesat silu prieku
Njih nesviesne oholasti.
Na čestita dobra ova 22
U veselju bojnieh sprava
U sebi se obradova
Konavoska sva država.
Ter s pomoći toli ugodne 23
Svak ukriepi srca svoja
I desnice svê slobodne
Suproć svakoj sili od boja,
Mladost se je sva podigla 24
Na junačko vojevanje
I požude svoje uzdigla
Na čestito svoje ufanje;
Ter za branit svoje kuće 25
Od svuda se iz sve župe
Silne čete i moguće
Bojnieh ljudi prešno kupe.
Nu plemići glasoviti 26
U Konavle kô dogjoše,
Hteći sela svâ braniti
Koliko se bolje može;

Vojsku u troje razdieliše — 27
I hitrinom mudri i znani
S junacim se utvrdiše
Vrhu brda gori u strani.

Jedan čete svê povède — 28
Tvrdo u selo od Gabriela,
U manastier drugi sjede
Za čuvati bližnja sela.

Treći otide k Donjoj gori — 29
Gdje tu brda svakolika
Pomno okruži i zatvori
Silnieh četa svîeh bojnika,

Da se lašnje budu tako — 30
Turskoj sili odrvati
Ako dogju toli opako
Na njih s vojskom udarati.

Konavli se svekolike — 31
U oružju bojnom paze,
I junačke slave i dike
Oholjema trubljam glase.

Zamnili su gore i strane — 32
Strašnieh bubnji oda svudi,
Čete sjahu oružane,
Zamor čine bojni ljudi.

Od svudara zla smrt prieti — 33
Nesviesnomu svakom smienju,
Svak hrabreniem mislim leti,
Svak je kô lav u vigjenju.

Svaki plemić slavna imena — 34
Sedam stotin' vojske vodi,
Svieh je krepost prihrabrena
U junaštvu i slobodi.

Pod puškam su svikolici — 35
I ognjeniem pod mačima,
S kîem junačkoj u desnici
Slovu nad sviem junacima.

Ter su spravni stavnom sviesti — 36
Isti život da izgube
Za sačuvat rodne mjesti
Veće od glave kojieh ljube.

Hrabreniem su u željami 37
Bojne uzrasli sred požude,
Ter u živiem gore plami
Za rasrdžbe tjerat hude;
I za ukazat nepriatelju 38
Da strah s njima neima stana
U junaštvu i veselju
Popievaju na sto strana.
Sve glavice i sve gore 39
Silniem četam odjevene
U oružju svietlom gore
I vidjet su sve ognjene.
A u gromu ljuti strme 40
Sve trieskaju strahovito
Čim junaške puške grme
Igrajuć se ognjevito.
Stiezi oholi put nebesa 41
Vrh kopljâ se izvijaju,
Jeći Zagor s urnebesa,
Planine se razliegaju.
Sve boj ište, sve boj pita, 42
I svak srcem spravan stoji
S gnjeva toli razložita
Da mač turskom krvi opoji.
Ali turska samovolja 43
Oviem čudom sva se ustavi,
Da ne ide niko iz polja
Neg' uz pašu da boravi.
Isti paša, koji zgleda 44
Ovoliko smienstvo u sebi,
Od sebe im iti ne da
Boj zavrgô da se ne bi.
Tiem prigoda svaka minu 45
Od nemile tako sprave
Da srditu kroz vrlinu
U boju se ne krvave.
Još najliše vojsku bojnu 46
Gdje plemići ti vladaju
U načinu sviem dostojnu
Držeći je u svom strahu.

Njih gospoda kâ poslaše 47
Suproć turcim nemilima
Naredbe im ove daše
Da ne budu bit se s njima;
I u polje da ne slaze 48
Neg' da stoje na obrani,
I da sela samo paze
Uzdržeći vojsku u strani.
Tiem s velikom pomnjom oni 49
Nastojahu dnevi i noći
Da vojštani tač smioni
Ne uzbudu k turcim poći;
Da se zli boj ne zadere 50
I da paša neima uzroka
Da izriga zle čemere
Gnjeva svoga sviem žestoka.
Ali u dugo pomnja taka 51
I vladanje bi zaludu
Er sve išteti ćes opaka
Kroz prigodu sasma hudu.
Zaman stvarim dohodniema 52
Umrla se pamet brine,
Er ta svrha bude sviema
Kâ se odluči zgar s visine.
Jedna lagja od Novljanâ 53
Danâ od prije nekoliko
Bješe izišla oružana
Da gusari ljuto i priko;
Tere morskoj po pučini 54
Svud brodeći ne praštaše
Niednoj plavi ni krajini
Gdje prigodu nahogjaše.
U Jakinskom bješe kraju 55
Mnogo štete iščinila,
I na suhu ljutu u vaju
Veće roblja zaplienila.
A i njeke male lagje 56
Dubrovačkieh podložnika
Silno uhiti, kieh iznagje
Ne daleko Dubrovnika.

Nu čim ona tu gusari 57
Sinja mora Dubrovačka,
Iz nenadke na nju udari
Oružana plav Mletačka;
Koja za njom u potjeru 58
Iz Gruža se hrlo diže
Da je ljutom u čemeru
Bojnom silom satariše.
Prid njom ona bježat uze, 59
Ali dobro tu videći,
Zasve vozit siluje se,
Da nikako neće uteći;
Udri sa sviem svojiem tiekom 60
Na mrkjente Donje gore
Hteći takom zgodom priekom
Zlo uteći vele gore.
Zli gusari put Novoga 61
Namisliše tuda proći,
Ne bojuć se od nikoga,
Uzdajuć se u svê moći.
A najliše gdje još znahu 62
Da se paša tu nahodi,
Svikolici smioni igjahu
I velikoj u slobodi.
Nu smienstvo im to ne progje 63
Kako bjehu namislili,
Er ih svrha huda dogje
Kô htje udes njih nemili.
Na straži se nahogjaše 64
Jedna četa konavljana,
Kâ čuvaše i branjaše
Donju goru s morskieh strana.
Ovi videć zgode ovake 65
I da im je mjesto ugodno
Za porazit turke opake
I mučeće i slobodno;
Hoteći se osvetiti 66
Za nemila njih činjenja,
Odlučiše svieh pobiti
Bez nikakva tu smiljenja.

U klisurah tieh u tiesnu 67
Iznenad ih obujmiše
I gdje u strahu oni česnu
Oružje im vrć' činiše.

Pak zasve se snišno mole 68
Da im život prostit budu,
Kroz načine sasma ohole
Podaše im smrt prihudu.

Na mrve ih izsjekoše 69
I u gnjevu prem žestoku
Skupiše ih i vrgoše
Jednu jamu u duboku.

Neka budu sred tieh strana 70
U pustoši toj za vike
Sva ta djela zakopana
Nemilosti toli prike.

Ali er višnji zakon stavi 71
Vrh ovoga tamna svieta
Da se svaka stvar objavi
I potajna i skrovita;

Ne bi ni ta smrt mučeća 72
Zliem gusari kâ se poda,
Neg' se oglasi gora i veća
Neg' je u sebi bila zgoda.

Dvadeset ih poražiše, 73
Toliko ih druga bješe,
Nu pomnjivi tač ne biše
Da im jedan ne pobježe.

Ovi, čim se ini tresu 74
Er imaju poginuti,
O prvomu urnebesu
Skri se u prociep jedne ljuti.

Pak noć mrkla kako dogje 75
Od tole se lahko izvuče
Ter stran puta k Novom pogje
Tukući se skrovno i muče.

Gdje spovidje u sve glase 76
Plačnu zgodu gorkieh tuga
I nemile sve poraze
Od pobjenieh svojieh druga.

Užeže se u ognju živu 77
Grad vaskolik od Novoga,
Čujeć žalost boliježljivu
S tega raspa nemiloga;
Ter matere i sve žene 78
Od pobjenieh bugareći
Crniem ruhom pokrivene
Otidoše k paši u smeći;
Prsi svoje lupajući 79
Plača i jada sred velika,
I osvetu ljutu ištući
Konavojskieh od krvnika;
Er ljubljene svê junake 80
Toli hudo pogubiše,
I nevjere sred opake
Gorkom smrti poraziše.
Naricahu svê nesreće 81
I nemile nepokoje
Čim za uzrok vječne smeće
Izgubiše dobro svoje.
Ter uzdisuć u žalosti 82
Izdisahu u suzami
Da bi zato od milosti
Isti pukô stanac kami.
One tuge nemilosne 83
Pune plača i nemira
Nabuniše pašu od Bosne
Da mu u gnjevu srce uzvira.
Još najliše neman kletu 84
Gdje u sebi režat čuje,
Skače srdit na osvetu
I čemerom dušu truje.
Ter najbrže zapovieda 85
Da sva vojska hrlo ustane
I da ide s njime ureda
Donjigorske žeći strane;
Da popali i požeže 86
Živiem ognjem sve strašivo
I na mrve da izreže
Sve što iznaći bude živo.

Ončas vojska svakolika 87
Iz tabora svîeh izide
Čete pješac' i konjika
U oružju se sjati vide.
U junačkoj slavnoj dici 88
S vitezovim vojevode
Hrle uz pašu svikolici
I strt Donju goru hode.
Trublje i bubnji tu najprvi 89
Udariše trieskovito
I na bojna djela vrvi
Silna vojska ognjenito;
Koja ide prešno toli 90
Da pobjene turke osveti,
Da bi rekô čim se oholi,
Da ne hodi, neg' da leti.
Upaziše s brda straže 91
Nabunjene ove stvari,
I da turska sila igjaše
Da na Donju goru udari.
Tiem na znanje svekoliko 92
Vojevodi daše svomu
Da s junacim ljuto i priko
Bude se opriet boju tomu.
On znajući što se čini, 93
Hrlo izredi čete svoje
Ter junačkoj u vrlini
Na obranu skočijaše.
I videći gdje udriti 94
S veće strana paša ima,
Čini u brdieh niže siti
Svojiem bojniem junacima;
Koji mjestu prem u tiesnu 95
Klete turke susretaju
I oholast njih nesviesnu
Smrtniem puškam pozdravljaju.
Valjaju se tako oni 96
Niz klisure svim kamene
Zaman ištuć da smioni
Pripenju se uz te stiene.

Boj po malo zameće se 97
Ali raste svak čas jači,
Da se od buke zemlja trese
Smrt nemila čim se tlači.
Turci srnu s veće strana, 98
Da naprieda poći budu,
Ni se boje smrtnieh rana
Za izvršit svû požudu.
Nepriateljske ali čete 99
Nedaju im napried proći,
Neg' im sjeku glave klete
Rveći se sa svom moći.
Prolieva se krv junačka 100
Ljuto u daždu s obje strane,
Ali vojska dubrovačka
Vele manje prima rane.
Paša, iz polja koji gleda 101
Silnom vojskom ove zgode,
I ne može proć' naprieda
Dokli put mu oslobode,
Novu pomoć od junakâ 102
Šlje svojijem junacima.
Vȓve čete od turaka
Sa sviem piescim hrabrenima,
I s junaštvom potiskuju 103
Nepriateljske svê bojnike
Kî se izmorni veće čuju
Ispod sile tač velike.
Ali plemić vojevoda 104
Hrabreno se čini čuti,
Ter svîem četam pomoć poda
Da ne budu poginuti.
Zbor mladića tisnu hrlo, 105
Smiona srca, ruke ognjene,
Kî su naučni bit se vrlo
I za ništa život ciene.
Oni silno naripiše 106
Zaedno opeta s tom družinom
I na turke udariše
S mnogom snagom i vrlinom.

S olovnicam puške grme 107
U ognjenoj rogobori
Niz litice da se strme
Mnoštvo ubjenieh turak' ori.

A došli su i na mače 108
Ter se s njima smrtnu u vaju
Svak čas hugje, svak čas jače
Udaraju i lupaju.

Urnebes je, buka i vika 190
S obje strane strašno tako,
Da sred boja toli prika
Rek' bi isti se bije pakô.

Bubnji, trublje, i svirale 110
Trieskovitiem zovne glasom,
I na bojne zovu hvale
Da idu ljudi za porazom.

Skaču ognjene iskre iz mača 111
Trieskovito čim se sreta,
Gdje udare nije bez plača,
Svud uzroče zlu smrt kletu.

Prisiecaju ruke i noge, 112
Rasiecaju glave i pleći,
S rasržbe se tere mnoge
Ne pristaju krvaveći,

Onu četu ona tjera, 113
Onoj druga pomoć dava,
Svak je kô zmaj pun čemera
Svak je ljući srčna od lava.

Paša u gnjevu smrtno blidi 114
I puknuti hoće u sebi
Er od četa svojieh vidi
Gdje dobiti jošter ne bi.

Skončava se u žalosti 115
Kroz nemile nepokoje
Ter pun smrtne nemilosti
Grize iste usti svoje.

Ne mli prije hudo od više 116
Nepriatelje svê da smrvi
Da ih smrtno satariše
I napije njih se krvi.

Ter ne moguć s gorka jeda 117
Utažiti svê požude,
Kur Kjehaji zapovieda
Da s konjicim sjahat bude;
I da bojno s njim navali 118
Za nemili boj svršiti
U junačkoj neka hvali
Prie bude ga samiriti.
Jednu četu samu ostavi 119
Zaedno sobom od konjika,
A svu inu vojsku otpravi
Sliedit svoga namjesnika;
Kî se u taj čas s konja vrže 120
Sa sviem iniem bojnicima
Neka ispune svi najbrže
Što naredi paša njima.
Sad božice pričestita, 121
Vile znanieh perivojâ,
Vašiem pjesnim pomozite
Pjevanja ova slaba moja.
Vam' je lasno moć izrieti, 122
Neumrloga kô ste glasa,
Boj vaskolik ovi kleti
Tolikoga pun poraza.
Vi sve znate, er očita 123
Svaka stvar je uprav vami,
Čim sred znanja plemenita
Sjate slavniem u stranami;
Kako sjaha Kurt kjehaja 124
I ostali s njim konjici
Da sve satru s gorka vaja
Naripiše svikolici;
Ter na bojna hrleć djela, 125
Nemilosti puni prike,
Gust prosuše dažd od štriela
Za sve pobit protivnike.
S njima jače udariše 126
I bojnici svi ostali,
S većom silom ter se izbiše
Neg' su do tad vojevali.

I žestoči puni ljute — 127
Uzeše se tu siliti,
Da uzbudu tiesne pute
Nepriateljim prigrabiti;
Kî opeta da ostave — 128
Silno smienstvo to njihovo
Prosuše im vrhu glave
Iz pušaka vruće olovo;
I britkijem svojiem mači — 129
Činiše im sviem poznati
Da se od njih na smrt tlači
U nemiloj svakoj rati.
Ah! kako je strahovito — 130
Obje vojske tu vidjeti
Gdje vojuju jedovito
Kako da su van pameti.
Što je od prije učinjeno — 131
Sve je ništa na priliku
Kû se biju sad ognjeno
I u gnjevu strašnu i priku.
Stoprv gorka smrt izlazi — 132
Strašnom slikom ljuta boja
Oštrom kosom da porazi
Vitezova množ bez broja.
Stoprv gnjevno vojevanje — 133
Razgara se s obje strane
Imajući svak ufanje
U dobitju da ostane.
Turci srnu da uzbudu — 134
Nepriateljske čete isjeći,
Da izvrše svû požudu,
I da sela budu ždeći.
A opet ovi svak čaš jače — 135
Bojno na njih udaraju
I kroz puške i kroz mače
U smrtnom ih drže vaju.
Ranjaju ih bez milosti, — 136
Plešu, biju, sjeku i bodu,
I čine im ljuto dosti
Kroz nesrećnu ginut zgodu.

Ali u dugo što ćeš tako 137
Da izmorni oni učine
Gdje navali sila opako
Nemilosne kroz vrline?
Kurt kjehaja tjera i goni 138
Silnu vojsku svu naprieda,
Da strašivi i smioni
Srnu i hode uporeda;
Ter srnući tač nesviesno 139
I po putu i po strani
Silom grabe mjesto tiesno
Izmoreniem konavljani;
Kî se malo posmetoše 140
I nemoguć odoljeti,
Svikolici uspregoše
Za prem ludo ne umrieti.
Nu ne bježe, neg' s načinom 141
Uklanjaju toj se sili,
Vojujući još s vrlinom,
Zasve su se izmorili.
S obrazom su suprotiva 142
Nepriateljim nemilima,
Kojieh silni brȍj dobiva,
Ne junaštvo, ti boj s njima.
Ter uzmičuć svi nazada 143
U načinu liepu i tvrdu,
Izidoše kod ogradâ
Kê najviše bjehu u brdu;
Gdje ih plemić vojevoda 144
Primi vriedan s mnogom sviesti
I u vrieme im pomoć poda
I s četam ih pogje sresti.
Ter svi ujedno sjedinjeni 145
Ognjevitieh iz pušakâ
Izraniše prihrabreni
Silnu vojsku od turaka;
Kojih tako ustaviše 146
Dajući im smrtne jade
Dokle se oni ukloniše
U sred tvrde svê ograde.

Odkle u gnjevu ognjenomu — 147
Uzeše se opet biti
Da ne daše tu nìkomu
Blizu sebe pristupiti.

Kurt kjehaja vika i bije — 148
Da se bude proć' naprieda
I srditij' ljute od zmije
Počinuti četam ne da;

Neg' ih sječe, tiska i goni — 149
Da idu ili na smrt prieku
Ili srcem da smioni
Čast i dobit slavnu steku.

Naripiše tiem od svudi — 150
S te nevolje svi bojnici
Ter bježeći poraz hudi
Na boj srnu svikolici.

Izvira ih sa sve strane — 151
Množ neizbrojna, koja vrvi
Megju smrti, megju rane,
Megju obilne rieke od krvi.

Kê nehajuć poginuti — 152
Tvrde ograde kruži okolo,
I u način sasma ljuti
Tu ponavlja rat oholi.

Obje vojske ljutom smrti — 153
Nemilosno natječu se
Da se budu tu satrti
I da gnjevno pobiju se.

Beg pristanka dažde striele — 154
A i zrna od olova,
Svud je tuge i zla vele,
Svud je smrtnieh množ jadova.

Kurt kjehaja svojieh sili — 155
Da se ograde uzet budu,
I u način prem nemili
Tu se prašta njednom trudu.

Plemić opet sviem dostojno — 156
Kriepi svojieh u slobodi
I sve čini što 'e pristojno
Jednom vriednu vojevodi.

Sve ophodi, sve prigleda 157
I junake tvrdi svoje
S kojiem turskoj sili ne da
Da ograde tu osvoje.
Nu vojujuć hudo toli 158
U nesviesti eto skaće
Deli Aslan Beg oholi
Megju puške megju mače;
Vikajući: ko ni'e žena 159
Junačkime hodi slidi
Svačia jakost da hrabrena
Očita se ovdi vidi.
S oviem rieči stieg popade 160
Bližna četa kî nosaše,
Ter se pripe na ograde
Da junaštvo svê ukaže.
Za njim srnu sarigeti
I delije svekolike; 161
Kako vihar svaki leti
Ne strašeć se smrti prike.
Ter svi ujedno naripiše 162
Da unutra budu uljesti,
I kô silni tries udriše
Da sve ognjeno budu smesti.
Sjeku, bodu i ranjanju 163
Svieh, koji se njima opiru,
I puškami ljutu u vaju
Lupaju ih i satiru.
Deli Aslan nada svima 164
Smrtne čini tu nevolje
Ter od vuka sliku ima
Kada lačan ovce kolje.
S golom sabljom svud se vrti 165
U načinu sviem nesviesnu
Tere dava ljute smrti
I na lievu, i na desnu.
U ograde veće skače 166
Da sve satre, spleše i shara,
I na silne britke mače
Strahovito sam udara.

Ne ostavlja ga družba ostala 167
Neg' svi za njim srnu i teku
Da s junačkieh bojnieh hvala
Čast i slavnu dobit steku
Konavoske ali čete 168
Hrabreno ih dočekaše
I zasve oni smrti priete
Naprieda im proć' ne daše.
Isti plemić vojevoda 169
S najboljema teče i hrli,
Pokoru im neka poda
Smiono er su tu doprli.
Ter se silni boj zameće 170
Bez milosti pri tem kraju
Da sred gorke smrtne smeće
Mnozi ginu ljutu u vaju.
Od junačkieh udaraca 171
Ječi gora svakolika
A pobjenieh od mrtaca
Leži po tlieh množ velika.
Ovdi ruke, ovdi glave 172
Gledaju se odsjećene
Gdje se oni tu krvave
Sred rasrdžbe neizrečene.
Deli Aslana plemić sreta 173
I s mačem ga sam zabavlja,
Ter mu oholast silnu smeta
I srditi tiek ustavlja.
Sa sviem znanjem s njim se bije, 174
Kô bojni ga nauk uči,
I nastoji da mu prije
Pod svê noge glavu skuči.
A i on ne spi, neg' se ognjeno 175
S njim udara, rve i tjera,
I u svom srcu nesmiljeno
Vri gorkoga sred čemera.
Skončajuć se, er na svitu 176
Nahodi se ko se opire
Na svu silu strahovitu
Kojom sile sve satire.

Stvar ovaka toli ljuta 177
U niednoj mu ne bi rati,
Od prvoga vazda puta
Bivši naučan dobivati.

Tiem silovan s boja toga, 178
Zasve srca da je opaka,
Nepriatelja hvali svoga
Najboljega za junaka.

A i plemić vriedan njega 179
U oružju mnogo cieni
Videći ga vrhu svega
Da je vitez prihrabreni.

Oba tako svôm jakosti 180
Biju se oni bez pokoja,
A vidjet su u hitrosti
Da su pravi meštri od boja.

A i ostale bojne čete 181
Znoj junački prolievaju,
I u nesviesti srdžbe klete
Lupaju se i ranjaju.

Silu umnaža čemer ljuti 182
Od takoga vojevanja,
Da svak srne za izginuti
Kô da 'e došô do skončanja.

Nu s ovoga čime kraja 183
Smrt nemila mnozieh mori,
S druge strane Kurt kjehaja
Tvrdu ogradu s vojskom ori,

I unutra veće ulazi 184
Sa sviem četam svîeh bojnika,
Nepriatelje da porazi
I satre ih s gnjeva prika.

I već bješe naripio 185
Da sve isječe, spleše i smrvi,
Ter bi zaisto učinio
Silnom sabljom rieku od krvi,

Da ne ustavi taka djela 186
I čemerne te žestoči
Drugi plemić od Gabriela
Koji s vojskom tu priskoči.

On kô vidje turci kleti 187
Da na Donju goru udriše,
Za s pomoći svôm ne cknjeti,
S junacim se ončas diže.

Ter okolo stranam progje 188
I u vrieme toli ugodno
Zaedno s njima prispje i dogje
Da vojuje tu slobodno;

Gdje navali sa svom vlasti 189
Na opake neviernike
Da njih satre oholasti
Kroz junačke svoje dike;

I gorkoga pun čemera 190
Strašna čuda svâ čineći,
Iz ograde svieh istjera
I čini im hrlo uteći.

Svi kî bješe prie smioni 191
Sad predaju s ove zgode,
Tere tako strah ih goni
Da ne znaju ni kud hode.

Tako i sokô tjera sivi 192
Od golubâ plaha jata,
Kî u strahu jedva živi
Bježe od smrtnieh tieh nokata.

Ali zasve turci ostali 193
Nadvor teku iz ogradâ
I u strahu su bježat stali
Za pobjegnut od tieh jadâ;

Deli Aslan i kjehaja 194
Još unutra stoje sami,
Ni se boje smrtna vaja
Megju bojniem teziem plami;

Neg bojnike svê vraćaju 195
Da ne bježe nerazborno,
Da ne steku ni gledaju
Ime u vieke svê prikorno.

Nu je pomnja njih zamani 196
Er svi od straha bježe i teku
Gdje plemići vriedni i znani
Tjeraju ih, biju i sjeku.

Tim bi sila veće i njima 197
Otole se ukloniti
I s razbienìem bojnicima
K svom paši se povratiti.
Još najliše gdje od njega 198
Glas kjehaji došô bješe
Da ostave misô od svega,
Samo da se k njem poteže;
Ere pašu u toliko 199
Bješe našla ljuta zgoda,
Bivši udrio s vojskom priko
Na nj inostran vojevoda.
Bjehu u njega sve konjici; 200
Svaki kô tries vigjaše se;
Smrt, nošahu u desnici,
Da s njih zemlja tresaše se.
Svaki udorcem jedniem sječe
Konja ujedno i konjika, 201
I čim brza konja teče
Čini čuda prem velika.
Hrabreni su svi junaci; 202
Paček svi su vojevode,
Za pridobit vas sviet jaci
U junaštvu svê slobode.
Vojevahu smiono toli 203
Da na pašu kad udrîše,
Gnjevni, ljuti, i oholi,
Oni čas ga tu razbiše.
Tiem sve čete prid njim bježe 204
U veliku veomi tieku,
I hrlo se sve poteže
Smrt očitu da uteku.
Ni'e ko smije da obrati 205
Put njih svoga veće obraza
Hoteći se sačuvati
Tolikoga od poraza.
Strah je sliepi svekoliko 206
Smeo ljute kroz nemire,
Da svak bježi plaho i priko,
I nazad se ne obzire.

Deli Aslan i kjehaja, 207
Kako s četam tu sidoše,
Izprid take sile od vaja
I oni sa sviem pobjegoše.
I u sebi se veoma čude, 208
Čim ih goni nesviest plaha,
S kê nesreće toli hude
Na njih pade taka straha.
Jedva konje uzjahaše 209
Da bjegući pašu slide,
Toliko se sliepo straše
Strah da im je sve što vide.
Isti paša bježi i ne zna 210
Kud će s vojskom svôm uteći,
Ravna mu su polja tjesna,
Tako mu je svies u smeći.
Misli u sebi i čudi se 211
Od kud čete zadaždiše,
Ter se u srcu gnjevno grize
Er mu vojsku tač razbiše.
Cieni na boj strašni ovi 212
Da su is Španjskieh bojnieh strana
Nedobitni vitezovi
Došli u pomoć dubrovčanâ ;
Tiem bježeći s raspa toga 213
Pod šatore već ne ide,
Neg' uteče put Novoga
Gdje ga ostali s vojskom slide,
S kojom jada sred velika 214
Jedva u ti se grad ukloni
I pobjegnu od konjikâ
Kî naskaču na nj smioni.
Tjeraše ga oni ognjeni 215
Do granice te države
Otkle u mnogoj opet cjeni,
Vratiše se puni slave;
Nehoteći u zavrati 216
Da se s nikiem tu sastanu
Da nebude niko znati
U koju će poći stranu.

Ali tako u slobodi 217
Čime teku hrlo od više,
Magla iz polja gusta izhodi
I velik se oblak diže;
I priklopi polja i gore 218
I svu vojsku sa sve kraje,
Da se vidjet već ne more
Gdje je, kud li otišla je.
Tere tako bi skrovito 219
U oblaku nje dieljenje,
Bivši bilo sviem čestito
Slavnu u boju to činjenje.
Čudnovite ove zgode, 220
Od nenadne tako česti,
Sve plemiće vojevode
Zapaniše u svoj sviesti;
Nemogući znat od kudi 221
Taka sreća bi poslana,
Od kojeh li bojnieh ljudi
Ta pomoć im bi podana.
Još se većma čude u sebi 222
I ne mogu mirni biti,
Dopušteno er im ne bi
Da s njim mogu govoriti.
Tiem koliko uživahu 223
U dobiti er su ostali,
Toliko se svi mučahu
Er ih niesu ni poznali.
Ali videć svê požude 224
Ispuniti da ne mogu,
I da zaman mislim trude
Za smiriti brigu mnogu;
Obratiše pomnju svoju 225
Da se utvrdit budu opeta
Suproć svakom silnom boju
Od udesa huda i kleta.
Strašahu se još od paše, 226
Zasve razbien bješe utekô,
S novom vojskom er mogaše
Doć svetit se ljuto i prieko.

Tiem neka mu put zatvore — 227
Da ne sliedi šteta gora,
Otidoše Donje iz gore
Zaedno s vojskom put Prievora.

Gdje trećega druga svoga — 228
Iznagjoše i vidješe,
Kî se iz boja junačkoga
Tu vratio s ćetam bješe.

On bojnoga sred nemira, — 229
Kô razbiena pašu ugleda,
Iz tvrdoga Manastira
Skoči za njim silno ureda;

Ter mu s vojskom put prisieče — 230
I bjegućieh turak' dosti
Izrani mu i izsieče
S vèoma s mnogom hrabrenosti.

Paka bivši upazio — 231
Gdje konjici vratiše se,
Bješe s vojskom tu zasio
I s junacim tvrgjaše se;

Neka bude iz tieh mjesti — 232
Svakoj sili odoljeti,
Kâ bi opeta htjela uljesti
Da pobjenè turke osveti.

Nu plèmići prihrabreni — 233
Kô se zaedno tu sastaše
U vèlikoj neka cieni
Za zdravlje se raspitaše;

I čestiti nad sve ine — 234
Er ti mučni boj dobiše
Prijateljskè sred miline
Pridrago se izgrliše.

Paka boja više toga — 235
Staše u duge razgovore,
I odlučiše da prie svega
Ždriela i pute sve zatvore.

Tere klance svekolikè — 236
Ogradiše tvrdo i jako
I staviše sve bojnike
Da čuvaju brdo svako;

Da ne može od nikudi 237
S niedne strane niedniem putom
Udariti turčin hudi
Za smestit ih zgodom ljutom.
Otpraviše još glasnika 238
U Dubrovnik k svoj gospodi,
Da im čuda ta velika
Skaže, i sve što tu se zgodi;
Neka vidjet budu oni 239
Suproć turskoj kô su sili
I hrabreni i smioni
S dobrom česti istrudili;
Ter da višnjem od nebesi 240
Budu drago zahvaliti
Er njih trude slavno uresi
Glasovitom tom dobiti.

Primiedbe na sedamnesto pjevanje.

Kitica 28. — Gabrili, selo u Konavlima.
41. — Zagor, selo.
53. — Novljanji: stanovnici iz Herceg- novoga, kod Sutorine.
58. — Gruž, luka kod Dubrovnika.
60. — Donjagora, selo u Konavlima.
161. — Sarigeti, v. op. 66 na str. 92.
227. — Prijjevor, selo u Konavlima.

PJEVANJE XVIII.

Sadržaj: — 1. Žalost paše bosanskoga. — 15. Odlučuje smaknut poklisara, nu ga Muhla ustegnu. — 63. Gospoda zbore kako da se obrane. — 73. Smetaju ih zli glasi s carskih vrata. — 87. Svjetuju se s pustinjakom Pavlom, koji im spovijeda kako ih obrani sv. Vlasi, i nuka ih da povrate koludrice iz Jakina. — 185. Javne molitve. Pošilju poklisare k Rimu i k ostalijem vladama. — 154. Obavješćuju mletačkog gjenerala. — 175. Plač Jelinde za Jakimirom.

Razbien paša u Novomu — 1
Kô se od straha veće osviesti,
U čemernom srcu svomu
Iznagjese pun bolesti.

Cjeć sramotne zgode toli — 2
Zla srdžba ga tako truje
Da u način prem oholi
Zemlju pleše, nebo psuje;

I nemiran s ljute štete, — 3
Er izgubi vojsku svoju,
Strahovite prieti osvete
Za vas strti sviet u boju.

Puknut hoće, er ga ovako — 4
Istjeraše dubrovčani,
Suproć kojiem sasma opako
Smrtne u srcu misli hrani.

Ter u gnjevu ljute zmije — 5
Izvia se i uzdiše,
Svegj misleći da ih prije
Nemilosno satariše.

Paček smrtne trpi trude — 6
I mre hudoj u poklepi,
Dokli izvrši svê požude
I svieh zaedno iskoriepi.

Cieni i drži veće očito 7
Da su krivi caru ostali,
Kako da su vuhvovito
Španjskom kralju grad pridali;
I da zato on poslo je 8
U onakoj vrloj sili
Vitezove bojne svoje
Koji ga su tač razbili.
Ova misô nemilosna 9
Ognjeno ga tako prži,
Mira u sebi da ne pozna
Dokli odluke ne izvrši.
Tiem najbrže na sve strane 10
Šlje ulake i glasnike
Neka zovu sve vojštane
Vitezove i konjike;
Neka teku bez obzira 11
Da se silna vojška stvori,
Da Konavli prie satira
A Dubrovnik da razori;
Da se bude osvetiti 12
Prem s velikom nemilosti
Kad ga bude osvojiti
Takom silom i jakosti.
Još i caru otmanskomu 13
Piše od boja sve uzroke,
I na listu krvavomu
Novske smrti sve žestoke.
Er načinom teziem cieni 14
Razdražiti silna cara,
Da kroz gnjevni plam ognjeni
Vas Dubrovnik spržì i shara.
U toliko s gnjeva svoga 15
Da se manje smete i muči,
Poklisara sred Novoga
Pogubiti smrtno odluči.
Ter najbrže dovede ga 16
Iz tamnice tu po sili
Da nemilo posječe ga
Hudi krvnik i nemili.

Hteći svojieh da krivine 17
Smrti svojom on zaplati
Kad s nemile tu vrline
Život mu uzme i prikrati.
Nu prie neg' li hudo tako 18
Učini ga umoriti,
Da i riečima bude opaku
Srcu čemer odložiti;
Zapovidje na svê oči 19
Da ga s prva tu dovedu,
Neka gnjevnoj u žestoči
U otrovnom ga peca jedu.
I bivši ga upazio 20
Gdje gospocki on igjaše,
I gdje ni'e se pristrašio
Zasve smrti da ga straše;
Sred čemera htje puknuti, 21
I uzdisuć s gnjeva prika
Kako jedan zmaj priljuti
Planu i strašno tu zavika:
Ne misliš li, nevjerniče, 22
Da ti življet veće nije,
Ter te oholast još potiče
Da tvâ misô vele smije?
Ne možeš mi veće rieti 23
Da grad carev nieste izdali,
Pokli ste se bez pameti
Španjskom kralju vi pridali;
Cjeća česa on poslo je 24
Da vam pomoć dati budu
Vitezove bojne svoje
Kî smetoše mû požudu.
I zato ste smjeli ovako 25
Silno opriet se mojoj sili
Ere ste se bili opako
S njih oružjem sadružili.
Ali neće ovo proći 26
Kô nesviesno vi cienite,
Er ću skupit sve mê moći
I sve vlasti strahovite;

Ter vas imam istjerati 27
Iz nevierna tako grada
I svieh satrt i splesati
Sred smrtnoga ljuta jada;
Da ću činit ime vaše 28
Da se smaknut bude s svita,
I za čudo da se kaže
Vaša tuga vjekovita.
U toliko s tvojom krvi 29
I pogubom iste glave
Ti ćeš ovdi platit prvi
Vaše izdaje sve neprave;
Neka budu na tvoj smrti 30
I ostali svi naučiti,
Kako ih ću ljuto strti
I nemilo potlačiti. —
Na ove rieči nemilosne, 31
Kê u silnoj rogobori
Ljut i srdit paša od Bosne
Strahovito izgovori;
Poklisar se s gnjeva plaha 32
Živiem ognjem vas razgara,
Ter hrabreno i bez straha
Ovako mu odgovara:
Ko neishodi svietla od roda 33
Ni zna pleme glasovito,
Ti ne pozna što 'e sloboda
I gospoctvo pričestito.
Nu slobodan rogjen ko je 34
Prie će stokrat htjet umrieti,
Neg' slobodno biće svoje
Izgubiti za življeti.
Mi ni kralju, ni nikomu 35
Grad ne damo naš u vike,
A ni caru otmanskomu
Da ugrabi naše dike.
Haračem smo mi pogodni, 36
Nećemo mu ino dati,
Neg' li ćemo grad slobodni
Kako i dosle, svegj vladati.

Gospoctvo ovo s neba znamo; 37
Nebu ćemu harni biti,
Er po nebu zaisto ufamo
I naprieda gospoditi.

Od svakoga mirujemo, 38
Bivši u miru naše sreće;
Nu sa svaciem vojujemo
Ko s nami opet mira neće.

Tiem niesmo ti ništa krivi 39
Ako smo se tvojoj sili
Sviem hrabreni ne strašivi
U junaštvu opriečili.

Na obranu narav uči; 40
A i mrav od svieh manji kî je
Za svoj život trudi i muči
I od smrti se branit smije.

Što mi prietiš da hoć' mene 41
Ovdi umorit bez razloga;
Nećeš želje mê hrabrene
Tiem pripasti s gnjeva tvoga.

Slavan ja ću poginuti 42
Er pravedna smrt me hara,
A sramotu ti ćeš čuti
Er si ubio poklisara;

Kî da 'e poslan još u pako, 43
Kralj paljeni sa svom vlasti
Činio bi mu dobro svako,
Kô je zakon, s mnogom časti.

Viknu paša: bieži otole, 44
Bezočniče sviem nemili,
Za besjede tvoje ohole
Grieh platit ćeš smrtnoj sili.

Nećeš taštom rieči tvojom 45
Privariti mê odluke,
Da s veliciem nepokojom
Sad ne primiš smrtne muke.

Na tebi ću istjerati 46
Svekolike mê čemere,
Neka uzbude svak poznati
Dokle sila mâ se stere;

I da nije smrti prike 47
Koja može zadovoljno
Take umorit nevjernike
Kî vuhvuju tač svevoljno.
Vodite ga brzo veće, 48
O čauši vierni moji,
Tere smrti sred mrseće
Ubijte ga, kô dostoji.
Neka očito vidi i pozna 49
I nauči na svê zgode
Kô je srdžba nemilosna
U Otmanske sve gospode.—
Kô ovo reče, naripiše 50
Zli čauši ljutu u jedu,
Ter ga silno uhitiše
Da ga na smrt veće odvedu.
Ali Muhla tada skoči, 51
Ter pristupi hrlo k paši,
Da čemerne od žestoči
Nesviesni mu jad utaži.
I bivši mu izcelivô 52
Svione skute snižno dosti,
I veoma ga ljubežljivo
Izgrlio u milosti ;
Kazati mu sviesno uze 53
Da zakona ni 'e na sviti
Kî dopušta da mogu se
Poklisari pogubiti;
I da zato stvar nepravu 54
Čaušim je naredio
Poklisaru uzet glavu
Kî ni 'e ništa sakrivio.
Reče, Caru čestitomu 55
Da to bit će neugodno
Kî ne brani k carstvu svomu
Da dohodi svak slobodno;
I da niedne bez koristi 56
U ljutomu nepokoju
Lasno i paši može iziti
S tega izgubit glavu svoju.

Reče, i reče množ joštera 57
Prid njim riečî i razloga
Da gnjevnoga od čemera
Sred srca ga śmiri svoga.
Tiem on kô se svidje u sebi 58
I pozna se u toj sili,
Zapovidje da već ne bi
Poklisara pogubili;
Neg' opeta da ga budu 59
U Dizdara hrlo odvesti,
U tamnici neka u trudu
Žive ljutoj u bolesti.
A u mjesto njega učini 60
Konavljanâ njekoliko
Da na kolac u vrlini
Nabit budu ljuto i priko.
Ter se utaži ljuto tako 61
Nemilostan prem od više,
Dokli skupi vojsku opako
Da Dubrovnik satariše;
Ne mogući počinuti 62
Od smrtnoga tu čemera
Dokle na njem gnjev priljuti
U osveti ne istjera.
Ali u gradu Dubrovniku 63
Kô se čuše ove zgode
U nemiru prem veliku
Svak se iznagje od gospode.
Ter svi uzeše razmišljati 64
Kako će se napried moći
U oružju tu vladati
Za na svrhu srećnu doći.
Zasve radost da kazahu 65
Er su s pašom u dobiti,
Opeta se svi strašahu
Da ne budu izgubiti.
Još najliše gdje se znaše 66
Kako srdit i nemio
On opeta vojsku zvaše
Koju bieše raspustio.

Tiem neka se za vremena 67
Suproć turcim sprava učini,
Da njih sila nesmiljena
Ustegne se u vrlini;
Hrlo u pomoć posilaju 68
U Konavle nove čete
Da se bolje sačuvaju
Od nesreće svake klete.
I plemićim hrabrenima 69
Liste u mnogoj piša hvali
Er su s svojiem junacima
Turcima se odrvali.
Još naredbe nad sve ine 70
Davaju im ta gospoda,
Da velike pomnje učine
Za znat pomoć ko im poda;
S kê li strane s njima dogje 71
Vojevoda plemeniti,
Gdje li opeta s vojskom pogje
I ne da se ni viditi.
Er stvar ovu drže i ciene 72
Da ni' e zaisto bez čudesa,
I da su u njoj pokrivene
Otajnosti od nebesa.
Ali ovako čim ih stara 73
Teška briga od zle zgode,
Eto od novieh poklisara
Knjigonoše dva dohode.
Jedan davno poslan bješe, 74
Nu, bivši se pobolio,
Kô na selieh bolan leže
S prviem listi bješe ucknio.
U putu ga drugi stiže 75
Ter zajedno tako oba
U Dubrovnik dohrliše
U istoj družbi isto u doba.
Prve liste tu u vieću 76
Ončas tada otvoraju,
U kojeme svietlu sreću
S dobriem zgodam ugledaju;

Car kako je u radosti 77
Blag primio poklisare
Čineći im sve milosti
Običaji vrhu stare;
I kako je u milini 78
Besjedio mnogoj s njima,
Što ne opći i ne učini
Poklisarim kraljevskima.
Druzi listi uzdržahu 79
Kô se opeta zlato iskaše,
I u gnjevu kako plahu
Dubrovniku car priećaše;
Ter cieć tega bješe i nove 80
Poklisare zatvorio,
I nevolje i jadove
Velike im učinio.
Svrha bješe, da na vrata 81
Najberže se poslat budu
Trista vreča srebra i zlata
Za pogodit caru hudu;
Er inako vojska vrla 82
Strahovitom oholasti
Doć imaše brza i hrla
Da grad uzme sa svom vlasti.
Ovi glasi ljuti od više 83
U nesreći take zgode
Gorkiem jadom uzmnožiše
Brige i smeće te gospode;
Videć oni da od svudi 84
U velikoj nemilosti
Pripravlja im udes hudi
Mnoge vaje i žalosti;
I čestito milo ufanje 85
Kê su od cara izgledali
Da im došlo jest na manje
Privareni ter su ostali.
Tiem znajući, da ne mogu 86
Oprieti se takoj sili,
Još suproć njim vojsku mnogu
Gdje će učinit car nemili;

Neka odovle dobriem svjeti 87
Na nevolju tešku ovu
I smirese u pameti
Starca Pavla s Dakse zovu.
On u duhu bješe svomu 88
Molio se tezieh dana
Slavnom kralju velikomu
Od nebeskieh višnjeh strana,
S Dubrovnika da odvrati 89
Bič od turske oholasti
I bude ga sačuvati
Primogućom svojom vlasti.
Jer neizmiernieh sred čudesa 90
Razvidio bješe veće
Otajnoga od udesa
Svekolike česti i sreće;
Vlasi sveti pomno i milo 91
Učini mu da razgleda
Sve što se je dogodilo
I bit ima unaprieda.
Tiem u vieće kako dogje 92
Da gospodu mudro osviesti,
Kazati im ončas pogje
Otajnosti višnje česti;
I bivši se milo i drago 93
Sviem iz prva poklonio,
Usti otvori slatko i blago
Ter je ovako govorio:
Višnji s vami budi u vike, 94
O gospodo plemenita,
I kroz rajske slave i dike
Resio vas po sva lita;
Vaša kruna da slobodna 95
Svegj na svietu bude sjati
I pokoja sred ugodna
Gospodeći kraljevati;
Da ste sunce svieh kreposti, 96
Da ste zraka neumrloga,
Da ste slava svietla dosta
Od jezika slovinskoga.

A ufati to možete 97
U nebeskoj pokli strani
U moguéstvu vlasti svete
Vlasi sveti svegj vas brani.
On se veomi mnogo brine 98
Er vas ljubi drago od veće
Ter vam rajske iz visine
Pričestite dieli sreće.
I zasve vas udes hudi 99
Gorko smeta i skončava,
On viteški za vas trudi
I dobro vam svako dava.
Što cienite, ko je bio 100
Oni slavni vojevoda
S vojskom pašu kî 'e razbio
I vašiema pomoć poda?
Vlasi sveti bio je ono 101
S vojskom svetieh mučenika
S kîem vojeva tač smiono
Pod prilikom od konjika;
S kiem hotje vam haran biti 102
Er njihove slavne vlasti
Vi dvorite na sem sviti
S mnogom ćjenom s mnogom časti.
Nu ne samo da je onako 103
Obranio vojske vaše,
Neg' u djelo jošter svako
Hoće ljubav da vam kaže.
Tiem višnjega zgara umoli 104
Za sve vaše zle nesreće
Da vas napried car oholi
Ne uzbude smetat veće,
I od Bosne paša hudi, 105
Koji spravlja mnoge sile,
Da vam ništa ne naudi
Kroz osvete svê nemile.
Ali ovake da milosti 106
Steć dostojni da budete,
Potrebno je snižno dosti
Da se k višnjem utečete;

I da prvo učinite 107
Iz Jakina doć' da budu
Vaše djeve plemenite
Neka onamo niesu u trudu.
One žele doći k vami 108
U rodjene mile mjesti
I tugjem se u stranami
Skončavaju u bolesti.
Višnjega su vjerenice, 109
Tiem ugodno nije njemu
Da suzami peru lice
I da uzdišu u zlu temu.
Molitve su njih čuvene, 110
S njih došašćem doć' imaju
K vami sreće sve blažene
Kê se s neba poragjaju.
Tiem ovaciem dragiem dili 111
Ispunite višnje volje
Ako ćete bit veseli
I naprieda bez nevolje.
A u toliko spravni stojte 112
S vašiem bojniem junacima
I rvat se s njim nastojte
Nepriateljim suproć svima.
Er bez truda umrloga 113
Niedno dobro izit neće
Zasve iz raja čestitoga
Zgar da višnji dieli sreće. —
Starac Pavô blag i mio 114
Bješe veće u radosti
Ti razgovor dovršio
Od nebeske otajnosti;
Ter gospodu svukoliku 115
Samirio bješe u sviesti
Da ufaju milu diku
U čestitoj takoj česti.
Još najliše gdje čujahu 116
Nečuvena vik čudesa,
Da s turcima vojevahu
Rad njih sveti zgar s nebesa.

Stvar kâ im se uprav ne da 117
Da se mogu ižčuditi
Neg' koliko to spovieda
Vriedni starac i čestiti;
Vriedni starac, koga mila 118
Znaju višnjem nebesima
Čim s pokornieh svojieh dila
Svaku milost odzgar prima.
Tiem neka mu puni ufanja 119
Na te slatke razgovore
I na srećna obećanja
S pravom hari odgovore;
Sve što mogu veće časti 120
Svi mu drago učiniše
I na trudu sa svom vlasti
Srčano mu zahvališe;
Moleći ga u spomeni 121
I naprieda da ih drži
Neka udes nesmiljeni
U zlobi se svojoj skrši:
Te da vječnieh do vremena 122
Uzderži ih u radosti
Čes vesela i blažena
Sa svom pravom čestitosti;
Rekoše mu: znamo tebi 123
Raj blaženi da se otvora
I da višnji zgara s nebi
Ne krati ti razgovora;
Znamo da si tvôm dobrotom 124
Milom Bogu drag i mio
I pošteniem da životom
Veoma mu si ugodio.
Tiem ufamo da će čuti 125
Tvê uzdahe ljubežljive,
I da će se htjet ganuti
Na tvê želje milostive;
Ter u svakoj da prigodi 126
Pomoć nam će dati svoju
Da gospockoj u slobodi
Svegj živemo u pokoju.

Bog je velik i od čudesa 127
Njegova je jaka slava,
Ter ni'e dobra vrh nebesa
Svetiem svojiem kê ne dava. —
Na ove rieči milo i blago 128
Dobri Pavô odgovori,
Da će srcem veomi drago
Višnjemu se molit zgara,
Da im bude dopustiti 129
Obilnosti svekolike
Da su srećni na sem sviti
I svegj mile puni dike.
Nu da i oni umiljeno 130
Djelim budu nastojati
Da im bude dopušteno
Što požude s neba imati;
I da u mnogoj drže cieni 131
Branitelja Vlasi sveta,
Er je on vites njih hrabreni
Suproć sili svega svieta;
A i ostale svete moći 132
Kîem ih višnji srećno uresi
Neka im su od pomoći
U svieh zgodah zgar s nebesi. —
S oviem rięči nadvor ide 133
S mnogom dvorbom i ljubavi,
Ter na Daksu veće otide
A u vieću njih ostavi;
Razvidjeti neka budu 134
Sve potrebe teške svoje,
Da samire svû požudu
Kroz čestite sviem pokoje.
Gdje oni sami kako ostaše 135
Ončas svojiem mudrim svieti
Razbirati pomno staše
Što im reče starac sveti.
Ter znajući da u Bogu 136
Sve se sreće iznahode
I da u njemu samom mogu
Vazda iznać se dobre zgode;

Sa sviem srcem i životom 137
K nebesim' se utekoše
Da ih višnji svôm dobrotom
U nevoljah svîem pomože.
Tiem najprvo odrediše 138
U dan prve svetkovine
Sa sviem pukom snižne od više
Da se višnjem molbe čine;
I da brašno božanstveno 139
Otvori se vrhu otara,
Da svak može umiljeno
Rajsku milost prosit zgara.
Za tiem neka djeve mile 140
Budu u želje svê privesti
Da ne uzdišu i ne cvile
U tugjemu veće mjesti;
Odrediše Rafovića 141
Da uzbude u Rim poći,
Mudra i vriedna sviem plemića,
Mnoge sviesti, mnoge moći:
Kî plemenom svietle krvi, 142
Častan djelim, slavan rodom,
U vladanju bješe prvi
Medju ostalom svom gospodom.
U Španjskoga za tiem kralja 143
I u gospode sve čestite
Koji svojieh od zemalja
Vlasti imaju osobite,
Još izbiru da šlju ureda 144
Veće izvrsnieh redovnikâ,
Kîeh se ime pripovieda
Vriedno i puno svakieh dikâ.
Narediše pomno njima 145
Da u svieh kûgod milost prose
Suproć turcim nemilima
Kî svom silom sviet zanose;
A ufaju svi veselo 146
Da to branit oni neće,
Bivši im se srce smelo
Cieć njihove zle nesreće.

Još od prijê davno bjehu 147
Pisali im ta gospoda,
Ištuć pomoć i utjehu
Na vaj plačni svojieh zgodâ;
I bjehu im otpisali 148
Za ljubav im ukazati,
Svaki veoma da ih žali
I da im će pomoć dati.
Tiem da taka obećanja 149
Budu u stvoru sad vidjeti,
Šlju dragoga puni ufanja
Redovnike te po svieti.
Ali bivši veće u vieću 150
Naredbe se dovršile,
S kîeh čekahu dobru sreću
I čestite zgode mile!
Ta gospoda izabrana 151
U sebi se samiriše,
Ter do malo opet dana
Sve što rješe izvršiše.
Prvo u molbah s višnjem zgara 152
Ispuniše svê zaviete,
Pak poslaše poklisara
Da dovede djeve svete.
I ostalieh na sve strane 153
Otpraviše, neka budu
Doniet sreće uzdisane
Da se smire u svôm trudu.
U Gruž jošte gjeneralu 154
Šlju najbrže da mu kažu
Kô stekoše diku i hvalu
I razbiše Ali pašu;
I on opet kako kupi 155
Mnoge čete i jakosti
Na Dubrovnik da nastupi
I udari bez milosti.
Moljahu ga cieća tega 156
Da im družbu svoju udili
Kako su se vrhu svega
Megju sobom zgovorili.

I od njega rieč primaju 157
Da u svake njih potrebe,
Kad mu pomoć zapitaju
Neće štegjet sama sebe.
S oveziem se načinima 158
U hitrini utvrgjaju
Suproć' turcim nemilima
Kojieh silu mnogu čuju.
A i saviše još dovode 159
Vitezova vojsku mnogu
Da na svake zle prigode
Odrvat se s njima mogu;
Još najliše ako doći 160
Bude gora k njim nevolja
S drugom vojskom jače moći
Iz silnoga Drenopolja.
Cjeć česa se veomi brinu 161
Ljutiem trudim i mislima
Znajuć carsku veličinu
Kâ svim silom sviet uzima.
I za sveim Pavô sveti 162
Bješe podô drago nfanje
Da će skoro tu vidjeti
Gdje e' zla došla čes na manje;
Svakako se još strašahu 163
S mnogom smećom i gorkosti
I u srcu svom predahu
Da ne sliede kê žalosti;
Nu videći da ne mogu 164
Ništa drugo da učine
Moljahu se višnjem Bogu
Da ih smiri on s visine;
I od zle česti da ukloni 165
Poklisare mile svoje,
Kî poslužni i prikloni
U tamnici za grad stoje,
Da hud, opak i nemio 166
Otmanović jedoviti
Tu nebi ih učinio
Nemilosno pogubiti;

Vele veće što ih boli 167
I u srcu svomu ranja
Neg' što turci sviem oholi
Dovode ih do skončanja.

Plemići ovi bjehu ugodni 168
Svemu puku i gospodi,
Bivši sviesni i slobodni
Svakoj mučnoj u prigodi.

Gledaše ih svak milosno 169
Veoma dragoj u ljubavi
Er življahu svegj kreposno
U poštenoj dici i slavi.

Ter kroz razum i dobrotu 170
Svietliem glasom tako sjahu
Da svaciem u životu
I u srcu pribivahu.

Tiem s njihove ljute česti, 171
Kâ ih snagje toli opako,
Vas grad bješe u bolesti
I ucviljen veomi jako;

Da ne bješe duha živa 172
Nî toliko ljuta i huda
Kî s njihovieh suprotiva
Ne uzdisaše s gorka truda:

Neg' u vaju i žalosti 173
Svak bješe se porušio
I tolike cjeć gorkosti
Mramorom se satvorio;

Bivši zli jad sve zameo 174
Kroz nesviesno zlo skončanje
I svačiju svies sapleo
Da ne čeka niedno ufanje.

Ali nad sviem gragjanima 175
Kî tuguju s česti opake
I kî žale s uzdasima
Poklisarke tuge take,

Plačna u trudu i u smeći 176
Jelinda se nahogjaše
Koja taki glas mrzeći
Za pogubu svû sugjaše.

Ter s nesreće tako prike 177
Ne mogaše naći mira
Neg' lievaše grozne rike
Cjeć dragoga Jakimira.

Ona mlada ljuto u sebi 178
Bi ranjena s te nevolje
Ne ufajući vik po nebi
Upazite česti bolje.

Znaše caru sviem nemilu 179
Da gospoda neće dati
Blago i zlato kê pod silu
Od njih hoće on iskati.

Znaše turke nepravedne, 180
Nemilosti i vrline
Bez krivine koji niedne
Pravedniema krivo čine;

Znaše, hude da je u ruke 181
Svoj vjerenik upo mili,
I da trpi svake muke
U opakoj turskoj sili.

Tiem žalosna ne mogaše
Neg' veliku bolest čuti 182
Gdje na svak čas izgledaše
Kojigodi glas priljuti.

Žalost, tuga, jad i smeća 183
Stisli su je od svud tako
Da u nje srcu zla nesreća
Stvorila je živi pakô.

Cvili, uzdiše, trne od straha, 184
Nezna kako stupa i hodi,
Kô košuta srne plaha
Oštra striela kad ju zgodi.

Rieč je i sviest izgubila, 185
Ne umie s nikiem govoriti
Neg' koliko s gorka cvila
Jauče u način jadoviti.

Ni'e nikoga da je utješi 186
I razlogom razgovori,
Od svakoga plačna bježi,
Kameni se i mramori.

Ter toliko nemilosno 187
Satrla se u životu
Da ni'e ko bi veće poznô
Uvehnutu nje ljepotu.
Ali jednom, kô śe osami 188
Čim joj žalost život krati,
Sta gorciema u tugami
Svê nesreće naricati;
I prolila u nesviesti 189
Bivši riekom grozne suze,
Kliče ljutoj u bolesti
I govorit ovo uze:
Ah! nesrećo smrtna moja, 190
Može li se ovo čuti
Da s ovoga nepokoja
Tužna ja ću poginuti?
Može li ovo bit ovako 191
Zgar da zviezde osudiše
Nemilosno i opako
Da me zla čes satariše?
I da sama satvorena 192
Nahodim se ja na sviti
Koja vječnieh dó vremena
Imam plakat i cviliti?
Eto život moj ljubljeni 193
Silni udes meni hara,
I mrak crni noćne sjeni
Moje sunce mrklo stvara.
Moj vjerenik eto gine 194
S turske opake nemilosti
U tamnici sred mrkline
U najljepši cviet mladosti;
I u temu nepokoju 195
Ni'e mi dano tužnoj moći
Da životom dušu moju
Joh uzbudem ja pomoći.
Er da mi je dopustila 196
Draga śreća to da mogu,
Ah! ne bih se sad kratila
U veselju umriet mnogu.

Na mrve bih izrezala 197
Svukoliku samu sebe
Samo od tezieh gorkieh zala
Da slobodim, dušo, tebe.

Moj ljubljeni Jakimiru, 198
Uzdisana mâ ljubavi,
S koga u željah slatko umiru
Od kad ljubav tvâ me stravi.

U životu ah! jesi li, 199
Moj ljubljeni gospodaru,
Ali su te smrtno ubili
Za pogodit kletom caru?

Nu ako si u životu 200
Ti dokle će život biti,
Koji mori tvû dobrotu
I čini ti svak čas mriti?

Ni'e si naučan take trude 201
Podnositi, brače izbrani;
Ćaćko i majka sred razblude
Na pokoje tebe othrani.

U gospoctvu i slobodi 202
Gospodičić drag uzraste
I na sviet se ne porodi
Za tamnice toli tmaste;

Gdje nevolje u toj noći 203
Na svak čas te satiraju
Odoljeti da neć' moći
Žestokomu takom vaju.

Ah! ovo sam svekoliko 204
Tužna i plačna gonetala
I zlo ovako ljuto i priko
Očito ti zaricala;

Nu nehtje me poslušati 205
Neg svakako tamo otide
Za grad rodni sačuvati
I poslušna da te vide.

Odvede te u radosti 206
Svietle slave želja mila
Neka ukažeš tvê kreposti
I hrabrena tvoja dila;

Da uzbude trudu tvomu 207
Sviem dostojna dana platá,
Slavnu u glasu čestitomu
Ki je draži srebra i zlata.

A sad vigji sreća koja 208
Dočeka te u toj strani
Da s gorkoga nepokoja
Poginut ćeš, braće izbrani.

Smrt biće ti mješte slave 209
Kû žugjaše tamo steći,
I poguba tvoje glave
Joh! i poraz sviem mrzeći.

Nu da i dobra svakolika 210
Ti si u cara isprosio
Glas čestiti tvojieh dikâ
Za malo bi slavan bio;

Ter gragjani tvoji mili 211
Hitra djela tvoje sviesti
Na uzroke bi obratili
Od uđesne sliepe česti.

Tako 'e sloba nemilosna 212
I neharna i zla u sebi
Slavnu krepost da ne pozna
Nego samo u potrebi.

Ali tužna što govorim 213
Ove rieči vjetar nosi,
Ter se ovdi ne umorim
Da mi srce jad ne kosi.

Da daj neka poginuti 214
Budem smrtnoj u žalosti
Prie neg' budem glas začuti
Joh! od veće nemilosti.

Bože! u oviem nesrećami 215
Ko će odoljet na ove trude?
Srce mi je tvrdi kami
Ako puknut sad ne bude. —

S oviem tužbam na tle pade 216
S maliem duhom zemlji nica,
A dotrča u to tade
Ljubežljiva k njoj sestrica;

Kâ videći u vrlini 217
Gdje je ljuta žalost krati,
Mnogo istrudi i učini
Ter je jedva tu povrati.
Povrati je na bolesti 218
Na uzdahe i nemire
Da opet tužna u neviesti
Sto krat na čas gorko umire.
Ter bi izdahla od skončanja 219
Da joj ona tu ne poda
U hitrini bolja ufanja
Od veselieh dragieh zgoda.
Povjede joj srećne glase 220
Kê gospodi Pavô kaza
Neka veće ne smeta se
I ukloni se od poraza;
I tako je s te nevolje 221
K nebu obrati svôm hitrosti,
Da se vladat bude bolje
U nesviesnoj toj žalosti.
Višnja milost u nju uljeze 222
I duh rajske iz visine
Da površe sve urese
I svjetovne sve taštine;
Ter se pravoj u pokori 223
Sva poruši umiljeno
Jeda joj se nebo otvori
Na skušenje poniženo.
Svete crkve svegj pohodi 224
Puna suzâ i nemira
Jeda molbam oslobodi
Svoga draga Jakimira;
Zove u pomoć redovnike 225
Neka čine Višjem Bogu
Svetilišta puna dike
Kâ sve isprosit s neba mogu.
I tako se takiem djeli 226
Sama sobom razgovara
I u srcu se svôm veseli
Ufajući milost zgara;

Jere tako draga svoga 227
Toj pomaga u potrebi,
U radosti radi koga
Kratila se umriet ne bi.
Blažen u vjek k nebesima 228
Ko se srcem bude uteći;
S nebesa se pokoj prima
Vazda u svakoj zloj nesreći.

Primiedbe na osamnesto pjevanje.

Kitica 87 — Starca Pavla: o njemu bi riječ na strani 93, u op. 113.

144. — Pošalju u Španju malo-braćanina fr. Marina Maricella, a u Francusku fr. Antuna Primića.
152. — Vigji op. 60 na strani 32.
176. — Jelinda vjerenica a pak žena Palmotića. Vigji op. II, na strani 167.
92. — Satvorena: stvorena.

PJEVANJE XIX

Sadržaj: I Car naregjuje da ide vojska na Dubrovnik — 23 Kajimakan pošilje Teftedara i Čaušbašu da obavijęste poklisare o spravama. — 49 Hrabreni odgovor poklisarâ— 90 Sv. Vlasi goni iz carskijeh dvorova nemani. — 121 Slazi u pakô te izvodi svezana Muhameda, i pošlje ga kajimakanu. — 150. A on ulazi k caru, komu prieti da se kani Dubrovnika. — 168 Skončanje carevo, i strah kajimakanov. — 222. Car pripoznavši Sv. Vlasî, naredjuje da se oproste poklisari, i da se ne ište blaga.

Car oholi u toliko — 1
Nać' pokoja ne mogaše
Neg' priteći ljuto i priko
Uždisano blago iskaše.

Davljaše ga u bolesti — 2
Zla lakomost i nemila
Ter ga bješe zlom nesviesti
Da 'e van sebe učinila.

Mučahu ga zle nemani — 3
Bez pristanka sve dni i noći
Da nesrećniem dubrovčani
Silom bude vrha doći;

Da svakako blago uresno — 4
Na vrata mu donese se,
Za kîem sliepo i nesviešno
U pohlepah skončaje se.

Tim pun jeda ljute zmije — 5
Pašu zvaše na svê dvore
Da mu skaže i povije
Poklisari što govore;

Jesu li mu obećali — 6
Samiriti te požude
I jesu li list pisali
Da se blago doniet bude.

Ali bivši razumio — 7
Da to sliedit neće viku
Srdit, opak, i nemio
Planu gnjevu u veliku;

I hoteći da svakako — 8
Taka mu se stvar pogodi
Da zna usilit nebo i pakô
U svoj vlasti i slobodi;

Čim u licu gnjevno ublidje, — 9
Strahovitoj u vrlini
Kajimakanu zapovidje
Silnu vojsku da učini,

I da ide ljutu u vaju — 10
Grad Dubrovnik hrlo uzeti
Ako ončas mu ne obećaju
Činit blago to donieti.

Pritvrdi mu ove stvari — 11
Veoma jakom zapoviedi
Da nastoji s pokľisari
Da njegova volja sliedi.

A ufa, oni kad upaze — 12
Gdje vojska ima na grad iti,
Da će prije veće omraze
Svekoliko pogoditi.

Na zapovjed cara kleta — 13
U veselju sebe vani
Sva zaigra crna četa
Od pakljenieh zlieh nemani;

Ufajući s take zgode — 14
Grad Dubrovnik ugledati
Gdje će skoro bez slobode
I gospoctva svoga ostati.

Tiem pogjoše svekolike — 15
Sliedit pašu kajmakana,
Da ga u ognju srdžbe prike
Većma užižu sa svieh strana,

Da prie carske volje izvrši, — 16
I da s vojskom teče ureda,
Da grad slavni ognjem sprži
Da ne žive unaprieda.

I tako ga razdražiše 17
U čemeru nesmiljenu
Da ga zmajem učiniše
Kroz rasrdžbu svû ognjenu.
Ter hoteći on svakako 18
Da samiri cara svoga
Čim u srcu čuje pako
Toga zbora prokletoga;
Sa svom pomnjom misô stavi 19
I ne prosti niednom trudu
Poklisari carskoj slavi
Pogoditi da sve budu.
Tiem neka ih na svû volju 20
Lašnje prigne i privede
Da ukažu misô bolju
Prosu strašne svud besjede,
Na Dubrovnik da posila 21
Car neizbrojnu vojsku svoju
I da turak' ide sila
Da ga bude strt u boju;
I da čete oda svudi 22
Carstva svega doć imaju
Da ga u način žegu hudi
I u smrtnom ore vaju.
Za tiem zivnu teftedara 23
S čaus-bašom carskiem zaedno,
Ter što začu gnjevna od cara
Spovidje im sve uredno.
I saviše još naredi, 24
Poklisare da dozovu
Da im hitroj u besjedi
Skažu od boja spravu ovu;
I da s njima razaberu 25
Misle li se pokloniti,
Ali hudu kroz nevjeru
Neposlušni hoće biti.
Teftedar se poniženo 26
S čauš-bašom paši klanja
I oba dva umiljeno
Davaju mu dobra ufanja,

Da će i pomnjom prem velikom 27
Sve što mogu nastojati
Da uzbude s praom dikom
Miran u svem car ostati.
I tako se diele od njega 28
Brinući se da najbrže
Hitro i sviesno vrhu svega
Obećanja ta izvrše.
Ter oba dva otidoše 29
Teftedaru tad na dvore,
Gdje pod stražu dovedoše
Poklisare, da s njim' zbore;
Koje bivši liepo i drago 30
Pričèkali i primili
Udariše tiho i blago
U razgovor s njima mili.
Kô priatelj čauš-baša 31
Uze prvi da govori,
I čime ih hitro upraša,
Usta ovako svâ otvara:
Priatelji moi ljubljeni, 32
Kî vidite veoma dobro
U kakvoj vas držim cjeni
I kô vas sam ljubit obrô;
Ne mogu se ižčuditi 33
Kako ste se sada smeli,
Da se htjeste omraziti
Slavnom caru vašiem djeli;
I da ga ste u zlu priku 34
Rasrčili toli opako,
Da vašemu Dubrovniku
Poginut je trieba ovako.
Eto vojska oda svudi 35
Pripravlja se strašna od više
Da ga u način sasma hudi
Nemilosno satariše.
Eto silni car ustô je 36
S veličanstvom carstva svoga,
Da kroz smrtne nepokoje
Sred grada vas stere toga;

I nesviesni još u sebi 37
Vi nećete da smislite,
Prie zla toga da je triebi
Da mu se ovdi poklonite?
Ja, koji vas ljubim drago, 38
Htio sam riet vam moje svjete,
Da najbrže svietlo blago
Svakako mu donesete;
Er inako ni'e načina 39
Da možete živi ostati
Pokli carska veličina
Svieh vas ima proplesati.
S posluhom se samiem mogu 40
Odvratiti ove sprave
Da u čemeru ljutu i mnogu
Ne pada vam vrhu glave.
A vidite sami očito 41
Da vam nije česti druge
Za ne izginut strahovito
I ne primit smrtne tuge.
Tiem vašoj se u pameti 42
Rasberite sviesno sada
Er po takoj vrloj šteti
Kajanje će bit nazada.
Ko iz ruka pusti vrieme 43
I s njim sreću koju ima,
Sa svijem trudom pak svojeme
Ne stignu ih na krilima.
Er kad jednom oni uteku 44
S svojom opet čestitosti,
Povratit se neće vieku
Da te smire u radosti.
Ja vam rekoh što za bolje 45
Čini mi se vaše da je;
A vi vigj'te prije nevolje
Svies na što vam sad pristaje.
Bjehu od prie poklisari 46
Kad ih zvaše na te dvore
Promislili sve te stvari
I spravili odgovore.

I oružani u krepčini 47
Srcem sviesniem i razlogom
Utvrdili u hitrini
I mudrosti se bjehu mnogom.
Tiem na rieči čauš-baše 48
Spametno se ozivaju,
I što mogu ljepše i draže
Odgovor mu hitar daju;
Veleći mu: gospodine 49
Mi poznamo i vidimo
Da nas ljubiš nad sve ine
Veće neg' li dostojimo;
Ter ni' e stvari te pod nebi 50
Kû ne bismo učinili
Neka bismo samo tebi
U sve želje pogodili;
Bivši ljubav taka naša, 51
Kôm dvorimo tvû dobrotu,
Da 'e svegj dobri čauš-baša
I u srcu nam i u životu.
Ali u čemu ni 'e razloga 52
Da se tebi sad pogodi,
Čemu ćemo više toga
Besjediti zaman odi?
Čuo si iz prva kad dogjosmo 53
Mi s haračem na ovu stranu
Sve razloge kê rekosmo
Više tega kajmakanu;
Koje u vrieme da smo inako 54
Mogli caru pogoditi,
Ne bismo mu htjeli ovako
Kako i sada protiviti.
Nu er moć našu čes nemila 55
Shara, da smo jedva živi,
Za to nam je, vajmeh! sila
Da pravedni jesmo krivi.
Ah! da nam je višnji zgara 56
Podo udes taj blaženi
Da možemo slavna cara
Smirit drugoj ovdi u cjeni;

Ne bismo se mi kratili 57
Život isti da izgubimo,
Samo kroz naš posluh mili
Da mu vriedno ugodimo;
Eto i sada slatko i drago 58
Prolit bismo krv podali,
Kad bismo se svietlo u blago
I u zlato stvorit znali;
Neka vidi car mogući 59
Ni umriet da mi ne gledamo
Poslušati njega ištući
Koga snižno mi klanjamo.
Nu er načina ni 'e takoga 60
Da možemo to stvoriti,
Kažite nam radi Boga
Kô ćemo mu ugoditi?
Ne umjemo kud ni kamo, 61
I dosta vam znati budi
Da mi zlata ne imamo
Car čestiti kako žudi.
Tiem ako je u pameti 62
Odredio nas posjeći,
Bog će višnji to vidjeti
Od svieh cara kî je veći.
Bog se veće s nami brine 63
Kî nam život nehtje uzeti
Kad učini zgar s visine
Tresnjom iniem naživjeti.
U njemu su naša ufanje 64
Naša dobra i sve česti,
Tiem ufamo do skončanja
Da nas neće vik dovesti. —
Na ove rieči čauš-baša 65
Poklisarom odgovara:
Ni 'e besjeda dobra vaša,
I nesvies vas zaisto vara:
Što zamisli car čestiti 66
Sve je trieba da se stvori
Za samo ga samiriti
Vojskom da sviet ne razori.

Tiem govorit vi nemojte 67
Da se blago doniet neće
Neg' li s pašom sad nastojte
Da vam poda vrieme veće,
Da možete tad pisati 68
Vašem knezu i gospodi
Trista vreća da poslati
Najberže vam budu odi;
Neka teziem samirite 69
Carske želje i požude
Da kroz vojske strahovite
Razorit vam grad ne bude.
Oviem samiem vi možete 70
Sačuvat se od sve tuge,
I od nesreće svake klete
Da ne čine od vas ruge;
Da vam djece još do male 71
U koljevci ne isjeku
I ne iščine jade ostale
Kî se u boju čine prieku.
A i vi biste ovdi prvi 72
U velikoj nemilosti
Zaplatili vašom krvi
Svekolike te žalosti.
Molite se tiem ovako 73
Jeda car vas bude čuti,
Vjerujte mi, er inako
Prvi ćete poginuti. —
Nas ni mrve strah ne smeta, 74
Poklisari opet rješe,
Podniet tuge sve od svieta
I da svieh nas car izreže.
Četr' ptice u rukami 75
Ko 'e se u vas sad nahode,
I u ljutiem nesrećami
Stoje u tmini bez slobode,
Kad hoćete vi možete 76
Nemilosno udaviti,
Nu će s naše zgode klete
Ini naučit živi biti.

Mi obećat ne možemo 77
Pisat za to blago tamo,
Er očito mi znademo
Da ga u gradu ne imamo.
A gospoda u ove strane 78
Za drugo nas ne poslaše
Neg jeda nam bio dan svane
I milost nam car ukaže;
Koga tvrdo svi molimo 79
Da nam napried harač prosti,
Er da mu ga donosimo
Veće u namî ni 'e jakosti.
Za ovo smo k vam poslani 80
Ovo samo ištu i žele
I gospoda i gragjani
Da se oveziem obesele;
Da ne bježe svoga iz grada 81
Ni da on druziem pust ostane,
Kî ga s vojskom preže i sada
Da u njihove ruke upane. —
Čauš-baša s teftedarom 82
Na rieči ove zgledaju se
Videć da uprav poklisarom
Ničiem opriet ne mogu se.
U srcu ih pravda veže 83
Od razloga prava toga,
Zasve briga da ih žeže
Za poslušat cara svoga.
Nu svakako na požude 84
Da ih svoje još privedu,
Oba oko njih mnogo trude
Hitru i dvornu kroz besjedu;
I tako im govoriše 85
Svacieh rieči i hitrina,
I moliše i strašiše
Izvan mjere i načina.
Ali videć da zaludu 86
S njim razlože i govore,
I da u mnogu veoma trudu
Bez koristi tu se more;

U čauša u Osmana 87
Opeta ih posilaju,
Sred njegova neka stana
Zatvoreni pribivaju;
I noć bivši na uzdanu 88
U to došla dan tjerati,
Oni odgovor kajmakanu
Ostaviše sutra dati.
Boleći se, er će doći. 89
Pridanj s bliediem svîem obrazom,
Kad im činit ne bi moći
Doć' da budu s dobriem glasom.
U toliko Vlasi sveti, 90
Kî Dubrovnik bljude i brani
I s blaženom družbom leti
U nebeskoj višnoj strani;
Gledajući zgar s visine 91
Po carevu kako dvoru
Zle nemani kola čine
I pakljenu rogoboru;
Kô sve paše i gospodu 92
Ljuto bjehu rastrovale
Dubrovačku da slobodu
I gospocki grad razvale;
U razložnom gnjevu uzvira 93
Kî mu ognjeno srce užiže
Da ne ima časa mira
Dokle svieh ih satariše.
Ter ne moguć već podniti 94
Zle njihove oholasti
Da kroz način jedoviti
Čine tuda sve napasti;
Neka bi im vrat slomio 95
I vas način taj oholi,
Bivši svu vlast isprosio
U višnjega, sletje doli.
S misli ide, neka veće 96
Grad Dubrovnik smiri u vike
Kad pakljeno satre vieće
I proklete zle zlobnike

Ali bivši tu najprije 97
Dvore uljezo u careve,
Nagje gdje se kolo vije
Zlieh nemani s desne i s lieve;
Kolovogja kîjem bješe 98
Zla Lakomost i nemila,
Za kojom se tu poteže
Lakomacâ mnoga sila;
Kî iz pakla izidoše 99
Dvorbu činit strašnoj srdi,
Koja sve što veće može
U njima se gnjezdi i tvrdi.
Njim na roziem više glave 100
Toboci se izvijahu,
U čem oni svoje slave
I sve sreće nahodjahu;
Ne hajući da ih psuju, 101
Zapljuvaju, plešu i biju,
I mnokrat ih da otruju
Da im blago to popiju,
Samo da oni unj ne tiču 102
Neg da ga očim ištom paze,
Da nesviesni za njim riču
I da umiru na sve čase;
Zavijahu u veselju 103
Pjesni od sliepe lakomosti
Kô za smirit taku želju
Trieba'e biti bez milosti;
Kô za blago učiniti 104
Ne trebuje gledat Boga,
Neg gusarit i grabiti
Priko puta i razloga;
Kô je liepo dat u pakô 105
Dušu svoju za steć' zlato,
S teziem trgom neka tako
Biće učiniš tvê bogato;
I veselju u veliku 106
Kô bez srama i bez straha
Imaš popit svukoliku
Krv ubozieh siromahâ.

97 Otpjevaše ino kolo 107
I pakljenieh zlieh nemani
'e te pjesni, i oholo
'ud krieštahu po toj strani;

98 Kad zavika starac sveti: 108
h! tu li ste zle nakazni?
a li 'e pakô vaš prokleti?
ako igrati bez bojasni?

99 Najbrže se u ponore 109
rne vaše oborite.
careve ovdi dvore
svieh turak' ostavite. —

100 S oviem riečim štapom svetiem 110
'ad zamahnu suproć njima,
'er duhovim sviem prokletiem
)ini uteći s nemanima.

101 Tako u jedno veće krati 111
S gromom silni tries udari
. ubije i pomlati
Ovce zaedno svîem ovčari.

102 A i orô tako sivi 112
Od zecova stada tjera
Kad rastvori kljun strašivi
Da ih bije sred čemera.

103 Isprid straha starca sveta 113
Nemani se ore i krše,
Sve sto 'e gorieh crnieh četa
Srnu u pako da se prže.

104 U grumenieh valjaju se 114
U prilici kravošaca,
A za njima potežu se
Čete gnusnieh lakomaca;

105 Kîeh oni čas pako ždere 115
U velikoj prem radosti
Da samiri svê čemere
Njih nesviesnom lakomosti.

06 Dažde oni kako u gradu 116
I padaju crne u jame
Gdje u smrtnom ljutu jadu
Pakô pušta svoje plame;

A starac ih sveti goni, 117
Lupa štapom, ranja i bije,
I u načiu usioni
Satira im glave od zmije.
Grmi vika oda svudi 118
Plač i jadno zavievanje
Gdje pakljeni kralj prihudi
Dogje smrtno na skončanje.
Od straha se strašno tresu 119
Sve proklete sjeni crne,
I u strašnomu urnebesu
Svak od straha mre i trne.
Pas troglavi u vrlini 120
Počeo lajat s vrata bješe,
Nu videći što se čini
U najdublji jas pobježe;
A ostavlja slavnom Vlasi 121
Vrata od pakla otvorena
Kî unutra silno ulazi
I pun smienstva neizrečena;
Ter gvozdeniem verigami 122
Kralja ohola stegnu i sveza
Da u najnižoj crnoj jami
Grize u zlobi svâ telesa.
Dosta mu ovo starcu ne bi 123
Tač za pakô pedepsati
Da ne bude vik pod nebi
Zle nemani nadvor slati;
Neg hoteći silna cara 124
S dubrovčanim samiriti
Da njihovieh poklisara
Ne tre u način jadoviti;
I da blaga već ne pita 125
Ni zadava nepokoje
Ni bjestuje ni mahnita
Ni šlje na njih vojske svoje;
Misô iznagje, kojom pozna 126
Da će odvratit zla silnika
Od činjenja nemilosna
Vrhu grada Dubrovnika.

Tiem najdublje u ponore 127
U slobodi svojoj slazi,
Gdje proklete duše gore
I najveći mrak se pazi.
Tu nahodi Muhameda 128
Gdje se u smrtnom muči vaju,
Gdje kravošci puni jeda
Ranjaju ga i pecaju.
Vas goraše u ognju živu, 129
Vas stinjaše mraznu u ledu,
Sliku imaše sviem strašivu
Strašan bješe u pogledu.
Nemani ga zalievahu 130
Rastopljeniem svegj olovom
A život mu satirahu
Ljuto svak čas mukom novom.
Na njegovu na jeziku 131
Smrtnieh zmija sto visaše,
U čemeru svaka priku
Ranjaše ga i trovaše.
Blizu njega u okolo 132
Cari Otmanski vigjahu se
S mnoštvom turak' gdje oholo
Na nj u gnjevu priečahu se;
Lupajuć ga u čemeru 133
Er ih nauči toli opako
Hudiem svjetom gnusnu vjeru
Za kû sad ih muči pakô.
Tu pristupi Vlasi sveti 134
Muhameda ter pritište
I čini mu smrt vidjeti
Kad mu grlo rukom stište.
Verigam ga za tiem sveza, 135
Vikajuć mu: — pse nevjerni
Malo ti je zgar s nebesa
Dano za grieh neizmierni;
Dostojan si sto krat bio 136
Goriem mukam ginut odi
Kî si u pako poć' činio
Mnoziem kraljom i narodi;

Hodi sa mnom gori opeta 137
Er te hoću sad privesti
Ohologa prid Mehmeta
Kî bjestuje u nesviesti;
Na zlu tvomu neka nauči 138
Kako me će poslušati
I da oni čas veće odluči
S Dubrovčanim mirovati;
Da ne budem umoriti 139
Sred nesrećnieh njega litâ
I smrtno ga porušiti
S moga gnjeva razložita —
Na rieči ove vas od straha 140
Zli Muhamed trne i preda
I pun vaja ljuta i plaha
Slavna sveca sliedi ureda.
On ga vodi kako roba 141
Teziem mrkliem po mjestima
I megju inieh od grdobâ
Još jednoga duha uzima.
Ovi bješe vrla uzrasta 142
Grd i visok priko mjere
Sva mu lica bjehu tmasta,
Uzročaše svud čemere.
Trešaše se, i u njemu 143
Trešnja pristat ne mogaše,
Neg' zivotu u svojemu
Bez pristanka treptijaše.
Otskakaše na sve čase, 144
Bojaše se od svakoga
I ne daše prić' uza se
Od predanja tolikoga.
Vrtjaše se u okoli, 145
Ne mogaše naći mira,
Neg od brige ljutom boli
I od bojazni strašno umira.
Strah zvaše se po imenu 146
I svakoga strahom straši,
Ali u strahu neizrečenu
Svak i njega strahom draži.

Slavni svetac upazi ga 147
Skladna svoje za potrebe;
Tim iz pakla izvodi ga
S Muhamedom polak sebe.
Ter mu ončas naregjuje 148
U Filibu poć' da bude
Strahom svojiem da otruje
Kajmakana sve požude;
Da se bude tu pripasti 149
Dubrovačkieh od svieh stvari,
I smirit se s pravom časti
S njivoviema poklisari.
S naredbom ga tom otpravi; 150
A stupaje svê opeta
S Muhamedom on upravi
U dvor cara u Mehmeta.
Koga u snu iznahodi 151
Ter ga oholo tu probudi,
Vikajuć mu: — što spiš odi
Nesviesniče silni i hudi,
Ter ne misliš carstvo tvoje 152
Da ima ti poginuti
Zapovjedi ako moje
Ne uzbudeš sada čuti?
Štapom oviem kletu glavu 153
Svu stuću ti i razbiti
Ako misô tvû nepravu
Ne uzbudeš promieniti;
Ako zloba tvoja prika 154
Ne odvratit se ončas bude
Slavna od grada Dubrovnika
Koga mâ vlast čuva i bljude.
Što si u sviesti namislio, 155
Nevierniče sviem nemili?
Kud li si se zaletio
U opakoj tvojoj sili?
Grad Dubrovnik blaga neima 156
Kô lakomos tvoja ište;
Toli ga ima, pod ključima
Gospoda ga tvrdo tište;

Ne daše ga tebi viku, 157
I prije ćeš puknut sada
Neg' li misô tako priku
Ispunit ćeš moć' ikada. —
Kako mu ovo izgovori 158
Za vrat stisnu Muhameda
Î na tle ga tu obori,
Maknut mu se tere ne da.
Nego li ga splesa doli 159
I udari pod svê noge
I u način prem oholi
Nevolje mu poda mnoge.
Iskinu mu iz obraza 160
Gnusnu bradu i čagjavu
I smrtnoga sred poraza
Razmeči mu grdu glavu.
Pak opeta k caru obrati 161
Silni pogled svoj srditi,
Ter mu reče: ti ćeš znati
Što ću od tebe učiniti,
Ako ureda s dubrovčani 162
Učiniti mir ne budeš,
I kô priatelj njih uzdani
Unapried ih svieh ne bljudeš;
Satarisat gore ću te 163
Od psa ovoga huda i kleta
Koga u muke uvjek ljute
Sad ću u pakô vrć' opeta. —
Kô reče ovo i umuknu; 164
Strešoše se carski dvori;
S urnebesom zemlja puknu
I strašan se jaz otvori,
Iz kojega u žestoči 165
Plami ognjeni udariše,
Kî oni čas caru s oči
Muhameda ugrabiše.
Strmo glavom obori se 166
Zli nevjernik i nemili
U dno pakla da muči se
U najdubljoj doli spili.

A čestiti starac sveti 167
Pun rajskoga svietla uresa
U veselju tad odleti
I otide put nebesa.
S prikazanja toli huda 168
Ispripaden car trese se
Čim strašiva pazi čuda
I ovake urnebese.
Ne zna je li živ u sebi, 169
Tako u jadu ljutu preda,
Ne zna što mu e' činit triebi
Gdje mu osviestit strah mu neda.
Stvorio se kako od mraza 170
I kô led je ostinuo
Od svojega gdje poraza
Prietnju e' tako ljutu čuo;
I gdje svoga Muhameda 171
Vidje u ponor vrć' paklјeni
I stučena s gorka jeda
Prem velikoj u necjeni;
Čekajući veće zledi 172
I zla vidjet svojoj kruni
Ako rajske zapoviedi
Ne izvrši i ne ispuni.
Tiem vas smeten zliem jadovi 173
Strašna iz glasa vikat poče
Da dvorani svi njegovi
Probude se i da skoče;
I život mu da uzdrže 174
Kî u smrtnoj strahu gine
Prie neg' li ga slome i skrše
Strašne misli i vrline.
Na vikanje silna cara 175
Vas u sebi dvor se strese,
Sve dvorane strah udara
Da prie k njemu tu dolete;
Neka vidjet budu očito 176
Koja su ovo zla tolika,
Rad kîeh toli strahovito
Car pripaden vapi i vika.

Ali k njemu kô dogjoše 177
Nagjoše ga jur studena,
Govoriti gdje ne može
Neg' gdje 'e kako mrasna stiena.
Gledaše ih samo očima 178
Bez trenutja sebe vani,
Kô života da ne ima
Ali da ga nesviest zani.
Tiem najberže oko njega 179
Oni s pomnjom udariše
Da ga ozdrave od zla tega
Gdje na pola veće izdiše.
I bivši ga povratili 180
Prednju svoju u slobodu,
On im skaza jad nemili
I svu strašnu svoju zgodu.
Siliktaru paka reče, 181
S prviem zrakom biela dana
Da uzbude poć' najpreče
Dovesti mu kajmakana;
Er i njemu spovidjeti 181
Svakolika hoće čuda
Neka s oviem mudriem svjeti
Slobodi ga ljuta od truda.
Bješe i paši kajmakanu 183
Ta noć trudna omrknula,
Da ne bješe dokli svanu
Sviest njegova mira ćula.
Strah iz pakla, kî izljeze 184
Pritiskô se bješe k njemu,
Ter cinjaše da se trese
Nepokoju u svojemu.
Stavljaše mu svegj prid oči 185
Nerazložni način ljuti,
Da careve cjeć žestoči
Dubrovnik će poginuti.
Paček da se ima ureda 186
S kraljem španjskiem on sastati
I harača unaprieda
Caru Otmanskom već ne slati;

I cjeć tega da se ima 187
Zavrć' onoj na krajini
Sa sviem kraljim krstjanskima
Rat velikoj u vrlini;
Kî poslat će vojske svoje 188
Da Dubrovnik silno brane,
Pokli njima sviem mučno je
Da se turci u nj nastane.
Strah oviem ga mislim truje 189
I ne da mu čas vremena
Da mu u sebi mir začuje
Duša u trudu izmorena.
Pače i san mu s oči goni; 190
Nu ako se one kad zatvore
U hud način usioni
Uzroči mu smeće gore.
Prilike mu strašne kaže 191
Pune vaja i žalosti
U skončanju kê ga straše
Njekom čudnom nemilosti;
Da svegj preda od bojazni 192
I da u snu bez sna stoji
Gledajući zle nakazni
U smrtniema nepokoji.
Eto mu se čini i vidi 193
Gdje srdita pazi cara
I gdje prid njim čezne i blidi
Er ga oštro psuje i kara.
Gleda i čuje gdje mu vika 194
Ljut, ognjenit i nemio:
Što si od moga Dubrovnika,
Pse nevierni učinio?
I gdje za tiem zapovieda 195
Rusu glavu da mu osieku,
I krvnika veće gleda
Gdje ide s sabljom k njemu u tieku.
Vidi, gdje mu glava pada 196
Kroz udarac smrtni hudi,
Ter otskače činčas tada
I u strahu se temu budi.

Ovako se svu noć muči 197
U pakljenom gorkom strahu,
Tiem predajuć stavno odluči
Promieniti misô plahu;
I naprieda u prijazni 198
S dubrovčanim prohoditi
Da njegove rad bojazni
Ne budu se poplašiti.
Još odredi sjutra poći 199
Molit cara sviem čestita
Da ustavi bojne moći
I da blaga već ne pita;
Neg da smiren dobrom zgodom 200
Uzljubi se, drži i gleda
S dubrovačkom svom gospodom
Na izgled stari svojieh djeda.
S oviem mislim brinući se 201
Nepokojno svu noč traje,
U srcu ga nemir grize
Ter se smeta i skončaje.
Ali bivši zora veće 202
Sjat uzela iz istoči
Za smiriti svoje smeće
Iz pernice svoje skoči;
I uze se pripravljati 203
Da najbrže ide u cara,
Kad prid sobom vidje stati
S čauš-bašom Teftedara;
Na njegove koji dvore 204
Bjehu rano dojahali
Da mu skažu odgovore
Poklisari kê su dali.
Njemu ih drago bi vidjeti; 205
Nu kô začu njih besjede
Smetenoj ga u pameti
Strah pakljeni većma ujede.
Er mu oni tu kazaše 206
Da nikada dubrovčani
Blago caru svê ne daše
Ter da im je trud zamani.

Pokli tako tvrdo stoje 207
Za ne obećat niedne stvari
Da bez glave prije svoje
Ostat hoće poklisari;
Rješe u mnogoj da hitrini 208
Oni s njima govoriše
I da u ljutoj u vrlini
I prietiše i strašiše;
Nu da ništa nemogoše 209
Za stvar taku učiniti,
Sviesno er oni tač razlože
Da im ne mož' protiviti.
Na ove rieči čauš-baša 210
Jos priloži govoreći:
Strah me da se pamet naša
Ne privari u ovoj smeći;
Er je sinoć docna u mene 211
Osman Čauš dohodio
Ter mi 'e misli sve skrovene
Poklisarâ povidio.
On reče mi, da mu rješe, 213
Da Dubrovnik veće izginu
I da iz njega svak pobježe
U Latinsku pokrajinu.
A da ga će s mora uzeti 213
Španjske plavi sviem nemile
I bojnom ga vlasti oteti
Od moguće carske sile;
Zašto onamo kad se čuje 214
Gdje se u način nesmiljeni
Zlo ovako gradu snuje
I da su oni zatvoreni,
Izvršit će bez kršmanja 215
Namišljene svak odluke
Ne čekajuć bolja ufanja
Neg' pogubne trude i muke.
Svietli paša, za riet pravo 216
Tvrdo 'e razlog promisliti
Djelovanje ovo zdravo
Da nam bude sve iziti;

Er s kamena hridna i gola — 217
Lasno 'e vazda satjerati
Plaha i brza prem sokola,
Nu ga 'e mučno pak imati.

Ove rieči uzmnažaju — 218
Kajmakanu gore smeće
Da cjeć straha ljutu u vaju
Ne zna što će činit veće.

Zadubo se svîem mislima — 219
U duboke prem dubine
Strašeći se nada svima
Dubrovačke od vrline;

Djelovati da ne budu — 220
U skončanju svoje sviesti
Stvar toliko ljutu i hudu
Kâ će carstvo tursko smesti.

Nu čim smišlja stvari ove — 221
I u njemu se nemir plodi
Siliktar ga eto zove
Da najbrže k caru hodi.

Tim na konja ončas skoči — 222
I u careve dvore otide,
Koga iznagje u žestoči
Gdje mu od straha lica blide;

I gdje preda još u sebi — 223
Cjeć noćnoga prikazanja,
Strašeći se srdžbe od nebi
Kâ mu prieti zla skončanja.

Ter videć ga tač smetena — 224
I gdje trpi ljute vaje
Sred srca se pripadena
Vele većma izpripade.

Ali k njemu kako dogje — 225
Do tli skuči glavu svoju,
Pak snižno ga pitat pogje
U komu je nepokoju;

Koja briga sviest mu truje, — 216
Kâ li žalost boležljiva
Carsko lice smela mu je
Svieta iz koga sunce siva.

U malo mu car besjeda 227
Pripovidje svekoliko
Što mu nebo zapovieda
I vidjenje noćno priko.
Pak mu reče: svud se svrni, 228
Čin' da 'e pomnja tvâ velika,
Ter mi iznagji sad sreberni
Pjenez grada Dubrovnika;
Da ga budem ja vidjeti 229
Od ovake da žestoči
Samirim se u pameti
Kad upaze moje oči;
Er inako ni 'e načina 230
Da ću u miru počinuti,
Taka žalost i vrlina
Skončaje me kroz jad ljuti. —
Mnogo trudit kajmakanu 231
Ne bi sile ni potrebe;
Nagje pjenez, na uzdanu
Gdje teftedar hrani u sebe;
Kogaončas caru odnese 232
U njegovoj neka sviesti
Želje i misli samire se,
Kô ga truju u bolesti.
Ali kô ga car upazi 233
I na jednoj strani vidje
Gdje štap drži sveti Vlasi,
Ljuta od straha vas ublidje;
Ter zavika čime preda: 234
Ovi 'e ono starac bio,
Kî 'e našega Muhameda
Štapom noćas izpribio.
Ja se neću s njim svagjati 235
Da mi kê god zlo ne sliedi,
Nego li ću poslušati
Sve njegove zapoviedi.
On je noćas strahovito 236
Isprietio štapom meni,
Vidio ga sam ja očito
I čuo njegov gnjev ognjeni.

Tiem najbrže sad pustite 237
Dubrovačke poklisare
I od njih ništa ne ištite
Ni prosite niedne dare.

Trista vreća srebra i zlata 238
Kê su dužni carstvu momu
Već ne ištem na mâ vrata
Darivam ih gradu tomu;

Koga hoću unaprieda 239
Čuvat, branit, i ljubiti
Kako od starieh mojieh djeda
Općilo se svegj činiti. —

Kajmakan se na rieči ove 240
S draga srca obeseli
Videć misli gdje njegove
Ispuniće kako želi.

Strah pakljeni, kî do tada 241
Nepokojno strašaše ga
Ostavi ga jur bez jada
I čemera bez svojegá.

Tiem videći da 'e susrio 242
U careviem odlukami
Što je iskô i žudio
U svojema požudami;

Pade snižno na koljena 243
I govorit uze caru:
Odluka je tvâ hrabrena,
Moj čestiti gospodaru;

Dubrovčani na uzdanu 244
Vazda su ovdi prvi bili,
Er su se oni caru Orhanu
Dobrovoljno poklonili.

Razložno je zato njima 245
Svaku milost ukazati
I hrabreniem načinima
U svemu ih pomagati.

Ja ću poći izvršiti 246
Tvoje slavne zapoviedi,
I najbrže učiniti
Da tvâ carska volja sliedi;

Neka u strahu i u pripasti 247
Grad ovi se ne izgubi
Videć sada s mnogom časti
Gdje ga carstvo tvoje ljubi.

S oviem riečim odieli se 248
I na dvore pogje svoje
Da prie u srcu samiri se
Kroz vesele te pokoje.

Gdje kô dogje posla ureda 249
Po čauša po Osmana,
Komu pustit zapovieda
Poklisare svoga iz stana;

Da ne stoje u tamnilu 250
Veće u njega zatvoreni,
Neg' da milom u svjetlilu
Uživaju mir žugjeni.

Još cjeć drugjeh poklisarâ 251
K Drenopolju Agu otpravi
Kô 'e zapovied slavna cara
U slobodu da i njih stavi.

Da ih svoga iz Saraja 252
Oruč-aga pustit bude
Da odahnu gorka od vaja
I raslade svoje trude.

I već bivši u radosti 253
Te naredbe iščinio,
Bješe u mnogoj čestitosti
U srcu se samirio;

Ne strašeć se da će veće 254
Dubrovnik se izgubiti
Kada ovako svietle sreće
Bude opeta upaziti.

Ali takom u pokoju 255
Čim veseo on gospodi
I uživa sreću svoju
Er ga od brige oslobodi;

Eto iz Bosne dohodi mu 256
Jedan ulak prešno od više,
Koji liste donosi mu,
Ali paša koje piše.

U kojem se uzdržaše 257
Dubrovačko vojevanje,
I kako se oni staše
Silniem kraljem bojne Španje;

I kako su turke isiekli 258
Nemilosni konavljani,
I kô su se cara odrekli
Svikolici dubrovčani;

I kako opet suproć njima 259
On moguću vojsku čini
Er odluku krepku ima
Svieh satrti u vrlini.

I da za to rieč carevu 260
I njegovu ište sada,
U bojnomu neka gnjevu
Osveti se huda od grada.

Planu živoj u žeravi 261
Kajimakan na ove glase,
Smete mu se svies u glavi
Da vaskolik tu skončase.

Bi mu mučno s dubrovčani 262
Ali paša er ovako
Zarati se na toj strani
I da izgubi boj opako.

I još gore opet preda 263
I u smrtnomu gine jadu
Da oni s gorka toli jeda
Španjskom kralju grad ne dadu.

Stvar ova ga tako smeta 264
I u životu trudno mori
Da odluči hrlo opeta
Poć' u cara da s njim zbori.

S kojiem bivši pomno od više 265
Stvar razabro svukoliku,
Stavno oba dva odlučiše
Zla ne činit Dubrovniku;

Ufajući da tadara 266
Kad ne bude straha imati
On se odvrći neće od cara
Neg' s njim skladno mirovati

Tiem najbrže k Ali paši 267
Šlju s naredbom hrla ulaka
Da Dubrovnik već ne straši
Kroz činjena svâ opaka;
Ni da bojne vojske čini 268
Ni nikakve silne sprave,
Neg' da u miru na krajini
Pazi carske tu države.
Joštera se zgovaraju 269
Da idu hrlo k Drenopolju
Poklisare da puštaju
U grad da idu na svû volju.
Neka samo bez krzmanja 270
Kad se ovaki glas očuti
Svak gorko ga od skončanja
Zaboravi nemir ljuti;
Ter s veseljem da ureda 271
Dubrovnik se smirit bude
Ne imajući unaprieda
Suproć caru misli hude.

PJEVANJE XX.

Sadržaj: — Veselje starijeh poklisarâ na te glase i njihova radost kad se sastaše s Jakimirom.

Car s vezjerom hrlo udari 1
U lijepo Drenopolje
S dubrovačkiem poklisari
Da se smirit bude bolje;
Stare doma da otpravi 2
Da Dubrovnik na te glase
Strah vaskolik svoj ostavi
I da napried ne smeta se.
Oni bjehu po ulaku 3
U slobodu jur stavljeni
Bivši bili tamnu u mraku
Osam mjesec' zatvoreni;
Gdje podnoseć zla nedraga 4
U nemiru svedj predaše
Kô zli čauš Oruč-aga
Smeta še ih i strašaše.
Ali videć iznenadi 5
Gdje im sreća ta priskoči
Kâ ih ote ljutiem jadi
I nemiloj zloj žestoči;
U srcu se bjehu svomu 6
Veomi drago samirili,
Ter u biću čestitomu
Uživahu pokoj mili;
Izgledajuć puni mira 7
S mnogom željom i milinom
Poklisara Jakimira
Iz Filibe s svom družinom,

Da razaznat prije budu 8
Kô se s turcim vladali su,
Po komu li umu i trudu
Ljute vaje smirili su;
Što li se je učinilo 9
Od prošenieh trista vreća,
Je li se u čem pogodilo,
Kô li prista vrla smeća.
Jakimir se dugo vrieme 10
Ne učini njim željeti,
Er za carem otmanskieme
Ne dojaha, neg' doleti.
U dan isti dogje k njima 11
S družbom svojom na dvorove
Da u dvorniem načinima
Želje ispuni sve njihove.
Ko će ovdi sad izriti 12
Kako dragoj u milosti
Plemići se glasoviti
Izgrliše slatko dosti;
Kô srčano, milo i blago 13
Za zdravlje se raspitaše,
I kako se skladno i drago
Sa sviem srcem milovaše.
Želja i ljubav draga rodi 14
Medju njima sve pokoje
Čim se vide u slobodi
I sred svietle sreće svoje.
Tiem nikako ne mogahu 15
Svršit svoje razgovore
Neg' veselo besjedahu
Od večera tja do zore.
Jakimir im svekolike 16
Spoviedaše zgode i sreće
I nevolje ljute i prike
Kieh podnieše gorko od veće.
Kako ih su zatvorili 17
I prietili prem nemilo,
I kô niesu ništa dali
Neg' se iznenad sve smirilo.

A oni hvale višnjem s nebi 18
Podavahu čudeći se
Er bez blaga tako u sebi
Strašna smutnja izbistri se.
Vjerovati mogli niesu 19
Da ovo može proć ovako,
Zato u hudu temu udesu
Izgledali zlo su svako.
Ali sada sve videći 20
Da 'e smireno i čestito
U takoj se svietloj sreći
Veseljahu osobito.
Ter u smiehu i u radosti 21
Spominjahu na zla prika
Kâ trpješe svom kreposti
Cjeć rodnoga Dubrovnika.
Videć da su stavnom sviesti 22
S ustrpljenja krepka svoga
Uzrok bili dobre česti
Svoga grada ljubljenoga.
I hitrinom svê pameti 23
Da umješe djelovati
Da se smire turci kleti
I njih zloba da se skrati.
Nu čim oni u ovem skladu 24
Milo vrieme slatko traju
I u srcu mirnu i radu
Srećna dobra uživaju;

. . . .
. . . .

D I D O N E

Tragedija u tri činâ.

OSOBE.

MERKURIO. Prolog.
ENEA kralj.
DIDONE kraljica Kartagine.
ANA sestra kraljice.
AKAT svjetnik Enein.
KOR DVORKINJICÂ.
KOR KARTAGINEZÂ.
TROJANÂ kor.
GLASNIK prvi.
GLASNIK drugi.
GLASNIK treći.

Prolog.

Merkurio.

Hrli glasnik Merkurio,
Po naredbi Boga Jova
Strielovit sam doletio
Zgar s nebesa mjesta u ova;
Neka budem navjestiti
Kralju Eneji višnje sprave
Da se bude odjeliti
I u latinske poć države;
Gdi udes slavni spravlja i hrani
Za nj kraljevstvo glasovito,
Otkle u svakoj svieta strani
Gospodit će vjekovito.
I gdje ima kraljevati
U čestitoj sviem slobodi,
Da mu će se poklanjati
Svieh daržavâ svi narodi
Nu zasve ga ovdi uzdrži
Kraljica ona svôm ljubavi,
Triebaje da se čes izvrši
I da e danas on ostavi.
Zamani ga još Junone
Puna srdžbe i čemera
Kroz svê gnjeve usione
Nenavidno svuda tjera.
Er odluka višnje česti,
Kâ ga uzvisit krunom ima
Viku neće moć zamesti
Vrlövitiem sviem djelima.
Otit ću ga iznać veće
I uprav mú sve izriti,
Što mu Jove rad sve sreće
Htje po meni poručiti.

Neka bude svû družinu
Skupit vjerne sve Trojane
Za u Latinsku poć krajinu
Kraljestva mu gdje se hrane.

Čin Prvi.

Rastvoraju se prizori uz Pjesni, i prikažuje se na pristolju Kralj Enea, Kraljica Didona, i okolo njih s obije strane u dva reda kor Dvoranâ, i kor Dvorkinjica.

Prizor I.

Kor pjeva.

Slatka ljubavi, objavi objavi
Tvoje velike slave i dike
Proli svôm vlasti dažde od slasti
Da sinut bude raj tve rasblude.

Enea.

O Didone, mâ gospoje,
I Kraljice moja mila,
Kâ s ljubavi drage tvoje
Srce mi si zamamila;
Čiem da budem tebi viku
Blagu milost zaplatiti,
Čiem li tvoju har veliku
Da uzbudem odvratiti?
Ti si sama kâ si htjela
Požaliti me nesreće
I s milosnieh tvoieh djela
Utažit mi gorke smeće
Odi kada raspršane
Dojedriše moje plavi
Biehu od tebe pričekane
Sasma mnogoj u ljubavi.
I ne samo milostiva
Da me primi gosta tvoga,

Neg me jošte ljubežljiva
Kralja učini mjesta ovoga.
  Radi koje mnoge hari
Dokli budem živ na sviti
Neću viku niedne stvari
Cieća tebe zabraniti.
  I da imam sto života,
I sto duša ja u sebe,
Poznala bi tvâ ljepota
Bih li sve dô cjeća tebe.

Didona.

  O Enea kralju mili,
Koga ures sviem gizdavi
Tako srcu momu omili,
Da sva gorim u ljubavi;
  Ko da ne zna vedre slave
Tvoga imena glasovita,
Koga časte sve državе,
I spoznaju do kraj svita?
  Ja za sreću držim moju
Er te odi ,čest dovela,
Da grad ovi u pokoju
Vladaš kroz tvâ vriedna diela.
  Pače ljubav, i nebesa
Ne pristajem svej hvaliti
Kî me tebe puna uresa
Druga htješe dopustiti.
  Tebe slatki kralju mili,
Kî jedinom tvôm lieposti
Slatko rani i ustrili
Dušu i život mê mladosti.
  Ah! drag ti si drag, i mio
Dragi brače môm životu,
Slatko ti si zarobio
Moj duh tvoju kroz dobrotu.

Enea.

  Vele draža mâ kraljice,
Vele slagja tisi meni

Božanstveno er tvê lice
Svej mi uzroči raj blaženi.
Tako mi si draga i mila,
Daću vas vjek rob tvoj biti,
I niedna me neće sila
Moć od tebe odieliti.
Prvo e trieba, da me umori
Smrt u hudom nepokoju,
Pak da mladost mâ ne gori
Kroz ljepotu dragu tvoju;
Kâ uresom neizmierna
Kako viečne stiče dike,
Tako i mene čini vierna
Za robovat tebi u vieke.

Didona.

Ja ne umiem ino rieti
Dragi kralju srca moga,
Neg da činiš meni mrieti
S razgovora slatka tvoga.
I ako tu slast prolievaju
Besiedami usti tvoje
Kako slatko duh vraćaju
Kroz celove medne svoje.
Ah! blažena da bi bila
Posve vieke sreća moja,
Koja mi je dopustila
Da sam ljubi draga tvoja.
Blažen bio čas primili,
Kad me s tobom češ sastavi,
I mê srce kad ustrili
I ljubavi tvojom stravi.
Er medene sve sladosti
Koje mogu bit na nebi
Ja uživam u radosti
U samomu, Brače, tebi,
Nu što cknite drage moje
Dvorkinjice u veselju,
Proslavite me pokoje
I veselu moju želju.

Slatke pjesni pripravite,
Ter pievajte moju sreću,
I tanačac izvedite
Za uzmnožit radost veću.

Ovdi dvorkinjice tanac vode.

a Kor pjeva.

Slatka ljubavi, objavi, objavi,
Tvoje velike slave i dike,
Proli svom vlasti, dažde od slasti,
Da sinut bude, raj tve razblude.

Jedan od Kora.

Vedra kraljice, kê časno lice
Svojom svietlosti svojom milosti
Zoru nadsiva, raj pridobiva,
Da e tvâ dika slavna do vika.

Kor.

Uživaj rada Eneu sada,
I u ljubavi smiri tvu želju,
I š njim boravi sad u veselju
Da ljubav vaša, svegj se uzmnaža.

Jedan od Kora.

Ljubav je blaga, ljubav je draga
U njoj pribiva radost ljuvena,
U njoj se uživa sladost medena,
Kâ slatko dieli pokoj veseli,

Kor.

Vrieme daleče svak čas utječe,
I radost gubi naše mladosti
Tiem sada ljubi, i u radosti
Blažena vodi danke provodi.

Jedan od kora.

Uživa sreću sad u proljeću
Dočim si mlada, i češ ne krati

Ljubav ti sada moć uživati
Er starost hrli da nas zagrli
Smiri požude kroz te razblude
Život žudjeni prigrli mila
I raj ljuveni sred tvoga krila,
Dočim ti lice plodi ružice.

Ovdi se prizori zatvoraju.

Prizor II.

Akat Svjetnik Enein (izlazi)

Ko bi mogô u svoj sviesti
O Akate promisliti,
Da će ovako svoje česti
Kralj Enea moć zabiti;
I da vriedne sve kreposti,
I svê slave prihrabrene
Ukopaće u tamnosti
Cjeća jedne tašte žene?
Zaman vidim da Nebesa
Sreću njemu objaviše
Za ljepotom slaba uresa
Ako smamien sad uzdiše.
Zaman njemu čest pripravi
Svu Latinsku kraljevinu,
Ako 'e sada on ostavi
Pri kraljestvu Didoninu.
Koja bludniem svoem načinom
Pamet mu je zasjenila
Da ga 'e sada svôm hitrinom
Sužnjem svoim učinila.
Ah nesviesna sviesti umrla
Sliepa ti si sasma odveće,
Gdie poguba tvoja vrla,
I najgore zle nesreće.
Ne umieš viku htienje tvoje
Slavnom sviesti pridobiti,
Ni znaš pravo dobro što je,
Ni kî imaš put sliediti.
U dobru se veće krati
Privariti budeš ludo,

A za dobro sebi obrati
Zlo nemilo, i prihudo.
  Naše znanje ne doteže
Prave svrhe od kreposti,
To Bogovi za se uzeša
Kî sve znaju svom mudrosti.
  I ako višnja vlast od Nebi
Moga kralja ne osviesti,
Zaman udes sam po sebi
Njemu spralja vedre časti.
  A ti viečni bože Jove,
Za nj kî sreće s neba odredi,
Ljubavi mu smeti ove,
I čin' volja tvâ da sliedi;
  Da ja budem vierna sluga
Moga kralja ćes vidjeti,
Prie nego li starost duga
Učini mi ovdi umrieti.

Prizor III.

Kraljica Didone i Ana nje sestra.

Ana.

Što ima biti toj, ma mila Kraljice,
  Da neki nepokoj kaže sad tvê lice?
I tvoje radosti da žalost nemila
  U hudoj gorkosti tako je smutila?
Od česa strašiš se, s koga li uzroka
  Sadara muči se tvâ pamet visoka?
Dostojna ako je znati to mâ vira
  Spovigj mi sve tvoje sumnje, zla i nemira

Didone.

O Ana sestro mâ, u svakoj potrebi,
  Kâ tvoiem svietima korisna meni bi,
Teške su nesreće, koje mi svies truju,
  I plačne na smeće mê srce siluju.

Jad njeki skroviti tako moj duh ranja,
 Mogu riet živiti da ne imam ufanja.
Promislim ter kada što mi se proriče,
 Utrnem od jada, kî me u vaj potiče
Nemila er vidim njeka mi zled prieti
 Da sahnem i blidim jur mrtva na svieti.

Ana.

Zla sumnja tašta je, i ako ni' stvar ina
 Zaman se skončaje tva svieta vedrina.
Slabe su pameti, koji se vladaju
 Sumnjom, kâ sve šteti, i truje u vaju.
Uzroka neznam ja, ni toli zla jada,
 Da kruna sad tvoja tako se pripada.
Nu ako štogodi pomoći mogu te,
 Sumnju mi tu ovdi sad otkri molju te.

Didone.

Prem noćas tihi san razbludam svojime
 Kroz milu ljuvezan, saklopi oči mê.
Kad mi se sniet uze u milo prolieće
 S Eneom da ruse izbirah i cvieće,
Na jednoj poljani, kâ čime captiaše
 S neba zrak sunčani od svude sliediaše.
Zenjahu sve gore u travami zelenijem
 Gdje ptice žamore žuberom medeniem.
Rekla bi po svemu u sladkoj razbludi
 U krilu svojemu narav se da budi.
Tu čime ja grlim Eneu dragoga,
 U vience vit hrlim ja cvjeća istoga.
Strašno se navuče zgar nego oda svud
 I tresnu i puče strašivi kroz grom hud
I uze u gradu prolievat dažd priki
 Da me svu u jadu stisnu strah veliki.
Zemlja se stresaše u oblaku crnomu
 Tim nebo trieskaše ognenom u gromu,
Nu kako tu veće prista zla godina,
 I shara svud cvieće, i dublje planina.
Svrnuh se, ali joh sred miesta niednoga
 Vidieti ne mogoh Eneu dragoga.

Neg čuh glas pun jada, koji mi htje rieti
  Eneu od sada već nećeš vidieti.
Stresoh se u taj čas, pusti me san hudi,
  A nagjoh tad obraz u suzah od svudi

Ana.

Laživ je san svaki nu toli cieć tega
  Trpiš jad opaki sred srca tvojega.
Svačiem po sudu nije razlog vieru dat
  Nemilom snu hudu kî ne umije neg lagat.
San većkrat nam kaže kad obnoć mi spimo
  Što želje kroz naše u glavi mislimo.
Najliše ko ljubi sve take sne ima
  Sumnja ga er gubi svej hudiem mislima.
Razboran nu ko je, i sviesno pametan
  Razložno kako je za sienu drži san.
Tîm pušti strah hudi mâ mila kraljice,
  Ter veće u razbludi razvedri tvê lice.

Didone.

Istina e da bude san laživ veće krat,
  Nu mnokrat nam trude na znanje bude dat
Nebeski bogovi priprave skrovite
  Kroz strašni san ovi već krat nam očite
Nu ko znâ i meni da htješe otkriti
  Enea ljubljeni da me će pustiti.
Što ako kadgodi nesreći u hudoj
  Meni se toj zgodi život ću skratit moj.

Ana.

O sumnji ne mari, ni misli da će vik
  Enea s nehari biti tvoj vjerenik.
Malo prie čula si od njega istoga
  Kako mu draža si života od svoga,
A i sama znaš dobro, vierno te ko ljubi
  Cieć tebe da bi obrô smrt da ga pogubi

Didona.

Ljuveni plam gdje vlada tuj sumnja gospodi,
Koja sviest pripada u svakoj prigodi.
Nu nebo kad prieti rasržbam svojima
I proć nam u šteti udese zle ima.
Razlog je sviem nami u takoj nesreći
Snižniem molbami k bogovim uteći
Naredih, pokli prik ovime trud stište,
Da čini redovnik bogu svetilište.
Jeda se utaži nebeska višnja vlas
I ukaže zrak draži dobra kob vrhu nas.

Ana.

To k višnjoj visini komu si sad rekla
Dobru stvar učini er si se utekla.
Nu sumnju kû imaš oda sna hudoga
Niednoga ne imaš u temu razloga.
Tîm veće strah pusti, i tvu sviest slobodi.

Didona.

Ah da Bog dopusti da se zlo ne zgodi.

Prizor IV.

Enea sam.

Još razumiet davam sebi
I varam se u požudi,
A znam dobro volju od nebi
Što od mene sada žudi.
I joštera u moj sviesti
Ja ne umiem odlučiti
Za pogodit mojoj česti
U latinske zemlje otiti.
Vječni Jove koji vlada
Segaj svieta sve krajine
Hoće da se dielim sada
Hrlo iz ove kraljevine.

I cieć tega posla meni
Merkurija mi objavi
Kî mi udes uzvišeni
U latinskoj zemlji spravi.
Ali jošter ne umijem
Na odluku poć smionu,
Ni ne slušat Jova smijem,
Ni ostavit mù Didonu.
Višnja volja s jedne strane
Priteže me k sebi ureda,
S druge ljubav ljubi izbrane
Isvršiti to mi neda.
Nu kud srnem? pokloni se
Enea Božioj zapoviedi,
U njoj korist tvâ pazi se
A tvom rodu sreća sliedi.
U njoj kruna slavne vlasti
Tebi spravlja višnje slave,
Da će tvoj trag s mnogom časti
Gospodovat sve države.
Da toliku moć pustiti
Mû kraljicu dragu i milu,
I nevjerstvo mê otkriti
U izdanom hudu dilu?
Ah ko možeš srce moje
Ova smislit zla očita,
Ako ljubav ljubi tvoje
Drugu platu i har pita?
Neposlušaš ako Jova
Za izdajnik se ukazati
Drugoga ćeš od Bogova
S većom časti poslušati.
Bog ljuveni zapovieda
Koga sluša isti Jove
Da s hudoga ja nereda
Ne ostavljam strane ove.
Miso e ova vele bolja
Korisni su ovo svîti,
S njim se ugagja moja volja
Sdruzijem se mâ čast štiti.

Ali sinko moj ljubljeni
Kô sam ljubav tvû zabio
I pri taštoj jednoj ženi
U zabiti ostavio?
Vječni Jove koji vlada
Svega svieta sve krajine
Hoće da se dielim sada
Hrlo iz ove kraljevine.
S tebe izidoh u plavima
Iz države rodne Troje
U latinskiem da mjestima
Stan iznagjem krune tvoje.
S tebe! s tebe i Nebesa
Na ti put te otpraviše,
Kad čestitost tvoga udesa
I tvû sreću objaviše.
A sad ćajko tvoj bez sviesti
Za sve vršit izpraznosti
Malo haje za tve česti,
I za tvoje čestitosti.
Ne ne, triebje promieniti
Ove misli i požude
Da se na me vik tužiti
Dragi sinak moj ne bude.
A ti prosti moja mila
Na nevjerne ove zloće
Ostavit me jes mi sila
Tako nebo žudi i hoće.
Zna Bog da ja licu tvomu
Ne bih vîku sakrivio,
Da ne smetem Sinku momu
Udes, kî m je Bog spravio.
Nu otit ću iznać veće
Starca Akata moga vjerna
Ter mu skazat ove sreće
I ova čuda neizmjerna.
On će umiet svojom sviesti
Pravi meni sviet podati
Ko ću sliedit moje česti
Kô li ću se sad vladati.

Kor.

Gradovi su svi čestiti
Kieh vladaju znane glave,
Ke nastoje svegj ćiniti
S dobriem srcem sude prave.
U njim srećni puk uživa
Onu sreću svukoliku,
Koja svietla njekad siva
U staromu zlatnom viku.
U njim mirni sklad poragja
Čestit život sviem gragjani
I njihove misli ugagja
U jedinstvu čim ih hrani.
Čestiti su sasma dosti
Srećni Puci i narodi,
Gdi kralj vriedan svôm kreposti
Zapovieda i gospodi.
Za vladaoca i za kralja
Hitrina se mnoga hoće,
Da na pamet svegjer stavlja
Puke mirno vladat ko će.
I protivne ko se česti
Hitro bježe i varaju
Er Gospodske bistre sviesti
Protivam se spoznavaju.
Nebo hvalit mi možemo
Er Enea poda nama
S njim bez straha da živemo
Oviem srećniem u stranama
On je vriedan kralj zadosti,
I umije svôm pameti
U hrabrenoj svôj kreposti
Na zlo svako odoljeti
Tiem hvalimo višnje vlasti
I nastojmo na sem sviti
I mi opet s mnogom časti
Njega dvorit i služiti.
Pod sienome neka tako
Od njegova slavna krila

Uživamo dobro svako
Po sva naša doba mila.

Svrha čina prvoga.

Čin drugi.

Prizor I.

Kralj Enea i Akate.

Enea.

Sviest umrla zaman trudi
Česti svojoj protiviti,
Er što komu zgar se osudi,
Svemu se ima dogoditi.
Višnje znanje svrhe naše
Svegj privigja zgara s nebi,
I sreća nam zviezdam kaže
Kê nosimo mi pri sebi.
Zrcalo su nam nebesa
Od života umrloga,
Gdje sred svoga svak udesa
Svrhu gleda bića svoga.
I ja htijah ne truditi,
Ne hajući višnje volje,
Negli ovdi utvrditi
Mê kraljestvo i pristolje.
Nu čuj sada vriedni i mili
Moj Akate ove česti,
Kò me višnji Jove sili
Da ostavim ove mjesti.

Akate.

Kralju plemeniti drago e' meni čut,
Da tvoj glas ćestiti ima se uzdignut
Na zemlji sama je umrlieh vječna čas
Koja nam ostaje, kad zla čest shara nas

Pokli vlast zle smrti, i prîka nje sila
Nemože satrti hrabrena vik dila.
Spovied mi tim odi znaš da sam vieran tvoj
Što ti se dogodi, kê li je čudo toj.

Enea.

Malo prije čim gledam gdje miri grade se
I pomno razgledam kako uprav tvrde se
Upazih prida mnom mladića gdi staše
Ki slikom svietlom svom Božanstvo kazaše:
On ko me ugleda strane me odvede
A pak mi ureda reče ove besjede:
Ti kog udes glasoviti
Kroz sva dobra pričestita
Kralja hoće ućiniti,
I Cesara svega svita.
Toli tako strajat hoćeš
Mladost tvoju bez kreposti
I junaštvo slavno možeš
Pokopati u tamnosti?
U nesviesnom ter načinu
Kraljevini u neznanoj
Zidješ novu kartaginu
Jednoj ženi inostranoj
Ah! što tako svû čast moriš
Kâ li ludost tobom vlada.
Sva kraljevstva sebi oriš
A druziem ih gradiš sada?
U Latinskoj liepoj strani
Liepu i vriednu svim kraljicu
Laviniju Nebo hrani
Tebi dragu vjerenicu.
Gdje kraljevstvo tvê čestito
Tako će se uzvisiti,
Gospodujuć vjekovito
Da bez svrhe ima biti.
Nu ako ove mnoge časti
Ne prigiblju srce tvoje
Ter ne mariš kroz tve vlasti
Vječno učinit ime svoje:

Da [daj nemoj Sinku tvomu
Zabraniti krunu steći
S[kom] u biću čestitomu
Bit će u svietloj svakoj sreći.
Ja sam glasnik Merkurio,
Jove me je poslo k tebi,
Da bih ovo naviestio,
Da izvršiš volju od nebi.
Kô mi ovo izreče, većega ne vidjeh,
K nebesom uteče a ja vas ublidjeh.
Misli me trugjahu smetenoj u sviesti
Kê volju htijahu da sliedi mê česti.
Nu opet srce mê vezaše ljubka vlast
Da hudiem djelime ne satrem moju čast,
I jošter sviest moja u meni trudna jest
Ali ću sliedit ja, mu ljubav ali čest.

Akate.

Razlog za sve er nije tvú krunu svjetovat
Koja zna i umije svakomu svjeta dat;
Ja neću niem biti, o svietli kralju moj
Gdje ima iziti tvâ korist i pokoj.
Što višnji Bog Jove naredi tebi zgar
Ostavit strane ove u svem je sveta stvar
Er dobro u sebi tvoja sviest spoznava
Da viku Bog s nebi zle svjete ne dava.
U takoj odluci tve sreće sivaju,
Da tvoi dragi unuci sviem svietom vladaju
Tiem zlo bi činio, i neće to razlog,
Kad nebi vršio, što višnji hoće Bog,
Teži je ere grieh za štetu ne marit,
Kâ pada vrh svoieh, neg ženu privarit.

Enea.

Razgovor znam da tvoj, i vriedne požude
Akate mili moj, čestitost mu žude
Ali no kô ću ja Didonu izdati,
Kraljestva sva svoja koja mi htje dati?
Ne bih li neharan, i opak prem bio,
I svuda prikaran kad bih je pustio?

Znaž li da niedna stvar nie gora ni veća
  Negoli zla nehar, kâ je svud mrzeća?

Akate.

Za dobro zlo vratit, za ljubav jadove.
  Harim har ne platit nehar se to zove.
Nu zvati nie trebi neharan ti da je,
  Kê neće sam sebi uzročit zle vaje.
Er prvo počina ljubav i dobrota
  Iz pravieh načina vrh svoga života
Za tebe pripravi moguće vlast česti
  Vjeru i ne ljubavi druziema u mjesti.
I ti si skrivio nevjernoj vjeri u toj
  Er si se vjerio proć volji nebeskoj.
Nu još se načinit grieh može po tebi,
  Kad budeš učinit što hoče Bog s' nebi
Er vriedna čovjeka koji zlo spoznava
  Hvala je i dika kada ga puštava.
Tim kralju vedri moj veće se osviesti.
  Svakako ter nastoj pogodit tvôj česti.

Enea.

Zasve me priteže tvâ vriedna besjeda,
  Ljubav me još veže, i vršit toj neda.
Er mislim da kada to bi oćutila
  Didone od jada, da bi se ubila.
A jeli tu nehar razlog da odvratim
  Pravednu na nje har i da je tač platim?

Akate.

Kad nehtje umriti prije za Sikeom,
  Neće se ubiti niti za Eneom.
Dragoga tko ljubi, i rukam svojime
  Da se pak pogubi, i umre za njime
Lasno bit to neće, sviet bi se skratio
  Kad bi svak s te smeće sam sebe ubio.
Može se riečima gubiti život svoj
  Ne sbiljniem djelima, er narav neda toj.

Enea.

Kô hoće sve budi, nebeska sliedi vlas,
  Kâ hoće i žudi djeljenje od svieh nas.
Tim veće pogji ti, ter družbi objavi,
  Da budu spraviti za puta sve plavi,
A ja ću poći sad za sumnju ne dati
  Gdje zidju mire i grad do paka gledati.

Akate.

Ničiem se ne brini, o kralju, sve ću ja
  Riet da se učini, ko hoće vlast tvoja.
Ah Bože svieh viši ti hvaljen svegj budi,
  Koji me usliši u mojoj požudi.

Prizor II.

Didone, Ana i kor Dvorkinjicâ.

Didone.

  Vrhu smeća gore smeće
Ana sestro izviraju,
I teže se svej nesreće
Vajmeh meni odkrivaju.
  Nebesa mi od svud priete
Za uzrok moga gorka cvila
Strašnom kobi trude štete
I zla plačna i nemila.
  Vidjela sam strašnu sjenu
Od Sikea vojna moga
Svu u krvi obljepjenu
Sred oblićja strašivoga.
  Prikazo se meni onako
S istiem oniem sviem ranami
Prid otarom kad ga opako
Moj brat ubi svoem rukami.
  Veleći mi ti nevjerna
Izdala si moju vîru,
Nu ćeš brzo zla čemerna
Trpjet hudom u nemiru

Ah! nu smisli u kom strahu
Sad ja predâm na sve časе
Izgledajuć zlu smrt plahu
I nemile mê poraze.

Ana.

Strašna su u sebi zamjerna ta djela
Nu zato nie triebi da si tač dresela.
Er mnokrat prizri se stvar ona na svieti,
O koj svej misli se u svojoj pameti.

Didone.

Vidim li sad tebe ja sam sve vidila
I niesam van sebe, da śam to prizrila.
Ah moja mladosti zla te se čest srete
Da se ove žalosti životu tvom priete.

Ana.

Nie razlog cviliti potrebe gdi nije

Didone.

Ah neznaš sestro ti, ki mi trud duh vije

Prizor III.

Didone, Ana, kor Dvorkinjicâ i Glasnik.

Glasnik

Kad Kraljica bude čuti
Ove sprave hude česti,
Velik ti će nemir ljuti
Nje žalosno srce smesti!

Kor dvorkinjicâ

Tko je ovo pun smeće, ter k nami sad hodi
Kê će bit nesreće; što li se dogodi?
Vidim ja odsvudi da nebo nam prieti
Njeki glas prihudi, i nemir prokleti

Glasnik će bit ovo, trieba je pitati,
Da znamo što e novo, ki li će glas dati.

Didone.

Ah! utrnuh, srce moje
U žestokom trudu preda,
Nenadano da zlo koje
Odi sada ne ugleda.

Glasnik.

Uzo bih ti bolje glase
Spovidjeti svietla kruno,
Duh mi od straha skončava se

Didone.

Što je, reci sve podpuno.

Glasnik.

Enea komu kruna tvoja
Sve kraljestvo podala je,
Spravlja u moru drieva svoja
Za ostavit ove kraje.

Didone.

Ah jaoh meni, toli e veće'
Huda žalost mâ prispiela,
Kâ ljuvene moje sreće
Nesrećom je gorkom smela?

Ana.

A gdjesi ti bio spovjed nam počem znaš
Glas toli nemio koji nam spoviedaš.

Glasnik.

Ja sam bio gdje spravljahu
Svi trojani svoje plavi,
I čuo sam gdi veljahu
Da putovat svak se spravi.

Er Enea hoće poći
U Latinske zemlje ureda
Pokli Jove svojom moći
Tako njemu zapovieda.

Kor dvorkinjicâ

Ovo su zle zgode u jadu svojemu,
Koje nam dovode zle svrhe u svemu.
Nu me e strah od veće, i teže zle štete
Kroz gorke da smeće da nas ne smete.

Didone.

Enea će se odjeliti,
I ostavit vajmeh mene,
A ja to ću živa biti
Sred žalosti neizrečene?
Što ovo čujem? ki su glasi
Toli ah jaoh moj ljubjeni
Pripravlja se*da porazi
Plačni život tužnoj meni?
Ah nesrećo moja prika,
Teške ti su mê nesreće,
Da uzdišem sad bez lika
Sred nemile ove smeće.

Kor dvorkinjicâ

Zaman je plakati, i žalit ćest hudu
Gdje razlog iskati pomoći svôm trudu.
Suzam se ne ustavlja zla sreća na sviti,
Kada se pripravlja štete nam činiti.

Didone.

Ah! jaoh, vajmeh što ću tužna
Trieba mi će bit umrieti,
S mojem draziem razdružena
Ja nemogu jaoh živjeti.
U trenutje jedno oči
Sva se radost mâ skratila,

Čim zla bolest svôm žestoči
Mê srce je izranila.
  Jaoh toli sam ja rodjena
Da zrcalo budem sada
Svieh nesrećnieh plačnieh žena,
Kê s gorkoga ginu jada.

Ana.

Nie vrime cknit odi, ni zaman cviliti
  Prie neg se zlo zgodi Eneu nagji ti
Jeda se ustavi odluci u svojoj
  Ter te ne ostavi kad bude čut plač tvoj.

Kor dvorkinjicâ.

Veliku silu ima smilovat ljudsku sviest
  Žena s usdasima, kâ plačna vidjet jest.
I držim kad tvoj jad Enea bude čut,
  Na milost daće tad ončas duh svoj ganut

Didone.

  Poću ga iznać jeda bude
Svê odluke promieniti,
Kada smrtne moje trude
Jaoh bude upaziti.

Prizor IV.

Enea, Kor Trojana i Akate.

Akate.

  Svietli kralju pripravismo
Plavi, i što je od potrebe
Svekoliko učinismo,
Sad čekamo samo tebe.

Enea.

  Pokli sve ste pripravili,
Za pogodit višnjoj moći,

Moji vjerni. moji mili
A mi će mo veće poći.
  Nu prije toga razložno je
U Didone meni otiti,
Da djeljenje ovo moje
Uzbudem joj navjestiti.
  Er kad bih se odjelio
Bez nje znanja muče ovako
Nevjeran bih sasma bio,
I ukazo djelo opako.

Akate

  Kralju čini kô znaš bolje
Nu na pamet samo stavi,
Kê kraljestvo i pristolje
Višnji Jove tebi spravi.

Kor dvorkinjicâ

  Htjenje čini Boga od nebi,
Nemoj da te tašta žena
Svôm besjedom stegne k sebi,
I učini zamamljena.
  Štit učini svoga od znanja
Na sve tašte nje besjede,
Da ne izgubiš svoga ufanja
Kê ti s neba čest dovede.
  Moguće su tašte žene
Našu dušu zamamiti
Kad u smeći ponižene
Bidu jad svoj objaviti.
  One suze vuhovite
Koje smeću sobom kažu
Gnjeve utaže jedovite,
I ustegnu miso našu.
  Nu tkô e znane svoje sviesti
Neima smeće šnjih imati,
Čim svi jadi njih nesviesti
Himbeni se mogu zvati.
  Kažu ljubit, a ne ljube
Nego tužna ljubovnika

S izdajstva svoga izgube
Neka uzdiše do vîk vika

Enea.

Ne brinte se, neće mene
Niedna satvar ustaviti,
Zapovjedi Božanstvene
Er je trieba izvršiti.
U toliko vi pogjite
Svikolici sad na plavi,
I naredno učinite
Sve za puta da se spravi.
A ti Akate čuva i hrani
Askanija sinka moga,
On je porod moj izbrani
I sve ufanje dobra ovoga.

Akate.

Ne brin se ničem ti, o svietla ma kruno,
Ja ću sve činiti da bude podpuno.

Prizor V.

Enea i Didone.

Enea

A prem evo od ovuda
Ide k meni sad kraljica,
Puna ti je gorka truda,
Bljeda ti je vidjet lica.

Didone.

Ah čudim se neharnice
Da si duha tač nemila,
Nemilost te da potiče
Na izdavna huda dila.

I da cieniš sprave tvoje
Moći tako zatajati,
Da ih neće srce moje
U čas isti obaznati.
Jaoh toli e tako mala
Za uzdržat te ljubav moja,
I tvâ vjera kû mi je dala
Prinevjerna desna tvoja.
Ah! o Goste moj ljubljeni!
Zvat neću te Vojna moga
Pokli tako bježiš meni
S tvoga djela nevjernoga.
Ah! u čem ti skrivih viku
Ali vajmeh er odveće
Vjerno ljubih tvoju diku
Za uzrok ove smrtne smeće?
Ja sam ona ka sam tebe
Slatko i drago priljubila,
Da vrh iste same sebe
Kraljem sam te učinila.
Ja sam ona koja tebi
Dah čast vjeru, i mu diku
Sa sviem blagom kê pod nebi
Požudjet si mogô vîku
A ti tako pun nehari
Hoćeš mene pogubiti,
I nevjernoj u privari
Poruganu ostaviti.
Nepriatelje cjeća tebe
Puke žestoke od Libije,
I rasrčih još na sebe
Kralja bojne Getulije.
A još tko zna kada poći
Budeš vajmeh ti od mene,
Da će hudi brat moj doći
Mire oborit mê zgragjene.
Nu kada bih ja imala
Sinka Eneu malahnoga,
Malo bih se tad hajala
Od sve moći svieta ovoga

Ah! ustav se, i ne hodi
Dragi kralju sad molju te,
Il me ubij i slobodi
Ove muke joh priljute.

Enea.

Ja zatajat neću viku
Mâ kraljice na sem sviti,
Da za tvoju har veliku
U vjek ću ti haran biti.
Ere slava tvoga imena,
Dokli uzmislim ja o meni
Svej mi bit će uspomena
Za u vječnoj te držat cjeni.
Tiem ne drži da nikako
Muče bih se odjelio.
I sramotno i opako
Izdajnik se tvoj otkrio.
Ere htiosam doći k' tebi
Prie neg budem putovati,
Dati budem volju od nebi
I djeljenje mê kazati.
I neima se cjeća toga
Tvoja kruna srčit sada
Ni izdajnika zvat me zloga
Pobjegnća tvoga iz grada.
Sama ista er znaš dobro
Da za tvoju kartaginu
Odi sebi niesam obro
Za vlaštitu kraljevinu.
Pokli višnja zgara sreća,
I Bogova svih odluka,
Latinsku mi zemlju obeća
U Cesarstvu svîh unukâ.
Nisam došo za mê volje
Odi s tobom ja svršiti,
Ni za uživat tvê Pristolje,
Tvoj vjerenik i kralj biti.
Uživati sreće moje
U izpraznosti kad bih htio,

Iz državâ rodne Troje
Vik se nebi odjelio.
  Tu bih mire ja satrene
Povratio na sem svieti,
I sred zemlje me rodjene
Iskô život moj dospieti.
  Ali volja višnje ćesti,
Hoće da ja sinku momu
Iskat budem druge mjesti
U kraljestvu Latinskomu.
  I zamjerna čeda ova
Cjeć vječnoga dobra moga
Bog mi Apollo prorokova
Iz znanoga stupa svoga.
  A još obnoć ćajko Ankize
Svej me straši pun zle smeće,
Uprav na me srčeći se,
Er ne hajem za mê sreće.
  Jove m' isti svojom moći
Po Merkuriu zapovieda,
Da odovle budem poći
U Latinske zemlje ureda.
  Kunem ti se po mu glavu,
I po ljubav sinka moga,
Kako ostavljam tvû državu
Suproć htjenju srca istoga.
  Nu je trieba višnje volje
I odluke ispuniti,
I kraljestvo, i Pristolje
Sinku momu ne kratiti.
  Tim ustav se mâ kraljice,
I ne smetaj mene sada,
Neg razvedri tvoje lice,
I čin razlog da te vlada.

Didone

  Proklet bio ko će vîku
Ljuskiem kletvam vjeru dati,
I himbenu ljubovniku
Milostiv se ukazati.

Er vi kada ispunite
Izdajnici želje vaše,
On čas vjeru pogrdite
Od ljubavi prave naše.
Nije mati tvâ Venere,
Niti e čajko vrjedni Ankize,
Kad nemilost ta bez vjere
U tvom srcu nahodi se.
Tebe e gdjegod zvier nemila
Gorska u sebi bez načina
Svoêm čemerom zadojila
U pustoši od planina.
Pokli plačne molbe moje
Nemogoše učiniti,
Da uzbudu oči tvoje
Jednu suzu ispustiti.
I da budeš ukazati
Kratku milost na mê smeće
I razgovor meni dati
Ove smrtne na nesreće.
Nevjerujem višnji Jove
Da pravedan jest na nebi,
Ako zlobe hude ove
Ne pedepše sad u tebi.
Ah o Bože gdje na svietu
Da se iznagje vjera prava,
Ako uzroči meni štetu
Pravoj ljubav joh neprava?
Ako oni kî od svudi
Bi progonjen na sve strane
Smrtno meni sad naudi
Cjeć milosti mê poznane.
Ja ga primih gola i naga
Za mojega Gospodara
I darovah sva mu blaga,
A sad mene jaoh on vara.
Eto hari, kû mi objavi,
Eto vjere kû mi odvrati,
Eto plate mom ljubavi,
Kojom žiyot moj prikrati.

Apolov ga stup svjetuje
Na pogube mê pakljene
A Jove ga zgar siluje,
Da ostavit bude mene.
Ko Bogovi da su u Raju
Nepravedna suda tako,
Da u sebi uživaju
Zlo prihudo naše svako.
Nu ostavi mene sada
Išti kê hoć zemlje od svita
Neć mi uteći moć ikada,
Da imaš krila strielovita
Ubit ću se za sljediti
Strašna sjena, plavi tvoje,
Da ih budem podušiti
Kroz nemile gnjeve svoje.
Neka vidiš ko je prîka,
I srdita svaka žena,
Od nevjerna ljubovnika,
Koja bude privarena.
Kad se uzdušiš u dno mora,
Znam na pomoć još ćeš zvati
Didonu, ovu, kâ najgora
Tad će ti se ukazati.
A ja mirna u pokoju
U Paklu ću još naći se
Kad uza me dušu tvoju
Budem zgledat gdi muči se.

Ovdi Didone bježi a Enea sam ostaje.

Enea.

Ah uteče srčna u sebi
Puna truda sviem žestoka,
I strah me je da se nebi
Sad ubila s moga uzroka.
Nu trieba e poći meni
Višnje volje izvršiti,
Zasve nemir da pakljeni
Jad mi uzroči vjekoviti.

Sva me družba veće čeka,
Da na plavi budem doći;
U Latinsku zemlju neka
Uzbudemo sada poći.
Ako se odi štogod steče
Meni obrana vi budite
O Bogovi, kî najpreče
Na ovi me put sljedite.

Kor

Mnim da gora
Ni e' sred gorâ
Zla lavica gnjeva i prîka
Negli žena
Ucviljena
Od nevjerna ljubovnika
Ona bude
Misli hude
Na vrline obratiti
U čemeru
Svoju vjeru
Da uzbude osvetiti.
Ona trudi
Kroz jad hudi
S koga sahne i uzdiše
Kroz osvete
Svê proklete,
Da se vas svit satariše.
Nu e' opaka
Žena svaka,
Koja vrstu svu ne ljubi
Razložno je
Zlo svakoje,
Da je smete i pogubi.
U Ljubavi
Sklad boravi
Sličan slična sebi uživa,
Ne razliko
Biće prîko,
U njem nesklad svej pribiva.

Tko se srami
Svoêm željami
Ti nemože pogoditi,
Er bez srama
Ljubav sama
Naga hoće svegjer biti
Tko spozno je
Biće svoje
U koljenu potištenu,
Svej će izkati
Za uživati
Rodom sebi sličnu ženu.
Er sred straha
Miso plaha
Uzdržati š njom ga neće
Sve što žudi
U razbludi
Da ne prosi rad svê sreće.
I Didone
Usione
Želje ukaza svê ljubavi
Uze prika
Ljubovnika
Kî e' neharan sad ostavi.
On koljena
Potištena
I izdajnik rodne Troje,
. . . .
Zle bez mjere
Svê nevjere
Ukazo je . . . .

Svrha čina drugoga.

Čin Treći.

Prizor I.

Didone i Ana

Didone.

Jur izvrši mâ nesreća
Nemilosne gnjeve svoje,
I vrlinom gorkijeh smeća
Shara, i skrati srce moje.
Zli neharnik odjeli se,
I pogrdi mê ljubavi
Ni na moj plač promuti se,
Ni svu žalost meni objavi.
Ah jaoh izda tužnu mene
I još mogu ja živjeti,
A razlog je da pakljene
Trude budem dovršiti.
Pripravljaj mi sestro mila
Napokonje tvê milosti,
Pokli e veće smrt skratila
Tužni život mê mladosti.

Ana.

Ustavi tvu bolest, mâ draga sestrice
I ukaži stavnu sviest od vriedne kraljice
U svojoj slobodi što Nebo odluči
Ako se dogodi zato se ne muči.
Kraljevske znaš svjesti podložne da niesu
Protivnoj zlom česti, i hudom udesu.
Er one odole krepostim zloj smeći,
Čim se ne boli u svojoj nesreći.

Didone.

Jaoh da to ću ja ovako
Ustrpjeti bez osvete
Ovo izdajstvo sasma opako
I pogubne moje štete?

Toli će se moć dičiti
Jedan tugjin mjesta inoga,
Da mi 'e došo ugrabiti
Čast kraljestva po sred moga?
Na oružja o Gragjani,
Brze plavi porinite,
Ter pospješno oružani
Izdajnike zle sliedite.
I za ispunit moje želje
I sjecite bez milosti
Nemilosne nepriatelje
Kî smrt daše môj mladosti.
Što govorim gdi sam sada,
Kako li sam izvan sviesti
Ter me svaka sila vlada
Od žestoke zle bolesti?
Ah Didone tužna odveće
Zaman ti je uzdisati
Nie sad vrieme tvoje smeće
U osvetâ istrajati.
Imala si odprie biti
Ovoj hudoj u vrlini,
Kad Eneu htje primiti,
Ter ga sebi kralja učini.
U ono doba imala si
Kazat gorke tvê bolesti,
Da mu Sina isjekla si,
I njemu ga dala izjesti.
Nu sada ti ne ostaje
Ina osveta na sem svieti,
Neg za dospjet trudne vaje
Isti život tvoj dospjeti.

Ana.

Ukloni višnji zgar takoga nereda
Da taku strašnu stvar oko mê ugleda.
Nesviest je velika za naudit drugomu
Uzročit zla prika životu svojemu.
Da budeš nemîla život tvoj satrti
Tkomu bi naudila neg sebi tom smrti?

Nu ako hoć' naudit nevjernom zlobniku
Ako ovo može bit bud živa do víku,
Er živoj prigoda još će doć na svietu,
Da ovieh od zgodâ ti uzmeš osvetu.

Didone.

Ah nemogu to smisliti,
Svakako mi 'e drag i mio,
Ni ga mogu ne ljubiti
Zasve me je privario.
Nu da m' ova smeća progje
Iznašla sam način pravi
Ili da on k meni dogje
Ili ljubav da me ostavi.
Iz najkrajnieh stranâ od svita
Za mu sreću došla e' odi
Vilenica glasovita,
Svemu stvoru kâ gospodi.
Ona e' sa mnom govorila
I rekla mi, da već krati
Suncu 'e čarim učinila
Krv iz sebe prolievati.
Ona rieke natrag vraća
Vilovitiem besjedami
I ljudi iste priobraća
'Njegda u dub njegda u kami
Umie činit da se stravi
Svako srce kê ne ljubi,
A kê gori u ljubavi,
Da požudu svu izgubi.
Na nje rieči Pako trne
I kad ona šaptom krkne,
Svaka sjena vojske crne
U bojasni strašnoj crkne.
Bud mi sada razložito
Da se srce mi ne muči
Znanje kušat vilovito
Kako m' ona ista nauči.
Tiem trieba 'e stvar najprva
Da se bude učiniti,

Da mi u dvoru mnogo drva
Ti uzbudeš pripraviti.
  Vrh kojeh ćeš mač prihudi
Stavit ah jaoh, kî mi ostavi
Zli neharnik kî se usudi
Smesti život mê ljubavi.
  Još sve ino stavi zgara
I njegovu istu sliku,
I odar ljubskieh sred privara
Gdje izgubih čast i diku.
  To mi 'e treba sve užeći
Za njegovu uspomenu,
Da tiem putom budem steći
Mu slobodu izgubjenu.

Ana.

Sve što znaš najbolje sve čini na sviti
  Da take nevolje uzbudeš skratiti.
Za život čuvati štedjet se ni'e trebi
  S pomnjome iskati svaki liek pod Nebi.

Didone.

Daj veće ne cknimo, jur mjesec istječe
  Miso ovu hodimo izvršit najpreče

Prizor II.

Dvorkinjica I.

  Toj se uzdat u zlu vjeru
Vuhovita ljubovnika,
Kî kroz hudu pak nevjeru
Čemer kaže srca prika.
  Poj se uzda u rieč milu
Kâ te k sebi hitro mami,
Da u plaču pak nemilu
Rastapljaš se u suzami.
  Ah! što nebi privario
Hudi Enea svoêm riečima,

Što li ne bi zamamio
Svîm načinim razbludima?
Koju ljubav on kazaše
U ljuveniem razgovori
Da kraljicu našu draže
Od istoga sebe dvori.
Ali eto plate sada
Kojom ljubav nje odvrati
Da je ovako tužnu sada
Bez milosti htje izdati.

Dvorkinjica II.

Dvorkinjice drage moje
Za pravedno sada rîti
Veoma u sebi žalosno je
Draga svoga izgubiti.
I trieba je trudno da je
Ženi kad je privarena,
Nje najliša čast kada je
Ockvrnjena i satrena.
Didone ima razlog pravi
Biti gorkoj u žalosti,
Er s izdane svê ljubavi
Izgubila 'e svê radosti.
Nu ima žalit vele veće
Er s istoga spozna dila,
Da je svu čast rad svê smeće
I pogube izgubila.

Dvorkinjica III.

Svaka od žena s hudieh zgoda
Kraljičinieh nauči sada
Prave vjere da ne poda
Ljubovniku svom nikada.
Pokli u njima sad na svitu
Vjere nejma prednje dike,
Neg u djelu vahovitu
Nevjernosti 'e puna prike.

Tako 'e došlo sada vrime
Da ni 'e vjere u nitkomu,
I da s mislim izdavnieme
Svak u srcu žive svomu.
Što ako višnja vlast od nebi
Ne privrati svojom moći
Smaknut će se sam po sebi
I na ništa vas sviet doći.

Dvorkinjicâ IV.

Strah me, žalost prinemila,
Kû kraljica srcem ćuti
Da je na kâ huda dila,
I odluke ne uputi.
Oni nje san prorokova
U istinoj svojoj sjeni
Nemilosna sva zla ova
I ovi hudi jad pakljeni.
I po njemu mogu rieti,
Za uzrok naše vječne štete
Da zlo gore nebo prieti
Kroz odluke sve proklete.
Koja jeda bude smesti
Višnji Jove svojom vlasti
Da priprava hude česti
Bez zle zgode bude pasti.

Dvorkinjica V.

I mi smo odi stali sada
U izprazniem razgovori,
Gdje potreba ako ikada
U kraljevskiem stati dvori.
Razlog nije u ovoj zgodi
Sama u Dvoru da Didone
Namjera se i nahodi
Sred svê smeće usione.

Dvorkinjica VI.

Istina je veé ne cknimo,
U ovoj smeći razložno je,

Da se sada nahodimo
Polak naše sve Gospoje.

Prizor III.

Kor Kartagineză.

Zamani se kajat nami
I iskati sve osvete,
Da budemo uzrok sami
Od pogubne naše štete.
Kad se kami vrći bude
Morski u ponor jazoviti,
Da svi ujedno s nami trude
Vîk neće ga iznjoriti.
U početak razložno je
Nesreći se zloj oprieti,
I kroz misli hitre svoje
Na nje varke odoljeti.
Da Didone milostiva
Eneji se neukaza
Nebi umrla sada živa
I bez časti i bez glasa.
U ono doba da htje dati
Kad Enea k njoj dobrodi,
Nami njega otjerati
Nebi bila plačna odi.
Nu strah me je bolest huda
Da je na smrt ne dovede,
Er je puna smrtna truda
Kako kažu nje besjede.

Prizor IV.

Kor Kartagineză i Glasnik

Glasnik.

Da li dobro plačni gradu
Miri tvoji ne uzrastoše,

Kad ovako u zlom jadu
Iznenadke sad padoše.
Dali dobro tvoieh slava
Vedri se istok ne objavi,
Kad opeta čest neprava
U vječni te zapad stavi.

Kor Kartagineză.

Odkud ovi glas izhodi
Pun žalosti i zla jada,
Strah me 'e da se što ne zgodi
Od kraljice naše sada.
Po nemiloj ovoj smeći
Jur možemo prividjeti
Ovi glasnik u nesreći
Da će glase zle donieti.

Glasnik.

Ah dali te na zlo ovo
Ljubav huda sad dovede

Kor Kartagineză.

O glasniče što je novo
Zastale su tvê besjede.

Glasnik.

O vitezi poplačite
I perite suzam lica,
Puna smeća vrlovite
Ubila se sad kraljica.

Kor Kartagineză.

Ah moželi ta stvar biti
To je u sebi strašno dilo,
Nebi li nam htio riti,
Kako se je to zgodilo.

Glasnik.

Uprav ću vam sve skazati
Ja bivši se namjerio,

Gdi kraljici život skrati
Hudi poraz i nemio.
  Kako Ana bješe veće
Vrpu drva pripravila,
Kô Didone puna smeće
Bješe njome naredila.
  Vrh njih stavi mač prihudi
I Eneinu istu sliku,
I odar kî prie u razbludi
Vidje ljubav njih veliku.
  Sveti Otari stahu okolo
Bogu Jovu i Proserpini
I Plutonu kî oholo
Gospoduje vječnoj tmini.
  Tu se ončas nam ukaza
Strašne slike strašna lica,
U kosami sjedieh vlasa
Raskosana vilenica,
  Koja zaupi štrašniem glasom
Sva Božanstva zgara s' Nebi
I sva koja u sviem jazi
Hudi pako hrani u sebi
  Pak za oviem pogje rieči
Trave iskat čudnovite
Koiem ona ljubav lieči
Kroz sve vlasti vilovite.

Kor Kartagineză.

  Ah nemože to bit viku
Tašta trava da ozdravi
Smrtnu ranu i zled prîku
Od čemerne zle ljubavi.

Glasnik.

  Bješe Anu u toliko
Didone indje odpravila
Dabi lašnje dilo priko
S hude odluke izvršila.
  Pak joštera meni istomu
Prid vratima čini stati,

Da nebudem dat nitkomu
Strašne čase nje gledati.
Pak ko vidje sama da je
Svud okolo obazdre se,
I za svršit smrtne vaje
Na spravljena drva uspe se.
Tu ko ugleda odar mili
I Eneine mile odjeće,
Čim je bolest teža ustrili
Jače ukaza svoê smeće.
I najbrže gô mač uze
Za svršiti sve jadove,
Ter lievajuć riekom suze
Kliknu i reče rieči ove:
O čestite i ljubljene
Mile odjeće slatke i drage;
Dočim s česti ja blažene
Danke trajah mirne i blage.
Vi primite dušu moju,
I od zla mene slobodite
Da u smrtnom nepokoju
Skratim smeće vjekovite.
Živjela sam, i uživala
Svekolike svietle slave,
Dočim mi je sreća dala
Uživati česti prave.
Zgradila sam mire od grada
I Sikea još dragoga
Osvetila jur do sada
Od krvnika brata moga.
Ah čestita sama od veće
Da zli vjetar u ove strane
Ne dotjera za mê smeće
U plavima zle Trojane.
Ko reče ovo grlit uze
Eneinu sliku milu,
Vrh kê proli grozne suze
U obilnom plačnom cvilu.
I čim trpi trude klete
Uze opeta govoriti,

Toli ću umriet bez osvete
I moj život pogubiti?
Ah umriet ću svrha ova je
Meni s neba zaručena,
Da za svršit smrtne vaje
Budem umriet prie vremena.
Tko zna tko zna kad upazi
Hudi Enea iz pučine
Gdi gust oganj k' nebu uzlazi
Sviedok smrtni mê istine,
Da će jošter uzdahnuti,
I smutit se na zlu momu,
I milosnu bolest čuti,
U nemilom srcu svomu.

Kor Kartaginezâ

Po tijem riečima mogo si poznati
Da ona miso ima smrt sebi podati.

Glasnik

Ja strielovit skočih tada
Za nje odluke hude smesti
Nu kô dogjoh joh u sviesti
Sred gorkoga trnem jada,
Vidjeh ona gdje nemila
Sebi dala smrtnu ranu
I na drugu gdi je stranu
Srce mačem zliem probila.

Kor Kartaginezâ

Ah nesrećna sviem kraljice
Tko te neće požaliti,
Ti se može gora riti
Od čemerne zle ljutice.

Glasnik

Dotekoše na mê glase
Dvorkinjice zapanjene
Kê žaljahu ucviljene
Kraljičine zle poraze.

Kroz urnebes plača i vike
Raskosaniem u kosami
Lupajuć se sviem rukami
Uzmnažahu cvile prike.
Nad sve ine tužna Ana
Tuj dohrli privarena,
U svom srcu izranjena
S Didonskijeh smrtnieh rana.
Dragu sestru na skut stavi
Ter nje ranu kako ugleda
Studenija mrazna leda
Grozne suze svê objavi.
I toliko ljubežljivo,
I žalosno tu procvili,
Smrt mogu riet da usili
Na cviljenje milostivo.
A Didone bivši veće
U životu svom na svrsi,
Duh iz svoieh pusti prsi
Sred uzdaha puna smeće.
Taka svrha nje ljubavi
Bî u smrtniem dana trudi
I tako joj Enea hudi
Za smrti isti mač pribavi.

Kor Kartaginezâ

Ah nesrećni tužni gradu
Obori se već, obori,
Kad te huda čest zatvori
Plačniem stanom svakom jadu.
Svej proklinjaj tvoje česti,
I procvili s nami sada,
Er je razlog ako ikada
Uzdisati u bolesti.

Kor pjeva

Proplačite, procvilite
Još vi dusi nemilosni
Tere ovu smrt žalosni
Požali te proplačite.

Kor Kartagineză

Ah u kratko vrieme kako
Svietla liepost nam zapade
Kû nam huda smrt ukrade
Nemilosno i opako.
Uzmnožimo plače naše
I žalosno svej cvilimo,
Ter suzami učinimo
Da se vječna smeća kaže.

Kor pjeva.

Proplačite, procvilite
Još vi dusi nemilosni,
Tere ovu smrt žalosni
Požalite, proplačite.

Kor Kartagineză.

Što nam ino već ostaje
Kad sva naša dika prava
U zapadu vedrieh slava
Kraljičinieh stamniela je.
Ah plačimo po sve vieke,
I u našem groznom plaču
Uzmnožimo bolest jaču
I od suzâ činmo rieke.

Kor pjeva

Proplačite, procvilite
Još vi dusi nemilosni,
Tere ovu smrt žalosni
Požalite, proplačite.

Prizor V.

Kor isti i Glasnik drugi.

Glasnik

Kad nesreća jednom bude
Zlu nemilost objaviti,
Neumie viku svê požude
U zlieh zgoda nasititi.

Kor Kartagineză.

Koi su ovo glasi?

Glasnik.

Da sva zla nas ranu
Smrt nam još porazi
S kraljicom i Anu.

Kor Kartagineză.

Ah vajmeh hoće li
Kadgodi pristati
Naš udes dreseli
Koji nas prikrati?
Nu sila kad je odi
Trpjet nam taki vaj
Kako se toj zgodi,
Uprav nam spovjedaj.

Glasnik.

Plač koji činjaše
Ana vrh kraljice,
Čim kose trgaše
Derući sve lice.
U svakom probudi,
Žalosnom gorkosti

Kroz nemir prihudi
Gorčije žalosti.
Nu onako kad veće
Docvili svê jade
S uzroka zle smeće
Oslabi i pade.
Mi tada skočismo,
Ter videć nje trude,
Na odar je odnismo
Počinut da bude.
A paka pogjosmo
Didone gdje bješe,
Kû odsvud nagjosmo
Ognjen plam gdi žeže.

Gdje je što.

Kor Kartagineză

Ah u kratko vrieme kako
Svietla liepost nam zapade
Kû nam huda smrt ukrade
Nemilosno i opako.
Uzmnožimo plače naše
I žalosno svej cvilimo,
Ter suzami učinimo
Da se vječna smeća kaže.

Kor pjeva.

Proplačite, procvilite
Još vi dusi nemilosni,
Tere ovu smrt žalosni
Požalite, proplačite.

Kor Kartagineză.

Što nam ino već ostaje
Kad sva naša dika prava
U zapadu vedrieh slava
Kraljičinieh stamniela je.
Ah plačimo po sve vieke,
I u našem groznom plaču
Uzmnožimo bolest jaču
I od suzâ činmo rieke.

Kor pjeva

Proplačite, procvilite
Još vi dusi nemilosni,
Tere ovu smrt žalosni
Požalite, proplačite.

Prizor V.

Kor isti i Glasnik drugi.

Glasnik

Kad nesreća jednom bude
Zlu nemilost objaviti,
Neumie viku svê požude
U zlieh zgoda nasititi.

Kor Kartagineză.

Koi su ovo glasi?

Glasnik.

Da sva zla nas ranu
Smrt nam još porazi
S kraljicom i Anu.

Kor Kartagineză.

Ah vajmeh hoće li
Kadgodi pristati
Naš udes dreseli
Koji nas prikrati?
Nu sila kad je odi
Trpjet nam taki vaj
Kako se toj zgodi,
Uprav nam spovjedaj.

Glasnik.

Plač koji činjaše
Ana vrh kraljice,
Čim kose trgaše
Derući sve lice.
U svakom probudi,
Žalosnom gorkosti

Kroz nemir prihudi
Gorčije žalosti.
  Nu onako kad veće
Docvili svê jade
S uzroka zle smeće
Oslabi i pade.
  Mi tada skočismo,
Ter videć nje trude,
Na odar je odnismo
Počinut da bude.
  A paka pogjosmo
Didone gdje bješe,
Kû odsvud nagjosmo
Ognjen plam gdi žeže.

Gdje je što.

Naklada tiskare D. Pretnera u Dubrovniku

Corso Completo (teorico - pratico) della lingua serbo - croata. Compilato da Giuseppe Cobenzl, prof. ginn. 1878, in - 8 gr., pag. VI - 358. fior. 2. —

La parte teorica (oltre 9 fogli di stampa) è un sunto della rinomata grammatica del prof. ginn. **Pietro Budmani**, fatto col consenso del medesimo; mentre la parte pratica (oltre 13 fogli stampati) contiene una serie copiosa e ben ordinata di esercizi compilati dal prof. ginn. **Giuseppe Cobenzl** e riveduti dal **Budmani**. I nomi di questi due professori, conosciuti per valenti in questo genere di lavori, dispensano da ogni ulteriore raccomandazione.

Storia del Montenero del Cav. Demetrio Milaković. Traduzione di G. Augusto Kaznačić. 1877, in - 8 gr., pag. XII - 246. fior. 2. —

L' istoria d' un popolo valoroso, che imperterrito lotta da secoli per la propria indipendenza, tra le ardue difficoltà appostegli dal suolo che abita, dalle continue aggressioni che deve respingere, dai rancori d' incancreniti pregiudizii e da simpatie, talora più pericolose ancora, il quale nullameno cerca di progredire nella via della civiltà merita d' esser conosciuta e studiata.

A tal fine intraprendemmo la pubblicazione della presente opera, coscienzioso lavoro basato sopra documenti consutati finora da ben pochi.

Speriamo che questo libro sarà atto a destare l' interesse del pubblico, e particolarmente quello di coloro cui sta a cuore lo sviluppo delle nazionalità dei popoli sulla penisola dei Balcani, lo straziante lamento dei quali trovò un eco nel cuore di molti generosi.

Saggio d' uno studio storico - critico sulla colonia e sul contadinaggio nel territorio di Ragusa di Antonio degl' Ivellio. 1873, in - 8 gr., pag. VIII - 314. fior. 2.